

**ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ MERKEZ KÜTÜPHANESİ
ASL 609 (MC:67) NUMARADA KAYITLI MECMUANIN
TRANSKRİPSİYONLU METNİ VE MECMUALARIN
SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİNE (MESTAP) GÖRE
TASNİFİ**

Elif YUCA AKKAYA
Yüksek Lisans Tezi
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Prof. Dr. Rifat KÜTÜK
2019
Her Hakkı Saklıdır.

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

Elif YUCA AKKAYA

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ MERKEZ KÜTÜPHANESİ ASL 609 (MC:67)
NUMARADA KAYITLI MECMUANIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ
VE
MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİNE (*MESTAP*) GÖRE
TASNİFİ

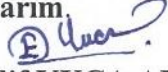
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Prof.Dr. Rifat KÜTÜK

ERZURUM-2019

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
TEZ BEYAN BİLDİRİMİ

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esasları'nın ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum "Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Asl 609 (Mc:67) Numarada Kayıtlı Mecmua (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıyı kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge'nin lisansüstü tezlerin düzenlenmesini ve erişime açılmasını düzenleyen 5. maddesinin 1. fıkrasına göre [Ulusal Tez Merkezi, enstitü ve fakülteler tarafından Tez Otomasyon Sistemine yüklenen tezlerin bibliyografik bilgilerini kontrol eder, kataloglama kurallarına göre düzenler, konu başlıklarını belirler ve tam metin olarak internet üzerinden erişime açar.] basılı ve elektronik kopyalarına erişim izni verdiğimi onaylarım.

Elif YUCA AKKAYA
02.09.2019

İSTİSNAİ DURUMLAR

Patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle (2 Yıl)*

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge'nin* lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesini düzenleyen 6. maddesinin 1. fıkrasına göre teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle teze erişim, Enstitümüz Yönetim Kurulunun .../.../.... tarih ve ..... sayılı kararı ile 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

Yeni Teknik, Materyal ve Metotların Varlığı (6 ay)*

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge'nin* lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesini düzenleyen 6. maddesinin 2. fıkrasına göre tezde yeni teknik, materyal ve metotlar kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içerdiği için tez danışmanının önerisi ve ana bilim dalının uygun görüşü üzerine Enstitümüz Yönetim Kurulunun .../.../.... tarih ve ..... sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

Ulusal Çıkar ve Güvenlik Durumu (Gizlilik Dereceli Çalışmalar) *

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge'nin* gizlilikdereceli tezler bahsini düzenleyen 7. maddesinin 1. fıkrasına göre bu teze erişim, ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendirdiği için Enstitümüzün uygun görüşü üzerine Üniversitemiz Yönetim Kurulunun .../.../.... tarih ve ..... sayılı kararı ile Üniversitemiz Yönetim Kurulu aksi karar verinceye kadar engellenmiştir.

Elif YUCA AKKAYA

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TEZ KABUL TUTANAĞI

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Rıfat KÜTÜK danışmanlığında, Elif YUCA AKKAYA tarafından hazırlanan bu çalışma 02/09/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Rıfat KÜTÜK

İmza :

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ahmet TOPAL

İmza :

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Halime ÇAVUŞOĞLU

İmza :

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 02/09/2019

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Rıfat KÜTÜK

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	VI
ABSTRACT	VII
ÖN SÖZ.....	VIII
KISALTMALAR DİZİNİ	XI
TABLOLAR DİZİNİ	XII

GİRİŞ

KLASİK TÜRK EDEBİYATINDA MECMUA

I. MECMUA VE ŞİİR MECMUALARI HAKKINDA GENEL BİLGİ.....	1
II. MECMUALARIN EDEBİYAT TARİHİNE KATKILARI	3
III. MECMUA ÇALIŞILIRKEN KARŞILAŞILABİLECEK MUHTEMEL PROBLEMLER	5

BİRİNCİ BÖLÜM

ASL 609 MC 67 NUMARADA KAYITLI MECMUA

1.1. ASL 609 MC 67 NUMARADA KAYITLI MECMUANIN TANITIMI.....	7
1.1.1. Mecmua'nın Nüsha Tavsifi ve Tertip Hususiyetleri	7
1.1.2.Mecmua'da Şiiri Bulunan Şairler	8
1.1.3. Mecmua'da Yer Alan Şairlerin Tasnifi	11
1.1.4. Mecmua'da Bulunan Şiirlerin Nazım Şekilleri	12
1.1.5. Mecmua'da Bulunan Şiirlerin Vezinleri.....	13

İKİNCİ BÖLÜM***MESTAP* TABLOSU**

2.1. ASL 609 (MC:67) NUMARADA KAYITLI MECMUA'YA AİT <i>MESTAP</i> TABLOSU	23
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**MECMUA'NIN MUHTEVÂ ÖZELLİKLERİ**

3.1. MECMUA'DA BULUNAN ŞAİRLERİN BİYOGRAFİLERİ	38
3.1.1. Abdî	38
3.1.2. Âgehî.....	38
3.1.3. Ahmed.....	39
3.1.4. Aşkî.....	39
3.1.5. Atâyî	40
3.1.6. Azmî	41
3.1.7. Bâkî.....	42
3.1.8. Câhidî.....	43
3.1.9. Celâlî.....	43
3.1.10. Cinânî.....	44
3.1.11. Fahrî.....	45
3.1.12. Fazlî Efendî.....	46
3.1.13. Feyzî Efendî.....	46
3.1.14. Hayâlî.....	47
3.1.15. Hüdâyî.....	47
3.1.16. İlmî.....	48

3.1.17. İzârî	49
3.1.18. Koroğlu	49
3.1.19. Mısrî, Niyâzî	50
3.1.20. Misâlî	51
3.1.21. Muhyî	51
3.1.22. Muhyî	52
3.1.23. Müfredî	52
3.1.24. Necâtî Beg	53
3.1.25. Nesîmî	53
3.1.26. Rahmî	54
3.1.27. Rûhî	55
3.1.28. Sâdikî	55
3.1.29. Sadrî	56
3.1.30. Selîmî	56
3.1.31. Sırrî Efendî	57
3.1.32. Şemseddîn-i Sivasî	57
3.1.33. Tabîbî	58
3.1.34. Tâlib	58
3.1.35. Ulvî	59
3.1.36. Usûlî	59
3.1.37. Vahdet	60
3.1.38. Vecdî	60
3.1.39. Visâlî	61
3.1.40. Yahyâ	61

3.1.41. Zâtî.....	62
-------------------	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MECMUA'NIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

4.1. METNİN KURULUŞUNDA İZLENEN YÖNTEM.....	63
4.2. ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ.....	65
4.3.ASL 609 (MC:67) NUMARADA KAYITLI MECMUA (TRANSKRİPSİYONLU METİN).....	66
SONUÇ.....	151
KAYNAKÇA.....	153
SÖZLÜK.....	162
EK 1: TIPKIBASIM.....	242
ÖZGEÇMİŞ.....	243

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ MERKEZ KÜTÜPHANESİ ASL 609 (MC:67)
NUMARADA KAYITLI MECMUANIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

VE

MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİNE (*MESTAP*) GÖRE

TASNİFİ

Elif YUCA

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Rifat KÜTÜK

2019, 243 sayfa

Şiir mecmuaları, Klasik Türk Edebiyatı araştırmalarının önemli kaynaklarından. Böyle mecmualar, derlendikleri dönemin, şairlerini ve şiirlerini ihtiva etmesiyle birliktedivanı mevcut olmayan, temel kaynaklarda adı geçmeyen şairlerin şiirlerini de kapsamı bakımından önemlidir. Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Kitaplığı Agâh Sırrı Levend Yazmaları arasında yer alan ASL 609-MC 67 numaralı “Şiir Mecmuası” Mecmuaların SistematiK Tasnifi Projesi (*MESTAP*) kapsamında tasnif edilerek transkribe edilmiştir. Söz konusu *Mecmua* 48 varaktır. Şiirlerin çoğu aruz vezni ile yazılmıştır. *Mecmua* çoğunlukla gazellerden oluşmaktadır. Bu çalışmada transkribe edilen manzumeler; yayımlanmış divanlar, yüksek lisans ve doktora tezlerindeki manzumelerle karşılaştırılarak aradaki farklar dipnotta belirtilmiştir. *Mecmua*'da 16. veya 17. yüzyılda yaşamış şairlerin şiirleri yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Şiir mecmuası, Seyfettin Özege Kitaplığı, *MESTAP*.

ABSTRACT

MASTER THESIS

**ATATÜRK UNIVERSITY CENTER LIBRARY ASL 551 (MC: 67) NUMBER
REGISTRATION AND CLASSIFICATION OF MECMUARES ACCORDING
TO THE SYSTEMATIC CLASSIFICATION PROJECT**

Elif YUCA

Tez Advisor: Assoc. Prof. Rifat KÜTÜK

2019, 243 pages

The importance of poetry magazines in terms of literary history is indisputable. Such magazines are important for our literary history in that they contain the literary taste, poets and poems of the period they are compiled, or contain poems of poets who do not have a divan and which are not mentioned in the main sources. In our study, L Poetry Journal AS numbered ASL 609-MC 67 which is among the Agâh Sırrı Levend Manuscripts of Atatürk University Seyfettin Özege Library has been transcribed and examined. The aforementioned Mecmua is 48 leafs. Most of the poems are written with prosody meter. Mecmua is mostly composed of ghazals (lyric poems). In this study, transcribed verses; published divan, master and doctoral dissertations are compared with the verses are compared in the footnotes. Mecmua has poems of poets who lived in the 16th or 17th centuries.

Key Words: Poetry magazines, Seyfettin Özege Library, *MESTAP*.

ÖN SÖZ

Edebiyat tarihi, medeniyetlerin en önemli unsurlarından biridir. Bir milletin edebiyat tarihine bakarak o milletin çağlar boyunca oluşturduğu ve yaşattığı fikrî gelişmeleri takip edebiliriz. Edebiyat tarihinin en önemli malzemesi ise metinlerdir. Geçmiş zamanlardan günümüze kadar çeşitli maceralar geçirerek gelen bu metinler hem geçmişin hem de geleceğin aydınlatılmasında önemli görevler üstlenmektedir. Türk edebiyatının önemli araştırma alanlarından biri olan eski Türk edebiyatı alanında ise söz konusu edebî eserlerin günümüz harflerine aktarılması mühim çalışma konularından biridir. Mecmualar ise bu tür araştırmaların önemli bir bölümünü oluşturmaktadır.

Şiir mecmuaları, edebiyat araştırmalarına özellikle de eski Türk edebiyatı araştırmalarına kaynaklık eden malzemelerin başında gelmektedir. Tertip edildiğidönemin edebî beğenisini ihtiva etmesi aynı zamanda divanı bulunmayan veya divanı tespit edilemeyen şairlerin şiirlerini de bünyelerinde barındırdıklarından edebiyat tarihi açısından değerleri tartışılmazdır.

Tezimizin çalışma konusunu oluşturan mecmua ise Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Bölümü Agâh Sırrı LevendYazmaları arasında ASL 609 MC 67 numarada kayıtlı olan şiir mecmuasıdır. Çalışma boyunca “mecmua” kelimesi genel olarak mecmualardan bahsediliyorsa baş harfi küçük yazılmış ancak tezimize konu olan mecmuadan bahsediliyorsa baş harfi büyük harfle yazılmıştır. 48 yapraktan oluşan Mecmua’da 41 şaire ait toplam 73 manzume yer almaktadır. Bu manzumelerden 5 tanesinin kime ait olduğu tespit edilememiştir. *Mecmua*’nın zahriyesinde bulunan “*Bu mecmu‘amçala benden yâdigâr – Muhammed*” kaydından hareketle *Mecmua*’nın mürettibinin Muhammed isimli bir şahıs olduğunu tahmin ediyoruz. Tertip tarihine ait herhangi bir kayıt bulunmamakla birlikte *Mecmua*’da şiiri bulunan şairlerden hareketle mecmuanın 17. yüzyıl sonunda derlendiğini düşünmekteyiz. Mürettip tertip ettiği Mecmua’ya herhangi özel bir isim vermemiştir.

Çalışmamız bir “Giriş” bölümünden ve dört ayrı kısımdan oluşmaktadır. Giriş bölümünde şiir mecmuaları hakkında genel bilgiler verilmiş olup mecmuaların edebiyat tarihine katkısı ele alınmıştır. Mecmua çalışılırken karşılaşılabilecek muhtemel problemler ise ayrı bir başlık altında incelenmiştir.

Birinci Bölüm’de ise Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Bölümünde bulunan Ağâh Sırrı Levend Yazmaları ile ilgili genel bilgi verildikten sonra *Mecmua* çeşitli bakımlardan tanıtılmış, *Mecmua*’nın nüsha tavsifi yapılarak tertip hususiyetleri incelenmiştir. *Mecmua*’da bulunan şairler veyaşadıkları yüzyıllar tablo hâlinde gösterilmiştir. *Mecmua*’da yer alan şiirler ve bu şiirlerin nazım şekilleri, hangi şaire ait olduğu da farklı bir tablo ile ayrıca gösterilmiştir. *Mecmua*’da yer alan şairler, şiirlerinin tespit edilme kaynaklarına göre ayrıca tasnif edilmiş olup tablo ile gösterilmiş, bunun yanında şiirlerin vezinleri ile varak numaraları da belirtilmiştir.

İkinci Bölüm üzerinde çalıştığımız *Mecmua*’ya ait *MESTAP* Tablosu’na ayrılmıştır. *MESTAP* Projesi’nin amacı, üniversitelerin özellikle yüksek lisans yapan araştırmacılarını şiir mecmualarına yönlendirmektir. Böylelikle bu çalışmalardan elde edecek verilerle bir veritabanı oluşturulacak ve edebiyat tarihimizin karanlık noktaları aydınlatılabilecektir. *MESTAP* Tablosu, şiirlerin varak numarası, şairin mahlası, şiirlerin ilk ve son beyitleri/bentleri, nazım şekilleri ve vezinlerinden müteşekkil ayrıntılı bir tablodur. Üçüncü Bölüm’de ise *Mecmua*’da şiirleri bulunan şairler hakkında bilgi verilmiştir. Şairlerin hayatı hakkında bilgi verilirken isimler alfabetik olarak sıralanmıştır. Kimliği tespit edilemeyen şairlerin kimliklerinin neden tespit edilemediği anlatılmıştır.

Çalışmanın önemli bölümlerinden biri olan Dördüncü Bölüm’de üzerinde çalıştığımız *Mecmua*’nın transkribeli metni verilmiştir. İlgili bölümün başında transkripsiyon alfabetesine ait bir tablo bulunmaktadır. *Mecmua*’nın transkribeli metninin hazırlanmasında dikkat edilen hususlara ise yine bu bölümün başında temas edilmiştir.

Mecmua’daki şiirler eğer yayımlanmış divanlarda bulunuyorsa bu husus dipnotta belirtilmiş, nüsha farkları da ayrıca vurgulanmıştır. Bu farklılıklar belirtilirken şiirin karşılaştırıldığı akademik çalışmalar kısaltmalar hâlinde gösterilmiştir, bunlar da çalışmamızın *Kısaltmalar* bölümünde açıklanmıştır.

Tezimiz *Sonuç, Kaynakça, Sözlük ve Ekler* ile nihayetlenmektedir. Sözlük; arkaik Türkçe kelimeler, Arapça-Farsça kelimeler ve deyimler olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Ekler bölümünde ise *Mecmua*’nın tıpkıbasımı bulunmaktadır.

Bir mecmuayı konu edinen bu çalışmamızda herkes tarafından tanınan şairlerin yanı sıra edebiyat tarihimizce isimleri meçhul şairlerin de şiirlerinin bulunması, bilinen

ŕiirlerin bir takım nŕsha farklarıyla yazmada yer almasının ilmŕ araŕtırmalara ve Tŕrk edebiyatı tarihine katkı sağlaması ōncelikli hedef ve arzumuzdur.

Sadece tez sŕrecinde değil lisans ve yŕksek lisans eğitimim sŕresince birikimlerini benden esirgemeyen, hoŕgŕsŕnŕ her daim hissettiğim, engin tecrŕbesine dayanarak paylaŕtıęı fikirleriyle her zaman rehnŕmam olan çok değerli danıŕman hocam Prof. Dr. Rıfat Kŕtŕk'e en içten duygularımla teŕekkŕlerimi sunarım. Bu sŕrete beni yalnız bırakmayan, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili eŕim Emre Akkaya'ya ve sevgili aileme teŕekkŕrŕ bir borç bilirim.

Elif YUCA AKKAYA - Erzurum

KISALTMALAR DİZİNİ

Ar.	: Arapça
ÂK	: Âgehî'nin Kasidesi
AKM	: Atatürk Kültür Merkezi
AMBD	: <i>Azmî Pîr Mehmed Bey ve Divanı</i>
AMHD	: <i>Azîz Mahmûd Hüdâyî Divanı</i>
b.	: Birleşik
bk.	: Bakınız
BD	: <i>Bâkî Divanı</i>
BMMED	: <i>Bezcizâde Mehmed Muhyiddin Efendi ve Divanı</i>
BRD	: <i>Bağdatlı Ruhî Divanı</i>
BRD	: <i>Bursalı Rahmî ve Divanı</i>
bs.	: Baskı
C	: Cilt
CBD	: <i>Manastırlı Celâl Bey Divanı</i>
CD	: <i>Cinânî Divanı</i>
çev. :	: Çeviren
Dİ	: <i>Divan-ı İlâhiyât</i>
DUD	: <i>Derzi-zâde Ulvî Divanı</i>
e.	: Edat
EACD	: <i>Edirneli Câhidî Ahmed Efendi Divanı</i>
Far.	: Farsça
FKD	: <i>Feyzî-i Kefevî Divanı</i>
h.i.	: Has isim.
HGD	: <i>Hayali-yi Gülşeni Divanı</i>
İÜ	: İstanbul Üniversitesi
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
MESTAP	: Şiir Mecmuaları Sistematik Tasnifi Projesi
NBD	: <i>Necâtî Beg Divanı</i>
ND	: <i>Nesîmî Divanı</i>
PA	: <i>Pendnâme-i Azmî</i>
s.	: Sayfa
ŞSD	: <i>Şemseddin-i Sivasî Divanı</i>
TDK	: Türk Dil Kurumu
ter.	: Terkip
TTK	: Türk Tarih Kurumu
UD	: <i>Usûlî Divanı</i>
vd.	: Ve diğerleri
Yay.	: Yayını, yayınları
YBD	: <i>Yahya Bey Divanı</i>
yy.	: Yüzyıl
?	: Yaşadığı yüzyıl tespit edilemeyen şair

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo I. Mecmuaların Sınıflandırılması.....	2
Tablo 1. 1. Mecmua'da Bulunan Şairler, Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar ve Şiir Sayıları.....	9
Tablo 1.2. Mecmua'da Yer Alan Şairlerin Çeşitli Bakımlardan Tasnifi.....	12
Tablo 1. 3. Mecmua'da Bulunan Şiirlerin Nazım Şekilleri.....	13
Tablo 1. 4. Mecmua'da Bulunan Şiirlerin Vezinleri.....	14
Tablo 2.1. Asl 609 (Mc:67) Numarada Kayıtlı Mecmua'ya Ait <i>MESTAP</i> Tablosu.....	21
Tablo 4.1. Çeviri Yazı Alfabeti Tablosu.....	58

GİRİŞ

KLASİK TÜRK EDEBİYATINDA MECMUA

I. MECMUA VE ŞİİR MECMUALARI HAKKINDA GENEL BİLGİ

Arapça bir kelime olan mecmua, “cem”(toplama, bir araya getirme) kökünden gelir ve mef’ûl bâbında müennes bir kelimedir. Sözlüklerde “toplanmış, bir araya getirilmiş; top, tüm; tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi; seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap”, kütüphane literatüründe “derleme”, edebiyat terimi olarak “defter; türlü konuların bir araya getirildiği yazıları içine alan kitap; şiir defteri, günümüz Türkçesinde “dergi” ve yakın zamana kadar “günlük olmayan (haftalık, aylık, üç/altı aylık, yıllık vb.) *periyotlarla yayınlanan süreli yayınlar*” gibi anlamlardakullanılmıştır. Klasik Türk Edebiyatı araştırmalarına kaynak konumunda olan mecmua kavramını ise “farklı kişilere ait metinlerin/metin parçalarının bir araya getirildiği eserler bütünü” olarak tanımlamak mümkündür.¹Mecmualar için “mecâmî, mecma, câmi” gibi kelimeler de kullanılmıştır. Mecmualar başlangıçta, benzerlik gösterdiği cönk gibi âyetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilâhiler, mektuplar, latifeler, ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin notların, tarihî belge ve kayıtların (tevârih) derlendiği bir not defteri halinde ortaya çıkmasına rağmen, zamanla gelişmiş türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif hüviyeti kazanmıştır.²

Mecmuaların içerisinde farklı türde ve biçimde eser bulunabilebileceği gibi, tek bir tür ve şekle özgümeccmualar da bulunabilir. Örneğin hadis mecmuaları, fetva mecmuaları, dua mecmuaları, tarih manzumelerini içeren mecmualar, fevâidmeccmuaları, tıpla ilgili mecmualar, gizli ilimlerden bahseden mecmualar (mecmuatü’l-havâss, mecmua-i cifr ve reml, mecmua-i ilm-i nücûm, mecmua-i tılısmât, mecmua-i melâhîm, mecmua-i vefk). Klâsik şiirimize ait türler ve nazım şekillerine

¹Günay Kut, “Mecmua”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler/Eserler/Terimler*, C 6, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1986, s.170; M. Fatih Köksal, “Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi’ (MESTAP)” (haz.: H. Aynur, M. Çakır vd.) *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yayınları, İstanbul, 2012.s. 409-431.

²Mustafa Uzun , “Mecmua”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*,C 28, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2003, s. 265–268.

mahsus manzumelerin toplandığı mecmualar da mevcuttur: Kaside mecmuaları, naat mecmuaları, gazel mecmuaları, nazire mecmuaları, sadece müstakil beyitler bulunan mecmualar, birden çok şairin divanlarını barındıran mecmualar. Bazı mecmualar ise derleyicilerinin kimliğiyle anılır: *Münşe'ât-ı Ferîdûn, Pervâne Bey Mecmuası*vb., bazılarının ise özel adları vardır: *Câmi'ü'n-nezâ'ir*.³

Mecmualar hakkında yapılan çalışmalar neticesinde edebiyat araştırmacıları bu eserleri çeşitli şekillerde sınıflandırmıştır. Zamanla yeni çalışmalar ışığında mevcut tasnifler yeniden yorumlanacaktır.

Agâh Sırrı Levend'in tasnifi şu şekildedir: “*Nazireler mecmuaları; meraklılarınca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiir mecmuaları; türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar; aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar; tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar*.”⁴ Atabey Kılıç'ın “*Mecmua Tasnifine Dair*” isimli makalesindeki tasnifi şöyledir:⁵

Tablo I. Mecmuaların Sınıflandırılması.

Cilt ve tertip hususiyetleri bakımından	Şekil bakımından	Dil bakımından	Muhtevabakımından	Şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmualar
a. Cönkler b. Mecmualar	a. Manzûm Metinler Mecmuaları b. Mensûr Metinler Mecmuaları	a. Arapça Mecmualar b. Farsça Mecmualar c. Türkçe Mecmualar d. Çok Dilli Mecmualar	a. Din b. Tasavvuf c. İlm-i Nücûm / Fal ve Remil d. Hikâye / Latîfe e. Hezel ve Hiciv f. Edviye g. Mûsikî h. Hat ve Kitâbet	

³ Kamil Ali Gıynaş, “Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası”, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S 25, Konya, 2011, s.245-260.

⁴ Agâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, C 1, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1988, s. 166-167.

⁵ Atabey Kılıç, “Mecmua Tasnifine Dair”, (Haz. H. Aynur, M. Çakır vd.), *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yayınları, İstanbul, 2012, s. 80-96.

Günay Kut'un tasnifi ise şöyledir: “*Nazire mecmuaları; seçme şiir mecmuaları; aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmualar (Mecmua-i edeviye, Mecmua-i tevarih, Mecmua-i muammeyat, Mecmua-i münşeat, Mecmuatü“r-resâil...); karışık mecmualar (Bu tür mecmualar nazım, nesir karışık olabileceği gibi Arapça, Türkçe ve Farsça gibi değişik dillerde de yazılmış olabilir.); tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar.*”⁶

II. MECMUALARIN EDEBİYAT TARİHİNE KATKILARI

Ali Canip Yöntem şiir mecmuaları ile ilgili yazdığı yazıda; şüara tezkirelerindeki bilgilerin kimi zaman yanıltıcı olabileceğini, aşırı övgülerin edebiyat tarihçilerini yanıltabileceğini belirterek bir şair hakkında daha fazla bilgi edinebilmek için mecmualara başvurulması gerektiğini söylemiştir.⁷

Mecmua türü eserlerde biyografik bilgiler yer alabilir ve bu bilgilerin biyografi çalışmalarına pek çok katkısı bulunmaktadır. Şairin bizzat hayatı hakkında verilen veya aktarılan bilgiler bulunabileceği gibi, daha önce tezkirelerde adına rastlanmadığı halde ilk defa mecmualarda ismi geçen şair ya da yazarlardan da bahsedilebilir. Aynı zamanda başka kaynaklarda bulamadığımız yeni türler, eserler, şiirler, şairlerin birbirleriyle olan özel ilişkilerine dair bilgi ve belgeler, nazirelerle şairler arasında kurulan ilişkiler ve şairin edebî kişiliğinin oluşumuna ait ipuçları da mecmualarda bulunan önemli bulgular arasındadır.⁸

Köksal mecmuaları önemli kılan temel unsurları şöyle sıralamıştır:⁹

“a. Kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda rastlamak mümkündür.

b. Bilinen şairlerin bilinmeyen / divanlarında bulunmayan şiirlerine rastlamak mümkündür.

⁶ Günay Kut, “Mecmua”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler/Eserler/Terimler*, C 6, s.170.

⁷ Ali Canib, “Edebiyat Tedkiklerinde Mecmuaların Rolü”, *Hayat*, S 45, İstanbul, 1927, s.363–364.

⁸ Yaşar Aydemir, “Biyografi Kaynağı Olarak Mecmualar”, (haz. R. Virmiça), *Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyumu Bildirileri Kitabı: 6-8 Mayıs 2011- Nevşehir: Bildiriler*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2011, s. 87-100.

⁹ M. Fatih Köksal, “Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistemik Tasnifi Projesi’ (MESTAP)”, s.411-420.

c. Şairlerin divanlarındaki şiirlerinin farklı şekillerine (fazla veya eksik beyitler, nüsha farkları vs.) tesadüf edebiliriz.

d. Mecmualar arasında bilinmeyen, varlığı bilindiği hâlde nüshası tespit edilemeyen eserlerle de karşılaşılır.

e. Mecmualarda, zaman zaman şairlerin hayatıyla ilgili önemli bilgileri de yakalama imkânı vardır.

e. Mecmualar, -bir kısmı kendisi de şair olan- şiir sever kişiler tarafından tertip edilen eserlerdir. Bu itibarla derleyeni belli kişiler tarafından toplanan mecmualarda o şahsın / şairin zevklerini fark ederken, dönemin genel beğenisiyle ilgili önemli ipuçları da yakalamak mümkündür.

f. Şiir mecmualarında genel olarak dönemin zevklerini, edebî tercihlerini vs. anlamak kabil olduğu gibi ferdî temayüllerin de izini sürmek mümkündür. Nazire mecmuası olmasa da kimi mecmualarda nazire şiirler bulunduğundan- şairler arasındaki etkileşimi, teselsül bağlarını takip etmek de mümkün olur.

g. Mecmualar dışındaki eserlerin fevayid ve vikaye yapraklarında da zaman zaman rastlamak mümkünse de özellikle mecmualarda çok sık rastladığımız edebiyat dışı kimi konular da ayrıca ele alınması gereken önemli noktalar. Şöyle ki hemen her mecmuanın boş kalmış sayfalarında, yazılı sayfaların derkenarlarında çeşitli dualar, otlarla ilâç yapım tarifleri, tılsım, vefk, reml, tefe'ül gibi gizli ilimler (havâs) denilen itikatlara dair notlar, tarih kıt'aları, müstakil matla' ve müfredler, bazı münşeat örnekleri, kimi resmî kayıtların örnekleri çokça rastlanan –asıl mecmua konusuyla ilgisi olmayan- kayıtlardır. Bütün bunlar edebiyat araştırmacıları kadar hatta onlardan da fazla sosyoloji, tarih (özellikle kültür tarihi), kültürel antropoloji, dinler tarih, halkbilim gibi farklı bilim dallarından kişilerin de ilgi alanına giren çok önemli ama ihmal edilmiş bilgi kırıntularından. Bunların bileşkesi Türk milletinin kültür kodlarını ortaya koyacaktır. Bütün mecmuaların bir de bu gözle ele alınması çok çok önemlidir."

MESTAP projesi ile yazma eser kütüphanelerimizde sayı itibarıyla en çok olan şiir mecmualarının özellikle yüksek lisans öğrencileri tarafından çalışılması düşünülmüştür. MESTAP, şiir mecmualarının bir araya getirilmesini, derlenmesini sağlamak açısından

önemlidir. Böylece binlerce mecmuanın tasnifinden oluşan veri tabanı oluşturulacaktır.¹⁰

III. MECMUA ÇALIŞILIRKEN KARŞILAŞILABİLECEK MUHTEMEL PROBLEMLER

Mecmuaların edebiyat tarihine pek çok katkısı olduğu gibi araştırmacıların bu eserleri çalışırken karşılaşılabileceği bazı problemler bulunmaktadır.

Mecmuaların bir kısmının sahibi ve mürettibi belli olmakla birlikte büyük bir kısmının ise sahibi ve mürettibi belli değildir. Düzenlenme tarihleri de pek çoğunda bulunmamaktadır.¹¹ Mecmuanın derlendiği tarih, mecmuada şiiri bulunan şairlerin yaşadıkları dönemden, mecmuanın fizikî durumundan (kâğıt, cilt vs.) hareketle tespit edilebilir.¹²

Divan nüshalarında bulunmayıp ancak mecmualarda bulunan şiirlerin neden nüshalara girmediği de önemli problemdir. Bu hususta bazı sebepler şöyle sıralanabilir:

a. Divan neşirlerinde yer almadığı halde mecmualarda bulunan bir şiir, metin tenkiti yapılan çalışmalarda görülemeyen nüshalardan kaynaklanmış olabilir.

b. Şair, divanını tertip ettikten sonra şiir yazmış, yazdığı bu şiir tertip ettiği divan nüshasına girmemiş olabilir.

c. Şair, meşk ettiği çalışmaların hepsini değil en güzelini divan tertibine almak istemiş olabilir.

d. Şair, divanını kendisi tertip etmemiş, sonradan bir başkası tarafından tertip edilmiş, böylelikle bazı şiirleri tertip dışında kalmış olabilir.

e. Özellikle mesaj yüklü tasavvufi şiirler, çoğunlukla müridin eğitimi amaçlı kullanılmasından dolayı şifahi kültürde yer etmiş, arkasından da yazıya geçirilmiş olabilir.

¹⁰M. Fatih Köksal, “Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi’ (MESTAP)”, 411-420.

¹¹Yaşar Aydemir, “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”, *Turkish Studies*, Volume 2/3, Summer 2007, s. 122-137.

¹² M. Fatih Köksal, “Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)”, 411-420.

f. Bir başka önemli husus da mecmua tertip eden kişiden kaynaklanabilir. Mecmuayı tertip eden kişi profesyonel olabileceği gibi amatörce bu işle uğraşıyor da olabilir.”¹³

Mecmualarda yer alan bazı şairlerin divanları henüz tespit edilememiş olabilir. Bazı şairler de divan sahibi olmayabilir. Bu hususta mecmuada yer alan şiirin, mecmuada belirtilen şaire ait olup olmadığı şüphe taşır. Mecmuanın tertip tarihine bakıldığında tertip edildiği yüzyıl veya daha önceki yüzyıllarda mecmuada adı veya mahlası geçen şairin mahlası birçok şair tarafından kullanılmışsa yine şairi tespit etmemiz oldukça güçtür.

---

¹³ Aydemir, “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”, s.133.

BİRİNCİ BÖLÜM

ASL 609 MC 67 NUMARADA KAYITLI MECMUA

1.1. ASL 609 MC 67 NUMARADA KAYITLI MECMUANIN TANITIMI

1.1.1. Mecmua'nın Nüsha Tavsifi ve Tertip Hususiyetleri

Ülkemizin eski harfli matbu kitap koleksiyonuna sahip en önemli kütüphanelerinden biri Atatürk Üniversitesi Kütüphanesidir. Kütüphanenin Seyfettin Özege Bölümü matbu eski harfli kitaplar yanında yazma eserler de ihtiva etmektedir. Bu yazma eserlerin bir kısmı Erzurum ve civarından bağış ve satın alma yoluyla temin edilmiş, bir kısmı da Muhtar Karahanlıoğlu, Z. Fahri Fındıkoğlu bağışları ile İsmail Hami Danişmend ve Agâh Sırrı Levend gibi mühim isimlerden satın alma yoluyla kütüphaneye kazandırılmıştır. Agâh Sırrı Levend'dan satın alınan 650 civarındaki el yazma eser hemen hepsinin Türkçe olması ve edebî metinlerden oluşması bakımından bir ihtisas kütüphanesi özelliği göstermektedir. Bu seksiyonu önemli kılan bir diğer husus ise Agâh Sırrı Levend yazmalarında bulunan bazı eserlerin ünik nüsha olmasıdır. Levend bilhassa kendi ilgi alanına uygun olan yazmaları toplamaya gayret etmiş, üzerinde çalıştığı konularla ilgili yazmaları tahsisen toplamıştır. Araştırmacı eserlerin orijinal örneklerini temin edemediğinde eserleri önemli ve tam nüshalarından yeniden istinsah ettirmiş ve bu yolla onları koleksiyonuna katmıştır. İstinsah edilen eserlerin hangi yazmanın kopyası olduğu da belirtilmiştir. Ayrıca eğer nüsha eksikse Levend, nüshanın tamamının nereden temin edilebileceğini yazmanın zahriyesinde açıklamıştır.¹⁴ Üzerinde çalıştığımız yazma nüsha da bu kolleksiyonun bir parçasıdır.

Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Bölümünde ASL 609 MC 67 numarada kayıtlı olan *Mecmua* 48 yaprak olup filigranlı, aharlı kalınca Avrupa kâğıdasıyah mürekkeple ve nesih hatla tertip edilmiştir. Başlıklar ile bazı kelime ve mahlasların üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir. Mısra sonlarına ise kırmızı noktalar konulmuştur. Beyitleri ve bentleri ayırmak için hepsinin başı kırmızı ile çizilmiştir. Her manzumenin

---

¹⁴Metin Akkuş ve Mustafa İsen, "Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi, Seyfettin Özege Kitaplığı, Agâh Sırrı Levend Yazmaları, Türkçe Divanlar Kataloğu", *Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisi*, S 18, Erzurum, 1990, s. 1-32.

sonunda temmet işareti bulunmaktadır. Mürettip nakaratların sadece birkaç harfini yazmakla yetinmiştir. Yazma sırtı deri kapakları pandizot kaplı cilt içerisinde. Cildin sonradan yapıldığı anlaşılmaktadır. Zahriyyede bazı beyitler ve kütüphane mührü bulunmaktadır. Yine zahriyyede Muhammed isminin hemen altında kötü bir yazıyla yazılmış “*Bu Mecmua’ın kıla benden yâdigâr.*” İfadesi yer almaktadır. Her ne kadar bu ifade *Mecmua*’nın mürettibinin Muhammed isimli biri olduğunu işaret etse de bu kaydın yazısı ile *Mecmua*’nın yazısı arasındaki karakter farklılığı bizi bu kayda ihtiyatla yaklaşmaya sevk etmiştir. *Mecmua*’nın hangi tarihte tertip edildiği bilinmemektedir. *Mecmuada* şiiri bulunan şairlerin kahir ekseriyeti 16. ve 17. yüzyıl şairleridir. *Mecmua*’da şiiri bulunan ve günümüze en yakın tarihte vefat eden şairin Niyâzî-i Mısırî (öl. 1694) olmasından hareketle *mecmuanın* da bu tarihlerde, 17. yüzyıl sonlarında veya daha sonra tertip edildiği anlaşılmaktadır. *Mecmua*’nın:

Başı: Her kişi kim ihtiyâr ide kesel
 ‘Ömri bağından yimeyiser ‘asel

Sonu: Şâdî-i dünyâyâ mesrûr olma hiç
 İltifât-ı şâha mağrûr olma hiç

1.1.2. *Mecmua*’da Şiiri Bulunan Şairler

Mecmua’da kime ait olduğu tespit edilemeyen 5 mahlassız manzume bulunmaktadır. Bu şiirlerin dışında 41 şaire ait 68 manzume bulunmaktadır. *Mecmua*’da şiirleri bulunan şairlerimiz şöyledir: Abdî, Âgehî, Ahmed, Aşkî, Atâyî, Azmî, Bâkî, Câhidî, Celâlî, Cenânî, Fahrî, Fazlî Efendî, Feyzî Efendî, Hayâlî, Hüdâyî, İlmî, İzârî, Koroğlu, Mısırî(Niyâzî), Misâlî, Muhibbî, Muhyî, Muhyî (?), Müfredî, Nesîmî, Rahmî, Rûhî, Sâdıkî, Sadrî, Selîmî, Sırrî Efendî, Şemseddîn Sivâsî, Tabîbî, Tâlib, Ulvî, Usûlî, Vahdet, Vecdî, Visâlî, Yahyâ, Zâtî.

Aşağıdaki tabloda *Mecmua*’da şiirleri bulunan şairler, yaşadıkları yüzyıl, şiirlerinin varak numarası, nazım şekli ve sayısı belirtilmiştir:

Tablo 1.1. Mecmua'da Bulunan Şairler, Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar ve Şiir Sayıları.

Şair	Şairin Yaşadığı Yüzyıl	Şiir Sayısı ve Nazım Şekli	Şiirin Bulunduğu Varak Numarası
?	?	2 manzume: gazel formunda kafiyeleşmiş.	1 _a
Câhidî	XVII	1 manzume: murabba	1 _b -2 _a
Sultan Ahmed (Şemseddin-i Sivasî)	XVI	1 manzume: gazel	2 _a
Zâtî	?	1 manzume: muhammes	3 _a -33 _b
Yahyâ	XVI	10 manzume: muaşşer(1), gazel (8), muhammes (1)	3 _b -4 _a , 18 _a , 18 _b , 19 _a , 19 _b , 21 _a , 21 _b , 41 _b
Sadrî	?	1 manzume: müseddes	4 _a -36 _b
İzârî	?	1 manzume: tahmis	4 _b -5 _a
Visâlî	?	1 manzume: müseddes	5 _b -6 _a
Tabîbî	XVI	1 manzume: müseddes	6 _b
İlmî	?	1 manzume: müseddes	7 _a -7 _b
Hayâlî	XVI	1 manzume: gazel	8 _a
Usûlî	XVI	2 manzume: gazel	8 _b , 27 _b
Bâkî	XVI	12 manzume: gazel (10), tahmis(2)	9 _a , 10 _b , 18 _a , 23 _b , 26 _b , 30 _a , 30 _b , 31 _a , 31 _b , 32 _a , 34 _a , 40 _a
Ulvî	XVI	3 manzume: müseddes (2), gazel (1)	9 _b -10 _a , 25 _a , 40 _b
Azmî	XVI	2 manzume: mesnevî, müseddes	11 _a -11 _b -48 _b ; 24 _a -24 _b
Muhyî	XVII	1 manzume: gazel	12 _a
Niyazî	XVII	3 manzume: gazel	12 _a , 13 _a , 44 _a
Tâlib	?	1 manzume: gazel	12 _b
Koroğlu	?	1 manzume: koşma	13 _b -14 _a
Ahmed	?	1 manzume: gazel	14 _b

Sırrî Efendî	XVI	1 manzume: kaside	15 _a -15 _b -16 _a -16 _b -17 _a - 17 _b - 38 _b
Rahmî	XVI	2 manzume: gazel, tahmis	20 _a 37 _a -38 _a
Selîmî	?	1 manzume: gazel	20 _b
Vahdet	?	1 manzume: gazel	21 _a
Celâlî	XVI	1 manzume: gazel	22 _a
Müfredî	XVI	1 manzume: gazel	22 _b
Misâlî	XVII	1 manzume: gazel	23 _a
Aşkî	?	1 manzume: gazel	25 _b
Nesîmî	XIV-XV	1 manzume: gazel	26 _a
Vecdî	?	1 manzume: müseddes	27 _b
Muhyî	XVI	1 manzume: tahmis	28 _a -28 _b -29 _a
Abdî	?	1 manzume: muhammes	29 _a -29 _b
Feyzî Efendî	XVI	1 manzume: müseddes	32 _b -33 _a
Cinânî	XVI	1 manzume: tesdis	34 _b -35 _a
Atâyî	?	1 manzume: müseddes	35 _b -36 _a
Rûhî	XVII	1 manzume: gazel	37 _b
?	?	1 manzume: bir gazelin başlangıcı olabilecek 2 beyit	37 _b
?	?	1 manzume:?	37 _b
Fahrî	?	1 manzume: kaside	39 _a -39 _b
?	?	1 manzume: gazel formunda kafiyelenmiş 3 beyitlik manzume	42 _a
Âgehî	?	1 manzume: kaside	42 _b -43 _a -43 _b -44 _a
Fazlî Efendî	?	1 manzume: kaside	44 _b -45 _a -45 _b -46 _a
Hüdâyî	XVII	2 manzume: ilâhi	46 _b -47 _a
Sâdikî	?	1 manzume: müseddes	47 _b -48 _a

1.1.3. Mecmua'da Yer Alan Şairlerin Tasnifi

Çalıştığımız *Mecmua*XV., XVI., XVII. yüzyılda yaşamış şairlerin şiirlerini ihtivâetmektedir. *Mecmua*'daki şiirleri, yayınlanmış divanlar veya hazırlanmış tezlerle karşılaştığımız zaman bir tasnife ihtiyaç duyulmuştur. *Mecmua*'da, divanı neşredilmiş veya tez olarak çalışılmış şairlerin fazlalığı dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra *Mecmua*'mızda şiiri bulunup da divanı mevcut olmayan ya da divanı üzerinde herhangi bir çalışma yapılmayan şairler de vardır. *Mecmua*'yı çalışırken karşılaştığımız en önemli sorun Abdî, Aşkî, Atâyî, Fahrî, Fazlî, İlahî, İlmî, İzârî, Muhyî, Sadıkî, Selimî, Sırrî, Talib, Vahdet, Vecdî, Visalî ve Zâtî gibi birden fazla şairin kullandığı mahlasları ihtiva eden şiirlerin varlığıdır. Şiirin aynı mahlasa sahip şairlerden hangisine ait olduğunu belirlemek maksadıyla bu mahlası taşıyan ve şiirleri neşredilmiş şairlerin divanlarına müracaat edilmiş, eğer şiirin sahibi sarih olarak belirlenmişse bu husus dipnotta belirtilmiştir. Buna rağmen kimliğini sarih olarak belirleyemediğimiz şairler de vardır.

Mecmua'da şiirleri yer alan şairlerin çeşitli bakımlardan tasnifi şöyledir:

Tablo 1.2. Mecmua'da Yer Alan Şairlerin Çeşitli Bakımlardan Tasnifi.

Mecmua'daki Şiiri Yayınlanmış Divanında veya Müstakil Neşirlerde Tespit Edilenler:	Şemseddîn-i Sivâsî, Azmî, Bâkî, Cinânî, Hüdâyî, Necâtî Beg, Nesimî, Niyâzî (Mısrî), , Rahmî, Rûhî, Usûlî, Yahyâ.
Mecmua'daki Şiiri Müstakil Tez Olarak Çalışılmış Divanlarında Tespit Edilenler:	Cahîdî, Celâlî, Feyzî Efendî, Hayâlî, Muhyî, Ulvî.
Mecmua'da Şiiri Olup Yayınlanmış Divanı Bulunmayanlar:	Koroğlu, Misâlî, Müfredî, Tabîbî.
Mecmua'daki Şiiri Şairin Divanı Dışındaki Eserinde Bulunanlar:	Azmî.
Mecmua'daki Şiiri Çeşitli Mecmualarda Bulunanlar:	Âgehî.
Kimliği Tespit Edilemeyenler:	Abdî, Ahmed, Aşkî, Atâyî, Fahrî, Fazlî, İlmî, İzârî, Muhyî, Sadıkî, Selimî, Sırrî, Talib, Vahdet, Vecdî, Visalî, Zâtî.

1.1.4. Mecmua'da Bulunan Şiirlerin Nazım Şekilleri

Mecmua'da başta gazel olmak üzere kaside, murabba, muhammes, muaşşer, müseddes, mesnevî, tahmis, gibi nazım şekilleri bulunmaktadır. Ayrıca 5 tane manzumenin nazım şekli tespit edilememiştir. *Mecmua*'da dikkat çekici bir tasnif özelliğinden bahsetmek mümkün değildir. Farklı nazım şekilleri gelişigüzel bir biçimde bir araya toplanmıştır. Aynı şairin şiirleri birbirini takip edebildiği gibi, bazı durumlarda iki şiir arasına başka şairlerin şiirlerinin girdiği de görülmektedir.

Tablo 1.3. Nazım Şekillerine Göre Mecmua’da Bulunan Şiirlerin Tasnifi.

Nazım Şekli	Şiir Sayısı
Gazel	38
Kaside	4
Mesnevî	1
Murabba	1
Muhammes	3
Tahmis	5
Müseddes	11
Tesdis	1
Muaşşer	1
İlâhi	2
Koşma	1
Toplam:	68

1.1.5. Mecmua’da Bulunan Şiirlerin Vezinleri

Mecmua’da bulunan şiirlerde genellikle aruz vezni kullanılmıştır. *Mecmua*’da bulunan 73 manzumeden 3 tanesi hece vezni ile yazılmıştır. Niyazî ve Hüdâyî’ye ait olan 2 manzume 10 heceli olarak yazılmıştır. Ayrıca Sırrî Efendi’ye ait olan manzume de 11’li hece vezni ile yazılmıştır. Aşağıdaki tabloda *Mecmua*’da bulunan şiirlerin vezni ve varak numaraları gösterilmiştir:

Tablo 1.4. Mecmua'da Bulunan Şiirlerin Aruz Kalıpları

Varak Numarası	Şairin Mahlası	İlk iki mısra	Vezni
1 _a	Belirtilmemiş.	Her kişi kim ihtiyâr ide kesel ‘Ömri bağından yimeyiser ‘asel	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilün
1 _a	Belirtilmemiş.	Baht uyur bu dîde bî-dâr olduğıyçün neylesün Tâli‘üm yâr olmadı yâr olduğıyçün neylesün	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilün
1 _b -2 _a	Câhidî	Çün teferrüc eyledüm bağdum cihânũ yüzine Her neye bağdum ise ‘ibret görüñdi gözüme	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün
2 _b	Sultân Ahmed	Ey ğâfil uyan rihlet-i nâğâhı unutma Yol kırköludur kırkusu kır râhı unutma	Hezec Bahri mef‘ ülü mefâ‘ ilüme fâ‘ ilü fe‘ ülün
3 _a	Belirtilmemiş. (Zâtî)	Ne kadar şâhib-kemâl olub fakîr olsa kişi Kimse bakmaz yüzine ger göge irerse başi	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilün
3 _b	Yahyâ	Ħasbeten-lillah ğazâlar eyleyüp haydar gibi ‘Âlemi seyr eyleyür mir’ât-ı İskender gibi	Remel Bahri fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün
4 _a	Belirtilmemiş. (Sadri)	Ey perî vardur diyen dünyâda bir senden güzel Bî-başîretdür anuñ ‘aqlına irmişdür halel	Remel Bahri fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün
4 _b -5 _a	‘İzârî	Niçe demdir çekdirirsiñ baña derd ile emek Tâ naşîb andan nişâb-ı vuşlat-ı ağyâr emek	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün
5 _b -6 _a	Visâlî	Niçe bir mâcerâmız dostâne-i dâstân olsun Niçe bir nâr-ı ‘ıřkum dūd-i âhumdan ‘ıyân olsun	Hezec Bahri mefâ‘ ilün me fâ‘ ilün mefâ‘ ilün me fâ‘ ilün

6 _b	Tabîbî	Ölürsem zaḥm-ı tîḡ-ı ḥûn-feşân-ı şehsuvârumla Ten-i mecrûḥımı yuñ âb-ı çeşm-i cûy-bârumla	Hezec Bahri mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün
7 _a -7 _b	'İlmî	Her murâdı dest açup dâim Ḥudâ'dan isterem Ummazam şimdi Ḥudâ'dan ğayrîden aşlâ kerem	Remel Bahri fâ ' ilâtünfâ ' ilâtün fâ ' ilâtünfâ ' ilün
8 _a	Hayâlî	Muşaffâ eyle dil levḥin bugün nûr-ı tecellâdan Cemâlin gösterür câna çü mir'ât-ı mücellâdan	Hezec Bahri mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün
8 _b	Usûlî	Ey tarîķinden ḥaberdârum diyen Mevlâ nedür? Çün şühûduñ yoķ durur bu itdüġin du' â nedir?	Remel Bahri fâ ' ilâtün fâ ' ilâtün fâ ' ilâtünfâ ' ilün
9 _a	Bâkî	Cihâmñ ni' metinden kendü âb u dânemiz yegdür İliñ kâşânesinden kûşe-i virânemiz yegdür	Hezec Bahri mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün
9 _b -10 _a	'Ulvî	Ber-murâd etdi felek gerçi dil-i nâkâmı Şundi amma yine zehr ile tolu bir câmı	Remel Bahri fe' ilâtün (fâ' ilâtün)fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün (fâ' lün)
10 _b	Bâkî	Müşkil imiş ki dilrübâ tıfl ola dil- sitân ola ' Âşık zâr-ı mübtelâ pîr ola nâ-tüvân ola	Münserîh Bahri müfte' ilün mefâ' ilün müfte' ilün mefâ' ilün
11 _a -11 _b	Pend- nâme-i Azmî	' Ömrüñ olsun diriseñ ğâyet uzun Eyle enâ' m u ' aṭâ ḥâdden füzûn	Remel Bahri fâ ' ilâtün fâ ' ilâtün fâ ' ilün
12 _a	Mısrî	Bulan özüñi gören yüzüni Bir yüzi daḡı görmek dilemez	Hezec Bahri mef' ûlü mefâ' ilün fe' ûlün
12 _a	Muhyî	Cümlenüñ maḥbûb(u) sensin ey ḥabîb-i ezeli Cümle Yûsufîlar içinde ey güzeller güzeli	Remel Bahri fâ ' ilâtün fâ ' ilâtünfâ ' ilâtün fâ ' ilün
12 _b	Tâlib	Genc-i aşkı isteriseñ dil-i virânda ara Hızır-veş âb-ı ḥayâtı zulmet-i tende ara	Remel Bahri fâ ' ilâtün fâ ' ilâtün fâ ' ilâtün fâ ' ilün

13 _a	Niyâzî	Şunlar ki görüp yüzini bu dâre gelürler Ol ahd-i vefâ eyleyüp ikrâra gelürler	Hezec Bahri me ^f ûlü me ^{fâ} ilü me ^{fâ} ilü fe ^c ilün
13 _b -14 _a	Belirtil- memiş. (Koroğlu)	Dîn bâbında baña nedür suâliñ Cevâbıñ var ise bildir efendî	11'li hece vezni
14 _b	Ahmed	Yâ Hâbîba'llâh cemâlün ma ^ç la ^c ü'l- envârdur İşkuñ ile heft-encüm nüh felek devvârdur.	Remel Bahri fâ ^c ilâtün fâ ^c ilâtün fâ ^c ilâtün fâ ^c ilün
15 _a -17 _b	Sırrî	Herkese da ^h l ü ta ^c arruz itmeden hâlî değil Kî ^c acebdür şâhib-i derd-i kabûl olmak deli	Remel Bahri fâ ^c ilâtün fâ ^c ilâtün fâ ^c ilâtün fâ ^c ilün
18 _a	Yahyâ	Seni sevdigümi cânım saña izhâr idemez Degme derd ile günâhın kişi ikrâr idemez	Remel Bahri fe ^c ilâtün fe ^c ilâtün fe ^c ilâtün feilün
18 _a	Bakî	Gönül dâğ-ı gamuñla sînede bir şem ^c uyandırmış Çerâğ-ı aşka bir garra kızıl altını yandırmış	Hezec Bahri me ^{fâ} ilün me ^{fâ} ilün me ^{fâ} ilün me ^{fâ} ilün
18 _b	Yahyâ	Şubh-ı şâdık gibi ey gâfil ağardı sağaluñ Haberin yok seni penbile boğazlar ecelün	Remel Bahri fe ^c ilâtün (fâ ^c ilâtün) fe ^c ilâtün fe ^c ilâtün fe ^c ilün
19 _a	Yahyâ	Gice gündüz ağlarım rûz-ı vişâli görmedüm Nîçe günlerdür ki ol kaşı hilâli görmedüm	Remel Bahri fâ ^c ilâtün fâ ^c ilâtün fâ ^c ilâtün fâ ^c ilün
19 _a	Yahyâ	Vefâda mişlî bulunmaz bu gün bir nev-cuvân buldum Görince sevdim anı ölmüş iken tâze cân buldum	Hezec Bahri me ^{fâ} ilün me ^{fâ} ilün me ^{fâ} ilün me ^{fâ} ilün
19 _b	Yahyâ	Başma nücûmla görinen kârhâneye Aldanma murğ-dâne gibi dâm-ı dâneye	Münserîh Bahri me ^f ûlü fâilâtü me ^{fâ} ilü fâilün

20 _a	Rahmî	Firâķ-ı yâr ile zârî bahârı neyleyin Gözüme âteş olan lâle-zârı neyleyin	Müctes Bahri mefâ'ilün fe' ilâtün mefâ'ilün fe' ilün
20 _b	Selîmî	Bir yüzi gül gönçe-leb dildâr dirseñ işte sen Sen güle bülbül gibi kim zâr dirseñ işte ben	Remel Bahri fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün
21 _a	Yahyâ	Ġanîdür ' ışķ ile gönlüm ne mâlüm ne menâlüm var Ne vaşl-ı yâre ħandânım ne hicrândan melâlüm var	Hezec Bahri mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
21 _a	Vahdet	Çünki taķdîr-i ezel her ne ise olsa gerek Alnıma gelen kaçâ çekdügi resm olsa gerek	Remel Bahri fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün
21 _b	Yahyâ	Gel vücûduñ perdesin kaldır cemâl-i yâr-i gör Cân gözinden sil ğubârı çehre-i dildârı gör	Remel Bahri fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün
22 _a	Celâlî	Bu çeşm-i dürr-efşânım giryân olur çalur mı Seyller tolusı gibi ' ummân olur çalur mı	Münserîh Bahri mef' ülü fâ' ilâtün mef' ülü fâ' ilâtün
22 _b	Müfredî	Yâre ğammâz olmasun eşķ-i revânı kimsenüñ Âşikâr olmasun hiç râz-ı nihânı kimsenüñ	Remel Bahri fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün
23 _a	Misâlî	Gönüller üstüne düşünce seher Dedi sünbül ki jâleye çe ħaber	Hezec Bahri mefâ'ilün mefâ'ilün fe' ülün
23 _b	Bâkî	Ezelden şâh-ı ' ışķuñ bende-i fermânyuz câna Muħabbet mülkinüñ sulţân-ı ' âlîşânyuz câna	Hezec Bahri mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilünmefâ'ilün
24 _a -24 _b	' Azmî	Dilâ her ne ümîd eylerseñ ol derğâhdan iste Dimezler saña var bir mürşid-i ğüm- râhdan iste	Hezec Bahri mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

25 _a	Ulvî Çelebî	Her kişiyi dost şanmañ kendüñüze zâhirâ Bâfınımı bilmeyince keşf-i râz itmeñ aña	Remel Bahri fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün
25 _b	‘Âşkî	Degme bir nâ-cinse hemdem olma ey gül yüzli yâr Çün muqarrerdir bilürsin şöhetün te’sîri var	Remel Bahri fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün
26 _a	Nesîmî	Gel ey dilber ki kıan oldı gönül ‘ışkıñ cefâsından Kerem kııl vaşlile kıurtar beni ‘ışkıñ belâsından	Hezec Bahri mefâ' ilün mefâ' ilünmefâ' ilün mefâ' ilün
26 _b	Bâkî	Râyet-i fitne çeküp ol kıadd-i dil-cû begler Uşdılar yanına her şûh-ı cefâ-hû begler	Remel Bahri fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün
27 _a	Vecdî	Hûke yeksân olmazız ednâya a' lalanmazız Kâf-ı istignâda yüz a' lâya ednâlanmazız	Remel Bahri fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün
27 _b	Usûlî	‘Âlemde mey-i ‘ışkla mestânelerüz biz Ta' n eyleme zâhid bize dîvânelerüz biz	Hezec Bahri mef' ulü mefâilü mefâilü feülün
28 _a -28 _b - 29 _a	Muhyî	Hâyâl-i zülf-i yâr ile benim bir hoşça hâlim var Kâbâ-yı faqr-ı fâk ile cihânda iftihârım var	Hezec Bahri Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün
29 _a -29 _b	‘Abdî	‘Âfet-i gülşen-i dehrîñ küli şavulsa gerek Dağılub sünbül tarlaları hep şolsa gerek	Remel Bahri fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün
30 _a	Bâkî	Mâh-rûlar bî-‘aded bir ‘âşık-ı rüsvâ- yı ben Yitmeye biñ pâre kılsam bu dil-i şeydâ-yı ben	Remel Bahri fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün
30 _b	Bâkî	Gül gibi olmağ dilersen şâd u hurrem ey gönül Lâle-veş elden düşürme câm bir dem ey gönül	Remel Bahri fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

31 _a	Bâkî	Fitne-i ‘ âlemi ol kâmet-i belâdan bil Her belâ kim yetişür ‘ âlem-i belâdan bil	Remel Bahri fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilün
31 _b	Bâkî	Ne câm-ı bâde-i gülgûna beñzer yâr-i hemdem var Ne şadr-ı şuffa-i mey-ğâne gibi cây-ı ğurrem var	Hezec Bahri mefâ’ ilün mefâ’ ilün mefâ’ ilün mefâ’ ilün
32 _a	Bâkî	Dem-i şubh irdi getür bâdeyi şöhet demidür Mey-i nâb ile pür it sâğârı ‘ işret demidür	Remel Bahri fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilün
32 _b -33 _a	Feyzî Efendî	Gele ey çarh yeter ‘ aksine devr etme gele Çatı yüz buldı zamânında gürûh-ı cehle	Remel Bahri fe’ ilâtün(fâ’ ilâtün) fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilün(fa’ lün)
33 _b	Zâtî	Şimdi dergâh-ı mu‘ allâda olan devletlüler Gel bir berü dirler elün nesne görseler eger	Remel Bahri fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilün
34 _a	Bâkî	Pâk-rû tâze-cevâñdur baña cânımdan e‘ azz Gelmedi yanuma zen kısmı meger duğter-i rez	Remel Bahri fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilün
34 _b -35 _a	Cinânî	Âh kim bir gül için ben gamze-i hâr oldum Ğuşşadan bülbül-i şûrîde-i şaffet-zâr oldum	Remel Bahri fe’ ilâtün (fâ’ ilâtün) fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilün(fa’ lün)
35 _b -36 _a	‘ Atâyî	Ey gönül ‘ âlemi sen şanma şağın cây-ı mağar Bir güzergâhdır bunda gelen elbette gider	Remel Bahri fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilün
36 _b	Sadrî	Hüsni içinde ey ruğ-ı mihr-i cihân-ârâ seni Hâğ Teâlâ eylemiş bî-mişl [ü] bî- hemtâ seni	Remel Bahri fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilün

37 _a	Rahmî	Baňa bir kûşe mi var genc fenadan ğayrî Baňa maħrem mi olur derd-i ‘anâdan ğayrî Ger şorarlarsa dile bunca belâdan ğayrî	Remel Bahri fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilün
37 _b	Rûhî	Devlet-i dehrede müstağrıķ olan ger şâhlar Müjd-i nân-ı bâriyye-i cennât-ı na‘îm isterler	Remel fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilün
37 _b	Belirtil- memiş	Meşveret ehli kişinüñ maħzen-i esrârıdır Pes gerek bir kişi kim şıdķ u emânet kârıdır	Remel Bahri fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilün
37 _b	Belirtil- memiş	Kişi kim ide sırrını muħassen İki ni‘met olur aña mua‘yyen	Hezec Bahri fe’ ilâtün mef’ âilün fe’ülün
38 _a	Rahmî	Cismine ehl-i nazar nergis-i şehlâ didiler Mîme beñzer diyicek la‘liñe zîbâ didiler	Remel Bahri fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilün
38 _b	Sırrî Efendî	Hoş zuhûr etdi şehr içre bir aħmak deli İsterimiş olmasın âsâ vü mest çıblaķ deli	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilün
39 _a -39 _b	Fahrî	Girse yüz yaşına bir pîrezeni söyletüñ Kendüñi yek tutar on iki yaşında kıızdan	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ lün
40 _a	Bâkî	Açıl bâğun gül-i nesrîni ol ruħsârı görsünler Şalın serv-i şanavber şîve-i reftârı görsünler	Hezec Bahri mefâ’ ilün mefâ’ ilün mefâ’ ilün mefâ’ ilün
40 _b	‘Ulvî	Günâhım bildim nola şefķat recâsından Benim devletlü sulţânım ħaķâ benden ‘aķâsından	Hezec Bahri mefâ’ ilün mefâ’ ilün mefâ’ ilün mefâ’ ilün
41 _a	Beyaza boş	Beyaza boş	Beyaza boş

41 _b	Yahyâ	Cümle âlem ‘ âşıkı olsa nola cânânımıñ Kulları çok olduğunu isterem sultânımıñ	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ lün
41 _b	Yahyâ	Baňa yetmez mi bu devlet ki cefâ eyleyesin Vây aña kim ne cefâ vü ne vefâ eyleyesin	Remel Bahri fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilün
42 _a	Belirtil- memiş	Her kimüñ var ise zâtında şerâret küfrü İşlâhât-ı ‘ulûm ile müslümân olmaz	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ lün
42 _b -44 _a	İlahî	Çekdirüp fırkatini bizden ırâğ oldun sen Baır-i fırkatde niçe furtunalar çekdüm ben	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ lün
44 _a	Niyâzî	Çün saña gönlüm mübtelâ düşdi Derd-i gâm baňa âşına düşdi	10 Heceli
44 _b -46 _a	Fazlî Efendî	‘ Âkıla tevhid-i fazl ‘ adl olsun çün şikâr Şafhâ-yı deryâda oldu hıtt-ı geşt-i âşikâr	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ lün
46 _b	Hüdâyî	Cân-ı dilden hâlîkı zikr idelim Hoş sa’ âdet ehli etmiş Hakk bizi	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ lün
47 _a	Hüdâyî	İstemez ‘ âkıl fâni dünyâyı Sensin ey müvellâ (mevlâ) maṭlab-ı a’ lî	10 Heceli
47 _b -48 _a	Sâdıķî	Hüdâyâ itme hâlî dâ’imâ dilden Şekûr ismin Gözümden duri kıлма pertev-i envâr Nûr ismin	Remel Bahri mefâ’ ilün mefâ’ ilün mefâ’ ilün mefâ’ ilün
48 _b	Pendnâ- me-i ‘ Azmî Efendî	Her işe kıl besmeyleyle ibtidâ Zikrûñ olsun dâimâ ḥamd-ı Hudâ	Remel Bahri fâ ‘ ilâtünfâ ‘ ilâtünfâ ‘ lün

İKİNCİ BÖLÜM

MESTAP
TABLOSU

2.1. ASL 609 (MC:67) NUMARADA KAYITLI MECMUA'YA AİT MESTAP TABLOSU

Varak Numarası	Şairin Mahlası	Matla Beyti/İlk Dörtlük	Makta Beyti/ Son Dörtlük	Nazım Şekli/ Birimi	Vezni
1					
1 _a	Belirtilmemiş	Her kişi kim ihtiyâr ide kesel ‘Ömri bağından yimeyiser ‘asel	Sa‘y u himmet etmeyen mağşûduna Lâyık-ı devlet degildür mâ-ğaşal	Gazel formunda kafiyelenmiş/ beyit	Remel Bahri fâ ‘ilâtün (2) fâ ‘ilün
1 _a	Belirtilmemiş	Baht uyur bu dîde bî-dâr olduğuyçün neylesün Tâli‘üm yâr olmadı yâr olduğuyçün neylesün		?/Beyit	Remel Bahri fâ ‘ilâtün(3) fâ ‘ilün
1 _b -2 _a	Câhidî	Çün teferrüc eyledim bağdum cihânun yüzine Her neye bağdum ise ‘ibret göründi gözüme ‘Âkıl iseñ cân kulağın aç nazâr kıl sözüme Bir degirmendir dünyâ, öğüdür bir gün bizi	Câhidî geç bu hayâlden bağma dünyâ alına Zehr olur her kim şunarsa elin anuñ balına ‘Âkıliseñ kıl seyâhat gir bu Resûl’ün yoluna Bir degirmendir dünyâ, öğüdür bir gün bizi	Murabba/ dörtlük	Remel Bahri fâ ‘ilâtün(3) fâ ‘ilün
2 _b	Sultân Ahmed	Ey gâfil uyan rihlet-i nâgâhı unutma Yol qorquludur qorqusu çok râhı unutma	Güc itme gücün yitdüğine gice vü gündüz Âhîr irişür âh-ı seher-gâhı unutma	Gazel/ beyit	Hezec Bahri me‘ûlü me‘fâ‘ilü (2) fe‘ûlün
3 _a	Belirtilmemiş (Zâtî)	Ne kadar şâhib-kemâl olub fağîr olsa kişi Kimse bağmaz yüzine ger göge irerse başı Elde nağdi olanuñ geldüğü gün biter işi Hağğ için hiç kimse iş bitürmez oldı bir kişi Sîm ü zerdîr maşlahat gören cihânda sîm ü zer	Zâten idrâk eylemez kimisi paşadır gider Ma‘rifet yok zerre kimisi ağadır gider Qara câhil kimi qadî adı mollâdır gider Zulm-i bida‘ t tıtdı dünyâyı temâşâdır gider Sîm ü zerdîr maşlahat gören cihânda sîm ü zer.	Muhammes/bent	Remel Bahri fâ ‘ilâtün(3) fâ ‘ilün

3 _b	Yaḥyâ	<p>Ḥasbeten-lillah ğazâlar eyleyüp ḥaydar gibi</p> <p>‘ Âlemi seyr eylerüz mir’ât-ı İskender gibi</p> <p>Ḥaşmımızdan dönmeziz dünyâda şîr-i ner gibi</p> <p>Dînimizde kâmiliz âşḥâb-ı peygamber gibi</p> <p>Ehl-i dünyâyâ inen açılmazuz defter gibi</p> <p>Gönlümüz dünyâyâ akmaz ḥâşılı Kevşer gibi</p> <p>Sevmezüz dînârı biz rûy-ı Benî Aşfar gibi</p> <p>Sen bizi ey dil taşavvur etme ġayrîler gibi</p> <p>Ḥükmine râm olmazuz biz degme sulṭân oġlunuñ</p> <p>Ḳûluyuz ḳurbânıyuz ‘ âlemde ‘ Oşmânoġlı’nun</p>	<p>Söyleriz ḥalk ile amma Ḥaḳḳdadur efkârumuz</p> <p>Sâlik-i ‘ ışk-ı olana iḳrâr olur inkârumuz</p> <p>Lâubâlî meşrebüz bî-kârlıḳdur kârumuz</p> <p>Perde-i bida‘ tde pinhândur bizüm esrârumuz</p> <p>Ehl-i ma‘ nâ evveline ma‘ lûmdur miḳdârumuz</p> <p>Şûretâ gerçî sipâhî ṭavırdur eṭvârumuz</p> <p>Bir gülüz biz nîze vü tîr ü teberdür ḥârumuz</p> <p>Cân u dilden bu söze vardur bizüm iḳrârumuz</p> <p>Ḥükmine...</p>	Mu‘ aşşer/ bent	Remel Bahri fâ‘ ilâtün(4)
4 _a	Belirtilmemiş (Şadrî)	<p>Ey perî vardur diyen dünyâda bir senden güzel</p> <p>Bî-başîretdür anuñ ‘ aḳlına irmişdür ḥalel</p> <p>Bu göz bu kirpik ü bu ḳaşahîç olmaz bedel</p> <p>Aḥsen-i ḥulḳ ile ey rûḥ-ı revânum mâ-ḥasal</p> <p>Ben seni ...</p>	<p>Ṭolsa ‘ âlem ey perî-peyker eger maḥbûbla</p> <p>Ḳâmeti bâlâ ruḥı zîbâ gözi âşûbla</p> <p>Olmaya bir saña beñzer ḥûb emîr âşûbla</p> <p>Şadrînüñ ‘ ömri hemân bir veche ḥüsn-i ḥûbla</p> <p>Ben seni gördüm güzeller içre müsteşnâ seni</p> <p>Anuñiçün sevmedi gönlüm güzel illâ seni</p>	Müseddes/ bent	Remel Bahri fâ‘ ilâtün(3) fâ‘ ilün

4 _b -5 _a	İzârî	<p>Niçe demdir çekdirirsün baña derd ile emek</p> <p>Tâ naşib andan nişâb-ı vuşlat-ı ağyâr emek</p> <p>Ġonce-veş bu hâr-ı hicrânla ған oldı yürek</p> <p>Ey murâdum ‘ aksine devr eyleyen kec-rev felek</p> <p>Şimdi gönlüm nâ-murâd olmağ diler nitsün gerek</p>	<p>İtmedün bir dem ‘İzârî derd- mendi gitdi şâd</p> <p>Devr idüp yârândan ol ğâm-nâki kılduñ nâ-murâd</p> <p>Bâ‘ iş olduñ bu kadar hicrâna itdün çok fesâd</p> <p>Ey murâdım ‘ aksine devr eyleyen kec-rev felek</p> <p>Şimdi gönlüm nâ-murâd olmağ diler nitsün gerek</p>	Tahmis/ bent	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün(4)
5 _b -6 _a	Vişâlî	<p>Niçe bir mâcerâmuz dostâne-i dâstân olsun</p> <p>Niçe bir nâr-ı ‘ ışkum dūd-i âhumdan ‘ ıyân olsun</p> <p>Mekânım ‘ ayn-i ‘ âlemde nihân iden nihân olsun</p> <p>Kelâlî kûyuña cism-i za‘ ifüm armağan olsun</p> <p>Ne kûyın ehli tuysunlar ne ka puñda figân olsun</p> <p>Meni öldür vücûdumdan ne nâm u ne nişân olsun</p>	<p>Vişâlî dil-güşâsından firâkı dil- rübâ yegdür</p> <p>Celâlınden cemâlin gör vefâsından cefâ yegdür</p> <p>Muħaşşal sâlik râh-ı ‘ adem oldum ħudâ yegdür</p> <p>Yoğ olmayan var olmaz ölmeden ölmek bana yegdür</p> <p>Bu derbend-i fenâdan şaĥn-ı saĥrâ-yı beğâ yegdür</p> <p>Meni öldür vücûdumdan ne nâm u ne nişân olsun</p>	Müseddes/ bent	Hezec Bahri mefâ‘ ilün(4)
6 _b	Tabîbî	<p>Ölürsem zaĥm-ı tîğ-ı ĥûn-feşân şehsuvârumla</p> <p>Ten-i mecrûĥımı yuñ âb-ı çeşm-i cûy-bârumla</p> <p>Ser-i kûyında defn eyleñ ki derd-i ‘ ışk-ı yârumla</p> <p>Diyem iĥyâ-yı emvât olıcağ feryâd [u] zârumla</p> <p>Eger ĥaşr olmaz isem o kıyâmet ğadd-i nigârumla</p> <p>Gezem maĥşerde göğsüm dögerek seng-i mezârumla</p>	<p>Yâruñ dârü’ş-şifâsında yatürem ben dil-i ĥaste</p> <p>Vaşıyyet itmege yoğ iğtidârum ğaldı dem-beste</p> <p>Devât u kâğıd âĥzâr itdürüp ‘ uşşâğ-ı ser-meste</p> <p>Diyem derd-i dîli tağrîr idüp aheste aheste</p> <p>Eger ĥaşr ...</p>	Müseddes/ bent	Hezec Bahri mefâ‘ ilün(4)

7 _a -7 _b	‘İlmî	Her murâdı dest açup dâim Hudâ’dan isterem Ummazam şimdi Hudâ’dan ğayrîden aşlâ kerem Yâ eyu demiş cihân halkı dileye baña kem Ço ne dirlerse disünler çekmezem kaç’â elem Dost medhinden ne aşşı zemm-i düşmenden Fâriğ-i âzâdeyem birdür yanumda medh ü zem	‘İlmîyâ ey demiş yâ kem senüñçün hâşş u ‘âmdan Hasb-ı hâli herkesün ma‘ lûm olur rûz-ı kıyâm Halka dünyâ-yı denîden ötrü kılmam iltiyâm Hağ Teâ‘ lâ Hazreti’nden gayriye yoğdur ricâm Dost medhinden ne aşşı zemm-i düşmenden Fâriğ [ü] âzâdeyem birdir yanumda medh ü zem	Müseddes/ bent	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün (3) fâ ‘ ilün
8 _a	Hayâlî	Muşaffâ eyle dil levhin bugün nûr-ı tecellâdan Cemâlin gösterür câna çü mir’ât-ı mücellâdan	Hayâlî pes ‘ıyân etgil bu esrârı beyân etgil Mekânuñ lâ-mekân etgil cevâb algıl müsemâdan	Gazel/beyit	Hezec Bahri mefâ‘ ilün (4)
8 _b	Uşûlî	Ey tarîkînden haberdârum diyen Mevlâ nedür? Çün şühûduñ yoğ durur bu itdügin du‘â nedir?	Ey Uşûlî kimse bilmez bu mu‘ ammâ nüktesin Gülşenîden olmayınca ‘ <i>alleme’l- esmanedür?</i>	Gazel/beyit	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün(3) fâ ‘ ilün
9 _a	Bâkî	Cihânîñ ni‘ metinden kendü âb u dânemiz yegdür İliñ kâşânesinden kûşe-i virânemiz yegdür	Hümâ-yı evc-i ‘ izzet gibi ğayretsizden ey Bâkî Muğabbet şem‘ ine şeh-ber bağan pervânemiz yegdür.	Gazel/beyit	Hezec Bahri mefâ‘ ilün (4)
9 _b -10 _a	‘Ulvî	Bir murâd etdi felek gerçi dil-i nâkâmı Şundi amma yine zehr ile tolu bir câmı Erdi cân kulağına pek ‘ adem-i peygâmı Âh kim geldi meded guşşa vü ğam hengâmı Ta‘ accüb tiz geçer zevğ u sürûr eyyâmı Ölmedin nişfü’n-nehârı irüşür ağşamı	Cân virüp hierile ‘Ulvî olıcağ merde benim Tolıcağ şiven-i ağbâbla beytü’l- hüznüm Yazalar seng-i mezârumda bu ebyâtı benim Bilir telkîn idicek o kılar her sühanım Ta‘ accüb tiz geçer zevğ u sürûr eyyâmı Ölmedin nişfü’n- nehârı irüşür ağşamı	Müseddes/ bent	Remel Bahri fe‘ ilâtün (fâ‘ ilâtün) fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilün (fâ‘ lün)

10 _b	Bâkî	Müşkil imiş ki dilrübâ tıfl ola dil-sitân ola ‘Âşık zâr-ı mübtelâ pîr ola nâ- tüvân ola	Bâkıyâ sâkıyâ feraḥ vir ki fenâa bula teraḥ Şol meyi şun ki bir ḳadeḥ pîr içip nev-cevân ola	Gazel/beyit	Münserîh Bahri müfte‘ ilün(4)
11 _a -11 _b	Pend-nâme-i Azmî	‘Ömrün olsun diriseñ gâyet uzun Eyle enâ‘ m u ‘aṭâ ḥadden füzün	Nân u ḥuşk u gûşt ḥelvâ-yı ter Arturur ḥıfzı vü zihni pâk ider	Mesnevî/ beyit	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün(2) fâ ‘ ilün
12 _a	Mışrî	Bulan özüñi gören yüzünü Bir yüzi daḥi görmek dilemez	Meftûn olagör mecnun olagör Bu Mışrî daḥi ‘aḳla gelemez	Gazel/beyit	Hezec Bahri mef‘ ülü mefâ‘ ilün fe‘ ülün
12 _a	Muḥyî	Cümlenün maḥbûb [1] sensin ey ḥabîb-i ezeli Cümle Yûsuf lar içinde ey güzeller güzeli	Oldı ‘uşşâḳ gözü giryân dili [biryân] ey ḥabîb Oldı mecnûn u divâne Muḥyî ḥüsnün sezeli	Gazel/beyit	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün(3) fâ ‘ ilün
12 _b	Tâlib	Genc-i aşkı isteriseñ dil-i virânda ara Ḥızr-veş âb-ı ḥayâtı zulmet-i tende ara	Tâlib -i Mevlâ olup her kişiden himmət dile Ġafil olma maṭlabı var sırr-ı Ḳur’an’da ara	Gazel/beyit	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün(3) fâ ‘ ilün
13 _a	Niyâzî	Şunlar ki görüp yüzini bu dâre gelürler Ol ahd-i vefâ eyleyüp ikrâra gelürler	Elbetde bu baḡ içre kim gelse Niyâzî Ḥârın dürüp evvel soñ gülzâre gelürler	Gazel/beyit	Hezec Bahri mef‘ ülü mefâ‘ ilü (2) fe‘ ülün
13 _b -14 _a	Belirtilmemiş (Koroḡlu)	Dîn bâbında baña nedür suâliñ Cevâbıñ var ise bildir efendî Beyân eyle izḥâr olsun kemâlin Bilelim bu nîce ḥâldir efendî	Du‘âya ḳarşuma duramaz deyu Sözime ‘âḳıllar iremez deyu Koroḡluna cevâb viremez deyu Var seni ḳınarlar eldür efendî	Koşma/ dörtlük	11’li hece vezni
14 _b	Aḥmed	Yâ Ḥabîba’llâh cemâliñ maṭla‘ ü’l-envârdur ‘İşkiñ ile heft-encüm ne felek devvârdur.	Fazluñ ile ḳıl şefâ‘ at yâ şefi‘ e’l- müznibîn Cürm ü ‘isyân ile ḥâli Aḥmed’üñ düş-vârdur	Gazel/beyit	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün(3) fâ ‘ ilün
15 _a -17 _b	Belirtilmemiş (Sırrî)	Herkese daḥl ü ta‘ arruz itmeden ḥâlî degil Kî ‘acebdir şâḥib-i derd-i ḳabûl olmak deli	Bâreka’llâh eylediñ dünyâda tekmîl-i cünûn Şöhretiñ pâyende olsun hem yüzüñ aḳ paḳ deli	Kaside/ beyit	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün(3) fâ ‘ ilün

18 _a	Yaḥyâ	Seni sevdiğümi cânım saña izhâr idemez Degme derd ile günâhın kişi iḳrâr idemez	Zaḥmet olur saña Yaḥyâya naşihat itme Zâhidâ ‘âşık-ı divâneye söz kâr idemez	Gazel/beyit	Remel Bahri fe‘ ilâtün(3) feilün
18 _a	Baḳî	Gönül dâg-ı ğamıñla sînede bir şem‘ uyandırmış Çerâğ-ı aşka bir ğarra kızıl altını yandırmış	Bu gün Bâkı’ye ol âfet visâlin va‘ deler kılmış Yalanlar söylemiş miskini gerçekden inandırmış	Gazel/beyit	Hezec Bahri mefâ’ilün(4)
18 _b	Yaḥyâ	Şubḥ-ı şâdık gibi ey ğâfil ağardı saḳaluñ Ḥaberiñ yok seni penbile boğazlar ecclüñ	Sözlerin mürşid-i kâmil sözidür ey Yaḥyâ Ḥâsılî ḥaylî fenâ virdi bize bu ğazeliñ	Gazel/beyit	Remel Bahri fe‘ ilâtün (fâ‘ ilâtün) fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilün
19 _a	Yaḥyâ	Gice gündüz ağlarım rûz-ı vişâli görmedüm Nîçe günlerdür ki ol ḳaşî hilâli görmedüm	‘Ayn-i rıfâ‘ t oldu ey Yaḥyâ bu alçaklık baña Kendümi âyîne-i ‘âlemde ‘âlî görmedüm	Gazel/beyit	Remel Bahri fâ‘ ilâtün (3) fâ‘ ilün
19 _a	Yaḥyâ	Vefâda mişlî bulunmaz bu gün bir nev-cuvân buldum Görince sevdim anı ölmüş iken tâze cân buldum	Bu miḥnethâne-i ‘âlemde Yaḥyâ gibi ‘uşşâka Enîs-i derd-i hicrân u fakîr (ü) nâ-tüvân buldum	Gazel/beyit	Hezec Bahri mefâ’ilün (4)
19 _b	Yaḥyâ	Baḳma nücûmla görinen kârḥâneye Aldanma murğ-dâne gibi dâm-ı dâneye Her laḳza tîr-i himmet erişmez nişaneyeye Ṭa‘ n itme şeyḥ-i şehriyye şâh-ı bigâneye Gördüñ zemâne uymadı uy sen zemaneye	Ceng ü çegâne muṭrib elinden ider figân Nâ-sâzlar ile ṭoldı maḳâmât-ı ‘âşıkân ‘Uşşâk ile Ḥicâz zemânıdur ol revân Yaḥyâ gibi uşûl kitâbın oḳı hemân Gördüñ	Muhammes/bent	Münserfî Bahri mef‘ ülü fâilâtü mefâ‘ ilü fâilün
20 _a	Raḥmî	Firâḳ-ı yâr ile zârî bahârı neyleyin Gözüme âteş olan lâle-zârı neyleyin	Ne kârım idi baña Raḥmiyâ güzel sevmek Gönül didikleri bî-iḥtiyârı neyleyin	Gazel/beyit	Müctes Bahri mefâ’ilün fe‘ ilâtün mefâ’ilün fe‘ ilün

20 _b	Selîmî (Necâtî Beg)	Bir yüzi gül gönçe-leb dildâr dirseñ işte sen Sen güle bülbül gibi kim zâr dirseñ işte ben	Her dem ider bu Selîmî hây ‘ömrüm hâşılı Zülfüñüñ dârına kim ber-dâr dirseñ işte ben	Gazel/beyit	Remel Bahri fâ‘ ilâtün(3) fâ‘ ilün
21 _a	Yaḥyâ	Ġanîdür ‘ışk ile gönlüm ne mâlüm ne menâlüm var Ne vaşl-ı yâre ḥandânım ne hicrandan melâlüm var	Cihân-ı fânîdür ey Yaḥyâ Hüve’l- Ḥayyu Hüve’l-Bâkî Değişmem âtlası çarḥa benüm bir köhne şâlüm var	Gazel/beyit	Hezec Bahri mefâ’îlün (4)
21 _a	Vaḥdet	Çünkü taḳdîr-i ezel her ne ise olsa gerek Alnıma gelen ḳazâ çekdügi resm olsa gerek	Gel berü bezm-i gama bezm idelüm Vaḥdet İçelüm bâde-i ‘ışkı be diye n’olsa gerek	Gazel/beyit	Remel Bahri fâ‘ ilâtün(3) fâ‘ ilün
21 _b	Yaḥyâ	Gel vücûduñ perdesin ḳaldır cemâl-i yâr-i gör Cân gözinden sil ḡubârı çehre-i dildârı gör	Beyt-i ma‘ mûr oldı Yaḥyâ’nuñ bu şî‘ r-i dilkeşi ‘Ayn-ı ‘ibretle yine ma‘ mûra baḳ mi‘ mârı gör	Gazel/beyit	Remel Bahri fâ‘ ilâtün(3) fâ‘ ilün
22 _a	Celâlî	Bu çeşm-i dürr-efşânım giryân olur ḳalır mı? Seyller ṭolusı gibi ‘ummân olur ḳalır mı?	Olmadı dil-i Celâlî çâh-ı belâdan ıtlâḳ Bîkes olan esîr zindân olur ḳalır mı?	Gazel/beyit	Münserîḥ Bahri mef‘ ûlü fâ‘ ilâtün mef‘ ûlü fâ‘ ilâtün
22 _b	Müfredî	Yâre ḡammâz olmasun eşk-i revânı kimsenüñ Âşikâr olmasun hiç râz-ı nihânı kimsenüñ	Müfredî gör ḡam beni pîr itdi Ḥaḳ’dan isterem Olmasun hemdem raḳîble cüvânı kimsenüñ	Gazel/beyit	Remel Bahri fâ‘ ilâtün(3) fâ‘ ilün
23 _a	Mişâlî	Göñüller üstüne düşünce seḫer Dedi sünbül ki jâleye çe ḫaber	Zaḫmıña merhem urmadı ise niḡâr Ḡam yime eyMişâlî ol da yeter	Gazel/beyit	Hezec Bahri mefâ’îlün(2) fe‘ ûlün
23 _b	Bâkî	Ezelden şâh-ı ‘ışkuñ bende-i fermânıyuz câna Muḫabbet mülkinüñ sultân-ı ‘âlîşânıyuz câna	Cihânı câm-ı nazmum şî‘ r-i Bâkî gibi devr eyler Bu bezmüñ şimdi biz de Câmî-i devrânıyuz câna	Gazel/beyit	Hezec Bahri mefâîlün(4)

24 _a -24 _b	‘ Azmî	Dilâ her ne ümîd eylerseñ ol dergâhdan iste Dimezler saña var bir mürşid-i güm-râhdan iste Ne baht (u) tâlî‘ –i yedden ne mihr ü mâhdan iste Ne şeyh-i şöret-âyin vü ne ehl-i câhdan iste Ne dervîş ne zâhidden ne kûb u ne şâhdan iste Yürü yoğdan seni var eyleyen Allah’dan iste	Ümîdüñ câmesin ‘ Azmî katı tenüñ eyleyüp kaçma Atub tîr-i murâdât-ı nişâna yâynı yaşma Kılıcuñ mihmândâr deyu il dîvârına aşma Menâşıb isteyü kimesne çapusına ayağ başma Ne dervîş ne zâhidden ne kûb u ne şâhdan iste Yürü yoğdan seni var eyleyen Allah’dan iste	Müseddes/ bent	Hezec Bahri mefâilün(4)
25 _a	Ulvi Çelebî Terzizade	Her kişiyi dost şanmañ kendüñüze zâhirâ Bâfînımı bilmeyince keşf-i râz itmeñ aña Keşret-i dünyâdan el çeksem ‘ aceb mi dâimâ Gûşe-i vahdetde olmağ cümleden likdür baña Dostlar	Cem‘ olur maşşerde bir gün niçe bîñ ehl-i kemâl Her biri defterin oğur cem‘ olmuş kîl ü kâl ‘ Ulviyâ ben de oğuram anda dîvân-ı Celâl Herkesiñ a‘ mâl-i ğaraz önünde hasb-i hâl Dostlar çoğ istedüm bir yâr-i şâdık bulmadım Hüsn-i zân itdiklerüm hâle muvâfık bulmadım	Müseddes/ bent	Remel Bahri fâ‘ ilâtün(4)
25 _b	‘ Âşkî	Degme bir nâ-cinse hemdem olma ey gül yüzli yâr Çün muğarrerdir bilürsin şoğbetüñ te’sîri var	‘ Âşık ’uñ sözinde yoğdur zerrece şekk ü ‘ araz Şoñ pişmân aşşı kılmaz pendümi tut zinhar	Gazel/beyit	Remel Bahri fâ‘ ilâtün(3) fâ‘ ilün
26 _a	Nesîmî	Gel ey dilber ki çan oldı gönül ‘ ışkıñ cefasından Kerem kıl vaşlile kurtar beni ‘ ışkıñ belâsından	Nesîmî’ nûñ tenin şol gün ki toprak eyle ‘ ışkuñ Sininden geç niyâz it hezerân merhabâsından	Gazel/beyit	Hezec Bahri mefâ‘ ilün(4)

26 _b	Bâkî	Râyet-i fitne çeküp ol kıdd-i dil- cû begler Uşdılar yanına her şûh-ı cefâ-hû begler Bir yire geldi nice gamzesi câzû begler Bir âlây oldu perî şîvelü âhû begler Gözi âhûlaruñ âlâyına yâ Hû begler	Cân yidürseñ eger ol husrev-i şîrîn-dehene Ġâlib olsañ reh-i ‘aşkımda bu gün Kûh-kene Ne kadar naqd-i revânuñda nişâr olsa yine Bî-vefâlıklar ider yolına cânlar virene ‘ Acebâ böyle mi olur dünyede hep bu begler	Tahmis/bent	Remel Bahri fe’ ilâtün (3) fe’ ilün
27 _a	Vecdî	Hâke yeksân olmazız ednâya a’ lâlanmazız Kâf-ı istiğnâdayüz a’ lâya ednâlanmazız Pîrimüz sulţanımız ‘ âlemde var olsun hemân Mekteb-i ‘ ışk içreyüz nâdâna nâdâlanmazız Gelmişüz dîvân-ı Hakk’a terk-i da’ vâ kılmışız Hüccetu’llâh üzreyüz cühhâle imzâlanmazız	Pîr-i ‘ ışkuñ kûluyuz kurbâniyuz her vechile Faqr ile faqr eylerüz ‘ âlemde ğarrâlanmazız Bir bölük divâne yüz zincîr-i ‘ ışka bağılyuz Tıfla yek-rûzeyüz eţfâle babalanmazız Himmet-i pîr-i muğândır Vecdiyâ hem-râhımız Uymazız İblis-i pür-telbîse iğvâlanmazız	Müseddes/ bent	Remel Bahri Fâ’ ilâtün(3) fâ’ ilün
27 _b	Uşûlî	‘ Âlemde mey-i ‘ ışkıla mestânelerüz biz T’an eyleme zâhid bize dîvânelerüz biz	‘ Âşk âteşine yanıcı pervâne değilsen Bâ’lillah Uşûlî baña di yâneleriyüz	Gazel/beyit	Hezec Bahri me’ ulü mefâilü mefâilü fe’ ulün
28 _a -28 _b - 29 _a	Muhyî	Hâyâl-i zülf-i yâr ile benim bir hoşça hâlüm var Kâbâ-yı faqr-ı fâk ile cihânda iftihârüm var Gerekmez dünyâ bana kim benim ondan ferâgüm var Ġanîdir ‘ ışk ile gönülüm ne mâlüm ne menâlüm var Ne vaşl-ı yâre handânım ne hicrândan melâlüm var	Beğâ yok Muhyiyâ ‘ âlem değildir kimseye bâkî Eger tutarsa da mâluñ cihânda cümle afâkı Gider mi zıkr-i fikründen bugün ol nâm-ı helâkı Cihân fânîdür ey Yahyâ hüve’l- <i>bâkî hüve’l- bâkî</i> Değişmem atlas çarha benim köhne şâlüm var	Tahmis/bent	Hezec Bahri mefâ’ ilün (4)

29 _a -29 _b	‘ Abdî	Âkıbet gülşen-i dehrîñ güli şavulsa gerek Dağılup sünbül tarlaları hep şolsa gerek Mîve-i ‘ ömrümüzü dest-i ecel yolsa gerek İdelim terk-i diyârı gidelim n’olsa gerek Râzâyüz emr-i Hüdâ’ya olacak olsa gerek	‘ Abdî -i bî-kes ü bî-çâre gibi ger bedenüñ Siperi olur ise tîr ü belâ vü miñenüñ Kûy-ı cânâna varınca olur âsûde tenüñ Vaşl-ı aḥbâbla ey dîde-i ğam dîdesinüñ Luṭf-ı Hâḳ yardım idüp ḳanlu yaşum silse gerek	Muhammes/bent	Remel Bahri Fâ’ ilâtün(3) fâ’ ilün
30 _a	Bâḳî	Mâh-rûlar bî-‘ aded bir ‘ aşık-ı rûsvâ-yı ben Yitmeye biñ pâre ḳılsam bu dil-i şeydâ-yı ben	Âsitân-ı yârda mesken bulaidim Bâḳıyâ Ḳâfda seyr itdürem Anḳâya istiğnâyı ben	Gazel/beyit	Remel Bahri fâ’ ilâtün(3) fâ’ ilün
30 _b	Bâḳî	Gül gibi olmaḳ dilersen şâd u ḥurrem ey gönül Lâle-veş elden düşürme câm bir dem ey gönül	Devr ider Bâḳî -şifat ḥürşid o mâhuñ menzîlin ‘ ışk ser-gerdânıdur Allâhu a’lem ey gönül	Gazel/beyit	Remel Bahri fâ’ ilâtün(3) fâ’ ilün
31 _a	Bâḳî	Fitne-i ‘ âlemi ol ḳâmet-i belâdan bil Her belâ kim yetişür ‘ âlem-i belâdan bil	Devlet-i dâr-ı cihân devr-i zamân ey Bâḳî Pâydar olmaduğın ḳıssa-i Dârâdan bil	Gazel/beyit	Remel Bahri fâ’ ilâtün (3) fâ’ ilün
31 _b	Bâḳî	Ne câm-ı bâde-i gülgûna benzer yâr-i hemdem var Ne şadr-ı şuffa-i mey-ḥâne gibi cây-ı ḥurrem var	Safâ-yı şafvet-i tab‘ uñ yiter eglence ey Bâḳî Bî-hamdi’llâh ne ğam yirsin elüñde sâğar-ı Cem var	Gazel/beyit	Hezec Bahri mefâ’ ilün(4)
32 _a	Bâḳî	Dem-i şubḥ irdi getür bâdeyi şoḥbet demidür Mey-i nâb ile pür it sâğarı ‘ işret demidür	Miñneti dil ser-i zülfinde çeker ey Bâḳî Kâfiristâna düşen kimsede miñnet demidür	Gazel/beyit	Remel Bahri fe’ ilâtün (3) fe’ ilün

32 _b -33 _a	Feyzî Efendî	<p>Gele ey çarh yeter ' aksine devr etme gele</p> <p>Çatı yüz buldı zamânında gürûh cehle</p> <p>Kimi te'lif-i kitâb etmeğe eyler ' aceble</p> <p>Kiminüñ kâsıdî kâsıda dimege yâğızla</p> <p>Ne ' aceb günlere kaldık göre yâ Allah hele</p> <p>Geçinür ehl-i kemâl ile berâber cehle</p>	<p>Feyzî'yâ söyle nedür vaz' î bu dîvânelerüñ</p> <p>Bûm-veş-i mesken idüp künci-i vîrânelerüñ</p> <p>Ta' n ider sözlerine ' âkı-ı ferzânelerüñ</p> <p>Hayf kim kâdrini bilmezler o dürdânelerüñ</p> <p>Ne ' aceb günlere kaldık göre yâ Allah hele</p> <p>Geçinür ehl-i kemâl ile berâber cehle</p>	Müseddes/ bent	Remel Bahri fe' ilâtün (fâ' ilâtün) fe' ilâtün (2) fe' ilün(fa' lün)
33 _b	Zâtî	<p>Şimdi dergâh-ı mu' allâda olan devletlüler</p> <p>Gel bir berü dirler elüñ nesne görseler eğer</p> <p>Ger tehî dest olsun amma her biri yüzün döner</p> <p>Ağçeden hoş nesne yok bunlar katında m' uteber</p> <p>Sîm ü zerdîr maşlahat gören cihânda sîm ü zer</p>	<p>Bir çurî ad imiş ancak ' âlem içre ' adl ü dâd</p> <p>Çâdîlik beglik gezer dellâl elindedir müzâd</p> <p>Virmeyicek ölinmez kimse cihânda bir murâd</p> <p>Bitürür çan işlerin dünyâ dolu olsa fesâd</p> <p>Sîm ü zerdîr maşlahat gören cihânda sîm ü zer</p>	Muhammes/bent	Remel Bahri fâ' ilâtün(3) fâ' ilün
34 _a	Bâkî	<p>Pâk-rû tâze-cevâñdur baña cânımdan e' azz</p> <p>Gelmedi yanuma zen kısmı meger duhter-i rez</p> <p>Bağmadum atlas u dîbâsına dehrüñ bir kez</p> <p>Raht u bahtum götürü oda urursañ tütmez</p> <p>Bir iki gün meni bu dünyede mağbûb begler</p>	<p>Bâkıyâ gel olalum Ka' be-i dil yolına peyk</p> <p>Diyelüm sem' a nidâ iricek âhîr Lebbeyk</p> <p>Girelüm râh-ı Hudâya diyüp e's-sa' yü ileyk</p> <p>Ne Necâtî ne güzeller ne selâmün ne ' aleyk</p> <p>Fârîguz idemezüz kimseye tapu begler</p>	Tahmis/bent	Remel Bahri fâ' ilâtün(3) fâ' ilün

34 _b -35 _a	Cinânî	<p>Âh kim bir gül için ben gamze-i hâr oldum</p> <p>Ġuşşadan bülbül-i şûrîde-i şaffet-zâr oldum</p> <p>Bir şehi kıaddi görüp aña hevâdâr oldum</p> <p>Cûy-veş gönlüm akup ‘ âşık-ı dîdâr oldum</p> <p>Yine sevdâzede-i zülf-i siyehkâr oldum</p> <p>Yine bir olmayacak derde giriftâr oldum</p>	<p>Ey Cinânî nola bülbül gibi nâlân olsam</p> <p>Gül-i şad-pâre gibi çâk-i giryân olsam</p> <p>Ṭutalım ‘ ışkla ‘ âlemlere dastân olsam</p> <p>Kâkül-i yârim gibi haylî perîşân olsam</p> <p>Yine sevdâzede-i zülf-i siyehkâr oldum</p> <p>Yine bir olmayacak derde giriftâr oldum</p>	Tesdis/bent	Remel Bahri fe’ ilâtün (fâ ’ ilâtün) fe’ ilâtün (2) fe’ ilün(fa’ lün)
35 _b -36 _a	‘ Aţâyî	<p>Ey gönül ‘ âlemi sen şanma şakın cây-ı maķar</p> <p>Bir güzergâhdır bunda gelen elbette gider</p> <p>Gerilüp ṭurma kemân gibi hele ṭoġrı haber</p> <p>Çekilür kıavs-i kıazâ atılır tîr-i kıader</p> <p>Sâlik-i râh-ı fenâ olan ider ‘ azm-i sefer</p> <p>Kûs-ı rihlet çalınur kıâfile-i ‘ ömr geçer</p>	<p>Tekye-i tende çoġ eğlenmez iken de dil ü cân</p> <p>Ṙonaġında iki üç gün ṭurur ancak mihmân</p> <p>Gönderir geldüġi yola kışiyi devr-i zemân</p> <p>Ey ‘ Aţâyî menzil-i maķşûd degildir bu cihân</p> <p>Maķmilün baġlayıġor diķķat ile yûri hemân</p> <p>Kûs-ı rihlet çalınur kıâfile-i ‘ ömr geçer</p>	Müseddes/ bent	Remel Bahri fe’ ilâtün(3) fe’ ilün
36 _b	Şadrî	<p>Ḥüsn içinde ey ruķ-ı mihr-i cihân-ârâ seni</p> <p>Ḥaķ Teâlâ eylemiş bî-mişl [ü] bî-hemtâ seni</p> <p>Tâ görelden gözlerim ey kıâmet-i bâlâ seni</p> <p>Hîç begenmez bu gönül bir dilberi illâ seni</p> <p>Ben seni gördüm güzeller içre müsteşnâ seni</p> <p>Anıñiçün sevmedi gönlüm güzel illâ seni</p>	<p>Sen şeh-i bî-mişl [ü] bî-hemtâya ey hûb-ı zemân</p> <p>Nidüġini bilmeyüp mahiyetün halk-ı cihân</p> <p>Ki ferîşteh ki melek derler gehî hûr-ı hûbân</p> <p>Ḥüsn-i hulkile begim va’llâhi bî’llâhi hemân</p> <p>Ben seni ...</p>	Müseddes/ bent	Remel Bahri fâ’ ilâtün(3) fâ’ ilün

37 _a	Rahmî	Baňa bir kûşe mi var genc fenadan ğayrî Baňa mahrem mi olur derd-i ‘anâdan ğayrî Ger şorarlarsa dile bunca belâdan ğayrî Dime kim yâre yok cevri cefâdan ğayrî Ne dilersen bulunur mihr ü vefâdan ğayrî	Ne ğaraž ide ne bîmâre dû’âdan ğayrî Şerha şerha dilimi tîr-i cefâlar delicek Hâr-ı şahrâ-yı ecel dâmen-i ‘ömre iricek Meni ağlañ meni kim üstüme gelmez ölicecek Bir üç toprağ atar bad-ı şabâdan ğayrı	Tahmis/bent	Remel Bahri fe’ ilâtün (3) fe’ ilün
37 _b	Rûhî	Devlet-i dehrede müstağrıķ olan ger şâhlar Müjd-i nân-ı bâriyye-i cennât-ı na‘îm isterler	Ezber it kışşâ-i esrâr-ı velî ey Rûhî Hâzır bezm-i ilahîde nedîm isterler	Gazel/beyit	Remel fe’ ilâtün(3) fe’ ilün
37 _b	Belirtilmemiş	Meşveret ehli kişiniñ mağzen-i esrarıdır Pes gerek bir kişi kim şıdķ u emânet kârıdır	Ki ‘azîz muhteremdür yâr-ı şâdıķ cümleden Muştafâ’nuñ nîtekîm şıddîk-i yâr-i ğârîdür	Bir gazelin başlangıcı olabilecek 2 beyit/beyit	Remel Bahri fâ’ ilâtün (3) fâ’ ilün
37 _b	Belirtilmemiş	Kişi kim ide sırrını muğassen İki ni‘ met olur aña mu‘ ayyen Biri mağşûdına olmaķ muğaffer Biri kimseye olmamaķ musahhâr		?/dörtlük	Hezec Bahri fe’ ilâtün me‘ âilün fe’ülün
38 _a	Rahmî	Cismine ehl-i nazâr nergis-i şehlâ didiler Mîme beñzer diyicek la‘liñe zîbâ didiler Cîme teşbih idicek kâkûliñi lâ didiler Elif-i kâmetiñe kaşlaruñı râ didiler Meni kim egleye ‘âlemde buradan ğayrî	Rahmiyâ virmeyicek yâr saña vuşlat elin Vire mi şâhid-i mağşûd ‘acabâ devlet elin Âh-ı zâr ile örüp birbirine hayret elin Yüzine tutsa Necâtî ne‘ cib-i haçlet elin Nesi var yüze gelür dest-i du‘âdan ğayrî	Tahmis/bent	Remel Bahri fe’ ilâtün (3) fe’ ilün

38 _b	Sırrî Efendî	Hoş zuhûr itdi şehri içre bir ahmağ deli İstermiş olmasın âsâ vü mest çıblak deli	Bir deli şehri içinde çokdur dimez ammâ saha Neyleyim kâbil degil haşmı katı yavlağ deli	Kaside/beyit	Remel Bahri fâ ' ilâtün (3) fâ' ilün
39 _a -39 _b	Fahrî	Girse yüz yaşına bir pîrezeni söyletün Kendüni yek tutar on iki yaşında kızdandan	Kimsei ' anlara Yâ Rabb giriftâr itme Hıfz idüp şaklar bizi her birinün şerrinden	Kaside/beyit	Remel Bahri fâ ' ilâtün(3) fâ' lün
40 _a	Bâkî	Açıl bâğun gül-i nesrîni ol ruhsârı görsünler Şalın serv-i şanavber şive-i refâtârı görsünler	Güzeller mihri-bân olmaz demek yañlışdur ey Bâkî Olur va'llâhi bi'llâhi hemân yalvarı görsünler	Gazel/beyit	Hezec Bahri mefâ' ilün (4)
40 _b	'Ulvî	Günâhım bildim nola şefkat recâsından Benim devletlü sulâtânım haţâ benden ' aţâsından	Gerek öldür gerek dirgür seni terk eylemez 'Ulvî Cefâña râzım lâzım degül baña vefâsından	Gazel/beyit	Hezec Bahri mefâ' ilün(4)
41 _a	Beyaza boş	Beyaza boş	Beyaza boş	Beyaza boş	Beyaza boş
41 _b	Yağyâ	Cümle âlem ' aşığı olsa nola cânânımıñ Kulları çok olduğunu isterem sulâtânımıñ	Unuldum kaldım ey Yağyâ beni añmaz habîb Okıya bir gün meger eşa' rını dîvânımıñ	Gazel/beyit	Remel Bahri fâ ' ilâtün(3) fâ' lün
41 _b	Yağyâ	Baña yetmez mi bu devlet ki cefâ eylesin Vây aña kim ne cefâ vü ne vefâ eylesin	Bir gice hâne-i Yağyâ 'ya gelem dimiş idün Hiç ola mı varasın ahde vefâ eylesin	Gazel/beyit	Remel Bahri fe' ilâtün(3) fe' ilün
42 _a	Belirtilmemiş	Her kimün var ise zâtında şerâret küfri İştîlâhât-ı ' ulûm ile müslümân olmaz	Seng-i hârâ-yı kızıl kan ile rengin itsen Tab' ı tağyîr olur anuñ la' l-i bedahşân olmaz	Gazel formunda kafyelenmiş 3 beyit/beyit	Remel Bahri fâ ' ilâtün(3) fâ' lün
42 _b -44 _a	Âgehî	Çekdirüp firqatîni bizden ırâğ oldun sen Bağr-i firqatde niçe furtunalar çekdim ben	Kelimâtum dürr-i deryâyı haqîkat añlar Bağr-i ma' nada şinâverlik iden ehl-i suhan	Kaside/beyit	Remel Bahri Fâ ' ilâtün(3) fâ' lün
44 _a	Niyâzî	Çün saña gönlüm mübtelâ düşdi Derd-i gâm baña aşına düşdi	Vâi' z eydür gel ' ışkı terk eyle Hep bekâ düşdi	Gazel/beyit	10 Heceli

44 _b -46 _a	Fazlî Efendî	‘ Âkıla tevâhid-i fazl-i ‘ adl olsun çün şikâr Şafha-yı deryâda oldu haft-ı geşt-i âşikâr	Şafha-i aşkâmda çekildikçe toğrı ey güzîn Çekilüp ol resme bu geşt ile zeyn olsun bahâr	Kaside/beyit	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün(3) fâ ‘ lün
46 _b	Hüdâyî	Cân-ı dilden hâlîkı zikr idelim Hoş sa‘ âdet ehli etmiş Haqq bizi Luft-ı bîpâyânına şükr idelim Hoş sa‘ âdet ehli etmiş Haqq bizi	Şems ü hudutdan irişdi sirre-i nûr Hâşıl oldu kalbe envâ‘ -ı sürûr Ey Hüdâyî olagör ‘ abd-i şükür Hoş sa‘ âdet ehli etmiş Haqq bizi	İlâhî/dörtlük	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün (2) fâ ‘ lün
47 _a	Hüdâyî	İstemez ‘ âkıl fâni dünyâyı Sensin ey müvellâ (mevlâ) maṭlab-ı a‘ lî Neylesün ‘ âşık fâni dünyâyı Sensin ey müvellâ (mevlâ) maṭlab-ı a‘ lî	Bu Hüdâyî ’de şabra taṭat yok Zâtına lâıyık bir ‘ ibâdet yok Baña kulluḡdan özge lezzet yok Sensin ey müvellâ (mevlâ) maṭlab-ı a‘ lâ	İlâhî/dörtlük	10 Heceli
47 _b -48 _a	Şâdıķî	Hüdâyâ itme hâlî dâ’imâ dilden Şekûr ismin Gözümde dîrî kıılma pertev-i envâr Nûr ismin Enîs dem-be-dem bu kalb bî- şabra Şabûr ismin Baña ġayret müyesser it ki vird idem ġayûr ismin Ye maḡv it levḡ-i ‘ isyândan bu ‘ abd-i pür-kuşûr ismin Çıkar yâ Rabbî esmâ-i hüs(i)nâdan ġafûr ismin	Du‘ âsın müsteḡâb it Şâdıķ’uñ şubḡ u mesâ ḡaḡķı ḡabîbün Muştafâ ile cemî‘ î enbiyâ ḡaḡķı Refîķ baña tevfiķün ġürûh-ı evliyâ ḡaḡķı Tevakḡufsuz kabûli derġehün olan du‘ â ḡaḡķı Ye maḡv it levḡ-i ‘ isyândan bu ‘ abd-i pür-kuşûr ismin Çıkar yâ Rabbî esmâ-i hüs(i)nâdan ġafûr ismin	Müseddes/bent	Remel Bahri mefâ’ ilün (4)
48 _b	Pendnâme-i ‘ Azmî Efendî	Her işe kııl besmeyleyle ibtidâ Zikrün olsun dâimâ ḡamd-ı ḡudâ	Şâdı-i dünyâya mesrûr olma ḡıç İltifât-ı şâha maġrûr olma ḡıç	Mesnevî/beyit	Remel Bahri fâ ‘ ilâtün fâ ‘ ilâtün fâ ‘ lün

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MECMUA’NIN MUHTEVÂ ÖZELLİKLERİ

3.1. MECMUA’DA BULUNAN ŞAİRLERİN BİYOGRAFİLERİ

3.1.1. Abdî (öl. ?)¹⁵

Türk edebiyatı incelendiğinde Abdî mahlaslı pek çok şair bulunduğu görülür. *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü* isimli eserde ise Abdî mahlaslı 26 şair olduğu görülür. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*’nde ise bu mahlası kullanan 35 şair olduğu görülür. Bahsi geçen Abdî mahlaslı şairlerin divanları günümüze ulaşamadığından yahut henüz tespit edilemediğinden *Mecmua*’da bulunan Abdî mahlaslı şairin kimliği tespit edilememiştir.

Abdî’ye ait *Mecmua*’da 29_a-29_b varaklarında muhammes nazım şekliyle yazılmış 1 manzume bulunmaktadır.

3.1.2. Âgehî (öl. 985/ M 1577)¹⁶

Asıl adı Mansur olan şair Vardar Yenicesi’nde dünyaya gelmiştir. Doğum tarihi bilinmemektedir. Kadılık ve müderrislik gibi görevlerde bulunmuştur. Kadılık görevinden alındığı sırada İstanbul’da 985/ M 1577 tarihinde vefat etmiştir. Âgehî döneminde tanınmış bir şairdir ancak divanı bulunmamaktadır. Var olan şiirlerine mecmualardan hareketle ulaşılmıştır. *Fetih-nâme-i Kal’a-i Sigetvar, Menakıb-ı İmam-ı Gazali* isimlerinde iki eseri bulunmaktadır.

Âgehî döneminde Türk şiirinde gemici istihlamlarını edebî bir biçimde kullanarak büyük bir yenilik yapmıştır. Şairin, bu istihlamları kullanarak yazdığı kasideye “Keşî

¹⁵Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: Haluk İpekten vd., age., *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988, s. 1-6; “Abdî”, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&m_ad=abd%c3%ae&p=2 (Son Erişim Tarihi: 11. 04. 2018).

¹⁶Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: Mehmet Pektaş ve Mehmet Ünal, “Âgehi’nin Şütür Kasidesi”, *Turkish Studies*, Volume 8/1, Winter 2013, s. 2165-2167.

Kasidesi” de denmektedir. Söz konusu kaside döneminde epeyce beğenilmiş, Yahya, Gubarî, Aşkî, Derunî gibi şairler bu kasideye nazire yazmış; Molla Mehmed ve Za’îfi ise kasideyi tahmis etmiştir. Şiirin yazılış gerekçesi olarak da Âgehî’nin gemici bir cevana âşık olması gösterilmiştir. Ayrıca şairin Kaptan Piyale Paşa ile bir dönem donanmada bulunmuş olması bu manzumeyi oluşturmasının sebeplerinden olabilir. Bahsi geçen kaside *Mecmua*’da 42_b-43_a-43_b-44_anolu varaklarda yer almaktadır.

3.1.3. Ahmed(öl. ?)¹⁷

Türk edebiyatında Ahmed mahlasını kullanan pek çok şair bulunmaktadır. *Mecmua*’nın tahminî tertip tarihi göz önüne alındığında (XVII. yy.) divanlarına ulaşabildiğimiz, divanları tespit edilmiş ve bu divanlarla ilgili akademik çalışma yapılmış Ahmed mahlasını kullanan şairlerden Ahmed Paşa (XV. yy.), Dukakinzâde Ahmed (XVII. yy.), Sârbân Ahmed (XVI. yy.) ve II. Ahmed (XVII. yy.) isimli şairlerin divanlarında *Mecmua*’da yer alan manzume yer almamaktadır. Bu sebeplerden ötürü Ahmed mahlaslı şairin kimliği tespit edilememiştir.

Mecmua’da Ahmed mahlasını kullanan şaire ait 14_b’de gazel nazım şekliyle yazılmış bir manzume bulunmaktadır.

3.1.4. Aşkî(öl. ?)¹⁸

Mecmua’da şiirin başlığında Aşkî mahlası geçmesine rağmen şair manzume içerisinde Âşık mahlasını kullanmıştır. Türk edebiyatı tarihi Aşkî mahlasını kullanan

¹⁷Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: İpekten vd., age., 17-25; Ali Nihat Tarlan, Ahmet Paşa Divanı, Akçağ, Ankara 1992; Hüseyin Süzen, *Dukakinzâde Ahmed Beg Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin) (Basılmamış Doktora Tezi)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1994; Ayfer Kayabaşı, *Sarban Ahmed Divanı: İnceleme-Metin (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya 1995; İsa Kayaalp, Sultan Ahmed Divanının Tahlili, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1999; “Ahmed”, http://www.turkedebiyatilisimleri-sozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&m_ad=ahmed&p=1 (Son Erişim Tarihi: 11. 04. 2018).

¹⁸ Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: Günay Kut (Alpay), “Aşkî ve Heft Peyker Çevirisi”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, TDK Yayınları, Ankara, 1972, s. 127-151; İskender Pala, *Aşkî Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divânı* (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1983, s. 4-8; Ağâh Sırrı Levend, age., s. 546; İpekten vd., age., s. 48-50; Nurcan Boşdurmaz, *Aşkî Divanı: İnceleme-Metin* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2000; Mehmet Şamil Baş, *Aşkî Mustafa Efendi’nin Vahdet-nâme Mesnevîsi (Metin-Muhtevâ-Tahlil)* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2007, s. 10; Süreyya Uzun, *Üsküdarlı Aşkî Divanı (Tenkitli Metin, Nesre Çeviri ve 16. yy. Osmanlı Hayatının Divandaki Yansımaları)* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2011.

pek çok şairi bünyesinde barındırmaktadır. Sayıları henüz tam tespit edilememesine rağmen bu konuda çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Günay Kut (Alpay), “*Aşkî ve Heft Peyker Çevirisi*” başlıklı makalesinde Agâh Sırrı Levend’in Aşkî mahlaslı şairlerle alakalı oluşturduğu listeye göre tam on üç Aşkî olduğunu söylemiştir. Agâh Sırrı Levend ayrıca *Türk Edebiyatı Tarihi* isimli çalışmasında Aşkî mahlasını kullanan 16 şairin yer aldığını belirtmiştir. Mehmet Şamil Baş ise “*Aşkî Mustafa Efendi’nin Vahdet-nâme Mesnevisi*” isimli tezinde Aşkî mahlasını kullanan 15 şair tespit etmiştir. “*Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*” isimli eserde ise Aşkî mahlaslı şairlerin sayısı 10 olarak belirtilmiştir. İskender Pala “*Aşkî, Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divanı*” isimli tezinde edebiyatımızda adı geçen Aşkî mahlaslı şairleri tarih sırasına göre sıralamıştır. Çalışmaya göre Aşkî mahlasını ilk defa Fatih devrinde bir şair kullanmıştır. XVI. asırda yaşamış olan Aşkî mahlasını kullanan 5 şairden bahsedilir. XVI. asırda yaşamış ünü en çok yayılmış olan Aşkî, Üsküdarlı Aşkî’dir. XVII. asırda ise Aşkî mahlasını kullanan şairlerin sayısı 6’dır. Tüm bu bilgiler ışığında üzerine akademik çalışma yapılmış olan Aşkîlere ait olan divanlar incelendiğinde söz konusu Mecmua’da bulunan şiire bu çalışmalarda rastlanmadığından Aşkî mahlaslı şairimizin kimliği tespit edilememiştir.

Aşkî’ye ait Mecmua’da 25^b’de gazel nazım nazım şekliyle yazılmış 1 manzume bulunmaktadır.

3.1.5. Atâyî (öl. ?)¹⁹

Türk edebiyatında “Atâyî” mahlasını kullanan pek çok şair bulunmaktadır. *Sicil-i Osmanî*’de Atâyî mahlasını kullanan pek çok kişigörülse dahi bu kişilerden XV. Yüzyılda yaşamış olan İvazpaşazâde Atâyî ile XVI. yüzyıl sonu XVII. yüzyıl başlarında yaşamış Nev’izâde Atâyî ve Nevâlizâde Atâyî isimli şairlere ait olan divanlar günümüze ulaşmıştır. Mecmua’da bulunan “Atâyî” mahlaslı müseddese söz konusu divanlarda rastlanılmadığından şairin kimliği tespit edilememiştir.

¹⁹ Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: Nuri Akbayar, *Mehmed Süreyyâ, Sicil-i Osmânî, C 1*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1996, s. 332; Saadet Karaköse, *Nevî-zâde Atâyî Divanı* (Elektronik sürüm), Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 2017; Süleyman Yüce, *Atâyî (Nevâlizâde) Dîvânı*, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2010; Üzeyir Aslan, *İvaz Paşa Oğlu Atayî Divanı*, Kriter Yayınevi, İstanbul, 2016, s. 324; “Atâyî”, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&m_ad=atay%0c3%ae&m_eserleri=&m_dogum_yeri=&m_dogum=&m_olum=&m_meslek=&m_yazar= (Son Erişim Tarihi: 13.04.2018).

Atâyî'ye ait *Mecmua*'da^{35b-36a}'da müseddes nazım nazım şekliyle yazılmış 1 manzume bulunmaktadır.

3.1.6. Azmî (öl.990/M 1580)²⁰

Azmî Pir Mehmed, 16. asrın ikinci yarısının tanınmış şair ve yazarlarından olupdefterdar Pir Ahmed Çelebi'nin oğludur ve İstanbul'da doğmuştur. Kınalızâde Ali Çelebi'nin yakın öğrencileri arasında yer alan Azmî Efendi 1576'da Kıbrıs müftülüğü ardından farklı şehirlerde müderrislik görevinde bulunduktan sonra, önce Sahn-ı Semân Medresesi'nde, sonra da Süleymaniye Medresesi'nde müderrislik yapma görevlerine yükselmiş, en son olarak ise, 990/M1580'de Şehzade Mehmed'in eğitimiyle görevlendirilmiştir. 1582 yılının Ağustos ayında vebadan vefat etmiştir. Müderris kimliğinin yanında aynı zamanda yazar ve şair vasfıyla da dikkat çeken Azmî Efendi, Sultan II. Selim'in tahta geçtiği 1566 yılında, Hüseyin Kâşifi'nin *Ahlâk-ı Muhsinî* adlı ahlâk kitabını Türkçeye çevirir ve *Pendnâme*, *Nasihâtname*, *Vasiyetname* ve *Mev'ıza* gibi adlarla meşhur olmuş kısa mesnevisine de, tespit edilebildiği kadarıyla, ilk kez bu kitabın sonunda yer verir. Bu kitap döneminde oldukça beğenilmiş ve günümüze çok sayıda nüshası ulaşmıştır. Âşık Çelebi tezkiresinde Azmî için şunları söylemiştir: “*İlm ile müste'nis ve ehl-i ma'ârifle münisdür. Âhâd-ı fuzalâ ve efrâd-ı 'ulemâdandır. Gâhî teşhîz-i hâtır için şî're dahı meşgûldür ve inşâya dahı meyleri olup ba'z-ı evkâtları ki ifâde vü ifâzadan ziyâde ola. İnşâ tertîbine mebzûldür.*”*Enîsü'l-Arifîn, Mev'ıza-i Manzûme, Tercüme-i Manzûme-i Ehâdis-i Erbaîn, Mihr ü Müşterî Tercümesi, Divanolmak üzere 5 eseri bulunur. Divan, Âdem Ceyhan tarafından çalışılmıştır.*

Azmî'ye ait *Mecmua*'da 11a-11b-48b; 24a-24b nolu varaklarda mesnevî ve müseddes nazım şekliyle yazılmış 2 manzume yer almaktadır.

²⁰ Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: Akbayar, *age.*, C 1, s. 350; Âdem Ceyhan, “Âlim ve Şair Bir Osmanlı Müderrisi: Pîr Mehmed Azmî Bey ve Eserleri”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, S 1, İstanbul, 2000, s.243-286; Filiz Kılıç, *Âşık Çelebi, Meşâ'irü'ş-Şu'arâ (İnceleme-Metin)*, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, İstanbul, 2010, s. 677; Âdem Ceyhan: “Azmî, Pîr Mehmed”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, 2013, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com> (Son Erişim Tarihi: 14. 05. 2018).

3.1.7. Bâkî (öl.1008/M 1600)²¹

16. yüzyılın önemli şairlerindedir. Asıl adı Mahmud Abdülbâkî'dir. İstanbul'da (933/M 1526-27) doğmuştur. Babası Fatih Camii müezzinlerinden Mehmed Efendi'dir. Zâtî'nin Beyazıt meydanındaki remilci dükkânına sık sık giderek gazellerini onun tenkidine sunmuştur. Bâkî babasının mesleği olan sarraçlıktan hareketle bir süre sarraç çıraqlığı yapmıştır. Bâkî bir taraftan saraçlığa devam ederken diğer taraftan medrese öğrenimine de devam etmiş, Karamanlı Mehmed Efendi'nin öğrencisi olmuştur.

Bâkî önce Süleymaniye daha sonra Silivri ardından Mahmud Paşa Medresesinde müderrisliğe getirilmiştir. Bâkî bu sırada 38 yaşındadır ve dönemin padişahı Kanunî Sultan Süleyman'ın da beğenisini kazanmıştır. 2 yıl süren bu rahatlık devrinin ardından padişah ölünce görevinden uzaklaştırılmış, 3 yıl sonra Eyüp Sultan Medresesinde müderrislik görevi verilmiştir. Bâkî 1573 yılında Sahn-ı Seman müderrisi olmuştur. Sultan Murad devrinde rakipleri tarafından gözden düşürülerek Edirne'de Selimiye müderrisliğine gönderilmiştir. Mekke, Medine, İstanbul kadılığı yapmış; Anadolu ve Rumeli kazaskerliği görevlerine getirilmiştir. Şeyhülislam makamına erişmeden emekli olmuştur. Dört padişah devrinin en büyük şairi Bâkî, 23 Ramazan 1008/M1600 tarihinde vefat etmiştir.

Bâkî'nin *Divan*, *Me'âlimü'l-Yakîn Fî-Sîreti Seyyidi'l-Mürselîn*, *Fezâ'ilü'l-Cihâd*, *Fezâ'il-i Mekke*, *Kırk Hadis Tercümesi* olmak üzere 5 eseri bulunmaktadır. Bâkî ile ilgili pek çok araştırmacı tarafından makale, kitap ve tez çalışması bulunmaktadır, Rudolf Dvorak, gazellerini Almanya'daki bazı nüshaları esas alarak 1908-1911'de iki cilt halinde yayınlamıştır. Latin harfleriyle 1935'te ilk defa Saadeddin Nüzhet Ergun tarafından karşılaştırmalı metin çalışması yapılmıştır. Sabahattin Küçük'ün "*Bâkî Divanı (Tenkitli Basım)*" son ve en kapsamlı çalışmadır.

Mecmua'da Bâkî'ye ait 9_a, 10_b, 18_a, 23_b, 26_b, 30_a, 30_b, 31_a, 31_b, 32_a, 34_a, 40_a nolu varaklarda 10 gazel 2 tahmis olmak üzere 12 manzume bulunmaktadır.

²¹ Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: Mehmet Çavuşoğlu, "Bâkî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C 4, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1991, s. 537-540; Halûk İpekten, *Bâkî Hayatı Sanatı Eserleri*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2011, s. 15-38; Muhsin Macit ve Hasan Kaplan: "Bâkî", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, 2014, <http://www.turkedebiyat isimler sozlu gu.com> (Son Erişim Tarihi: 15.04. 2018).

3.1.8. Câhidî (öl. 1070/ M1659)²²

Divan edebiyatında “Câhidî” mahlasını kullanarak şiirler yazan Ahmed Câhidî önemli mutasavvıf şairlerimizden biridir. Şairin asıl adı Ahmed’dir. Doğum tarihi bilinmemekle beraber Edirne’de doğmuştur. Cemâliyye ve Uşşâkiyye Tekkelerinde dersler almış din ve fen ilimlerinde kendini yetiştirmiştir. Talebeyetiştirmek amacıyla Çanakkale’ye gitmiştir. Çanakkale’de keramet ehli biri olduğu söylenen Kerime Hatun’la evlenmiştir. Bu evlilikten Âdem Efendi adında bir oğlu olmuştur. Câhidî’nin ölümüyle yerine geçen Lutfullah Efendi veya Abdülatif adında bir oğlu daha olduğu kaynaklarda yazılmıştır. Kilitbahir’de vefat eden Câhidî, oğlu ve eşiyle aynı türbeye defnedilmiştir. Ölümüne 1070/ M1659’u gösteren “istirahat” kelimesiyle tarih düsülmüştür. Ahmed Câhidî, Halvetiliğin Uşşakiyye koluna bağlıdır ve kendi adıyla anılan Câhidiyye’nin kurucusudur. Câhidî, halkı bilgilendirmek için sade ve anlaşılır bir dil kullanmıştır. Şiirlerinde Yûnus Emre etkisi görülür. Hem hece hem de aruz vezniyle şiirleryazmıştır. “*Kitâbu’n-Nasîha, Tevhid-i Zât, Divan*” Câhidî’nin eserleridir. Câhidî Divanı’nın tespit edilen dört tane el yazma nüshası vardır. *Ahmed Câhidî Divanı* Abdullah Aydın tarafından çalışılmıştır. Lokman Taşkesenlioğlu da *Ahmed Câhidî Divanı* ile ilgili doktora tezi hazırlamıştır.

Mecmua’da Câhidî’ye ait 1_b-2_anolu varaklarda murabba nazım şekliyle yazılmış 1 manzume bulunmaktadır.

3.1.9. Celâlî (öl.982/ M 1574)²³

Kaynaklara göre gerçek adı Hüseyin olup II. Selim’in musahibi olduğu için Musahib Celâl veya Manastırlı Celâl Bey olarak bilinmektedir. Kaynaklarda Celâl Bey’in ailesine dair babası, eşi, oğlu ve kayınpederi hakkında bilgi bulunmaktadır. Celâl Bey’in öğrenim görüp görmediği veya ne tarz bir eğitimden geçtiği hakkında kaynaklarda detaylı bilgi bulunmamasına rağmen elimizdeki bazı bilgiler ve eserlerindeki ipuçlarına göre iyi bir eğitimden geçtiği bellidir. Celâl Bey İstanbul’a ilk geldiği zamanlarda Defterdar İskender Çelebi, terbiye ve yetişmesiyle bizzat alakadar

²² Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: Abdullah Aydın, “Ahmed Câhidî ve Dîvânı”, *Akademik Bakış Dergisi*, S 36, Celalabat, 2013, s.1-21; Lokman Taşkesenlioğlu, *Edirneli Câhidî Ahmed Efendi; Hayatı, Sanatı ve Dîvânı (İnceleme - Metin)* (Basılmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2013, s. 333.

²³ Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: Murat Güneş, *Manastırlı Celâl Bey Dîvânı* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, 2013, s. 33-85.

olmuştur. Musahiplik, defterdarlık, mîr-i âlemlik, beylerbeyilik gibi devlet görevlerinde bulunmuştur. II. Selim'e, yirmi yıl civarında bir süre musahiplik yapmıştır. II. Selim'in yanında olan itibarının da etkisiyle zaman zaman devlet işlerine de karışmaktan çekinmemiştir. Celâl Bey, II. Selim'in padişahlığı sırasında Sadrazam Sokullu Mehmed Paşa, Şeyhülislam Ebussuûd Efendi, Müftü Nûreddinzâde ve padişahın diğer musahibi Defterdar Nihânî Turak Çelebi ile çok ciddi anlaşmazlıklar yaşamıştır. Celâl Bey'in, itikadî olarak Hurûfliğe meyli bulunan bir kişiliktir. Kişiliğine dair değerlendirmede bulunan kaynaklarda; hoş sohbet, kabiliyetli, çapkın, hat yazmada mahir ve ressamlık yeteneğine de sahip olduğu kayıtlıdır. Gelibolulu Âlî açıkça şairin 982/ M 1574 yılında Manastır'a ve Şam'a gidmeden Manastır yolunda öldüğünü bildirmektedir. Şiirlerinde *Celâl* ve *Celâlî* mahlasını kullanan şairin, *Divan*'ından başka *Hüsn-i Yûsuf*, *Manzum Şerh-i Avâmil*, *Sa' d u Sa' id*, *Risâle-i Arûz* adında eserleri bulunur. *Celâlî Divanı* Murat Güneş tarafından yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır.

Mecmua'da Celâlî'ye ait 22_a'da gazel nazım şekliyle yazılmış 1 manzume bulunmaktadır.

3.1.10. Cinânî (öl. 1004/ M 1595)²⁴

Cinânî'nin asıl ismi Mustafa Çelebi'dir. III. Murad Devri'nin önemli şair ve âlimleri arasında yer alır Bursa'da yaşayan Cinânî, Mehmed Efendi isminde birinin oğludur. Doğum tarihi belli değildir. Ailesi ve çocukluk yılları hakkında da elde kesin bir bilgi yoktur. XVI. yüzyılın ikinci sınıf şairleri arasında ismi zikredilir. Gençlik yıllarını Bursa'da geçirmiş, öğrenim hayatına küçük yaşta başlamıştır. Üç dilde şiir söyleyebilecek kadar kuvvetli bir eğitim görmüştür. 1558 yılında medrese tahsilini Muallimzâde'den mülâzım olarak tamamlamış, İvaz Paşa Medresesinde müderrislik yapmıştır. Kaynaklara göre hoş tabiat ve sohbetli, mizahî yönü ağır basan, meddah bir şahıstır. Bursalı Mustafa, İvaz Paşa Medresesi'nde müderris olduğu dönemde 1004/ M 1595'te vefat etmiştir. Türkçe, Arapça, Farsça şiirler ve nesirler yazmıştır. Hat sanatı ile

²⁴ Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: Cihan Okuyucu, *Cinânî Hayatı, Eserleri, Divanının Tenkidli Metni*, TDK, Ankara, 1994, s. 12; Merve Artukoğlu, *Cinânî Dîvânında Sosyal Hayat* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2013, s. 2-9.

de uğraşmış olan Cinânî'nin şiirlerinden kaynaklar övgü ile bahsederler. *Divan*, *Riyâzülcinan*, *Mahzenülesrar*, *Bedâyiülâsâr* ve *Cilâülkülûb* isimli eserleri bulunmaktadır. *Cinânî Divanı* Cihan Okuyucu tarafından çalışılmıştır. Cinânî'nin sağ gözünün malûl ve semîn olduğu söylenir. Şâir ayrıca şişmanlığı ile de tanınır. Şişmanlığını hem latife hem de caize vesilesi sayar ve bu vesile ile de padişaktan at istediğini belirten bir kaside sunmuş ancak kasidenin sonuna doğru attan da vazgeçerek bir fil cinsi olan mengelüsü talep ettiğini belirtir. Kasideden bir beyit şöyledir: “Oturursam turamam tursam eger oturamam/ Ol kadar oldu vücudum üzrüne bâr-ı girân.”

Mecmua'da Cinânî'ye ait 34_b-35_anolu varaklarda gazel nazım şekliyle yazılmış 1 manzume bulunmaktadır.

3.1.11. Fahrî(öl. ?)²⁵

Türk edebiyatında “Fahrî” mahlasını kullanan pek çok şair bulunmaktadır. Sâlim Efendi'ye ait olan Tezkiretü's-Şuarâ'ya bakıldığında Fahrî mahlasını kullanan iki şair olduğu görülür. Bu şairlerden birisinin adı Ahmed, öteki ise Zeyrekzâdeli Fahrî'dir. Bu şairlerin her ikisi de XVII. yüzyılda yaşamışlardır. Rıza Tezkiresinde ise XVII. yüzyılda yaşamış asıl adı Mahmud olan Fahrî ile XVII. yüzyılda Musa Paşa'nın tezkirecisi olan Fahrî'den bahsedilir. Ahdî'nin eserinde ise 16. yüzyılda yaşamış olan Bursalı olan Fahrî mahlaslı bir şair bulunmaktadır. Kınalızâde Hasan Çelebî'nin eserinde ise XVI. yüzyılda yaşamış Trabzonlu olan Fahrî'den bahsedilir. Ayrıca XV. yüzyılda Hüsrev ü Şirin mesnevisinin müellifi olan Fahrî de bulunmaktadır. Söz konusu Fahrî mahlaslı şairlerin divanları günümüze ulaşmadığından veya tespit edilemediğinden *Mecmua*'da bulunan şairin kimliği tespit edilememiştir.

Mecmua'da Fahrî'ye ait 39_a-39_b'de gazel nazım şekliyle yazılmış 1 manzume yer almaktadır.

²⁵Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: Adnan İnce, *Tezkiretü's-Şuarâ Sâlim Efendi*, AKM Yayınları, Ankara, 2005, s.545; Süleyman Solmaz, *Ahdi ve Gülşen-i Şuara*, AKM Yayınları, Ankara, 2005, s.245; GencayZavotçu, *Rıza Tezkiresi (İnceleme-Metin)*, Sahhaflar Kitap Sarayı, İstanbul, 2009, s.93-94; Ahmet Kartal, *Doğu'nun Uzun Hikâyesi - Türk Edebiyatında Mesnevî*, Doğu Kütüphanesi Yayınları, İstanbul, 2013, s.286.

3.1.12. Fazlî Efendî (öl. ?)²⁶

Kadir Erdem “*Kutup (Seyyid) Osman Fazlî Efendi Divanı (İnceleme-Metin)*” isimli yüksek lisans tezinde Türk edebiyatında Fazlî mahlasını kullanan 7 şair olduğunu belirtmiştir. Bu şairlerden 3 tanesi XVI. yüzyılda 3 tanesi XVII. yüzyılda 1 tanesi ise XIX. yüzyılda yaşamıştır. “*Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*” incelendiğinde ise bu mahlası kullanan 13 şair olduğu görülür. Bu bilgiler ışığında üzerinde akademik çalışma yapılan Fazlî mahlaslı şairlere ait olan divanlar incelenmiş ancak söz konusu Mecmua’da bulunan şiirle bu çalışmalar arasında herhangi bir ortaklık bulunamadığından şairin kimliği tespit edilememiştir.

Mecmua’da Fazlî’ye ait 44_b-45_a-45_b-46_a nolu varaklarda gazel nazım şekliyle yazılmış bir manzume yer alır.

3.1.13. Feyzî Efendî (öl.1102/ M 1689)²⁷

Şair kaynaklarda Feyzullah, Feyzî veya Mehmed Feyzî isimleriyle anılmaktadır. Şiirlerinde Feyzî mahlasını kullanmıştır. XVI. Yüzyılın ikinci yarısında doğduğu tahmin edilmektedir. Kefe’de doğmuştur. Babasının ismi Haydar’dır. Feyzî eğitimini İstanbul’da tamamlamıştır. Feyzî Osmanlı-Kırım çevresinin yetiştirdiği önemli şairlerden biridir. Şairin divanında Kırım ve Kefe’ye ait unsurlar bulunur. Ayrıca Feyzî, Kırım hanlarından Semîn Mehmed Giray, Gazi Bora Giray ve Selamet Giray için şiirler yazmıştır. Feyzî’nin tasavvufa meyli vardır. Kaynaklara göre Halvetîliğe mensup bir şeyhtir. Feyzî imamlık yapmıştır, ömrünün sonuna doğru İstanbul’a gelmiş burada vefat etmiştir. *Divan, Nusretü’-d-Dâir, Kırk Hadis Tercümesi, Ravzatü’l-İbâdRisâle fi Hakki’l-Hamr, Rûhu’n-Nüfûs, Hadâyiku’l-Ahyâr fi Hakâyıku’l-Ahbâr* olmak üzere 7

²⁶Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır:

Harun Çelebi, *Seyyid Osman Adapazarî Divanı (Transkripsiyonlu metni)* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2001; Muhsin Serbest, *Divan-ı Seyyid Osman* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş, 2002; Mustafa Özkat, *Kara Fazlî Divânı* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2005; Kadri Erdem, “*Kutup (Seyyid) Osman Fazlî Efendi Divanı (İnceleme-Metin)*” (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sakarya, 2008, s.3-5;

“Fazlî”, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&m_ad=fazlî%3%ae&m_eserleri=&m_dogum_yeri=&m_dogum=&m_olum=&m_meslek=&m_yazar= (son erişim tarihi: 10. 05. 2018).

²⁷Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır:

Muvaffak Eflatun, *Feyzî-i Keşevî Divanı: Tahlil-Metin* (Basılmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003, s. 5-19.

eseri bulunmaktadır. *Divan* Muvaffak Eflatun tarafından doktora tezi olarak çalışılmıştır.

Mecmua'da Feyzî Efendi'ye ait 32_b-33_a'da müseddes nazım şekliyle yazılmış 1 manzume bulunmaktadır.

3.1.14. Hayâlî (öl.977/M 1569)²⁸

İbrahim Gülşenî'nin oğludur. Ahmed Hayâlî veya Emir Çelebî olarak bilinir. Lakabı Şemsüddin'dir. Tebriz'de doğmuş 10 yaşında iken Mısır'a gitmiştir. Hunde Fatma adında birisiyle evlenmiştir. Şiirlerini mürettep bir divanda toplamıştır. İbrahim Gülşenî'nin 940/M1534 senesinde vefatı üzerine Gülşenî Tekkesinin şeyhi olmuştur. Hayâlî 963/ M1556 yılında İstanbul'a gitmek için yola çıkmış, kış aylarında İstanbul'a ulaşmıştır. Altı ay kaldığı İstanbul'dan tekrar Mısır'a dönmüştür. Hayâlî 977/M 1569 yılında vefat etmiş Kaynaklarda Hayâlî'nin divanı ve mevlidi olduğu söylenmesine rağmen Milli Kütüphane'de bir nüshası bulunan *Mevlid-i Nebî* adlı eserin mevlid olmadığını, mesnevi tarzında yazılmış bir ahlâk kitabı olduğunu M. Fatih Köksal tarafından tespit edilmiştir. *Divan* İnci Kiremitçi tarafından yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır.

Mecmua'da Hayâlî'ye ait 8_a'da gazel nazım şekliyle yazılmış 1 manzume bulunmaktadır.

3.1.15. Hüdâyî (öl.1038/ M 1628)²⁹

Osmanlı döneminde yetişmiş tarîkat pirllerinden Aziz Mahmud Hüdâyî, XVI. asrın ikinci yarısı ile XVII. asrın başlarında yaşamıştır. Celvetiyye tarîkatının kurucusu olup tarîkatı, sağlığında ve vefatından sonra İstanbul, Bursa ve Balkanlarda yayılmıştır. Aziz Mahmud Hüdâyî'nin, asıl adı Mahmud'dur. Doğru yola girmiş anlamına gelen Hüdâyî

²⁸Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır:

İnci Kiremitçi, *Hayali-yi Gülşenî Divanı Üzerine Bir İnceleme* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 2001; Hüseyin Akpınar, *Gülşenilikte Musikî ve Musikişinaslar* (Basılmamış Doktora Tezi), Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa, 2004, s. 7; Muhsin Macit: "Hayâlî-i Gülşenî", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, 2015, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com> (Son Erişim Tarihi: 13.05.2018).

²⁹Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır:

İklima Gençdoğan, *Aziz Mahmud Hüdâyî Dîvânı'nda Dinî Muhtevâ* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2010, s. 15; Mustafa Tatcı ve Musa Yıldız, *Aziz Mahmud Hüdâyî Divanı*, h Yayınları, İstanbul, 2017.

mahlası kendine şeyhi Üftâde tarafından verilmiştir. Aziz Mahmud Hüdâyî ilk tahsiline Sivrihisar'da başlamış, daha sonra İstanbul'a giderek Küçükayasofya Medresesi'ne girmiştir. Nâzırzâde Ramazan Efendi'ye talebe olmuştur.1573'te Mısır dönüşünde hocası Nâzırzâde Bursa Kadılığına atanmış, Hüdâyî ise Bursa Ferhâdiye Medresesi'ne naib tayin edilmiştir. Hüdâyî, muhatap olduğu bir davadan sonra resmî görevini bırakarak Üftâde'ye intisap etmiştir. Devrin padişahları ile samimi bir münasebet içinde olan Hüdâyî, onların sevgi, saygı ve güvenini kazanmıştır. III. Murat, I.Ahmet, II. Osman gibi padişahlara mektuplar yazmış ve tavsiyelerde bulunmuştur. Hüdâyî 1038/ M 1628'de Üsküdar'da vefat etmiş ve burada bulunan zaviyesindeki türbeye defnedilmiştir. Mutasavvıf bir şair olan Aziz Mahmud Hüdâyî, Anadolu'da Yunus Emre ile başlayan Tasavvufî Halk Edebiyatı'nın gelişmesinde önemli bir yere sahiptir. Şiiri, insanların dinî, ruhî ve içtimaî eğitimi için bir araç olarak gören Hüdâyî, fikirlerini ortaya koyarken şeriate uygun davranmış; halkın kolay anlayamayacağı görüş ve ifadelere itibar etmemiştir. Aziz Mahmud Hüdâyî'nin Arapça ve Türkçe otuz kadar eseri bulunmaktadır. *Divan* Mustafa Tatcı ve Musa Yıldız tarafından çalışılmıştır.

Mecmua'da Hüdâyî'ye ait 46_b-47_a nolu varaklarda ilahi nazım şekliyle yazılmış 2 manzume bulunmaktadır.

3.1.16. İlmî (öl. ?)³⁰

“*Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*” incelendiğinde “İlmî” mahlaslı 11 şair olduğu görülür. İlmî mahlaslı şairlerin divanları günümüze ulaşamadığından yahut henüz tespit edilemediğinden *Mecmua*'da bulunan İlmî mahlaslı şairin kimliği tespit edilememiştir.

Mecmua'da İlmî'ye ait 7_a-7_b'de müseddes nazım şekliyle yazılmış 1 manzume bulunmaktadır.

³⁰Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır:
İpekten vd., age., s.226-228;
“İlmî”, http://www.turkedebiyatiiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&m_ad=%c4%b0lm%c3%ae&p=3(Son Erişim Tarihi: 15. 05. 2018).

3.1.17. İzârî (öl. ?)³¹

Âşık Çelebî'nin eserinde 3 tane İzârî'den söz edilir: İzârî, İzârî-i Sâni, İzârî-i Sâlis. İzârî asıl adı Kasım ve Molla İzârî olarak anılır, XV. yüzyılda yaşamıştır. Divanından bahsedilmemiştir. İzârî-i Sâni ise Üsküplüdür, XVI. yüzyıl şairi olup genç yaşta vefat etmiştir. İzârî-i Sâlis ise Edirneli olup XVI. yüzyıl şairidir. Bu iki şairin de Divanından bahsedilmemiştir. Ahdî'nin eserinde ise 16. yüzyıl şairi olan Ereğlili İzârî'den söz edilir. Yine bu şairin de divanından bahsedilmemiştir. Bahsedilen şairlerin divanlarına ulaşılamadığından ötürü şairin kimliği tespit edilememiştir.

*Mecmua'*da İzârî'ye ait 7_a-7_b'de tahmis nazım şekliyle yazılmış 1 manzume bulunmaktadır.

3.1.18. Koroğlu (öl. ?)³²

Koroğlu 17. yüzyılda yaşamış olup yeniçeri ocağına mensup bir şairdir. Sultan Genç Osman'ın öldürülmesi hadisesine adı karıştığından ötürü IV. Murad'ın hışmından kurtulamamış ve bir şekilde öldürülmüştür. Evliya Çelebi *Seyahatnamesi*'nde çağının ileri gelen çöğürçüleri arasında zikredilmektedir. Koroğlu'nun günümüze 20 şiiri ulaşmıştır. Bu şiirlerden Fevziye Abdullah Tansel 9, Hasan Eren 7 şiirini yayımlamıştır. 1650'de Ali Ufkî'nin oluşturduğu *Mecmua-i Sâz ü Sözisimli* eserde ise 4 şiiri yer almaktadır.

*Mecmua'*da yer alan Koroğlu mahlaslı şiir yukarıda zikredilen 20 şiirden birisi değildir ancak bu mahlası kullanan tek bir şair olması, bu şairin 17. yüzyılda yaşamış olması gibi sebepler göz önüne alındığında *Mecmua'*da yer alan manzumenin yeniçeri ocağına mensup Koroğlu'na ait olma ihtimali bulunmaktadır. Manzume *Mecmua'*da 13_b-14_anolu varaklarda bulunmakta olup koşma nazım şekliyle yazılmıştır.

³¹ Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: Solmaz, *age.*, s. 230; Filiz Kılıç, *age.*, s. 672.

³² Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: Cahit Öztelli, "Osmanlı Tarihine Adı Karışan Saz Şairi Koroğlu", *Türkoloji Dergisi*, C 6, S 1, Ankara, 1974, s. 121-136.

3.1.19. Mısrî, Niyâzî (öl.1105/M 1694)³³

Niyâzî-i Mısrî 1027/M1618 yılında Malatya’da dünya gelmiştir. Mısrî künyesini genellikle eş-Şeyh Muhammed Niyâzî-i Mısrî el-Halvetî bin Ali Çelebi olarak gösterir. Mısrî’nin asıl adı Mehmet’tir. Aileden gelme tasavvufî kültüre sahiptir. Genç yaşta tasavvufa ilgi duymuş; babasının, kendi şeyhine bağlanmasıyla ilgili bütün ısrarına rağmen, Halvetî şeyhi olan Hüseyin Efendi’ye bağlanmıştır. Niyâzî-i Mısrî 1638’de şeyhinin başka bir yere gitmesiyle önce Diyarbakır’a, oradan Mardin’e geçmiş, buralarda dinî bilgiler öğrenmiştir. Daha sonra Kerbela, Bağdat ve Kahire’ye gider. Mısrî’da bir Kâdirî şeyhinin yanında kalarak ondan tasavvufî terbiye almıştır. Üç yıla yakın bir süre burada kalmıştır. Daha sonra Uşak’a giderek Ümmî Sinan’ın müridi olan Şeyh Mehmed’in tekkesinde kalmıştır. 1070/M1661 yılının sonlarına doğru Uşşakî’nin iznini de alarak Bursa’ya gitmiştir. Niyâzî-i Mısrî Bursa’da kaldığı süre içerisinde câmilerde vaazlar vermiştir. Fazıl Ahmed Paşa’nın ya da Padişah’ın daveti üzerine Edirne’ye giden Niyâzî-i Mısrî vaazlarında cifir hesabından bahsetmesi, halkı ümitsizliğe sevk etmesi gerekçesiyle Rodos’a sürgün edilmiştir. Mısrî, Rodos’ta dokuz ay sürgün hayatı yaşadktan sonra affedilerek Bursa’ya döner. Bursa’dan tekrar Limni’ye sürgün edilir. Yaklaşık on beş yıl burada kalmıştır. Köprülüzâde Mustafa Paşa bir emirle Anadolu’ya gelmesini ister. Bu emirle Niyâzî-i Mısrî 1103/M 1692’de tekrar Bursa’ya dönmüş burada yaklaşık on altı ay kalır. II. Ahmet döneminde Avusturya üzerine yapılacak sefere katılmaları için çağrı yapılır. Bundan dolayı Mısrî yaklaşık iki yüz müridiyle birlikte Edirne’ye doğru yol almıştır ancak geçmişte yaşanan bazı sıkıntılardan dolayı Padişah kararından vazgeçer. Mısrî padişahın bu talebini geri çevirir. Müridleriyle birlikte yolculuklarına devam eder. Edirne’ye Selimiye Câmii’ne öğle namazı için gelirler. Niyâzî-i Mısrî’nin geldiğini duyan halk câmîye akın eder. Bunu duyan yöneticiler ferman çıkararak Niyâzî-i Mısrî’yi derdest edip tekrar Limni’ye sürgüne gönderirler. Mısrî yetmiş sekiz yaşında iken, 20 Receb 1105/16 Mart 1694 yılı

³³Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: Mustafa Aşkar, *Niyâzî-i Mısrî ve Tasavvuf Anlayışı*. KB Yayınları, Ankara, 1998, s.30; Mustafa Kara, *Niyâzî-i Mısrî*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2006, s. 25; Kenan Erdoğan, *Niyâzî-i Mısrî Dîvanı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2008, s. 20; Hasan Kavruk, “Hatıraları Işığında Niyâzî-i Mısrî”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S 39,Erzurum, 2009, s.395-409; Mustafa Tatcı, *Divan-ı İlâhiyât*, h Yayınları, İstanbul, 2017.

vefat etmiştir. Niyâzî-i Mısrî daha çocukluğunda tasavvufa yönelmiştir. Kâdirîlikle bu yolculuğa başlamış, sonraları Mısrîyye veya Niyâzîyye denilen Halvetilîğin Yiğitbaşı kolundan ayrılan şubenin piri kabul edilmiştir. Niyâzî-i Mısrî'nin ilâhîleri zikir meclislerinde asırlarca okunmuş ve bestelenmiştir. Niyâzî-i Mısrî'nin gerek Türkçe gerek Arapça çok sayıda eseri bulunmaktadır. Şâirin en çok okunan ve tanınan eseri *Divan-ı İlâhiyât*'tır. Eser Mustafa Tatcı tarafından çalışılmıştır.

Mecmua'da şaire ait 12_a, 13_a ve 44_a'da gazel nazım şekliyle yazılmış 3 manzume bulunmaktadır.

3.1.20. Misâlî (öl. ?)³⁴

Türk edebiyatı incelendiğinde “Misâlî” mahlaslı 2 şair olduğu görülür ve bunlardan biri XVII. yüzyılda yaşamış asıl adı Hasan Çelebî'dir. Kaynaklarda Hasan Çelebî'nin Divan'ından söz edilmemiştir. XVI. yüzyılda yaşamış Misâlî mahlasını kullanan Gül Baba isimli bir şair daha vardır ve divanı bulunmaktadır. Ancak *Mecmua*'da bulunan Misâlî mahlaslı şiir bu eserde bulunamamıştır. *Mecmua*'da bulunan şiirin Hasan Çelebî'ye ait olma ihtimali bulunmaktadır. Hasan Çelebî 1607 yılında Edirne'de doğmuştur. Geçimini esnaflıkla sağlayan şair muammaları ile ünlüdür. İstanbul'da ölmüştür.

Mecmua'da şaire ait 23_a'da gazel nazım şekliyle yazılmış 1 mazume yer almaktadır.

3.1.21. Muhyî (öl. 1020/ M 1611)³⁵

Mehmed Muhyiddin Efendi Konya'da doğmuştur. Kaynaklarda doğum tarih hakkında bilgi bulunmamaktadır. Vefâtı ise 1020/ M 1611'dir. Mehmed Muhyiddin Efendi'nin lakabı Bezcizâde'dir. Tahsilini Konya'da tamamlayarak Lârende'de iki sene kadar Nureddinzâde Molla Çelebi'ye hizmet etmiştir. Vefatına yakın bir zamanda şeyhi, kendi yerine Bezcizâde'nin geçmesini vasiyet etmişse de diğer çelebiler buna müsâde etmemişlerdir. Bunun üzerine Muhyî detekrar

³⁴Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır:

İpekten vd., age., 293; Mehmet Dede, *Divan-ı Gül Baba ve Transkripsiyonlu Metni* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2001.

³⁵Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır:

Hafsa Mutlu, *Bezcizâde Mehmed Muhyiddin Efendi ve Divanı* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2008, s. 1-7.

doğum yeri olan Konya'ya dönmüş, Alâaddin Keykubad Camii'ndeydi sene hatiplik ve vâizlik görevinde bulunmuştur. III. Mehmed'in (1595-1603) davetine icabet ederek İstanbul'a gitmiştir. Sultan Ahmet Camii vâizliğine getirilen Mehmed Muhyiddin Efendi hem şeyhlik hem de vâizlik yapmıştır. Bezcizâde Mehmed Muhyiddin Efendi Mehmed Ağa Zâviyesi'nde şeyhlik yapmakta iken, 1020/ M 1611 yılı Ramazan ayında vefât etmiştir. Şiirlerinde Muhyî mahlasını kullanmıştır. Divanında 68 şiiri vardır. Divanı dışında çeşitli mecmualarda şiirlerinin bulunduğu da bilinmektedir. Mehmed Muhyiddin Efendi şiirlerinde hem aruz hem de hece veznine de yer vermiştir. *Divan* Hafsa Mutlu tarafından yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır.

Muhyî'ye ait *Mecmua*'da 12_a'da gazel nazım şekliyle yazılmış 1 manzume bulunmaktadır.

3.1.22. Muhyî (öl. ?)³⁶

Türk edebiyatında Muhyî mahlasını kullanan pek çok şair yer almaktadır. Bu şairlerden 16. yüzyılda yaşamış olan Fenârîzâde Muhyiddin ile 17. Yüzyılda yaşamış olan Bezcizâde Mehmed Muhyiddin'in divanları günümüze ulaşmıştır. Ancak söz konusu divanlarda *Mecmua*'daki manzume yer almadığından şairin kimliği tespit edilememiştir.

Şaire ait 28_a-28_b-29_a nolu varaklarda tahmis nazım şekliyle yazılmış 1 mazume yer almaktadır.

3.1.23. Müfredî (öl. ?)³⁷

Türk edebiyatı incelendiğinde Müfredî mahlaslı bir şaire *Ahdî'nin Gülşen-i Şuara* isimli eserinde rastlanır. Müfredî XVI. yüzyılda yaşamıştır. Uzun süre kendine yaşayan şair Mısır, Şam ve Halep'i gezmiştir. Şiirlerinde genellikle âşıkların hasbihâli konusunu işlemiştir. Bu bilgiler ışığında *Mecmua*'da yer alan Müfredî mahlaslı şiirin bahsedilen zâta ait olma ihtimali oldukça yüksektir.

³⁶Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır:

Mustafa Arslan, *Muhyî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı*, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007; Hafsa Mutlu, *age*.

³⁷Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır:

Solmaz, *age*.,s.

270;

“Müfredî”, http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&m_ad=m%3%bcfred%3%ae&m_eserleri=&m_dogum_yeri=&m_dogum=&m_olum=&m_meslek=&m_yazar= (Son Erişim Tarihi: 15. 06. 2018).

Müfredî'ye ait *Mecmua*'da 22_b'de gazel nazım şekliyle yazılmış 1 manzume bulunmaktadır.

3.1.24. Necâtî Beg (öl. 914/ M 1509)³⁸

Edirne doğumlu olan Necâtî Beg, yine aynı şehirde yaşayan yaşlı bir kadın köle olarak satın almış daha sonra aynı kişi tarafından evlat edinilmiştir. Gençlik yıllarında şiirle ve hat sanatıyla ilgilenmiştir. Fatih Sultan Mehmed döneminde divan kâtipliği yapmıştır. II. Bayezid döneminde ise Bayezid'in oğlu ile Karaman sancağına gitmiş ve orada divan kâtipliği görevinde bulunmuştur. Şehzadenin ölümü üzerine tekrar İstanbul'a dönmüştür. Daha sonra II. Bayezid'in diğer oğlu Mahmud ile Manisa sancağına giderek ve bu sefer de nişancılık görevini yapmıştır. Yine bu şehzadenin ölümüyle İstanbul'a dönmüş ve yeni bir resmî görev kabul etmeyerek ömrünün geri kalan kısmını Vefâ semtindeki hânesinde ilimle uğraşarak geçirmiştir. 914/ M 1509 senesinde vefat etmiştir. Bazı kaynaklara göre Necâtî'nin *Münâzara-i Gül ü Hüsrev*, *Leylâ ile Mecnûn*, *Gül ü Sabâ ve Mihr ü Mâh* adlı mesnevîleriyle birlikte bazı çevirileri de bulunmaktadır. Ancak şairin *Divan*'ı dışındaki eserleri günümüze ulaşmamıştır. *Divan* Ali Nihad Tarlan tarafından 5 nüsha karşılaştırılarak hazırlanmıştır.

Mecmua'da Necati Beg'e ait olan manzume Selîmî mahlasıyla yer almaktadır. Manzume 20_b'de bulunmaktadır.

3.1.25. Nesîmî (öl.?)³⁹

Nesimî'nin doğum tarihi belli olmamakla birlikte M 1369 yılı olarak kabul edilir. Ölüm tarihi ise 1404-1427 yılları arasında bir tarih kabul edilmektedir. Asıl adı Ömer İmamüddin olup ilk gençlik çağlarında tasavvufa büyük ilgi göstermiştir. Hallac-ı Mansur'a büyük bir muhabbet beslemiştir. Hurûfliğin kurucusu Fazlullah'ın Şirvan'a gitmesiyle onunla görüşüp tanıştıktan sonra da ona gönülden bağlanışını üstat ve pir olarak kabul etmiştir. Fazlu'llah'ın mahlası Naimî ile aynı vezinde olan "Nesîmî"

³⁸ Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: Bayram Ali Kaya, "Necâtî Bey", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C 36, İstanbul, 2016, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 477-478.

³⁹ Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: Hüseyin Ayan, *Nesîmî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkitli Metni I*, TDK Yayınları, Ankara, 2002, s. 1-26; Zeynep Yiğitsözlü, *Nesîmî Divanının Gramer Yönüyle İncelenmesi* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, 2007, s. 10.

kelimesini kendine mahlas olarak seçmiştir. Hurûfliği çok benimsemiş ve şiirlerinde bu düşünce sistemini işlemiştir. Fazlullah tarafından halife ilan edilmiştir. Nesîmî, Fazlullah-ı Hurûfî'ye halife olduktan sonra çeşitli seyahatlerinde Hurûfliği yaymaya çalışmıştır. Timurluların şiddetli takipleri neticesi Azerbaycan'dan ayrılmış, Anadolu'ya gelmiştir. Anadolu'da düşünceleri hoş karşılanmamıştır. Düşünceleri sebebiyle Nesîmî'nin Halep şehirde derisi yüzülerek öldürülmüştür.

Nesimî'nin *Türkçe Divan*, *Farsça Divan* ve *Mukaddimetü'l-Hakayık* olmak üzere üç eseri bulunmaktadır. Nesîmî'nin *Türkçe Divan*'ının yurtiçi ve yurtdışında tespit edilen yüz civarında nüshası olduğu bilinmektedir. Şairin *Türkçe Divan*'ı ile ilgili Hüseyin Ayan tarafından yapılan doktora tezi yayımlanmıştır.

Mecmua'da Nesimî'ye ait 26_a'da gazel nazım şekliyle yazılmış 1 manzume yer almaktadır.

3.1.26. Rahmî (öl.975/M1567-1568)⁴⁰

Rahmî; Bursalı Rahmî, Rahmî Çelebi gibi farklışekillerde anılan şairin asıl adı Pîr Muhammed olup Bursa'da doğmuştur fakat buradafazla kalmamış, İstanbul'a gelmiştir. Doğum tarihi de tahminî olarak 1516-1518'dir. Babası Nakkâş Bali isminde bir kişidir. Rahmî'nin küçük yaşlarda ilim tahsiline başladığı söylenmekle birlikte hangi hocalardan ders aldığı tam olarak bilinmemektedir. Ancak Rahmî'nin sarf ve nahiv, mantık, kelâm, usûl (rûsûm) gibi ilimleri okuduğu söylenebilir. Celâlzâde Sâlih Çelebi'den mülâzımolan Rahmî, ilmiye sınıfına dâhil olmuş ve müderrislik yolunu seçmiştir. İbrahim Paşa'nın ölümünden sonra Rahmî'nin elinden tutan olmadığı için çeşitli sıkıntılar çekmiştir. Rahmî'nin 975/M1567-1568'de vefat etmiştir. Rahmî'nin mevcut bilgilere göre dört adet manzûm eseri bulunmaktadır. Bunlar *Divan*, *Gül-i Sad-Berg*, *Yenişehir Şehrengizi*, *Şâh u Gedâ*'dır. Divan'ın şimdilik bilinen tek yazma nüshası Ankara Milli Kütüphane'de Yz. A 6803/1'de bulunmaktadır. *Divan*, sözü edilen nüsha ile birlikte şiir mecmualarında dağınık vaziyetteki manzumeler de mümkün olduğunca toplanarak Mustafa Erdoğan tarafından yayımlanmıştır.

Mecmua'da şaire ait 20_a 37_a-38_anolu varaklarda şaire ait gazel ve tahmis nazım şekliyle yazılmış 1 manzume yer almaktadır.

⁴⁰Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: Mustafa Erdoğan, *Bursalı Rahmî ve Divanı*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2011, s. 1-38.

3.1.27. Rûhî (öl.1014/M1605-1606) ⁴¹

Bağdatlı Rûhî, sosyal tenkitleriyle tanınmış olup çağının ses getiren şairleri arasına girmeyi başarmıştır. Tezkireler, kendisinden övgüyle bahsetmektedir. Asıl adı Osman olup doğum tarihi kesin olmamakla beraber 941/M1534-1535 olarak kabul edilir. Şairin Arapça ve Farsça'ya vukûfiyeti ve seyahata olan meyli de önemlidir. Ahdî'ye göre Rûhî'nin babası, Kanuni Sultan Süleyman zamanında Bağdat Beylerbeyi olan Ayas Paşa'nın himayesinde Bağdat'a gelmiş bir zâttır. Rûhî Bağdat'ta dünyaya geldiğinden Bağdatlı (Bağdâdî) denmiştir. Rumeli asıllı bir asker olan ve sonradan Bağdat'a yerleşen babası gibi Rûhî de askerdir. İyi bir eğitim görmüş, ilmiye mesleği yerine asker olarak sipahiliği tercih etmiştir. Kalender tabiatlı ve mesleğinden ötürü çok sayıda yer gezen şair, değişik çevrelerde bulunarak pek çok insan tanımıştır. Bağdatlı Rûhî'nin en belirgin özelliği, toplumsal olayları eleştirel bir bakışla ele alarak çevresinde gördüğü aksaklıkları kendine has bir üslupla tenkit etmesinde yatmaktadır. Rûhî 1014/M1605-1606 yılında Şam'da vefat etmiştir. Bağdatlı Rûhî'nin bilinen tek eseri *Divan*'dır. Eser müretteptir. *Divan*, Coşkun Ak tarafından matbu divan da göz önüne alınarak 7 nüsha karşılaştırılmış ve eserin tenkitli metni yapılarak 2001 yılında, "*Bağdatlı Rûhî Divanı Karşılaştırmalı Metin*" ismiyle iki cilt halinde Uludağ Üniversitesi tarafından basılmıştır.

Mecmua'da şaire ait 37_b'de gazel nazım şekliyle yazılmış 1 manzume bulunmaktadır.

3.1.28. Sâdıkî (öl.?) ⁴²

Türk edebiyatı incelendiğinde "Sâdıkî" mahlaslı 8 şair olduğu görülür. Sâdıkî mahlaslı şairlerin divanları günümüze ulaşamadığından yahut henüz tespit edilemediğinden *Mecmua*'da bulunan Sâdıkî mahlaslı şairin kimliği tespit edilememiştir.

⁴¹ Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: Ethem Buyruk, *Bağdatlı Rûhî Divanında Sosyal Hayat* (Basılmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2015, s. 12; Coşkun Ak, *Bağdatlı Rûhî Divanı Karşılaştırmalı Metin I-II*, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa, 2001.

⁴² Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır:

İpekten vd., *age.*, s.403-404; İnce, *age.*, s.518;

"Sâdıkî", http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&m_ad=sadiki&m_eserleri=&m_dogum_yeri=&m_dogum=&m_olum=&m_meslek= (Son Erişim Tarihi: 15.06.2018).

Mecmua'da şaire ait 47_b-48_a'da müseddes nazım şekliyle yazılmış 1 manzume bulunmaktadır.

3.1.29. Sadrî (öl.?)⁴³

Türk edebiyatı incelendiğinde “Sâdrî” mahlaslı 8 şair olduğu görülür. Söz edilen Sâdrî mahlaslı şairlerin divanları günümüze ulaşamadığından yahut henüz tespit edilemediğinden *Mecmua*'da bulunan Sâdrî mahlaslı şairin kimliği tespit edilememiştir.

Mecmua'da şaire ait 4_a-36_bnolu varaklarda müseddes nazım şekliyle yazılmış 1 manzume yer almaktadır.

3.1.30. Selîmî (öl. ?)⁴⁴

Türk edebiyatı incelendiğinde “Selîmî” mahlasını kullanan 5 şair olduğu görülür. Bu şairlerden birisi Yavuz Sultan Selîm, diğeri ise Kanunî Sultan Süleyman'ın oğlu olan II. Selîm'dir. Yavuz Sultân Selîm'e ait tek eser Farsça Divan'dır. Nail Tuman Türk edebiyatında Yavuz Selîm ve II. Selîm dışında Selîmî mahlasını kullanan Mevlevî Süleyman denilen bir şairden bahseder. Bu şairin ismi sadece *Mecelletü'n-nisâb*'da geçer ve kim olduğuna dair hiçbir bilgi yoktur. Ayrıca Şehzade Mustafa'nın katli ile ilgili mersiyesi bulunan bir Selîmî'den daha söz edilmektedir. Yavuz Sultan Selîm'in eserini Farsça oluşturmasından ötürü Türkçe şiir yazmadığı düşünülmüş, bu yanlışlık *Sehî Bey Tezkiresi*'nden başlayarak zamanla kesin bilgi hâlini almış ve yaygınlaşmıştır. II. Selîm'in isekendisinin düzenlediği bir divan veya divançesi yoktur. Daha sonraları şiirleri kimliği bilinmeyen bir kişi tarafından bir araya getirilmiştir. Söz konusu nüshadaki şiirler Beyhan Kesik tarafından *Selîm (II. Selîm) Divançesi* adıyla kitaplaştırılmıştır. Bu bilgiler ışığında *Mecmua*'da yer alan Selîmî mahlaslı şaire ait şiir, Beyhan Kesik'in çalışmasında bulunamamıştır. Ayrıca M. Fatih Köksal'a ait olan “II.

⁴³ Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır:

İpekten vd., *age.*, s.406-407; Rıdvan Canım, *Latîfî, Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzemâ*, AKM Yayınları, Ankara, 2000, s. 355;

“Sadrî”,http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&m_ad=sadr%3%ae&m_eserleri=&m_dogum_yeri=&m_dogum=&m_olum=&m_meslek=&m_yazar=
(Son Erişim Tarihi: 15.06.2018).

⁴⁴ Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır:

İpekten vd., *age.*, s.434; Beyhan Kesik, *Selîmî (II. Selîm) Divançesi*, Vizyon Yayınevi, Ankara, 2012;

M. Fatih Köksal, “II. Selîm'in Divançe'sinde Bulunmayan Şiirleri” *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S 2, Amasya,2017, s.145-173.

Selîm'in Divançe'sinde Bulunmayan Şiirleri" isimli çalışmada da söz konusu manzumeye rastlanılamamıştır.

Araştırmalarımız neticesinde Selimî mahlaslı söz konusu manzumenin bazı nüsha farklarıyla *Necâtî Beg Divan*'ında yer aldığı görülmüştür ve Necâtî Beg'e ait olma ihtimali yüksektir. Manzume *Mecmua*'da 20_b'de yer almakta olup gazel nazım şekliyle yazılmıştır. (bk. *Necâtî Beg*, s. 50).

3.1.31. Sırrî Efendî(öl. ?)⁴⁵

Türk edebiyatında "Sırrî" mahlaslı 13 şair bulunmaktadır. Sırrî mahlaslı şairlerden XVII. yüzyılda yaşamış olan Üsküdarlı Sırrî'nin divanı günümüze ulaşmıştır, ancak diğerlerinin divanları günümüze ulaşmamıştır veya henüz tespit edilememiştir. Üsküdarlı Sırrî Divanı incelendiğinde *Mecmua*'da bulunan Sırrî mahlaslı şiire rastlanılmamıştır. Sırrî mahlaslı şairin kimliği tespit edilememiştir.

Sırrî'nin *Mecmua*'da 15_a-15_b-16_a-16_b-17_a-17_b- 38_bvaraklarında 1 manzumesi yer almaktadır.

3.1.32. Şemseddîn-i Sivasî (öl.1006 /M 1597)⁴⁶

Şemseddîn-i Sivasî' Tokat'ın Zile kazasında926/M1520 yılındadünyaya gelmiştir. Esmer olmasından ötürü "Kara Şemsî veya Kara Şemseddin"olarak da anılır. Yedi yaşında iken babasıyla Amasya'ya giderek Şirvanlı Mecdüddîn'e intisap etmiştir. Daha sonraları İstanbul'a gelerek öğretim hayatına devam eden Şemseddin-i Sivasî, sahn müderrisliğine kadar yükselmiştir. Yaşadığı bir olay neticesinde tasavvufa yönelerek zamanındabüyük bir şöhrete kavuşan Şemseddin Sivasî haccagitmiş, sonra İstanbul'a dönerek ders okutmak ve vaazetmekle meşgul olmuştur. İstanbul'da sonra Zile ve Tokat'a dönenSivasî, Sivas Valisi Hasan Paşa tarafından yaptırılan bircaminin tamamlanması üzerine Sivas'a gelerek çok sayıdaöğrenci yetiştirilmesinde önemli rol oynamıştır.Şemseddin-i Sivasî, 1006 /M 1597 yılında Sivas'ta vefat etmiştir.Şemseddin-i Sivasî'nintespit edebildiğimiz kırka yakın manzum ve mensur eserinin yanında Farsça

⁴⁵ Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır:

Yavuz, Fikri ve İsmail Özen (hızl.), *Bursalı Mehmed Tahir, Osmanlı Müellifleri I-III, C 1*, Meral Yayınları, İstanbul, 1972, s. 187-88; İpekten vd., *age.*, s.444-447; Şevkiye Kazan, *Üsküdarlı Sırrî / Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği Divanı(Tenkitli Metin-İnceleme) ve Şerhu Medhi'n-Nebi* (Basılmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003.

⁴⁶ Recep Toparlı, *Şemseddin Sivasî Divanı*, Sivas Belediyesi Yayınları, Sivas, 2015, s. 17-19.

ve Arapçadan tercümeleri de vardır. Şairimiz Şemsî mahlasını kullanmıştır ancak divanı mürettep bir divan değildir. *Divan-ı Ârifâne*, *Divan-ı İlâhiyât*, *Divan-ı İlâhiyât ve Gazeliyât* adları ile de anılan bu eser bir divandan ziyade divançe özelliği gösterir. Recep Toparlı tarafından dört yazma nüshaya dayanılarak yayımlanmıştır.

Mecmua'da şaire ait 2_a'da gazel nazım şekliyle yazılmış 1 manzume bulunmaktadır.

3.1.33. Tabîbî (öl. ?)⁴⁷

Türk edebiyatında “Tabîbî” mahlasını kullanan 1 şair olduğu görülür. Şair Filibe’de doğmuş olup asıl adı Abdî’dir. Tıp alanında eğitim görmüş olduğundan *Tabîbî* mahlasını kullanmıştır. III. Murad devri sonlarında vefat etmiştir. Kaynaklarda şairin eserinden söz edilmemiştir. Dolayısıyla XVI. yüzyılda yaşamış olması, bu mahlası kullanan başka şair bulunmaması gibi sebepler göz önüne alınırsa *Mecmua*'da bulunan şiir Abdî isimli zâta aittir.

Mecmua'da Tabîbî'ye ait 6_b'de müseddes nazım şekliyle yazılmış bir manzume yer almaktadır.

3.1.34. Tâlib (öl. ?)⁴⁸

Türk edebiyatı incelendiğinde “Talîb” mahlaslı 10 şair olduğu görülür. Bu şairlerden 3 tanesi XVII. yüzyılda yaşamıştır. Söz edilen Tâlib mahlaslı şairlerden Tâlib-i Üsküdârî isimli şairin divanı yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır. Ancak *Mecmua*'da yer alan şiir bu çalışmada yer alamamaktadır. Diğer şairlerin ise divanları günümüze ulaşmadığından yahut henüz tespit edilemediğinden *Mecmua*'da bulunan Tâlib mahlaslı şairin kimliği tespit edilememiştir.

Mecmua'da Talib'e ait 12_b'de gazel nazım şekliyle yazılmış bir manzume yer almaktadır.

⁴⁷Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: İpekten vd., *age.*, s.496; Akbayar, *age.*, C5, s.1608; İbrahim Kutluk, Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkireti’ş-Şuara, C 2, TTK Yayınları, Ankara, 2013, s.582.

⁴⁸Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: İpekten vd., *age.*, s.500-501; Ahsen Engin, *Mehmet Talib-i Üsküdari'nin Divançesi'nin Edisyon Kritiği* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2002.

3.1.35. Ulvî (öl.964/M1556)⁴⁹

Asıl adı Derzi-zâde Mehmed Çelebî olup doğum tarihi tam olarak bilinmemektedir. Manisa müftüsü Muallimzâde Efendi'nin yanında ilim tahsil etmiştir. Manisa'da II. Selim'in musahipleri Celal Bey ve Turak Çelebi vasıtasıyla Şehzâde Selim'e takdim edilir. Turak Çelebi'nin İstanbul'da Kanuni Sultan Süleyman tarafından idam edilmesiyle Ulvî zor duruma düşmüştür. Turak Çelebi'nin ölümü üzerine yazmış olduğu şiirden rahatsız olan Kanunî şairin katli için ferman çıkarır. Bunun üzerine Ulvî ortadan kaybolur ve II. Selim tahta çıkınca İstanbul'a gelir. Ulvî meyhaneye ve şaraba düşkünlüğüyle tanınmıştır. . Hayatının son dönemlerini hasta ve yalnız halde geçirmiş 993/M 1585'te İstanbul'da ölmüştür. Ulvî'nin en önemli eseri *Divan*'ıdır. Yurt içi ve yurt dışı kütüphanelerinde divanın nüshaları bulunmaktadır. Pek çok mecmuada şiirlerine rastlanır. *Divan* üzerine İsmail Çetin tarafından bir yüksek lisans tezi hazırlanmıştır. Şairin ayrıca 964/M1556'da kaleme aldığı bir *Manisa Şehrengizi* bulunmaktadır.

Mecmua'da şaire ait 9_b-10_a, 25_a, 40_bnolu varaklarda müseddes ve gazel nazım şekliyle yazılmış 3 manzume bulunmaktadır.

3.1.36. Usûlî (öl. 945/M 1538)⁵⁰

Usûlî, 16. yüzyılın tanınmış şairlerinden biridir. VardarYenicesinde doğmuştur.Yenice'de Şeyh Abdullah İlahi-i Simavi'yle başlayan çok güçlü bir tasavvufî akımşairi etkilemiş, memleketinde eğitimini tamamlayarak tasavvufa yönelmiştir.İbrahim Gülşenî'nin cazibesine kapılarak Mısır'a gitmiştir. Burada da tasavvufî eğitimine devam etmiş, Şeyhi'nin ölümü üzerine memleketine dönmüştür. Burada Gülşenîliği geniş kitlelere yayma gayreti içinde olmuştur. Usûlî ömrünün geri kalanını Yenice'de akıncı beylerinden Abdî Bey'in yanında ona musahiplik yaparak geçirmiş ve onun yanında Vardar Yenicesi'nde ölmüştür (945/M1538).Usûlî'nin *Divan*, *Kırk Hadis Derleme* ve *Tercümesi*, *Miraciyyesi* ve *Şehrengiz* isimlerinde eserleri bulunmaktadır. *Divan*, *Kırk*

⁴⁹ İsmail Çetin, *Derzi-zâde Ulvî (Hayatı Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni)* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 1993, s. 5-12.

⁵⁰Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: Mustafa İsen, *Usûlî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1990; Rıdvan Canım, *age.*, s.175; Filiz Kılıç, *age.*, s. 213.

Hadis Derleme ve Tercümesi, Miraciyyesi ve Şehr-rengiz'i Mustafa İsen tarafından yayınlandı. Latifi Usûlî'nin devrine göre ikinci Fazlullah veya Sırr-ı Nesimî olduğunu belirtir. Âşık Çelebî bu hususta daha acımasız davranarak şu ifadeleri kullanmıştır: “Şeyh İbrâhîmilere isnâd olunan ilhâd tohmın Rûm'dabol ekmişdür ve Nesîmiyyât türrehâtından getürdügi nihâl-i nihâd-ı dalâli ol dikmişdür. Niçe onup bitmeyecekler gelüp ol tohmı ekmege başlamışlar ve niçe ber-hudâr olmayacalar ol nihâle budaklar aşlamışlardır. Hak Teâlâ tohmaların çüride ve köklerin kurıda.”*Divan* Mustafa İsen tarafından çalışılmıştır.

Mecmua'da Usûlî'ye ait 8_b-27_b varaklarında gazel nazım şekliyle yazılmış 2 manzume bulunmaktadır.

3.1.37. Vahdet (öl. ?)⁵¹

Türk edebiyatında Vahdetî mahlasını kullanan pek çok şair bulunmasına rağmen “Vahdet” mahlasını kullanan herhangi bir şaire rastlanılamamıştır. Bu sebepten ötürü şairin kimliği tespit edilememiştir.

Mecmua'da Vahdet'e ait 21_a'da gazel nazım şekliyle yazılmış bir manzume yer almaktadır.

3.1.38. Vecdî(öl. ?)⁵²

Türk edebiyatı incelendiğinde “Vecdî” mahlaslı 9 şair olduğu görülür. Bahsi geçen Vecdîmahlaslı şairlerden XVI. yüzyılda yaşamış olan Filibeli Vecdî ile XVII. yüzyılda yaşamış olan Abdülbaki Vecdî'nin divanları günümüze ulaşmıştır. Ancak söz konusu eserlerde *Mecmua*'da bulunan Vecdî mahlaslı şaire rastlanılmamıştır. Geriye kalan diğer Vecdî mahlaslı şairlerin divanları bulunmadığından yahut henüz tespit edilemediğinden *Mecmua*'da bulunan Vecdî'nin kimliği tespit edilememiştir.

⁵¹ Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: İpekten vd., *age.*, s. 487; Canım, *age.*, s. 190; Kılıç, *age.*, s. 220.

⁵² Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: İpekten vd., *age.*, s. 500-501; Eşref Yanmaz, *Vecdî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Karşılaştırmalı Metni* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 1995; Hasan Kavruk, Selçuk Bahir, *Filibeli Vecdî ve Divanı (Metin-Dizin)*, (Elektronik Sürüm), Kültür Bakanlığı, Ankara, 2009; “Vecdî”, http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&m_ad=vecd%C3%AE&m_eserleri=&m_dogum_yeri=&m_dogum=&m_olum=&m_meslek=&m_yazar= (Son Erişim Tarihi: 16.07.2018).

Mecmua'da Vecdî'ye 27_b'de ait gazel nazım şekliyle yazılmış 1 manzume bulunmaktadır.

3.1.39. Visâlî (öl. ?)⁵³

Türk edebiyatı incelendiğinde “Visâlî” mahlaslı 12 şair olduğu görülür. Visâlîmahlaslı şairlerden XV. yüzyılda yaşamış olan Aydınli Visâlî'nin şiirleri üzerine yapılan çalışma incelenmiş ancak *Mecmua*'da yer alan şiire rastlanılmamıştır. Diğer Visâlî mahlaslı şairlerindivanları günümüze ulaşamadığından yahut henüz tespit edilemediğinden *Mecmua*'da bulunan Visâlî mahlaslı şairin kimliği tespit edilememiştir.

Mecmua'da Visâlî'ye ait 5_b-6_a'da müseddes nazım şekliyle yazılmış 1 manzume bulunmaktadır.

3.1.40. Yahyâ (990/ M 1582)⁵⁴

Klasik Türk edebiyatının XVI. yüzyıldaki önemli temsilcilerinden biri olan Yahyâ Bey'in doğum tarihi net olarak bilinmez. Arnavutluk'un Dukakin ailesindedir. Şâir, *Gencîne-i Râz ve Gülşen-i Envâr'da* Arnavut olduğunu ve soyunun Dukakin beylerine dayandığını ifade etmiştir. Şâirin, II. Bâyezid döneminde Osmanlı himayesine girmiş olma ihtimali yüksektir.Devşirme alınan Yahyâ, acemi oğlanlar ocağına getirilmiş, burada ilme ve sanata olan ilgisiyle öne çıkmıştır.Yahyâ, Yeniçeri Ocağına girdikten sonra bölüğe çıkarak birçok sefere katılarak yayabaşı rütbesine kadar yükselmiştir.Şâir, Kemâlpaşazâde, Kadri Efendi ve Fenâri-zâde Muhiddîn Çelebi gibi devrin meşhur âlimlerinden ders alarak kendini yetiştirmiştir. Yahyâ Bey, askerlik mesleğinde ilerlemenin yanı sıra yazdığı şiirlerle önce sadrazam Rüstem Paşa'nın sonra da Kanûnî Sultân Süleymân'ın beğenisini kazanmıştır. Kanûnî ile birlikte birçok savaşa

⁵³ Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: İpekten vd., *age.*, s.530-531; Ahmet Mermer, *Türki-i Basit ve Aydınli Visâlî'nin Şiirleri*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2006; Köksal, M. Fatih, *Edirneli Nazmî, Mecma'u'n-Nezâ'ir*, 2012, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-292688/h/edirneli-nazmi-mecmaun-nezair.pdf>. (Son Erişim Tarihi: 20.01.2019).

⁵⁴ Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır: Mehmed Çavuşoğlu, *Yahya Bey Divân Tenkidli Basım*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1977; Canım, *age.*, s. 578; Sümeyye Sinan,*Taşlıcalı Yahya Bey Divanı"ndaki Soyut Kavramlar (KasîdelerMusammatlar-Şehrengizler-Gazeller-Mukattalar)* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2005, s. 13-14; Bayram Ali Kaya, “Taşlıcalı Yahyâ”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*,C 40, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2011, s. 156–157.

katılmıştır. Kanûnî'nin, Şehzâde Mustafâ'yı katlettirmesi üzerine yazdığı mersiye ile Rüstem Paşa'nın düşmanlığını kazanmıştır. Rüstem Paşa'nın görevden alınmasıyla sadarete geçen Semiz Ali Paşa'ya da bir kasîde sunarak devlet kapısından yardım talep etmesine rağmen istediğine ulaşamamış Rumeli sınırına giderek Yahyâlı Akıncılar Ocağına katılmıştır. Yahyâ Bey 990/ M 1582 senesinde ölmüştür. Mezarı Sırbistan sınırları içinde yer alır. Yahyâ Bey'in İstanbul ve Edirne Şehrengizlerinin de içinde bulunduğu bir divanı ve beş mesnevîden oluşan bir hamsesi vardır. Hamsedeki mesnevîler *Şâh u Gedâ*, *Gencîne-i Râz*, *Yûsuf ve Zelîhâ*, *Kitâb-ı Usûl ve Gülşen-i Envâr'dır*. Divan Mehmed Çavuşoğlu tarafından çalışılmıştır.

Mecmua' da şaire ait 3_b-4_a, 18_a, 18_b, 19_a, 19_b, 21_a, 21_b, 41_b nolu varaklarda muaşşer, gazel ve muhammes nazım şekilleriyle yazılan 10 manzume bulunmaktadır.

3.1.41. Zâtî (öl. ?)⁵⁵

Türk edebiyatı tarihine bakıldığında Zâtî mahlaslı 3 şair olduğu görülür: Zafî İvaz, Zâtî-i Hallac, Zâtî Süleyman Efendi. Zâtî-i Hallac ve Zâtî İvaz aynı yüzyılda (15.-16. yy) yaşamıştır. Zâtî Süleyman Efendi ise 18. yy sanatçısıdır. Zâtî-i Hallac'ın Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'inde bir şiiri bulunmaktadır. Devrinde fazla tanınmayan bir şair olduğu tahmin edilmektedir. Zâtî İvaz'ın Divanı Mehmed Çavuşoğlu ve Ali Tanyeri tarafından çalışılmıştır. Orhan Kurtoğlu ise gazeller dışında kalan şiirleri üzerine bir çalışma yapmıştır. *Mecmua'* da yer alan Zâtî mahlaslı müseddes mevcut çalışmalarda bulunamamıştır. Zâtî Süleyman Efendi *Divan*'ı Mehmet Arslan tarafından çalışılmıştır. *Mecmua'* da bulunan şiire bu eserde de rastlanılamamıştır. Tüm bu sebepler ışığında şairin kimliği tespit edilememiştir.

Mecmua' da Zâtî'ye ait 3_a ve 33_b'de müseddes nazım şekliyle yazılmış 1 manzume yer almaktadır.

⁵⁵ Şairin kimliği, hayatı ve eserleri şu kaynaklardan özetlenmek suretiyle yazılmıştır:

Ali Nihat Tarlan, *Zafî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon)*, C 1, İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1967, s. 9; Mehmed Çavuşoğlu ve Ali Tanyeri, *Zâtî Divanı*, İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1987; Mehmet Arslan, *Zâtî Süleyman Efendi - Divan ve Sevânihu'n-Nevâdir fi Ma'rifeti'l-Anâsır*, Sivas, 1994; Orhan Kurtoğlu, *Zâtî Dîvânı'nın Gazeller Dışında Kalan Şiirleri Üzerine Bir Araştırma* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1995, s. 5; Vildan Serdaroğlu, "Zâtî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C 44, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2013, s. 35; Fatih Köksal, "Zâtî, Zâtî-i Hallâc", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, 2013, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com> (Son Erişim Tarihi: 15. 07. 2018).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MECMUA'NIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

4.1. METNİN KURULUŞUNDA İZLENEN YÖNTEM

Metin oluşturulurken İsmail Ünver'in *Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler*⁵⁶ başlıklı çalışması dikkate alınmıştır:

1. *Mecmua*'da yer alan başlıklar, **kalın (bold)** harflerle verilmiştir.
2. Vezin ve anlam gereği tarafımızca yapılan düzeltmeler köşeli parantez “[ ]” ile gösterilmiştir: *ör.* seccâde[de](93).
3. *Mecmua*'da, divan neşri yapılmış şairlerin divanlarında bulunmayan şiirleri dipnotta belirtilmiştir.
4. Divan neşri yapılmış şairlerin divanlarında olup da *Mecmua*'da bulunmayan beyitleri divandaki beyit numaralarına göre dipnotta belirtilmiştir.
5. Metinde eksik olan, yanlış yazılan ya da okunamayan kelimeler için divanı çalışılmış şairlerin divanlarına bakılmış ve bu durum dipnotlarda belirtilmiştir.
6. Şiirlerde geçen özel isimlerin ilk harfleri büyük yazılmıştır.
7. “ile” edatı metinde kelimeye birleşik yazıldığı durumlar da dâhil her zaman ayrı yazılmıştır: *ör.* sa' yile(68), ağıyâr ile(84).
8. Vezin gereği “içün” edatındaki –i sesi düştüğünde “çün” eki kelimeye birleşik yazılmıştır: *ör.* senünçün(81).
9. Bildirme eki görevindeki “durur” her zaman ayrı yazılmıştır. *ör.* kim durur (87).
10. Boş bırakılan ve yazının karışıklığı gibi nedenlerle okunamayan yerler [...] ile gösterilmiştir.
11. Âsmân, âşnâ, âftâb vb. gibi kelimelerdeki ses türemeleri gösterilmiştir. (âsumân, âşinâ, âfitâb):*ör.* âfitâbı(76), âşinâ-yı ezeli(135).
12. “-veş, -vâr” gibi Farsça son ekler tire ile ayrılarak (sâye-veş), ön ekler ise yine tire ile ayrılarak (bî-rağbet) yazılmıştır: *ör.* gonce-veş(81),düş-vâr(71),bî-mezâk(98).

⁵⁶ İsmail Ünver, *Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler*, *AÜDTCF Türkoloji Dergisi*, C XI, S 1, Ankara, 1993, s.51-58.

13. Metinde şiiri yer alan şairin divanı yoksa veya çalışılmamışsa bu husus dipnotta belirtilmiştir.
14. Metin içindeki mahlaslar **siyah (bold)** yazılmıştır.
15. Şairi belli olmayan, başlığı bulunmayan şiirlerin başına (?) konulmuştur.
16. Metinde başlığın hatalı olduğu durumlar dipnotta belirtilmiş ve transkripsiyonlu metinde bu hata düzeltilmiştir.
17. Başlıkta yahut metninde mahlas bulunmayan şiirlerin kime ait olduğu tespit edilebildiği ölçüde dipnotta verilmiştir.
18. Şiirlerin vezinleri tespit edilerek hemen başında belirtilmiştir.
19. Vezin ve imla kusurları dipnotta belirtilmiştir.
20. Metinde geçen ayet-i kerimeler ve hadis-i şerifler transkribe edilerek, *italik* yazılmış, açıklamaları dipnotta verilmiştir.
21. Vezin gereği yapılan birleşmeleri (contraction-crase) göstermek için ilk kelimenin son ikinci kelimenin ilk harfleri “-” işaretiyle birleştirilmiştir: *ör. nice olur* (98).
22. Metinde imâle-yi maksureleri göstermek için elifle yazılan “e”ler, transkripsiyonlu metinde “ë” ile gösterilmiştir: *ör. gelën* (93).
23. Metinde mürettip, bazı manzumelerin nakarat kısımlarını tamamen yazmak yerine birkaç harfini yazmakla yetinmiştir. Transkripsiyonlu metinde bu durumu göstermek için yazılmayan kısımlar “...” şeklinde gösterilmiştir: *ör. Bir degirmendir ...* (68).

4.2. ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

Tablo 4.1. Çeviri Yazı Alfabeti Tablosu

ا	A, a, E, e, Ā, ā
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	Ṣ, ṣ
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	H, h
خ	Ḥ, ḥ
د	D, d
ذ	Z, z
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ş, ş
ص	Ṣ, ṣ
ض	Ẓ, ẓ, Ḍ, ḍ
ط	Ṭ, ṭ
ظ	Z, z
ع	‘
غ	Ġ, ġ
ف	F, f
ق	Q, q
ک	K, k
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
ه	H, a, e
و	V, v, O, o, Ö, ö, U, u, Ü, ü, û, ü
ی	Y, y, , , i, î,
ء	’

4.3.ASL 609 (MC:67) NUMARADA KAYITLI

MECMUA

(TRANSKRİPSİYONLU METİN)

1_a

(?)

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1. Her kişi kim ihtiyâr ide kesel
'Ömri bağından yimeyiser 'asel
2. Sen anı âdem yirine şaymağıl
Anı ħar yirine şayarsañ muħal
3. Kişi sa' yile kemâle irüşür
Sa' y kıılma neyler olur mübtezel
4. Sa' y u himmet etmeyen maķşûduna
Lâyık-ı devlet degildür mâ-ħaşal

(?)

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtünfâ 'ilâtün fâ 'ilün

1. Baħt uyur bu dîde bî-dâr olduğıyçün neylesün
Tâli' üm yâr olmadı yâr olduğıyçün neylesün

1_b CÂHİDÎ⁵⁷

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün

I

1. Çün⁵⁸ teferrüc eyledüm⁵⁹ baḡdum cihânun yüzine
2. Her neye baḡdum ise ' ibret göründi gözüme
3. ' Âkıll iseñ cân ḡulaḡın aç nazâr ḡıl sözüme
4. Bir degirmendir dünyâ ögüdür bir gün bizi⁶⁰

II

1. Yer yüzünün altı taşdır⁶¹ muḡkem durupdur ber⁶²-ḡarâr
2. Niçe yüz bin serveri bir anda topraḡa ḡoyar
3. Göklere ḡılsañ nazâr gör nice döner ber-ḡarâr
4. Bir degirmendir ...

III

1. Âlına aldanma şaşın mekr ile ḡîle ḡılır
2. Verdüğini gine⁶³ alur şanma kim bâḡî ḡalur
3. İki taşun arasında dâneniñ ' ömri n' olur
4. Bir degirmendir ...

⁵⁷ Taşkesenlioḡlu, *age.*,s.333. : *Divanve Mecmua* arasında beyit sayısı ve sıralaması bakımından herhangi bir farklılık görülmemektedir.

⁵⁸çün: bir *ECAD*.

⁵⁹eyledim: eyleyüp *ECAD*.

⁶⁰bizi: seni *ECAD*.

⁶¹yer yüzünün altı taşdır: yeryüzi âlet taşdır, *ECAD*.

⁶²ber: bâ *ECAD*.

⁶³gine: geri *ECAD*.

2_a

IV

1. Halk idüpdür kudretinden çâr-gâh⁶⁴ ol Hudâ
2. Çarh içinde dânenüñ 'ömri⁶⁵ aña oldu ğıdâ
3. Bulmadı âmân ecelden enbiyâ-ı şâh (u) gedâ
4. Bir degirmendir ...

V

1. **Câhidî** geç bu hayâlden bakma dünyâ alına
2. Zehr olur her kim şunarsa elin⁶⁶ anuñ balına
3. 'Âkıll iseñ kıll seyâhat gir Resûl'ün yoluna
4. Bir degirmendir dünyâ öğüdür bir günbizi⁶⁷

---

⁶⁴çâr-gâh: kâr-gâh *EACD*.

⁶⁵dâneniñ 'ömri : dânesin 'ömrüñ *EACD*.

⁶⁶şunarsa elin: yerise şunma *EACD*.

⁶⁷bizi: seni *EACD*.

2_b SULTÂN AĦMED⁶⁸

mef' ûlü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ûlün

1. Ey gâfil uyan rihlet-i nâgâhı unutma
Yol kôrçuludur kôrçusu çok râhı unutma
2. Bu dâr-ı fenâ içre gelüp n'itseñ eliñde
Yarın varacağ⁶⁹ ol ulu dergâhı unutma
3. Derbendine mevtin yoluñ âhîr irecekdir⁷⁰
Ol geçmesi düş-vâr güzergâhı unutma
4. Mağrûr oluben devlet-i dünyâ-yı denîye
Dünyâyâ virüp⁷¹ dîniñi Allah'ı unutma

⁶⁸*Mecmua*'da manzumenin başlığı "Sultan Ahmed" olarak geçse de manzumenin Şemseddin-i Sivasi'ye ait olduğu tespit edilmiştir. bk. Toparlı, *age.*, s. 125. *Divan*'da gazel 11 beyitten oluşmaktadır. *Mecmua*'da ise sadece 5 beyit yer almaktadır. *Mecmua*'da yer almayan beyitler *Divan*'daki numarasıyla şöyledir:

5. Gögsün geriben câh-ı cihân içre şalınma
Âhîr yıkılıp düşecegin çâhı unutma
7. Hem-râhı kişinin iyi yavuz 'amelidir
Hem yoldaşı terk et iyi hem-râhı unutma
8. Bir oh demesine bugün aldanma cihânîñ
Şonunda anîñ derd ile bin âhı unutma
9. Hâlîktan utan rızkıñı halktan şağın umma
Bil Rabbini (er-rızku alellâh'ı) unutma
10. Ey çeşm-i hağâretle bağan merd-i fakîre
Ol fakr ile fahr eden ulu şâhı unutma
11. Bu bâğ-ı cihân içre hevâ yolları çoktur
Şemsî yürü sen Hâğğ'a giden râhı unutma

⁶⁹varacağ: varacağın, *SSD*.

⁷⁰âhîr irecektir: uğrar er geç, *SSD*.

⁷¹dünyâyâ virüp: şağın yitirüp, *SSD*.

5. Güc itme gücün yitdüğine gice vü gündüz
Âhir⁷² irişür âh-1 seher-gâhı unutma

3_a⁷³

[ZÂTÎ]

fâ ' ilâtün fâ ' ilâtün fâ ' ilâtün fâ' ilün

I

1. Ne kadar şâhib-kemâl olup fakîr olsa kişi
Kimse bakmaz yüzine ger göge irerse başı
2. Elde nağdi olanuñ geldügi gün biter işi
Haqq için hiç kimse iş bitürmez oldı bir kişi
3. Sîm ü zerdır maşlahat gören cihânda sîm ü zer

II

1. Her kimüñ varsañ kapısına tehî virmez vücûd
Yüzüñe bakmaz eger biñ kerre kılaydın sücûd
2. Bir zemâna qalmışuz virmez kemâlüñ dağı sûd
Maşibuñ ' alâları tersâda vü kimi cühûd
3. Sîm...

III

1. Zâten idrâk eylemez kimisi paşadır gider
Ma' rifet yok zerre kimisi ağadır gider
2. Kara câhil kimi kâdî adı mollâdır gider
Zulm-i bida' t tutdı dünyâyı temâşâdır gider
3. Sîm ü zerdır maşlahat gören cihânda sîm ü zer

⁷² âhir: nâgâh *ŞSD*.

⁷³ Manzume *Mecmua*'ya göre toplam 6 bentten oluşmaktadır. Diğer 3 bent ise 34_b'de bulunmaktadır. 34_b'de şiirin başlığında "Zâtî" mahlası geçmektedir. Manzume Türk edebiyatında bu mahlası kullanan şairlerin divanlarında aranmış ancak bulunamamıştır, bu yüzden şairin kimliği tespit edilememiştir.

3b

YAHYÂ⁷⁴*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün*

I

1. Hâsbeten-lillah ğazâlar eyleyüp haydar gibi
‘Âlemi seyr eyleyüz mir’ât-ı İskender gibi
2. Hâşmımızdan dönmeziz dünyâda şîr-i ner gibi
Dînimüzde kâmiliz âşhâb-ı peygamber gibi
3. Ehl-i dünyâyâ inen açılmazuz defter gibi
Gönlümüz dünyâyâ akmaz hâşılı Kevşer gibi
4. Sevmezüz dînârı biz rûy-ı *Benî Aşfar* gibi
Sen bizi ey dil taşavvur etme ğayrîler gibi
5. Hükmine râm olmazuz biz degme sultân oğlunuñ
Kûluyuz kurbânıyuz ‘âlemde ‘Oşmânoglı’nun

⁷⁴ Çavuşoğlu, *Yahya Bey Dîvân Tenkidli Basım*, s. 174-176. : *Divan*’da şiir 5 bentten oluşmaktadır. *Mecmua*’da ilk 3 bende yer verilmiş, *Divan*’da bulunan son 2 bende yer verilmemiştir. *Mecmua*’da olmayan bentler divandaki bent numarasıyla şu şekildedir:

IV

1. Zînet-i dünyâyâ aldanma didi Hayrû’l-beşer
Çâr Yâr ile bize Âl-i ‘Abâ ‘ibret yeter
2. Ğam degül ten ‘âlemin câmeyle zeyn itsek eger
Eyleyüz fâhîr libâsa biz hâkâretle nazâr
3. Sâlike birdür palâs ile libâs-ı mu‘teber
Cânib-i Hâkka libâs-ı zâhirî olmaz keder
4. Bir kişi sultân iken dervîş olmakdur hüner
Kâyinât içre sipâhîlik bize virmez zarar
5. Hükmine

V

1. ‘Âlemün şâhib-kırânıdır Süleymân Hânımız
Yirden üstün ola her dem sâye-i Yezdânımız
2. ‘Adl ile meşhurdur ol şâh-ı ‘âlî-şânımız
Kimse zulm itmez zamânında meger cânânımız
3. Anılır ‘âlemde Yahyâ gibi ad u şânımız
Begligümüz var bizüm nazm iledür ‘unvânımız
4. Ölmezüz biz haşre dek turur bizüm dîvânımız
Şıdkımız gibi bütündür ‘ahdümüz peymânımız
5. Hükmine

II

1. Na' râmız ' ayn-ı ' adûden dem-be-dem kan yağdurur
Ra' da beñzer kim cihân mülkine bârân yağdurur
2. Kavşımız yağmur gibi a' dâya peykân yağdurur
Tîğımız berķ olduğınca⁷⁵ nûr-ı îmân yağdurur
3. Ma' rifetde ağzumuz la' l-i bedağşân yağdurur
Nîtekîm deryâya dürr-i⁷⁶ ebr-i nîsân yağdurur
4. Şoğbete sâķî töludan âb-ı hayvân yağdurur
Bûseler virüp bize mağbûblar cân yağdurur
5. Hükmine râm olmazuz biz degme sultân oğlunuñ

III

1. Söylerüz halk ile amma Hâķķdadur efkârumuz
Sâlik-i ' ışk-ı olana ikrâr olur inkârumuz
2. Lâubâlî meşrebüz bî-kârlıķdur kârumuz
Perde-i bida' tde pinhândur bizüm esrârumuz
3. Ehl-i ma' nâ evveline ma' lûmdur miğdârumuz
Şûretâ gerçî sipâhî tavrıdur eţvârumuz
4. Bir gülüz biz nîze vü tîr ü teberdür hârumuz
Cân u dilden bu söze vardur bizüm ikrârumuz
5. Hükmine

---

⁷⁵olduğınca: urduğınca *YBD*.

⁷⁶dürr-i: dürler *YBD*.

4_a⁷⁷

[ŞADRÎ]

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

I

1. Ey perî vardur diyen dünyâda bir senden güzel
Bî-başîretdür anuñ ' aqlına irmişdür hâlel
2. Bu göz bu kirpik ü bu қаşa⁷⁸ hîç olmaz bedel⁷⁹
Aḥsen-i hulk ile ey rûḥ-ı revânum mâ-ḥasal
3. Ben seni ...

II

1. Tolsa ' âlem ey perî-peyker eger maḥbûbla
Ḳâmeti bâlâ ruḥı zîbâ gözi âşûbla
2. Olmaya bir saña beñzer ḥûb emîr âşûbla
Şadrî'nüñ ' ömri hemân bir veche ḥüsn-i ḥûbla
3. Ben seni gördüm güzeller içre müsteşnâ seni
Anuñiçün sevmedi gönlüm güzel illâ seni

⁷⁷ *Mecmua*'nın bu varaklarında şairin mahlası bulunmamaktadır. Ancak şiirin devamı 36_b'de yer almakta olup *Sadrî* mahlaslı bir şaire aittir. Şairin kimliği tespit edilememiştir.

⁷⁸ қаşa: Metinde қаşı.

⁷⁹ Mısranın vezni kusurludur.

4_b‘İZÂRÎ⁸⁰*fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün*

I

1. Niçe demdir çekdirirsün baña derd ile emek
2. Tâ naşîb andan nişâb-ı vuşlat-ı ağıyâr emek
3. Ğonce-veş bu hâr-ı hicrânla kıan oldu yürek
4. Ey murâdum ‘ aksine devr eyleyen kec-rev felek
5. Şimdi gönülüm nâ-murâd olmak diler nitsün gerek

II

1. Var idi şavm-ı vişâlüm yâre dilden niyyetüm
2. Zûlm idüp irgürmeden tutmağa dost kıudretüm
3. Açmaduñ h̃âb-ı ecelden⁸¹ gitdi çeşm-i devletüm
4. Ey murâdum ...

III

1. Meclis içre ne idi nâlânı nâşâd eylemek
2. Kâse-veş bağrum firâkıyla tolu kıan eylemek
3. Yire çalup sâye-veş hâk ile yeksân eylemek
4. Ey murâdum ...

IV

1. Sevdürüp bir âfitâbı hasta-hâl itdün beni
2. ‘ Âlemi ğamdan büküp kıaddüm hilâl itdün beni
3. Pây-mâl idüp devâsız derde çâk itdün beni
4. Ey murâdum ...

⁸⁰ Türk edebiyatında pek çok ‘İzârî bulunduğundan ve bu şairlerin divanları günümüze ulaşmadığından şairin kimliği tespit edilememiştir.

⁸¹ h̃âb-ı ecelden: Terkip nüshada “خاب” imlasıyla yazılmıştır.

5_a⁸²

V

1. İtmedüñ bir dem ‘İzârî derd-mendi gitdi şâd
2. Devr idüp yârândan ol ğâm-nâki kılduñ nâ-murâd
3. Bâ‘ iş olduñ bu kadar hicrâna itdüñ çok fesâd
4. Ey murâdım ‘ aksine devr eyleyen kec-rev felek
5. Şimdi gönülüm nâ-murâd olmağ diler nitsüñ gerek

5_bViŞÂLî⁸³

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

I

1. Niçe bir mâcerâmuz dostâne-i dâstân olsun
2. Niçe bir nâr-ı ‘ışkum dūd-i âhumdan ‘ıyân olsun
3. Mekânım ‘ayn-i ‘âlemde nihân iden nihân olsun
4. Kelâlî kûyuña cism-i za‘îfüm armağan olsun
5. Ne kûyiñ ehli tuysunlar ne çapuñda figân olsun
6. Meni öldür vücûdumdan ne nâm u ne nişân olsun

⁸² 5/A’da şiirin altında aşağıdaki gibi bir tarih ve burçlar cetveli bulunmaktadır:

Evvel Bahâr	Evsat Bahâr	Âhîr Bahâr	Evvel Yay	Evsat Yay	Âhîr [Yay]
Âzer (Evvel, âhîr)	Nisân(Evvel, âhîr)		Hazîrân (Evvel, âhîr)	Temmuz (Evvel, âhîr)	
Hamel	Şevr	Cevzâ	Sereşân	Esed	Sümbü[le]
Evvel Güz	Evsat Güz	Âhîr Güz	Evvel Şitâ	Evsat Şitâ	Âhîr Şitâ
Eylül (Evvel, âhîr)	Teşrin-i (Evvel, âhîr)Evvel	Teşrin-i Şânî (Evvel, âhîr)	Kânun-i Evvel (Evvel, âhîr)	Kânun-i Şânî (Evvel, âhîr)	Şubat [Evvel, âhîr]
Mizân	‘Akrab	Qavs	Cedy	Delv	Hût

⁸³ Müşterek mahlaslı pek çok şairin bulunması ve üzerine çalışma yapılan Vişâlî mahlaslı şairin de eserinde bu şiirin bulunmamasından ötürü şairin kimliği tespit edilememiştir.

II

1. Muḥabbet ehline yâruñ cefâsı imtiḥânıdır
2. Ölümlü ‘ ışka cevır oĝları miḥnet niŝânıdır
3. Beĝâ bilme felek âyînesini cümle fânîdür
4. Baña Yaḥyâ gibi ölmek ḥayât-ı câvidânîdür
5. Begüm ḥayr işe te’ḥîr itme bi’llâh zamânıdır
6. Meni ...

III

1. İki dest-i du‘â gibi bana seng-i mezâr itme
2. Mezârum nâ-bedîd it ‘ ayn-ı ‘ ışka ‘ ıyân itme
3. Ölüm bir ḥ’âb-ı râḥatdur ḥayâta i‘ tibâr itme
4. Enînümden emîn ol adum añıldıĝça ‘ âr itme
5. Ne deñlü zaḥmetler ise ihtiyâr it firâr itme⁸⁴
6. Meni ...

6_a

IV

1. Seni rencîde-ḥâtır eylerimiŝ nâle vü zârı
2. Niyâz ehlin helâk eyle gider yolundaki ḥârı
3. Yumulmayınca ten gözi açılmaz yârı dîdârı
4. Ŗevâben kaŝd idüp kırtar belâlardan bu bîmârı
5. Ala ḥüsn elinüñ ŝâḥib-kırânı ḥıŝm idüp yârı
6. Meni ...

V

1. **Vişâli** dil-güşâsından firâĝı dil-rübâ yegdür
2. Celâlınden cemâlin gör vefâsından cefâ yegdür
3. Muḥaŝsal sâlik râh-ı ‘ adem oldum ḥudâ yegdür
4. Yoĝ olmayan var olmaz ölmeden ölmek bana yegdür
5. Bu derbend-i fenâdan ŝaḥn-ı saḥrâ-yı beĝâ yegdür
6. Meni öldür vücûdumdan ne nâm u ne nişân olsun

---

⁸⁴ Mısrânın vezni bozuktur.

6_bTABÎBÎ⁸⁵*mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün*

I

1. Öürsem zaḥm-ı tîĝ-ı ḥûn-feşân şehsuvârumla
Ten-i mecrûḥumı yuñ âb-ı çeşm-i cûy-bârumla
2. Ser-i kûyında defn eyleñ ki derd-i ' ışk-ı yârumla
Diyem ihyâ-yı emvât olıcağ feryâd [u] zârumla
3. Eger ḥaşr olmaz isem o kıyâmet kıadd-i nigârumla
Gezem maḥşerde göğsüm döğerek seng-i mezârumla

II

1. Dem-i nez' -i vefâtında ümîdi kaṭ' idüñ benden
Vedâ' eyler ḥayâl-i yâr zîrâ çeşm-i rûşenden
2. Ferâğât eyleñüz bir laḫza kim feryâd [u] şîvenden
Diyem Rûḫu'l-Emîn'e kıabz iderken rûḫumı tenden
3. Eger ...

III

1. Yâruñ dârü's-şifâsında yatürem ben dil-i ḥaste
Vaşıyyet itmege yoğ iktidârum kıaldı dem-beste
2. Devât u kâğıd âḫzâr itdürüp ' uşşâk-ı ser-meste
Diyem derd-i dîli taqrîr idüp aheste aheste
3. Eger ḥaşr ...

---

⁸⁵ Şairin kimliĝi tespit edilmiştir ancak yayınlanmış divanı bulunmamaktadır.

7_a‘İLMÎ⁸⁶*fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün*

I

1. Her murâdı dest açup dâim Hudâ’dan isterem
Ummazam şimdi Hudâ’dan ğayrîden aşlâ kerem
2. Yâ eyu demiş cihân halkı dileye baña kem
Ço ne dirlerse disünler çekmezem kaç‘ â elem
3. Dost medhinden ne aşşı zemm-i düşmenden
Fârîğ-i âzâdeyem birdür yanumda medh ü zem

II

1. Ta‘ n idüp saña dil uzatsa eger her büzr-bân
Dâniş-i ‘ irfânıña noķşân irişmez bî-gümân
2. Taş atar mı meyvesiz ağaca hiç halk-ı cihân
Söyleyenler söylesün sen Hâlîk’iñla ol hemân
3. Dost ...

III

1. Fâ‘ide ne dostlar her dem beni medh itseler
Zemm-i düşmenden bana bi’llâh gelmez hiç zarar
2. Hâşılı her güft ü gûdan hâtıra irmez gider
Bir kulağumdan girer ol bir kulağumdan çıkar
3. Dost ...

7_b

IV

1. Bu denî nefse kûl olmadan ferâğât eyledim
Kendüme âzâdelik semtini ‘ âdet eyledim
2. Hıbb-ı dünyadan be-ğâyet kerâhet eyledim
El çeküp halk-ı cihândan ben kanâ‘ at eyledim
3. Dost ...

⁸⁶ Türk edebiyatında bu mahlası kullanan pek çok şair bulunması ve elimizde bu şairlere ait çalışma bulunmayışından ötürü şairin kimliği tespit edilememiştir.

V

1. ‘İlmiyâ ey dimiş yâ kem senünçün hâşş u ‘âmdan⁸⁷
Hasb-ı hâli herkesün ma‘lûm olur rûz-ı kıyâm
2. Halka dünyâ-yı denîden ötrü kılmam iltiyâm
Hağ Teâ‘lâ Hazreti’nden gayriye yokdur ricâm
3. Dost medhinden ne aşşî zemm-i düşmeden
Fâriğ [ü] âzâdeyem birdir yanumda medh ü zem

8_a HAYÂLÎ⁸⁸

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

1. Muşaffâ⁸⁹ eyle dil levhin bugün nûr-ı tecellâdan
Cemâlün gösterür cânâ⁹⁰ çü mir’ât-ı mücellâdan
2. Nazar-gâh-ı Hudâ’dur dil velî⁹¹ şanmañ cüdâdur⁹² dil
Uçar mişlî hümâdur dil geçer ‘arş-ı mu‘allâdan
3. Bugün her kim gören⁹³ yarın gören anlardur yarın
Ne bilsün anda dildârun olanlar bunda â‘mâdan
4. Degilsün lâyıķ-ı cânân seni çün nefis ider hayrân⁹⁴
Gel ey Mecnun-ı ser-gerdân haberdâr ol o Leylâ’dan
5. Nedendür ‘alleme’l-esma’⁹⁵ ne sırdur leyletü’l-esrâ
Mazâhirdür kamu⁹⁶ eşyâ haber vir bu mu‘ammâdan⁹⁷

⁸⁷ Mısranın vezni bozuktur.

⁸⁸ Kiremitçi, *age.*, s. 283: *Mecmua ve Divan* arasında beyit sayısı açısından bir farklılık bulunmamaktadır. Ancak beyit sıralaması farklıdır. *Divan*’da beyit sıralaması şöyledir: 1, 3, 2, 4, 5, 6.

⁸⁹ muşaffâ: muşannâ *HGD*.

⁹⁰ cânâ: cânân *HGD*.

⁹¹ velî: dili *HGD*.

⁹² cüdâdur: Hudâ’dır *HGD*.

⁹³ gören: görür *HGD*.

⁹⁴ hayrân: hayvân *HGD*.

⁹⁵ *Kur’an-ı Kerim*’de “‘alleme âdeme’l-esma’ e küllehâ: Allah Âdem’e bütün isimleri öğretti.” şeklinde Bakara 2/31.

⁹⁶ kamu: hamu *HGD*.

⁹⁷ mu‘ammâdan: mu‘ammâdur *HGD*.

6. **Ḥayâli** pes ‘ıyân etgil bu esrârı beyân etgil
Mekânüñ lâ-mekân etgil cevâb algıl müsemmadan

8_b **UŞÛLİ**⁹⁸

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Ey tarîkınden haberdârum diyen Mevlâ nedür?
Çün şühûduñ yok durur bu itdügün du‘ â nedür?⁹⁹
2. Ne melekler secde etmiş idi Âdem’e
Arasında anların İblîs’e istişnâ nedür?¹⁰⁰
3. Sen ki¹⁰¹ Âdem-zâdesin âdem nedür bildir bana
Hem aña ta‘ lîm olan külliyyet-i esmâ nedür?
4. Çünki pür-edep¹⁰² degilsün epsem ol ey nâ-ḥalef
Âdemoğluyam deyu bu itdügün ğavġâ nedür

⁹⁸ İsen, *age.*, s. 128-129. : *Divan* ve *Mecmua* karşılaştırıldığında beyit sayısı ve sıralaması bakımından farklılıklar görülmektedir: *Divan*’da 3. beyit ve 4. beyitlerin sıralamaları farklıdır. Önce 4. beyit daha sonra 3. beyit gelmektedir, *Divan*’da gazel 11 beyitten oluşmaktadır. *Mecmua*’da sadece 7 beyit yer alır. 6, 8, 9 ve 10. beyitler mecmuada bulunmamaktadır. *Mecmua*’da olmayan beyit divandaki beyit numarasıyla şu şekildedir:

6. Kûh-ı Kâfuñ neydüğün bildünse ey eşyâ –şinâs
Cism-i ma‘ düm ile mevcûd andağı anka nedür
8. Fıkh-ı ekberdür bunu fehm itmedünse ey faḫîh
Bil saña lâyefḫahûn ile olan îmân nedür
9. Mâ ra‘ eytü şey‘ en illâ ḳadrâ’eytü rabbe fih
Anladun mı rabbüni bildün mi ol eşyâ nedür
10. Hiss-i ḫayvânî çü a‘ mâdur didi vaḫyinde Ḥaḳ
Rabbın idrâk eyleyen pes dîde-i bînâ nedür

⁹⁹ Ey tarîkınden haberdârum diyen Mevlâ nedür/Çün şühûduñ yok durur bu itdügün d‘ u’ â nedür: “Ey ḫaḳîḳatden haberdârum diyen Mevlâ nedür/Çün şühûdun yok durur bu itdügün ğavġâ nedür” *UD*.

¹⁰⁰Ne melekler secde etmiş idi Âdem’e”: “Bu meleklerdür ki secde eylediler âdeme” *UD*.

¹⁰¹Sen ki: ey ki *UD*.

¹⁰²pür-edep: sîrâb *UD*.

5. Mâsivâyı nefy idüp tâ bulmasa¹⁰³ Hâk' dan vücûd
Zâhid-i hadd ey¹⁰⁴ ne bilsün lâ nedir illâ nedür
6. Añladuñ mı âb u bâdı çünkü hâkûñ aşlını¹⁰⁵
Anları cümle ihâfâ eyleyen deryâ nedür?
7. Ey Uşûlî kimse bilmez bu mu' ammâ nüktesin
Gülşeniden olmayınca 'alleme'l-esma¹⁰⁶ nedür?

9_a**BÂKÎ**¹⁰⁷*mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün*

1. Cihânuñ ni' metinden kendü âb u dânemüz yigdür
İlün kâşânesinden kûşe-i virânemüz yigdür
2. Ta' aqkûl vechine gaflet hicâbın çekdi çün zâhid
Bizim andan tegâfûl gösteren dîvânemüz yigdür
3. 'Anâşır itdügi¹⁰⁸ mağrûr nâ-âsûde¹⁰⁹ serverden
Fenâ bezminde h' ab-âlûde¹¹⁰ olan mestânemüz yigdür
4. Hezârân zahmetle hâşıl olmuş bir gül-i terden
Leb-â-leb bâde-i gül-reng olan peymânemüz yigdür
5. Hümâ-yı evc-i ' izzet gibi gayret sizden ey **Bâkî**
Mağabbet şem' ine şeh-ber bağan¹¹¹ pervânemüz yigdür

¹⁰³ "Mâsivâyı nefy idüp tâ bulmasa": "Ger şubûtn nefy idüben" UD.

¹⁰⁴ hadd ey: hod-râ UD.

¹⁰⁵ "Añladuñ mı âb u bâdı çünkü hâkiñ aşlını": "Añladuñsa bâd u hâk u âb u âteş aşlını" UD.

¹⁰⁶ Kur'an-ı Kerim'de "'alleme âdeme'l-esma 'e küllihâ: Allah Âdem'e bütün isimleri öğretti.'" şeklinde Bakara 2/31.

¹⁰⁷ Saadettin Nuzhet Ergun, *Bâkî Divanı*, Sühulet Kitap Yurdu, İstanbul, 1935, s. 110.

^{108c} anâşır etdügi: ğinâ şadrındaki BD.

¹⁰⁹ tâ-âsûde: nâ-âsûde BD. (*Mecmua*'da tâ-âsûde yazılıdır. Anlamı bozmaktadır.)

¹¹⁰ h' ab-âlûde: âlûd BD.

¹¹¹ bağan: yakın BD.

9_b ‘ULVÎ¹¹²

fe‘ ilâtün (fâ‘ ilâtün) fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilün (fa‘ lün)

I

1. Ber-murâd etdi felek gerçi dil-i nâkâmı
Şundi amma yine zehr ile tolu bir câmı
2. Erdi cân kulağına pek ‘adem-i peygâmı
Âh kim geldi meded güşşa vü ğam hengâmı
3. Ne ‘aceb tiz geçer zevk u sürûr eyyâmı
Olmadın nişfü’n-nehârı irüşür aḡşamı

II

1. Niçeler ‘âlem-i ‘uqbâya revân olmaḡda
Niçeler hırş ile sultân-ı cihân olmaḡda
2. Kudret ü ḡayl ü ḡaşem cümle yalan olmaḡda
Sâ‘at-i ‘ömr ise her dem güzerân olmaḡda
3. Ne ‘aceb ...

III

1. Yâri aḡyâr ile gördüm ğamm ile geçdi günüm
Ḥalk ‘ıyd itdi benüm mâtem ile geçdi günüm
2. Siper-i ta‘ne urup merhem¹¹³ ile geçdi günüm
Şeb-i ğamda elem-i ‘âlem ile geçdi günüm
3. Ne ‘aceb ...

10_a

IV

1. Zevk-i vuşlatda iken irdi firâk âfâtı
Dem-i fırsatda қаза idemedem mâfâtı
2. Genc-i miḡnetde geçürdik ğam ile evḡâtı
Rûzumuz eyledi tîre-şeb-i ğam zulumâtı
3. Ne ‘aceb...

¹¹² İsmail Çetin, *age.*, s.161. : Divan’da şiirin başlığı “Müseddes Ez-Güftehâ-yı Derzizâde ‘Ulvî Çelebi” şeklindedir. *Dîvân* ve *Mecmua*’da bent sayısı eşittir fakat bent sıralaması farklıdır. Divan’da bentler şu şekilde sıralanmıştır: I-III-IV-II-V.

¹¹³ urup merhem: olup dirhem *DUD*.

V

1. Cân virüp hier ile ‘Ulvî¹¹⁴ olıcağ mürde tenüm
Tolıcağ şiven-i aḥbâb ile beytü’l-ḥazenüm
2. Yazalar seng-i mezârumda bu ebyâtı benüm
Bilir¹¹⁵ telkîn idicek okıyalar her¹¹⁶ suḥanum
3. Ne ‘aceb tiz geçer zevk u sürûr eyyâmı
Ölmedin nişfü’n- nehârı irüşür aḥşamı

10_b BÂKÎ¹¹⁷

müfte‘ilün mefâ‘ilün müfte‘ilün mefâ‘ilün

1. Müşkil imiş ki dil-rubâ tıfl ola dil-sitân ola
‘Âşık zâr-ı mübtelâ pîr ola nâ-tüvân ola
2. Hâlüme¹¹⁸ bakmaz ol perî bilmedi ḳadr-i cevheri¹¹⁹
Tâlib ola bu demleri bulmaya bir zemân ola
3. Ḥayl-i şirâr-ı nâr-ı dil şanki¹²⁰ nücûma muttaşıl
Böyle ḳalursa şöyle bil kûyiñda¹²¹ nîçe ḳırân ola
4. Gûş tütup münâfıka cevri ḳo yâr-ı şadıḳa
Dilber odur ki ‘âşıḳa müşfiḳ ü mihribân ola
5. Bâḳıyâ sâḳıyâ feraḥ vir ki fenâ bula teraḥ
Sol meyi şun ki bir ḳadeḥ pîr içüp¹²² nev-cevân ola

¹¹⁴Cân virüp hier ile ‘Ulvî: ‘Ulvîyâ derd ü ḡamm ile *DUD*.

¹¹⁵ bilir: bana *DUD*.

¹¹⁶ her: bu *DUD*.

¹¹⁷ Sabahattin Küçük, *Bâkî Divanı*, TDK, Ankara, 1994, s. 349: *Divan* ve *Mecmua* karşılaştırıldığında beyit sayısı bakımından farklılık görülmemektedir. Sadece 3. beyit 4.’nün yerinde 4. ise 3. beyitin yerindedir.

¹¹⁸ hâlîme: yaşuma *BD*, .

¹¹⁹ cevheri: gevheri *BD*.

¹²⁰ şanki: cünd-i *BD*.

¹²¹ kûyiñde: gökte *BD*.

¹²² içüp: içe *BD*.

11_a [Pend-nâme-i ‘Azmi] ¹²³

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. ‘Ömrüñ olsun dirseñ gâyet uzun
Eyle enâ‘ m u ‘aâtâ haddeden füzûn
2. Şem‘ -veş halka dilek etme dırâz
Rûz gibi eyleme ifşâ-yı râz
3. Ni‘ metine kimsenüñ kılma hâsed
Kâdir isen kıl hâsed bâbını sed

¹²³ Sibel Kocaer, *Pendnâme-i Azmî'nin Osmanlı Nâsihatnâme Geleneğindeki Yeri* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2009, s. 96-97-98. : *Pendnâme-i Azmî* Attar'ın *Pendnâme*'sinden çeviri olarak kabul edilmektedir. Mesnevî şeklinde nasihatnâme türünde kaleme alınmış kısa bir eserdir. *Mecmua*'da eserin beyit sayısı 28'dir. 19 tanesi 11/A-11/B'de; 9 tanesi ise 48/B'de yer almaktadır. İncelediğimiz tezde ise toplam beyit sayısı 49'dur. *Mecmua*'da yer alamayan beyitler eserdeki beyit numaralarıyla birlikte şöyledir:

Mev‘ ızâ-i Manzûme

26. Dişin ile kesme hergiz rîşini
Tırnağıñla oyma hem dişini
28. Post-ı sır ü hem piyâzı kıl kerem
Ayağ altına bırakma yağma hem
31. Bir ‘azîze sordılar nişyândan
Didi kim kaçmak gerek ‘işyândan
32. İştirâkin görme câiz şâneniñ
Şânesine urma el bigânenin
33. Gayr ile misvâkde yok iştirâk
Kim işâretdür aña lâfz-ı sivâk
34. Püf diyüp hergiz söyündürme çerâğ
Şem‘ dūdundan olur muhtel dimâğ
35. Ev süpürme hiç gice çekme emek
Hem cünüble ğam verir yemek yemek
36. Pes hatâdır gice mir’ata nazar
Yalnız bir evde yatma kıl hâzer
37. Mürîş-i kılllet dūrür nevm-i keşir
Gice ‘uryân yatmak eyler hem fakîr
38. Ay u gün tütulsa hem kılma nazar
Ol nazardır gözlere ‘ayn-ı zarar
39. ‘Âkil iseñ eyleme tenhâ nazar
Yalnız gitmekde vardur çok hatar

40. Olmasuñ dirsens zamîründe ğubar
Hâk ü kille el yumağdan el yuvar
41. El yüz üstüne komağ mezmûmdur
Ğabğabı altına tütmağ şûmdur
42. İhtirâz eyle koma virür elem
Ayağ altına tırâşâ-i kalem
43. Mûşun artuğıdurur ‘âlemde sem
Mîş u üstür arasından geçme hem
44. Gice bîdâr ol tilâvet kıl seher
Oğuma seng-i mezârı kıl hâzer
45. Çoğ cimâ‘ u ‘ıtr u ğam ekşi yemek
Pîr iderler âdemi bî-reyb ü şek
46. Burnuna yapışma çok vürür melâl
Hem haleldür her çöpi itme hilâl
47. Mâ-ğaşal budur tütarsañ ğuş-i cân
İdeyin hükümün medârını beyân
48. Ehl-i şer‘ anı ki müstakbeh görür
Tab‘ kim ol nesneden nefret kılur
49. Mümkün oldığınca eyle ictinâb
Söz budur vallâhu ‘âlem bi’ş-şavab

4. Kimseye¹²⁴ zemm eyleyüp medh eyleme
Kendüni hem illere medh eyleme
5. Geç geçenden ibn-i vaqt ol gözle hâl
Hem yime ferdâ-i gamın ferdâya şâl
6. Kim durur gâyetle kim dirseñ eger¹²⁵
Kendü gaybın qor elin gaybın arar.
7. Virdigiñi eyle¹²⁶ mânend-i bihâr
Yime kay kıldugiñi zenbûr var
8. Çok lañfe¹²⁷ itme kim hıffet virür
Bağma hem nâ-mağreme gâflet virür
9. İtme iki zen arasında güzer
Kılma hem aşılış aşlâ nazâr

11_b

1. Zenler ile kim ki çok şöbet kıılır
Şâh ise kendüni bî-hürmet kıılır
2. La^c n u ta^c n u kizb u bühtân eyleme
Kimsenüñ qalbini vîrân eyleme
3. Hem qoma hâneñde¹²⁸ beyt-i ^c ankebût
Nâqıs olur ol ziyâd olduqça kuvvet¹²⁹
4. Atañı vü anañı cân ü peder
Adlu ad ile çağırma kııl hâzer

---

¹²⁴ kimseye: kimseyi *PA*.

¹²⁵ gâyetle kim dirseñ eger: gâyet ile kem nedür dirseñ eğer *PA*.

¹²⁶ eyle: alma *PA*.

¹²⁷ lañfe: mizâh *PA*.

¹²⁸ hâneñde: beytinde *PA*.

¹²⁹ kuvvet: kıt *PA*.

5. Rîze-i nânı bırakma zîr ü pâ
Düşeni alup yiseñ virür ğinâ
6. Senden ‘alânuñ öniñe geçme hem
Eyle ednâya tevâzu‘ kııl kerem
7. Başuñ altında¹³⁰ kıoma şalvârıñı
Otururken şarma hem destârıñı
8. Ayağ üzere key şağın don giymeden
Kıl hâzer üstünde câme giymeden¹³¹
9. Âsitînuñ¹³² dâmene kim yüz siler
İki yağa assı olmaz ol gider
10. Nân u huşk¹³³ u ğušt-i helvâ-yı ter
Arturur hıfzı vü zihni pâk ider

12_a [MIŞRÎ] EVC¹³⁴

mef' ûlü mefâ' ilü fe' ûlün

1. Bulan özüñi gören yüzüni
Bir yüzü dağı görmek dilemez
2. Her şâm u seher ötlara yanar
Hem benzi şolar ağlar gülemez

¹³⁰altında: altına PA.

¹³¹câme giymeden: câmen dikmeden PA.

¹³²âsitînuñ: âsitîn ü PA.

¹³³huşk: serd PA.

¹³⁴Tatçı, *Divan-ı İlâhiyât*, s.444: *Divan* ve *Mecmua* arasında beyit sayısı açısından herhangi bir farklılık yoktur ancak *Divan*'da beyit sıralaması farklılık göstermektedir. Sıralama şöyledir: 1,3, 2, 4, 5.

3. Vuşlatda olan hayretde kalan
Kendin bilemez ‘aşkın diremez
4. ‘Âşık olagör şâdık olagör
Ceħd eylemeyen menzil alamaz
5. Meftûn olagör mecnun olagör
Bu **Mısrî** dahı ‘aşkla gelemez

[MUHYÎ] ‘ACEM¹³⁵

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Cümleñüñ maħbûb[1] sensin ey ħabîb-i ezeli
Cümle Yûsufklar içinde ey güzeller güzeli
2. Cümle ümmet saña ‘âşık oldı¹³⁶ ey seyyid-i ħalk
Himmetiñle gitdi ħayrî bâğ-ı vaħdet gezeli

¹³⁵ Mutlu, *age.*, s.109. : *Divan* ve *Mecmua* karşılaştırıldığında beyit sayısında farklılık görülür. *Divan*’da toplam 9 beyit bulunmaktadır, *Mecmua*’da ise sadece 4 beyit yer alır. *Mecmua*’da bulunmayan beyitler *Divan*’daki beyit numarasıyla beraber şöyledir:

2. “Küntü kenzen” sañadur maħlab-ı a‘lâ sensin
Maħzar-ı zât-ı Ĥüdâ’sın naķş-ı rûħuñ yezeli

3. Luţf idüp açdı niķâbın saña o ma‘şûķ-ı ħay
Nażar itdiñ o cemâle mâsivâdan bezeli

6. Enbiyâ vu evliyâ ħaldı ħarâretde ebed
Tutuşup yandı bu cümle âteşünde mizeli

7. Oldı İskender u Loķmân sana bende iy nebî
Ĥizmetüñde oldı sultân sedd-i ye’cüc düzeli

8. Nür u şemsün ‘âleme virdi ziyâ ħalbe ebed
Bu kelâm oldı muzeyyen dürr-i na’ tün dizeli

¹³⁶ saña ‘âşık oldı: ‘âşık oldı saña *BMMED*.

3. Cümle ‘âlem kapuña yalvarı geldi ey Şefî’
Hep kabûl oldu dilekler min ahad lem-yezelî

4. Oldı ‘uşşâk gözü giryân dili [biryân] ey habîb
Oldı mecnûn u divâne **Muhyî** hüsünüñ sezeli

***¹³⁷

12_b Her kim kıyar malına sükker yedirür cânına

[TÂLİB] MUḤAYYER¹³⁸

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Genc-i aşkı isteriseñ dil-i virânda ara
Hızır-veş âb-ı hayâtı zulmet-i tende ara
2. Râh-ı Hakk’a seni irşâd eyleyen ma’ nâyı bul
Âdem-i ma’ nâya tâlib kâmil insânda ara
3. On sekiz biñ ‘âlemi geşt eylesen bulmağ muḥâl
Seni yokdan var iden Mevlâ’yı var sende ara
4. Her hâcerde gevher olmaz ma’ den olmaz her türâb
Zâhidâ gir baḫr-i ‘ışka dürri ‘ummânda ara
5. ‘Alleme’l-esmâ¹³⁹ rümûzın men ‘araf¹⁴⁰ sırrın daḫı
Añlamağ şânında ise sırr-ı Qur’an’da ara

¹³⁷ Manzumeden bağımsız bir parçadır.

¹³⁸ Türk edebiyatında *Tâlib* mahlasını kullanan pek çok şair bulunduğundan şairin hangi *Tâlib* olduğu tespit edilememiştir.

¹³⁹ *Kur’an-ı Kerim*’de “‘alleme âdeme’l-esma’ e küllehâ: Allah Âdem’e bütün isimleri öğretti.” şeklinde Bakara 2/31.

¹⁴⁰ “Men arefe nefsehû fe-ğad arefe rabbehû: Kendini bilen kuşkusuz Rabbini de bilir.”: Uydurma hadis olabilir. bak. Mehmet Yılmaz, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler*, Kesit, İstanbul 2013, s. 492.

6. **Ṭâlib**-i Mevlâ olup her kişiden himmet dile
Ġafil olma maṭlabı var sırr-ı K̄ur'an'da ara

1. Yan yüreğim dil çekerem gör ki neler var¹⁴¹

13_a [NİYÂZÎ] ḤÜSNÎ İLAHÎ¹⁴²

mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün

1. Şunlar ki görüp yüzini bu dâra gelürler
Ol ahd-i vefâ eyleyüp ikrâra gelürler

2. Anlar ki ezel gözleri saçında kaluptur
Bunda seni hiç bilmeyip inkâra gelürler

3. Çeşmün kıadehin nûş iden abdâl-ı ilâhî
Ol ' ışk ile bu ' âlem-i devvâre gelürler

4. Zülfün teline anda kimin gönli dolaşdı
Manşur gibi meydâne girüp dâre gelürler

¹⁴¹ Manzumeden bağımsız bir parçadır. Bu mısranın “gör ki neler var” kısmı *Yûnus Emre Divanında* “Yâr yüregüm yâr gör ki neler var” şeklinde başlayan manzumeye benzerlik göstermektedir: Mustafa Tatcı, *Yûnus Emre Divanı*, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1991, s. 64.

¹⁴² Tatcı, *Divan-ı İlâhiyât*, s. 419: *Divan*'da gazelin beyit sayısı 9'dur. *Mecmua*'da ise toplam 5 beyit bulunmaktadır. *Mecmua*'da bulunmayan beyitler *Divan*'daki beyit numaraları ile şöyledir:

5. Şol dâneleri gör biter eşcâr olur evvel
Sırr ile içinden yine esmâra gelirler

6. Her tohmu neden aldın ise eksen añı bil
Her cinsi yine bitdiği eşcâra gelirler

7. Hiç biri izinden çıkıp âhar yola gitmez
Her birisi bir yol ile bâzâra gelirler

8. Yolları ne var ayrı ise hep sana ' âşık
Cümle seni ister saña didâra gelirler

5. Elbetde bu bağ içre¹⁴³ kim gelse¹⁴⁴ Niyâzî
Hârın dürüp¹⁴⁵ evvel şoñ gülzâre gelürler

13_b¹⁴⁶ [KOROĞLU]

11'li Hece vezni

1. Dîn bâbında baña nedür suâliñ
Cevâbiñ var ise bildir efendi
Beyân eyle izhâr olsun kemâlin
Bilelim bu nice hâldir efendi
2. Diñleyüp ögüd almayan kişi
Dînen tarîkin bulmayan kişi
Dört mezheb nicedir tâlihin kişi
Hudâ'yâ ol nice kıldur efendi
3. Şabağ dört öyle on iki beyândur
İkindi sekizdür şanma nihândur
Ağşam beş peşü on üç 'ıyândur
Bu suâl saña zordur efendi
4. Bir günüñ farzını on yedi buldum
Sünnet yigirmi dört üç vit(i)r buldum
Cevâbuña cevâb virmege geldim
Var senden kaçanı öldür efendi
5. Altı biñ yüz yigirmi farzdur temâm
Yedi biñ yedi yüz sünnetdür kelâm
Biñ seksen vit(i)r ü vâcibdür imâm
Bilmeyene yolun bildür efendi

¹⁴³içre: içine *Dİ*.

¹⁴⁴gelse: girse *Dİ*.

¹⁴⁵dürüp: gezip *Dİ*.

¹⁴⁶ *Mecmua'*da şiirin başlığında şairin mahlası geçmemektedir. Manzumede mahlas beytinde *Ķorođlu* mahlası geçmektedir. Şairin kimliği tespit edilmiştir ancak yayınlanan şiirlerinin içerisinde bu manzume yer almamaktadır.

6. Düşürdüm aradım her birin buldum
Bir yılda dört bayram namâzın kıldım
Kırk sekiz cum‘a qar‘esini şaldım
Gönülden açdığın fâldır efendi
7. Dört yüz seksendür sünnetün ‘ arzı
İkişer taḥiyyât mescidin tarzı

14_a

8. Daḥı üsti çoḡdur lâkin fırlama
Senün işün deḡül var yürü efendi
9. Saña olsa bir ‘ aqlını yitürmiş
Zâbiḡ gibi seccâde[de] oturmuş
Köyli saña yaḡlu balu getürmiş
Gelën ḡaymaḡile baldur efendi
10. Aḡmaḡlık idersin bizi azarlarsın
Söyleyeyim bu sözimi añlarsan
Söyledükçe burḡaḡ burḡaḡ terlersin
Kendüne yelpâze şaldur efendi
11. Du‘ âya ḡarşuma durmaz deyü
Sözime ‘ âḡıllar iremez deyü
Ḳoroḡlu’na cevâb viremez deyü
Var seni ḡınarlar eldür efendi

(Kırk beş senesinde zaḡriyyeye çıḡmışdır.)¹⁴⁷

¹⁴⁷ Hemen manzumenin bitiminde böyle bir not vardır. Ancak buradaki 45 senesinin hangi seneye tekabül ettiği belli olmadığından *Mecmua*’nın tertip tarihi hakkında bir fikir vermemektedir.

14_b AĤMED¹⁴⁸

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Yâ Ĥabîba'llâh cemâliñ maṭla'ü'l-envârdur
İşkîñ ile heft-encüm nüh felek devvârdur.
2. Ol mûkaḥḥal nergisün ta' rîfi mâ-zâgâ'l-başar
Ĥâk-pâyûñ tûtîyâ-yı dîde-i âhyârdur
3. Ĥüsn-i ḥulḳuñ vaşf-ı pâki anuñ la' l-i ḥalk
Sûre-i Ṭaha cemâlün bedrini iş' ârdur
4. Nice mescûd-i melâik olmaya Âdem Şafîyy
Nûruñ ile zât-ı pâkinde kerâmet vardur
5. Bilmedi ' âlemde kimse künh-i zât-ı ekremün
Fehm iden añı ḥaḳîḳat ' âlimü'l-esrârdur.
6. Naḥl-i ḳaddün zînet-efzâ-yı fezâ-yı lâ-mekân
Mu' cizât u mûkrimâtuñ aña berk u bârdur
7. Çâr-yâruñ Ebû bekr ' Ömerle ' Oşmân [u] ' Alî
Çâr-rûkn-i dîn-i İslâm işbu çâr-ebrârdur
8. Ğarḳa-i yemm-i rızâ-yı ekber-i Raḥmân olur
Cümle âşḫâbuñ muhâcirdür eger ensârdur
9. Fazluñ ile ḳıl şefâ' at yâ şefî' e'l-müznibîn
Cürm ü ' isyân ile ḥâli **Aḥmed'ün** düş-vârdur

¹⁴⁸ Araştırmalarımız neticesinde divanları çalışılmış Aḥmed mahlasını kullanan şairlerin eserlerinde bu manzume yer almadığından şairin kimliği tespit edilememiştir.

15_a¹⁴⁹ [SİRRÎ]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Herkese dahl ü ta' arruz itmeden hâlî degil
Kî ' acebdir şâhib-i derd-i kabûl olmak deli
2. Eblehe erbâb-ı ' irfândan zebânun beste tut
Hiç arslana olur mı dilki taş atmak deli
3. Haddini fehm itmeyen Mecnûn'a haddür bu kalem
Şerbet-i merdüm-dârum hoş durur tutmak deli
4. Saır eşâ' rum durur zincîr-i erbâb-ı cünûn¹⁵⁰
Beyt-i mevzûnum ' aceb darü'ş-şifâdur bak deli
5. Nazmımuñ her mışra' ı bir tîğ-i zü'l-vecheyndür
Ġâfil olma aşşı etmez biñ siper tutmak deli
6. Div ü cinn efsânesin kâhin gibi gûş eyleme
Şimdi memnû' dur semâya dîv [ü] cin çıkmak deli

15_b

7. ' İtikâd-ı fâsidîn gör kim bile cin ğâ'ibi
Hey delâlet içre kalmış fâsid-i nâ-ħak deli
8. Hâşeli'llâh dîv ü cinn âhbâr-ı ğaybı bileler
' İtikâd iden kişi kâfir durur muılağ deli

¹⁴⁹ *Mecmua*'nın bu varaklarında şairin mahlası belirtilmemiştir. 38_b'de yer alan şiirin devamında şairin mahlası *Sırrî Efendî* olarak geçmektedir. Ancak şairin kimliği tespit edilememiştir.

¹⁵⁰ Saır eşâ' rum durur zincîr-i erbâb-ı cünûn: Mısra nüshada "Her saır eşâ' rum durur zincîr-i erbâb-ı cünûn" şeklindedir. Vezin gereği her kelimesi mısradan çıkarılarak yazılmıştır.

9. Hiç ğaybı kimse bilmez ancak ‘*allemü’l-ğuyûb*¹⁵¹
‘ İtikâd-ı ehl-i sünnetden neden şapmağ deli
10. Söylerim hağ sözleri bir bir kulağın tüt bana
Gelmesün amma şağın gönlüne tırılmağ deli
11. Tırılırsañ neylerim koş bir [...] Eblehâ
Hağ söze ‘ âkıl olan eyler mi alınmağ deli
12. Pâre pâre olsa başında ‘ aşâ-yı nazmımız
Gelmeye hergiz saña bir pâre uşlanmağ deli
13. Saña beñzer bir ‘ inâdı gec-ıabîa‘ t görmedüm
‘ Işk olsun ben kulağ çekdim saña şıddık deli
14. Bilmezem oyuk mısun yoğsa eşek misün nesün
Olmadı güftâr [u] pendimden me’al almağ deli
15. Ey dil-i şeydâ ‘ aceb dîvâne buldum ben seni
Gevher-i nazmım ne mümkün gûşuna aşmağ deli
16. Başını kesseñ ne çâre sözden alur kuş değıl
Bir ‘ aceb bî-â‘ r u tabî‘ dil-ıırâş ancağ deli
17. Ra‘ d-veş gürler vü çavtılr? ele mey-ıhör gösterür
Berğ-âsâ gâh olur bir kav [u] bir çakmağ deli
18. Tab‘ ımı şayd etmek olmaz böyle serkeş tavşanuñ
Bâğ u pây-vende gelür mi şöyle bir çıplağ deli

16_a

¹⁵¹ *Kur’an-ı Kerim*’de dört defa geçer: Mâide, 5/109,116; Tevbe, 9/78; Sebe, 34/48. “ ‘*allemü’l-ğuyûb. Gizlileri çok iyi bilen Allah.*” bak. Mehmet Yılmaz, *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1992, s. 20.

19. Ğâlibâ çok küsdüñ üzmüş şahşa benzettim hele
Olmadı zîrâ kemendi bende yaklaşmak deli

20. Kime söylersek kabûli pendî şânından değil
Bir muâ' nid ebleh [ü] bir fehmi yok ahmağ deli

16_b

21. Dürr-i elfâzuñ nişâr itmekden ey dil fâriğ ol
Nuṭṭ-ı hikmetden çü yokdur behre-dâr olmak deli

22. Bir kabîh-i nâ-sezâ endâm u bir ma' kûs-i fehm
Bir dıraht-ı nâ-tirâş-âsâ vü bir taşlak deli

23. Ancağ olur ḳadd-i ḳâmet cüsse vü baldır bacağı
Şûretâ bir kûr bî-zâr ammâ 'aceb ḳorḳağ deli

24. Bir heyûlâdır ki yokdur aşlâ izâ'ndan eşer
Hâşılı bir dâne şapsız ḳıbḳızıl ışlak deli

25. Böyle ṭoyken bî-mezâk ebleh cihânda görmedim
Şûretâ insân mea' nen ḥar disek alıḳ deli

26. Bir tenâsübden müberrâ şahs u bir nâ-sâz ṭab'
Bir girye-i el-manzar bir câmesi şağ şağ deli

17_a

27. Cüsseti evza' -ı ṭavrı cümle âşârı cünûn
Tâ kitâb ḥükmünce neylersin 'aceb ḳorḳağ deli

28. 'Aḳl-ı evveldür aña nisbet mecânîn-i selef
Var ḳıyâs it kim şehâ n'olmak gerek el-ḥağ deli

29. Fikr-i evhâm-ı hayâlât içre aldırmiş özün
Baħr-i sevdâ-yı cünûna şöyle müstagrık deli

30. Gerçi atmış baħr-i sevdâ içre dem-beste özün
Yine görseñ geh geh anı bir güzel şaķrak deli

31. Bu esîri daķķ-ı kulaķ bir suħan dellâlıdır
Baķla ışlanmaz dehânında ‘aceb laķ laķ deli

32. Raṭb u yâbis her ne gelse diline perhîzi yok
Görmedim dünyâ yüzünde böyle bir yağsak deli

17_b

33. Gerçi seng-i âheni çeyner hevâya püskürür
Yine gülseñ çehresine bir özi yumşak deli

34. Ger içerse şerbet-i darû-yı nazmuñ **Sırriyâ**
Göresin kim nice olur gönlün bulandıрмаķ deli

35. Bâreka’llâh eylediñ dünyâda tekmîl-i cünûn
Şöhretiñ pâyende olsun hem yüzüñ aķ paķ deli

18_a YAHYÂ¹⁵²

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

1. Seni sevdiğümi cânım saña izhâr idemez
Degme derd ile günâhın kişi ikrâr idemez
2. Yanmayınca nice yıl şem' gibi ' âşık olan¹⁵³
Kendüyi şöhet-i cânâna sezâvâr idemez
3. Aña zulm eyleme kim ' ışık ile mağlûbuñ ola
Aña rahm eyle ki varup kapuña zâr idemez
4. Hatt-ı yâri göricek vâlih-i medhûş olurun¹⁵⁴
Kimse bu hûb-ı ecelden beni bî-dâr idemez
5. Zağmet olur saña **Yahya'ya** naşihat itme
Zâhidâ ' âşık-ı dîvâneye söz kâr idemez

BÂKÎ¹⁵⁵

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

1. Gönül dâğ-ı gamuñla sînede bir şem' uyandırmış
Çerâğ-ı aşka bir garra kızıl altını yandırmış
2. Gönüller nakdin almış yâr girmiş halka-i zikre
Bir iki derd-mend âvâre-yi varmış tolandırmış

¹⁵² Çavuşoğlu, *Yahya Bey Divân Tenkidli Basım*, 372-373 : *Divan ve Mecmua'da* beyit sayıları eşittir ve beyitlerin sıralamaları da aynıdır.

¹⁵³ Divan'da “âşık olan” ifadesi “şem' gibi” ifadesinden önce kullanılmıştır.

¹⁵⁴ vâlih-i medhûş olurun: vâlih ü bî-hûş *YBD*.

¹⁵⁵ Sabahattin Küçük, *age.*, s. 234-235 : Divan'da 5 beyit bulunmaktadır. *Divan'da* bulunup *Mecmua'da* bulunmayan beyit Divan'daki beyit numarasıyla şöyledir:

4. Dürri vaşf iderin karşı bañr-i nazmumda
Sözüm Güherlerine ser-fürû ider gavvâş

3. Dimeñ Mecnûn'a gelmiş 'âkıbet Leylâ'dan istignâ
Belâ-yı 'ışk o ser-gerdâni cânından uşandurmış
4. Bugün **Bâkı'ye** ol âfet visâlin va' deler kılmış
Yalanlar söylemiş miskini gerçekden inandurmış

18b

YAHYÂ¹⁵⁶*fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün*

1. Şubh-ı şâdık gibi ey gâfil ağardı saçaluñ
Haberüñ yok seni penb ile boğazlar ecelüñ
2. Kâkül-i yârde gönül kıdd-i dilberde gözün
Seni mağbûn ider el-kışşa bu tûl-i emelüñ
3. Üstüne geçse ne tañ hırkâ-i¹⁵⁷ câhil zirâ
Yücedür mertebesi şems ü kamerden zühalüñ
4. Faqr ile kıf-ı kanâ' atda yürü ' anka ol
H'õnına düşme mekesler gibi her mübtezeliñ
5. Ne vücûduñ var ola dâire-i ' âlemde
Yok hisâbında olan noktaya beñzer meselüñ
6. Seni yaşun gibi başdan çıkarır âhir-i kâr
Zâhidâ oldu riyâ ile riyâzet ' amelüñ
7. Hürmet it sâlik-i meczûba ki anuñ gibiler
Mest ü hayrânlarıdır ' âlem-i bezm-i ezelüñ
8. Giceyi gündüze kıtub ecelün geldi senün
Ya' nî ey pîr siyâh ken ağardı saçaluñ

¹⁵⁶ Çavuşoğlu, *Yahya Bey Divân Tenkidli Basım*, s. 420: *Mecmua* ve *Divan*'da bulunan beyit sayıları eşit olup beyitlerin sıralamaları ayndır.

¹⁵⁷ hırkâ-i: her kıara *YBD*.

9. Sözlerin mürşid-i kâmil sözidir **ey Yahyâ**
Hâşılı haylî fenâ virdi bize bu gâzelün

19_a **YAHYÂ**¹⁵⁸

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Gice gündüz ağlarum rûz-ı vişâli görmedüm
Nice günlerdür ki ol çaşı hilâli görmedüm
2. Ehl-i hâl olur tolar gün gibi ' ışkından cihân
' Âşık-ı şâdıqları dünyâda hâlî görmedüm
3. Hüzni ğam¹⁵⁹ Ya' kûb'uyam derd ü belâ Eyyûb'iyem
Çok zemân oldu ki ol Yûsuf-ı cemâli görmedüm
4. Her kaçan âh eylesem meyl eyler serv-i revân
Rûzgâr ile egilmez bir nihâlî görmedüm
5. ' Ayn-ı rifa' t oldı ey **Yahyâ** bu alçaklık baña
Kendümi âyîne-i ' âlemde ' âlî görmedüm

YAHYÂ¹⁶⁰

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

1. Vefâda mişlî bulunmaz bu gün bir nev-cuvân buldum
Görince sevdim anı ölmüş iken tâze cân buldum
2. Yiñile ' âşık oldum eski derdüm tazelandürdüm
Olanca bendesi olmağa¹⁶¹ bir şâh-ı cihân buldum

¹⁵⁸ Çavuşoğlu, *Yahya Bey Divân Tenkidli Basım*, s. 443-444 : *Mecmua* ve *Divan*'da bulunan beyit sayıları eşit olup beyitlerin sıralamaları ayndır.

¹⁵⁹ hüzni ğamm : ' âlemün *YBD*.

¹⁶⁰ Çavuşoğlu, *Yahya Bey Divân Tenkidli Basım*, s. 447: *Mecmua* ve *Divan*'da bulunan beyit sayıları eşit olup *Divan*'da 3. beyit 4. nün yerinde 4. ise 3. beyitin yerindedir.

¹⁶¹ olmağa: olmalı *YBD*.

3. Vişâlün qadrini bilmez firâkın çekmeyen ‘ âşık¹⁶²
Ğamm-ı hicrâna şabr idenleri hep şâdmân buldum
4. İlâhî gölgesini üstümüzden ayırma dünyadan¹⁶³
Baş egmez sidre-i â‘ lâya bir serv-i revân buldum
5. Bu miñnethâne-i ‘ âlemde **Yahyâ** gibi ‘ uşşâka
Enîs-i¹⁶⁴ derd-i hicrân u faķır [ü] nâ-tüvân buldum

19_b YAḤYÂ¹⁶⁵

mef‘ ûlü fâilâtü mefâ‘ ilü fâilün

I

1. Bakma nücûmla görinen kârḥâneye
2. Aldanma murğ-dâne gibi dâm-ı dâneye
3. Her laḥza tîr-i himmet erişmez nişâneye
4. Ta‘ n itme şeyḥ-i şehriyye şâh-ı bigâneye¹⁶⁶
5. Gördüñ zemâne uymadı uy sen zemâneye

II

1. Güyâ ki âşık oynıdır aḥvâl-i rûzigâr
2. Dünyâda şanma begligünüñ bir vücûdı var
3. Şadr-ı şadâret olmaz imiş elde pâydâr
4. Dârü’l-ķarâr-ı ‘ uzleti var eyle iḥtiyâr
5. Gördüñ ...

III

1. Bâd-ı hevâ-yı manşıb ile nîtekim ḥabâb
2. Baḥr-i cihânda kendüñe gel virme ıztırâb
3. Bu rûzgâr önince varan¹⁶⁷ zümre-i şehâb
4. Remz ile bu cevâbı ider âdeme ḥiṭâb
5. Gördüñ ...

¹⁶² firâkın çekmeyen ‘ âşık: firâka düşmeyen hergiz *YBD*.

¹⁶³ ayırma dünyadan: ırma dünyâda *YBD*.

¹⁶⁴ enîs-i: esîr-i *YBD*.

¹⁶⁵ Çavuşoğlu, *Yahya Bey Dîvân Tenkidli Basım*, s. 189. : *Divan* ile *Mecmua* arasında bent sayısı ve sıralaması bakımından herhangi bir farklılık bulunmamaktadır.

¹⁶⁶ şeyḥ-i şehriyye şâh-ı bigâneye: şeyḥ-i şehre imâm-ı yegâneye *YBD*.

¹⁶⁷ varan: giden *YBD*.

IV

1. Sâzende-i sipihre vücûduñ kemânedür
2. Tîr-i kazâyâ şabr-ı rızâ ' âķılânedür
3. Cûyuñ sözi şadâsı şanursın yabânadur
4. Bu naķşa bu hevâyâ bu şûrete terânedür
5. Gördüñ ...

V

1. Nice gelürse öyle gider mâllar menâl¹⁶⁸
2. Cumâ' namazına derilen âdem-i mişâl
3. Câh u celâliñ eyler ise tãñ mı intiķâl
4. Lâm itme ķaddüñi ğâm ile olma pâ-y-mâl
5. Gördüñ ...

VI

1. ' Âmîler eyler baķş u cedelden ķopar fesâd
2. Ehl-i başîret olmayanı eyleme murâd
3. Birdür bu ' ayn-ı ' âlem eyâ eza' fû'l-' ibâd
4. Yum bu¹⁶⁹ gözüñi sen de şâķın eyleme ' inâd
5. Gördüñ ...

VII

1. Ceng ü ķegâne muķrib elinden ider figân
2. Nâ-sâzlar ile tıoldı maķâmât-ı ' âşîķân
3. ' Uşşâķ ile Hicâz zemânıdur ol revân
4. **Yahyâ** gibi uşûl kitâbın oķı hemân
5. Gördüñ ...

---

¹⁶⁸ mâllar menâl: mâl ile menâl *YBD*.

¹⁶⁹ bu: bir *YBD*.

20_a RAHMÎ¹⁷⁰

mefâ'ilün fe' ilâtün mefâ'ilün fe' ilün

1. Firâk-ı yâr ile zârî¹⁷¹ bahârı neyleyin¹⁷²
Gözüme âteş olan¹⁷³ lâle-zârı neyleyin
2. Dağı güzellere dil virmeyeyim derin¹⁷⁴ ammâ
Severin görünce gözüm¹⁷⁵ ıztırârı neyleyin
3. Görinmez ise baña kâkül-i perişânum
Çemende sünbül-i zülf-i nigârı neyleyin
4. Huzûr-ı Hâkık'a varub rûz-ı maḥşer olduğda
O demde bilmezsin ol şivekârı neyleyin
5. Ne hoş zemân idi eyyâm-ı vuşlat-ı cânân
Soñunda hecrî¹⁷⁶ gibi zehr-i mârı neyleyin
6. Ne kârım idi baña¹⁷⁷ **Rahmiyâ** güzel sevmek
Göñül didikleri bî-iḥtiyârı neyleyin

¹⁷⁰ Erdoğan, *age.*, s. 230. : *Mecmua* ve *Divan* karşılaştırıldığında beyit sayıları arasında farklılık bulunmaktadır. *Divan*'da 4. beyit bulunmamaktadır.

¹⁷¹ zârî: *BRD*, zârem.

¹⁷² “neyleyin” redifi gazel boyunca “neyleyüm” olarak yazılmıştır, *BRD*.

¹⁷³ Gözüme âteş olan: görünce âteş olur *BRD*.

¹⁷⁴ derin: derim *BRD*.

¹⁷⁵ Severin görünce gözüm: sever görünce gözüm *BRD*.

¹⁷⁶ hecrî: hecr *BRD*.

¹⁷⁷ bana: benüm *BRD*.

20b SELİMÎ ? (NECÂTÎ BEG)¹⁷⁸

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Bir yüzi gül ğonce-leb dildâr dirseñ işte sen
Sen güle bülbül gibi kim zâr dirseñ işte ben
2. Zülfi ' anber boyı ' ar' ar serv-ğadd ü lâle-ğadd¹⁷⁹
Bir sanavber¹⁸⁰ böyle hoş-reftâr¹⁸¹ dirseñ işte sen
3. Ğasretüñden ğasta-ğâl olmuş firâğıñdan zaîf
Ğam bucağında yatur bîmâr dirseñ işte ben¹⁸²
4. Hicr ile cân u gönül mülkini yağmalar kıılır
Bir kaçşı sâhir¹⁸³ gözi mekkâr dirseñ işte sen
5. Her dem ider¹⁸⁴ bu **Selîmî** hây ' ömrüm ğaşılı
Zülfiñüñ dârına kim ber-dâr dirseñ işte ben

¹⁷⁸ Ozan Yılmaz, *Necâtî Beg Divanı*, Babil Yayınları, Ankara, 2015, s. 345. Araştırmalarımız neticesinde manzumenin Necâtî Beg'e ait olduğu tespit edilmiştir. Manzume nüsha ve mahlas farkıyla Necâtî Beg Divanı'nda yer almaktadır.

¹⁷⁹ Beyitın hemer üstünde şu ifade yer almaktadır: Selvî ağacı aşrı.

¹⁸⁰ sanavber: semenber, *NBD*.

¹⁸¹ böyle hoş-reftâr: ğonce leb-dildâr, *NBD*.

¹⁸² Ğasretüñden ğasta-ğâl olmuş firâğıñdan zaîf / Ğamm bucağında yatur bîmâr dirseñ işte ben: Miğnet ü derd ü ğam'ı ' işkuñla olmuş ğaste-dil / Bir belâ-keş ' âşık-ı dâdâr dirseñ işte ben *NBD*.

¹⁸³ sâhir: mekkâr, *NBD*.

¹⁸⁴ dem ider: zamânda der *NBD*.

21_aYAHYÂ¹⁸⁵*mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün*

1. Ğanîdür ' ışk ile gönlüm ne mâlum ne menâlüm var
Ne vaşl-ı yâre hândânım ne hicrandan melâlüm var
2. Ne sağ olmak murâdumdur ne ölmekden kaçır cânım
Cihânda heste-i ' ışk olalı bir hoşça hâlüm var
3. Ben ol hayrân-ı ' ışkam kim yitürdüm ' aql u idrâki
Ne ' alemde haberdârım ne kendümden hayâlüm var
4. Ne meyl-i Külbe-i Âhzân ne seyr-i şöbet-i yârân
Ne ta' n-ı zâhid-i nâdân ne ceng ü ne cidâlüm var
5. Cihân-ı fânîdür ey **Yahyâ Hüve'l-Hayyu Hüve'l-Bâkı**¹⁸⁶
Değişmem âtlası çarha benüm bir köhne şâlüm var

VAHDET¹⁸⁷*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

1. Çünkü taqdîr-i ezel her ne ise olsa gerek
Alnıma gelen kazâ çekdüğü resm olsa gerek
2. Âhîret ister isen dünyâda ' uryân ol kim
H' âbda ağlayan ey dil uyanub güliser gerek
3. Ka'r-ı deryâda yeriñ şırça sarây olsa dile
Seni ğavvâş-ı ecel anda dağı bulsa gerek

¹⁸⁵ Çavuşoğlu, *Yahya Bey Divân Tenkidli Basım*, s. 318. : *Divan* ve *Mecmua* karşılaştırıldığı vakit beyit sayıları birbirine eşittir. Ancak *Divan*'da 3. beyit 4. beyitin yerine 4. ise 3.'nün yerine yazılmıştır.

¹⁸⁶ *Kur'an-ı Kerim*'de "Hüve'l-Hayyu Hüve'l-Bâkı: O (Allah) hiç ölmez diridir (güçlüdür)." şeklinde Bakara 2/255.

¹⁸⁷ Kaynaklarda Vahdet mahlasını kullanan herhangi bir şair bulunmadığından şairin kimliği tespit edilememiştir.

4. Gülme pûl çokluğma gül gibi ey şâhib-i zer
Srarup berk-i hâzân gibi ruhuñ şolsa gerek
5. Keff-i mîzânıñı taldurmaz iken kevn [ü] mekân
Bir avuç toprağlara iki gözün talsa gerek
6. Gel berü bezm-i ğama bezm idelüm **Vahdet**
İçelüm bâde-i ‘ışkı be diye n’olsa gerek

21_b YAHYÂ¹⁸⁸

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

1. Gel vücûduñ perdesin kaldır cemâl-i yâr-i gör
Cân gözinden sil ğubârı çehre-i dildârı gör
2. Oyalanma aldanup ârâyîşine ‘âlemüñ
Menzil-i maşşûduña bir gün öñürdi varıgör
3. Mâ-tağaddemden haber vir ‘ayn-ı hâdişdür cihân
Maşşer-i evvelde manzûr-ı ulu’l-ebşârı gör
4. Murğ-ı cânüñ rûh-ı kıdsîlerle cevlân eylesün¹⁸⁹
Çık bu zûlmânî kafesden ‘âlem-i envârı gör
5. Dâmenin elden koma hergiz harâbât ehlinüñ
Şûret-i inkârda maħfî olan inkârı gör

¹⁸⁸ Çavuşoğlu, *Yahya Bey Dîvân Tenkidli Basım*, s. 360. : Divan ve Mecmua karşılaştırıldığında beyit sayıları eşittir ancak 3., 4. ve 5. Beyitlerin yerleri farklıdır. Divan’da 3. beyitin yerinde 4. beyit ; 4. beyitin yerinde 5. beyit; 5. beyitin yerinde ise 3. beyit bulunmaktadır.

¹⁸⁹cevlân eylesün: pervâz eylesün *YBD*.

6. Çeşmiñe kuhl-i başar *men kâne fi'd-dünyâ*¹⁹⁰ yeter
Gözi açıklardan ol her lahzâ bu esrârî gör

7. Beyt-i ma' mûr oldı **Yahyâ'nuñ** bu şî'r-i dilkeşi
'Ayn-ı 'ibretle yine ma' mûra bak mi' mârı gör

22_a CELÂLÎ¹⁹¹

mef' ulü fâ' ilâtün mef' ulü fâ' ilâtün

1. Bu çeşm-i dürr-feşânüm giryân olur qalır mı?
Seyller tölüsü gibi¹⁹² 'ummân olur qalır mı
2. Artuğ harâbe gönlüm mânend-i mülk-i 'âlem
Ma' mûr olur mı yoğsa vîrân olur qalır mı
3. Yıllar durur ki gönlüm kendüñe gelmemişdür
Bî-çâre tâ kıyâmet hayrân olur qalır mı
4. Olmaz degildür âhir şerh-i huţûţ u vechüñ
Tevîl-i setr-i¹⁹³ Qur'ân pinhân olur qalır mı
5. Olmadı dil-i **Celâlî** çâh-ı belâdan ıtlâk¹⁹⁴
Bî-kes olan esîr-i zindân olur qalır mı

¹⁹⁰ *men kâne fi'd-dünyâ*: "Men kâne fi kalbihî Allâh, fe-muînühû fi'd-dâreyni Allâh (c.c.)" (Kimin kalbinde Allah varsa onun muini, yardımcısı Hazret-i Allah'tır.) "Ve men kâne fi kalbihî gayrullâh, fe-hasruhû fi'd-dâreyni Allâh." (Kimin kalbinde Allah yok ise onun hasmı Hazret-i Allah'tır.). bak. <http://galibi.com/UserFiles/CumaHutbeleri/2016/23.09.2016M2.pdf>

¹⁹¹ Güneş, 652. : *Divan* ve *Mecmua* arasında beyit sayısı veya sıralaması bakımından herhangi bir farklılık bulunmamaktadır.

¹⁹² seyller tölüsü gibi: seyl-i sirişküm âhir *CBD*.

¹⁹³ setr-i: sırr-ı *CBD*.

¹⁹⁴ belâdan ıtlâk: elemden âzâd *CBD*.

22_b MÜFREDÎ¹⁹⁵

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Yâre gammâz olmasun eşk-i revânı kimsenüñ
Âşikâr olmasun hîç râz-ı nihânı kimsenüñ
2. Henüz pinhânım 'ıyân oldı şerâr-ı âhdan
Halk içinde çıkmasun ah u figâmı kimsenüñ
3. Üns tutdı gayrla vahşî gazâlim dostlar
Düşmene râm olmasın ârâm-ı cânı kimsenüñ
4. Kudretim yokdur ki hâlim ' arz ideyim sultânuma
Yâri gördükçe tutulmasın zebânı kimsenüñ
5. Müfredî gör gam beni pîr itdi Hâkdan isterem
Olmasun hemdem raqîble cüvânı kimsenüñ

23_a MİŞÂLÎ¹⁹⁶

mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ulün

1. Gönüller üstüne düşünce seher
Dedi sünbül ki jâleye çe haber
2. Bağa âyîne içre bağışına
Göre ' aşıkların dağı ne çeker
3. Emdürür la' lini vefâlar ider
Cân virür şimdi ' aşığa dilber
4. Leb-i şîrîniñe şeker denirmiş
Tûtî bilmez sözünü kande gider

¹⁹⁵ Şairin kimliği tespit edilmiştir ancak yayımlanmış Divanı bulunmamaktadır.

¹⁹⁶ Şairin kimliği tespit edilmiştir ancak yayımlanmış Divanı bulunmamaktadır.

5. Şöyle olmuş hevâ-yı la' liñle
Üf dirseñ habâb¹⁹⁷ bâde üçer
6. Nîçe demdir yoluñda hâk oldum
Yüzime bakmadı o nûr-ı başar
7. Zağmıña merhem urmadı ise nigâr
Ġam yime ey **Mişâlî** ol da yeter.

23_b**BÂĶÎ**¹⁹⁸*mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün*

1. Ezelden şâh-ı ' işkuñ bende-i fermâniyuz câna
Muhabbet mülkinüñ sultân-ı ' âlişâniyuz câna
2. Şehâb-ı lütfuñ âbın teşne-dillerden dirîĝ itme
Bu destüñ baĝrı yanmış lâle-i nu' mâniyuz caña
3. Zemâne bizde gevher sezdügiçün dil-hırâş eyler
Anuñ çün baĝrımız hûndur ma' ârif kâniyuz câna
4. Mükedder kılmason gerd-i küdüret çeşme-i cânı
Bilürsin âb-ı rûy-ı milket-i ' Oşmâniyuz câna
5. Cihânı câm-ı nazmum şi' r-i **BâĶî** gibi devr eyler
Bu bezmüñ şimdi biz de Câmî-i devrâniyuz câna

¹⁹⁷ Habâb kelimesi metinde şu imlayla yazılmıştır: هباب

¹⁹⁸ Sabahattin Küçük, *age.*, s.109: *Divan* ve *Mecmua* arasında beyit sayısı ve sıralaması bakımından herhangi bir farklılık görülmemektedir.

24_a ‘AZMÎ¹⁹⁹*mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün*

I

1. Dilë her ne ümîd eylerseñ²⁰⁰ ol dergâhdan iste
Dimezler saña var bir mürşid-i güm-râhdan iste
2. Ne baht (u) fâli‘ –i yedden ne mihr ü mâhdan iste
Ne şeyh-i şöhret-âyin ü²⁰¹ ne ehl-i câhdan iste
3. Ne dervîş ne zâhîdden ne kuṭb²⁰² u ne şâhdan iste
Yürü yoḡdan seni var eyleyen Allah’dan iste

II

1. Niyâzı cânib-i dergâh-ı Hâḡḡ’a it ki ḡâdirdür
Deḡil ‘ amâl ü eşkâle ḡulûb-i ḡaybe²⁰³ nâzırdur
2. Bu ḡavli ḡûş u hûşile işit bürhân-ı bâhirdür
Umûrunda ser-â-ser ḡalk-ı ‘ âlem cümle ḡâşırdur
3. Ne dervîş ...

III

1. Elüñ çek ḡalk-ı ‘ âlemden idin bir ḡûşe-i me’vâ
Dimişler kimseden yoḡ fâide hiç kimseye²⁰⁴ aşlâ
2. Kelâmum cevherin ṭaḡ ḡûş-ı câna eyleyüp²⁰⁵ işḡâ
Tazarru‘ lar idüp baş aç du‘ âya ḡaldur el ammâ²⁰⁶
3. Ne dervîş ...

¹⁹⁹ Adem Ceyhan, *On Altıncı Asır Osmanlı Âlimlerinden Azmî Pîr Mehmed Bey ve Dîvanı*, Manisa, 2006, s. 161-162. Bu müseddes çalışmanın *Divan* kısmında bulunmamaktadır. Ancak çalışmanın "Azmî'nin Mecmualarda Yer Alan Bazı Şiirleri" başlığı altında yer almaktadır. *Mecmua* ve *Divan*'da yer alan bent sayıları eşittir ve 5 tanedir.

²⁰⁰eylerseñ: istersen *AMBD*.

²⁰¹vü: ol *AMBD*.

²⁰²ḡuṭb: mîr *AMBD*.

²⁰³ḡaybe: ‘ abde *AMBD*.

²⁰⁴yoḡ fâide hiç kimseye: fâide yoḡ kimseye hiç kimseden *AMBD*.

²⁰⁵eyleyüp: eyle sen *AMBD*.

²⁰⁶Tazarru‘ lar idüp baş aç du‘ âya ḡaldur el ammâ: Tazarru‘ lar ḡılup baş aç ḡudâ’ya yalvarup ammâ *AMBD*.

24_b

IV

1. Hudâ'nuñdur cihân halkına çün mebzûl olan n'imet
Naşbüñ irişür gûş eyle²⁰⁷ virme kendüñe zahmet
2. Gözüñ aç²⁰⁸ ' ayn-ı cânı kaplamasun perde-i ğaflet
Sözün harc eyleyüp²⁰⁹ yok yire itme kimseye minnet
3. Ne dervîş ...

V

1. Ümîdüñ câmesin ' **Azmî** katı teng eyleyüp kaçma
Atub tîr-i murâdât-ı nişâna yâyını yaşma
2. Kılıcuñ mihmândâr deyu il dîvârına aşma²¹⁰
Menâşib isteyü kimesne²¹¹ kapusına ayak başma
3. Ne dervîş ne zâhîdden ne kuṭb u ne şâhdan iste
Yüri yokdan seni var eyleyen Allah'dan iste

---

²⁰⁷eyle: işle *AMBD*.

²⁰⁸gözüñ aç: Hazer kııl *AMBD*.

²⁰⁹eyleyüp: itme *AMBD*.

²¹⁰Kılıcuñ mihmândâr deyu il dîvârına aşma: Kılıcuñ çünki mihmânüm deyu dîvârına aşma, *AMBD*.

²¹¹kimesne: kimse *AMBD*.

25_a ULVÎ²¹²

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

I

1. Her kişiyi dost şanmañ kendüñüze zâhirâ
Bâfînını bilmeyince keşf-i râz itmeñ aña
2. Keşret-i dünyâdan el çeksem ' acem mi dâimâ
Gûşe-i vahdetde olmağ cümleden lîkdür baña²¹³
3. Dostlar ...

---

²¹² İsmail Çetin, *age.*, s.170-171. : *Divan*'da şiirin başlığı "Müseddes Ez-Güftehâ-yı Derzizâde 'Ulvî Çelebi" şeklindedir. *Mecmua*'da şiirin başlığı bulunmamaktadır. *Dîvan*'da 5 bent bulunmaktadır, *Mecmua*'da ise bu bentlerden ikisi yer almaktadır. *Mecmua*'da bulunmayan bentler *Divan*'daki numaraları ile şöyledir:

I

1. ' Âlem içre ' âlim-i ' ilm-i hağayığ bulmadım
Hikmet-i şıdğ u şafâfetde hâzığ bulmadım
2. Râzumı keşf itmege şıdğ ile fâyığ bulmadım
' İlm-i aħfâ vü cihânda kimse nâtığ bulmadım
3. Dostlar çok istedüm bir yâr-i şâdığ bulmadım
Hüsn-i zân itdiklerüm hâle muvâfığ bulmadım

II

1. Ta' n-ı ağıyâr ile başa toğınur her demde taş
Cevr-i yâr ile bitüpdür ser-be-ser bağrumda yaş
2. Kuriyup cism-i nahîfüm kalmadı çeşmümde yaş
Kime izhâr eyleşem sırrum ider ' âlemde fâş
3. Dostlar çok istedüm bir yâr-i şâdığ bulmadım
Hüsn-i zân itdiklerüm hâle muvâfığ bulmadım

III

1. Ma' rifet ehline ey dil şimdi rağbet kalmamış
Kimsede hergiz birbirine rağbet kalmamış
2. Âdemîlik cümle ref' olmuş hağıkat kalmamış
Tañ mı dirsem hağk-ı ' âlemde şadağat kalmamış
3. Dostlar çok istedüm bir yâr-i şâdığ bulmadım
Hüsn-i zân itdiklerüm hâle muvâfığ bulmadım

²¹³Gûşe-i vahdetde olmağ cümleden lîkdür baña: Gûşe-i vahdet-neşîmin olsa tañ mıdur bana, *DUD*.

II

1. Cem^c olur maşşerde²¹⁴ bir gün nîçe bîñ ehl-i kemâl
Her biri defterin oğur cem^c olmuş²¹⁵ kîl ü kâl
2. ‘Ulvîyâ ben de oğuram²¹⁶ anda Dîvân-ı Celâl
Herkesiñ ‘amâli ğaraz önünde²¹⁷ ħasb-i ħâl
3. Dostlar çoğ istedüm bir yâr-i şâdık bulmadım
Ĥüsni-zân itdiklerüm ħâle muvâfiğ bulmadım

25_b ‘ÂŞKÎ²¹⁸

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

1. Degme bir nâ-cinse hemdem olma ey gül yüzli yâr
Çün muğarrerdir bilürsin şoğbetün te’sîri var
2. Cehd idüp kesb-i kemâl eyle mu‘ azzez olasın
Yoksa sâ’ir mansıb u şana^c t degildür pâ-yi dâr
3. Câhile kûl olmağı hergiz kabûl itme velî
Cân [u] dilden bende ol ehl-i kemâle itme ‘âr
4. Göñlüñi mâl ü menâle virme mâr u mûr olur
Key şağın ilder seni bu rûzgâr rûzgâr
5. Devlet isterseñ cihânda ħâşıl eyle ma‘ rifet
Kim zevâl irmez kemâle dâ’im olur ber-ğarâr
6. Fırşatı fevt itme ‘ ömr-i nâzenîn olur telef
Ĥüsne mağrûr olma fânîdür aña yok i‘ tibâr

²¹⁴olur maşşerde: olup bu ğüşede *DUD*.

²¹⁵her biri defterin oğur cem^c olmuş: er birisi bir gözin şeddi der idi *DUD*.

²¹⁶oğuram: oğurdum *DUD*.

²¹⁷herkesiñ a‘ mâli ğaraz önünde: gözime görindi bu mağla^c o demde *DUD*.

²¹⁸Türk edebiyatında bu mahlası kullanan pek çoğ şair bulunması ve elimizde bu şairlere ait çalışma bulunmayışından ötürü şairin kimliğı tespit edilememiştir.

7. Câhil ile hem-nişîn olma ki cehlûñ arturur
Şoḥbetin ehl-i kemâlin cândan eyle ihtiyâr
8. ‘Âşık’ uñ sözinde yokdur zerrece şekk ü ‘araz
Şoñ pişmân aşşı kılmaz pendümi tüt zinhar

26_aNESİMÎ²¹⁹*mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün*

1. Gel ey dilber ki kıan oldı gönül ‘ışkuñ cefâsından²²⁰
Kerem kııl vaşl ile kıurtar beni²²¹ ‘ışkuñ belâsından²²²
2. Teâ‘ la’llâh ne şûretsen bu hüsn ile bu luḫf ile
Ki dîdâr uñ nice görsem gönül geçmez²²³ liḫâsından
3. Baña²²⁴ sürme gibi²²⁵ gözün ayaḡ uñ tozı yaraşur
Ki yegrekdür anuñ tozı ḫakimüñ tûtîyâsından
4. Bu gönlüm derdine Yâ Rab ne dermân eyleyem çünkim
Ḳatı ḫayrân olur her dem ḫabîb anuñ devâsından
5. Beni²²⁶ ‘ışk odına atan gönüldür ey nigâr amma
Yanar baḡrum aḡar yaşum gözümün mâcerâsından

²¹⁹ Ayan, *age.*, C I, s. 590. : *Divan* ve *Mecmua* karşılaştırıldığında beyit sayısı ve sıralaması açısından farklılık görülmektedir. *Divan*’da beyit sıralaması şöyledir: 1, 2, 5, 7, 4, 3, 6, 8, 9. *Divan*’da gazel 10 beyittir. *Mecmua*’da yer almayan beyit *Divan*’daki beyit numarasıyla şöyledir:

5. Zemâne ḫasına ‘âşık vücûdı ka‘beteyn oldı
Apardı ‘aḡlumı menden bu hüsn-i ‘ışk ḫâsından

²²⁰ cefâsından: belâsından *ND*.

²²¹ beni: meni *ND*.

²²² belâsından: cefâsından *ND*.

²²³ geçmez: ḫoymaz *ND*.

²²⁴ baña: maña *ND*.

²²⁵ gibi: kimi *ND*.

²²⁶ beni: meni *ND*.

6. Leb-i la' lûñ firâkıñdan benim²²⁷ hâlüm görenler dir²²⁸
Nazar kııl yüzine gör kim 'ıyân kehrubâsından
7. Şaçın çün²²⁹ çîn durur müşgin neçe olsun²³⁰ tâbı
Gözümden 'anberin haţtuñ kalem çekmiş ziyâsından²³¹
8. Cefâdan her ne kim gönlüm murâd ider baña²³² eyle
Ki 'âşık cevr ile dönmez dilârâmuñ rızâsından²³³
9. Nesîmî'nüñ tenin şol gün ki toprak eyle 'ışkuñ
Sininden geç niyâz işit hezerân merhabâsında

26_bBÂKÎ²³⁴*fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün*

I

1. Râyet-i fitne çeküp ol kıadd-i dil-cû begler
2. Uşdılar yanına her şûh-ı cefâ-ğû begler
3. Bir yire geldi nice ğamzesi câzû begler
4. Bir âlây oldı perî şîvelü âhû begler
5. Gözi âhûlaruñ âlâyına yâ Hû begler

II

1. Kıaynadup nâr-ı ğamm-ı 'aşk ile ğûn-ı cigeri
2. Gözlerümden akıdur kendü görünmez o perî
3. Sanmañuz nev' -i beşerden gele bu şîveleri
4. Bir perî için aķar iki gözüm çeşmeleri
5. Saķınuñ bilmiş oluñ ikidür²³⁵ ol şu begler

²²⁷benim: menüm *ND*.

²²⁸görenler dir: gören aydur *ND*.

²²⁹“çün” *Divan*'da yer almamaktadır *ND*.

²³⁰neçe olsun: olsun anuñ *ND*.

²³¹Gözümden 'anberin haţtuñ kalem çekmiş ziyâsından: Gözümden 'anberin zülfün kalem çekmez haţâsından *ND*.

²³²Ki 'âşık cevr ile dönmez dilârâmuñ rızâsından: Dilârâmuñ rızâsından gönlüñ rızâsıdır maña *ND*.

²³³“rızâsından cefâsından” *ND*.

²³⁴Sabahattin Küçük, *age.*, s. 98. :*Divan*'da tahmisin başlığı şu şekildedir: “Taĥmîs-i ğazel-i Necâtî”. *Divan*'da toplam 6 bent bulunmaktadır. *Mecmuâ*'da 26_b'de 3 bent eksiktir. Diğer 3 bent ise 34_a'da bulunmaktadır.

²³⁵ ikidür: ılıdur *BD*.

III

1. Cân yidürseñ eger ol husrev-i şîrîn-dehene
2. Ğâlib olsañ reh-i ‘aşkında bu gün Kûh-kene
3. Ne kadar naqd-i revânuñda nişâr olsa yine
4. Bî-vefâlıklar ider yolına cânlar virene
5. ‘ Acebâ böyle m’olur dünyede hep bu begler

27_a VECDÎ²³⁶

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

I

1. Hâke yeksân olmazız ednâya a‘ lâlanmazız
Kâf-ı istiğnâdayüz a‘ lâya ednâlanmazız
2. Pîrimüz sultânımız ‘ âlemde var olsun hemân
Mekteb-i ‘ ışk içreyüz nâdâna nâdâlanmazız
3. Gelmişüz dîvân-ı Hâkq’a terk-i da‘ vâ kılmışız
Hüccetu’llâh üzreyüz cühhâle imzâlanmazız

II

1. Pîr-i ‘ ışkuñ kûluyuz kurbâniyuz her vechile
Faqr ile fahr eylerüz²³⁷ ‘ âlemde ğarrâlanmazız
2. Bir bölük divâne yüz zincîr-i ‘ ışka baĝlıyuz
Tıfla yek-rûzeyüz eţfâle babalanmazız
3. Himmet-i pîr-i muĝândır **Vecdiyâ** hem-râhımız
Uymazız İblîs-i pür-telbîse iĝvâlanmazız

27_b UŞÛLÎ²³⁸

mef‘ûlü mefâilü mefâilü fe‘ûlün

1. ‘ Âlemde mey-i ‘ ışkıla mestânelerüz biz
Ta‘ n eyleme zâhid bize dîvânelerüz biz

²³⁶ Türk edebiyatında bu mahlası kullanan pek çok şair bulunması ve elimizde bu şairlere ait çalışma bulunmayışından ötürü şairin kimliği tespit edilememiştir.

²³⁷ *Faqr ile fahr eylerüz: Yoksulluk övüncümdür, ben onunla övünürüm. bak. Yılmaz, age., s. 153.*

²³⁸ İsen, age., s. 147: *Usûlî Divanı* ile *Mecmua*’da bulunan gazellerin beyit sayısı aynıdır.

2. Dünyâ öñini²³⁹ genc²⁴⁰-i harâbâta değişmiş
Bir genc-i fenâ tâlib-i dîvânelerüz biz
3. Aldanmamışuz manşıb-ı câhına cihânuñ
Dervîşlerüz sâkin-i meyhânelerüz biz
4. Çün dârlığımız hirmenini²⁴¹ âteşe urduk
Bu mezra^ç a-ı âlemde²⁴² birdânelerüz biz
5. Yer yoğısa mescidde bize ğam degül ey dil
Çün mu^ç tekif-i kûşe-i kâşânelerüz²⁴³ biz
6. Biñ zînet iderse özini pîrezen-i dehr
Baş egmezüz ol kaşbeye merdânelerüz biz
7. ‘ Işğ âteşine yanıcı pervâne degülse²⁴⁴
Bi’llâhî Uşûlî^ç baña²⁴⁵ di yâ nelerüz biz

28_aMUHYÎ²⁴⁶*mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün*

I

1. Hayâl-i zülf-i yâr ile benim bir hoşça hâlüm var
Kâbâ-yı faqr-ı fâğ ile cihânda iftihârüm var²⁴⁷
2. Gerekmez dünyâ bana kim benim ondan ferâğüm var
Ğanîdir ‘ ışğ ile gönlüm ne mâlüm ne menâlüm var

²³⁹ öñini: evini *UD*.²⁴⁰ genc: günc *UD*.²⁴¹ dârlığımız hirmenini: varlığımız hirmenini *UD*.²⁴² ç âlemde: dehrde *UD*.²⁴³ kâşânelerüz: hümhânelerüz *UD*.²⁴⁴ degülse: degülsek *UD*.²⁴⁵ baña: bize *UD*.²⁴⁶ Türk edebiyatında bu mahlası kullanan pek çok şair bulunması ve elimizde bu şairlere ait çalışma bulunmayışından ötürü şairin kimliği tespit edilememiştir.²⁴⁷ Faqr-ı fâğ ile cihânda iftihârüm var: Yoksulluk övüncümdür, ben onunla övünürüm. bak. Yılmaz, *age.*, s. 153.

3. Ne vaşl-ı yâre handânım ne hicrândan melâlüm var

28_b

II

1. Su 'âlden sen şehi câna figânım tıtdı eflâki
Ve bir şîşe kadar gelmez cihânuñ mülk ü emlâki
2. Tabîbâ hiç ' ilâc olmaz bu derde virme tiryâki
Ben ol hayrân-ı ' ışkım ki yitürdim ' aql u idrâki
3. Ne ' âlemden haberdârım ne kendümden hayâlüm var

III

1. Ne ' azm-i cennetü'l-me'vâ ne seyr-i hûr ile rıdvân
Ne câm-ı Cem²⁴⁸ gerek ey dil ne nûş-ı kûteh-i hayvân
2. Murâdum hâne-i dilden çü ' ışkuñ gitmesün bir an
Ne seyr-i şöhet-i yârân ne meyl-i külbe-i aHzân
3. Ne ta' n-ı zâhid-i nâdân ne ceng [ü] ne cidâlüm var

IV

1. İçeliden bâde-i ' ışkı cihânı tıtdı efgânım
' Aceb bilseñ ki ey hûnî benim bu derd-i hicrânım
2. Gel öldür tîğ-ı gamzeñle helâl olsun saña kanım
Ne sağ olmak muradumdur ne ölmekden kaçır cânım
3. Cihanda haste-i ' ışk olalı bir hoşça hâlüm var

29_a

V

1. Beğâ yok **Muhyiyâ** ' âlem değıldir kimseye bâkî
Eger tıtarsa da mâluñ cihânda cümle afâkı
2. Gider mi zıkr-i fikrûñden bugün ol nâm-ı helâkı
Cihân fânîdür ey Yahyâ *hüve'l-bâkî hüve'l- bâkî*²⁴⁹
3. Değışmem atlas çarha benim köhne şâlüm var

²⁴⁸ *Mecmu'a*'da şu imlayla yazılmıştır: جم و جم.

²⁴⁹ *Kur'an-ı Kerim*'de “*Hüve'l-Hayyu Hüve'l-Bâkî: O (Allah) hiç ölmez diridir (güçlüdür).*” şeklinde Bakara 2/255.

‘ABDÎ²⁵⁰

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

I

1. ‘Âķıbet gülşen-i dehrîñ güli şavulsa gerek
Dağılup sünbül tarlaları hep şolsa gerek
2. Mîve-i ‘ömrümüzü dest-i ecel yolsa gerek
İdelim terk-i diyârı gidelim n’olsa gerek
3. Râzîyüz emr-i Ğudâ’ya olacaķ olsa gerek

II

1. Gözümüzden uçurup cevri felek uyğumuz
Rûz[u] şeb tırmadan arturmadadır kayğumuz
2. Busrî-yi ‘âķıbete iremedi şayrımız
Ķısmet-i rûz-ı ezelden bu imiş yazumuz
3. Ğam yime başña ey dil yazılan gelse gerek

29_b

IV

1. Görmedim ehl-i hasedden ben elem gitdüğini
Ğam çeker görse kişi şâdlığa yitdüğini
2. Arturur çünkü Ğudâ düşmenüñ eksildüğünü
Dimesin müdde‘î yanına kıala itdüğini
3. Bu cihândur kişi hep itdüğini bulsa gerek

V

1. Diñlemez nâlesin añlamaz istihķâķın
Niçe bir ağladır ol ĝonce-dehen ‘uşşâķın
2. Eyleyen budur anuñ vaķt-i fenâsın yâķın
Bir dem içre tağıdur bâd-ı ĝurûr evrâķın
3. Ağladup bülbüli gül niçe yedüñ gelse gerek

²⁵⁰ Türk edebiyatında bu mahlası kullanan pek çok şair bulunması ve elimizde bu şairlere ait çalışma bulunmayışından ötürü şairin kimliği tespit edilememiştir.

VI

1. 'Abdî-i bî-kes ü bî-çâre gibi ger bedenüñ
Siperi olur ise tîr ü belâ vü mihenüñ
2. Kûy-ı cânâna varınca olur âsûde tenüñ
Vaşl-ı aḥbâbla ey dîde-i ğam dîdesinüñ
3. Luṭf-ı Ḥaḫ yardım idüp ḳanlu yaşum silse gerek

30_a**BÂḲÎ**²⁵¹*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

1. Mâh-rûlar bî-^çaded bir ^çâşık-ı rüsvâ-yı ben
Yitmeye biñ pâre ḳılsam bu dil-i şeydâ-yı ben
2. ^çIşkınüñ sevdâsına düşdüm yitürdüm kendümi
Ḳande buldum bilmezem²⁵² ol şûḫ-ı bî-pervâyı ben
3. Bir ḫarâret bağladı²⁵³ pür tâb-ı pür ^çışkuñla kim
Sûzumı def eylemez nûş eylesem deryâyı ben
4. Hep senüñ' çündür benüm dünyâ cefâsın çekdügüm
Yoksa ^çömrüm varı sensüz n' eyleyim dünyâyı ben
5. La^ç l-i şîrînüñ ümîdin ḳılsa göñlüm ^çâḳıbet
Pâreler dergâhuñ²⁵⁴ gibi nice ḫârâyı ben
6. Âsitân-ı yârda mesken bula idim²⁵⁵ **Bâḳıyâ**
Ḳâfda seyr itdürem Anḳâyâ istiġnâyı ben

²⁵¹ Sabahattin Küçük, *age.*, s. 335: *Divan ve Mecmua* karşılaştırıldığında beyit sayısı ve sıralaması açısından herhangi bir farklılık görülmemektedir.

²⁵² bilmezem: bilmezim *BD*.

²⁵³ bağladı: bağladum *BD*.

²⁵⁴ pâreler dergâhuñ: pârelerdüm kûh-ken *BD*.

²⁵⁵ bula idim: bulursam *BD*.

30_b BÂKÎ²⁵⁶

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Gül gibi olmak dersen şâd u hurrem ey gönül
Lâle-veş elden düşürme câm²⁵⁷ bir dem ey gönül
2. Devr elinden kâse kâse yutduğum şanlardur ol
Kaşre kaşre damlayan²⁵⁸ gözden dem-â-dem ey gönül
3. Devlet-i dünyâ için hergiz ne şam-gîn ol ne şâd
Ber-şarâr olmaz bilürsin hâl-i 'âlem ey gönül
4. Gülşen-i küyında me' vâ bulsa ol hürî-veşün
İhtiyâr eyler mi bâğ-ı huld-ı âdem ey gönül
5. Devr ider Bâkî-şifât hürşîd o mâhuñ menzîlin
' Işık ser-gerdânıdur Allâhu a' lem ey gönü

31_a BÂKÎ²⁵⁹

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Fitne-i ' âlemi ol kâmet-i belâdan²⁶⁰ bil
Her belâ kim yetişür ' âlem-i bâlâdan bil
2. Hâlet-i ' aşk iledür âdeme nûrâniyyet
Anuñ rûy-ı kâdemi²⁶¹ bâde-i şamrâdan bil

²⁵⁶ Sabahattin Küçük, *age.*, s. 285. : *Divan ve Mecmua* karşılaştırıldığında beyit sayısı ve sıralaması açısından herhangi bir farklılık bulunmamaktadır.

²⁵⁷ câm: câmı *BD*.

²⁵⁸ damlayan: şamlayan *BD*.

²⁵⁹ Sabahattin Küçük, *age.*, s. 285. : *Divan ve Mecmua* karşılaştırıldığında beyit sayısı ve sıralaması açısından herhangi bir farklılık görülmemektedir.

²⁶⁰ Belâdan: ra' nâdan *BD*.

²⁶¹ Anuñ rûy-ı kâdemi: reng-i rûy-ı kâdehi *BD*.

3. Dil-i dânyâya şeref pertev-i 'irfân iledür
Hüsn-i âyîne-i 'aks-i ruḥ-ı zîbâdan bil
4. 'İşve-i dehre gönül virmez o kim 'âkıldür
Olmadı²⁶² behre begüm kimse bu dünyâdan bil
5. Devlet-i dâr-ı cihân devr-i zamân ey **Bâkî**
Pâydar olmaduğın kışşa-i Dârâdan bil

31_b **BÂKÎ**²⁶³

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

1. Ne câm-ı bâde-i gülgûna beñzer yâr-i hemdem var
Ne şadr-ı şuffa-i mey-ḥâne gibi cây-ı ḥurrem var
2. Beni 'ayb eylemeñ dâim olursam mest-i lâ-ya' kıł
Ki bî-hûş olmasam âsûde kılmaz bende bir ğam var
3. Ğam-ı hicrânda ḥâlet var dimişler ehl-i derd ammâ
Mülâyim dilber-i şûḥuñ dem-i vaşlında 'âlem var
4. Ruḥuñ bâğın raķîb-i dîv-sîret seyr ider her gün
Yüzüñi göremez yıllarca ammâ bunda âdem var
5. Safâ-yı şafvet-i²⁶⁴ tab' uñ yiter eglence ey Bâkî
Bî-hamdi'llâh ne ğam yirsin elünde sâğar-ı Cem var

²⁶² Olmadı: olmadı *BD*.

²⁶³ Sabahattin Küçük, *age.*, s.139. : *Divan* ve *Mecmua* karşılaştırıldığında beyit sayısı ve sıralaması açısından herhangi bir farklılık görülmemektedir.

²⁶⁴ şafvet: ḥâlet *BD*.

32_a BÂKÎ²⁶⁵

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

1. Dem-i şubh irdi getür bâdeyi şoĥbet demidür
Mey-i nâb ile pür it sâġârı ' işret demidür
2. Yâr ise hemdem-i aġyâr gönül hem-dem-i zâr
Gözlerüm ġan aġıdursa n'ola ġayret demidür
3. Çok belâ çekdi senün ceng-i ġamuında dil-i zâr
Nây-veş nâleler eyleser şikâyet demidür
4. ' işkuñı şaġlar idüm sînedem ammâ şimdi
Âh idersem beni ' ayb eyleme fûrġat demidür
5. Miĥneti dil ser-i zülfinde çeker ey Bâkî
Kâfiristâna düşen kimsede miĥnet demidür

32_b FEYZÎ EFENDÎ²⁶⁶

fe' ilâtün (fâ' ilâtün) fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün (fâ' lün)

I

1. Gele ey çarĥ yeter ' aksine devr etme gele
ġatı yüz buldı zamânında ġürûh-ı cehle²⁶⁷
2. Kimi te' lif-i kitâb etmege eyler ' acele
Kiminün ġasdı ġasîde dimege yâ ġazele
3. Ne ' aceb günlere ġaldık ġöre billâh hele
Geçinür ehl-i kemâl ile berâber cehle

²⁶⁵ Sabahattin Küçük, *age.*, s.150. : *Divan ve Mecmua* karşılaştırıldığında beyit sayısı ve sıralaması açısından herhangi bir farklılık görülmemektedir.

²⁶⁶ Eflatun, *age.*, s. 285. : *Divan ve Mecmua* arasında bent sayısı açısından farklılık görülmemekle beraber bent sıralaması açısından farklılık bulunmaktadır. *Divan*'da IV. bent V. bendin yerinde, V. ise IV.'nün yerindedir.

²⁶⁷ cehle:, ġazele *FKD*.

II

1. Yoğiken ʃab^c -ı selimi kimi Selmân geçinür
 ʃasen-i nazm ile kimi ʃüsrev-i ʃassân geçinür
2. Şâ^c ir-i nağz suḥan-senc²⁶⁸ eyler yeksân geçinür
 ʃar-ı lâ-yüfhem iken eşref-i insân geçinür
3. Ne ...

III

1. Âhı âhû şanub añlar ğazeli görse ğazâl
 Çıkarur şî^c r-i şî^c îr ü hem oğur bâlı vü bâl
2. Var iken bunca kuşûr öginür bunca ḥaşşâl²⁶⁹
 Bilmeyüp cehlîni eyler yine²⁷⁰ da^c vâ-yı kemâl
3. Ne ^c aceb ...

33_a

IV

1. Var nice câhil-i terki b ki beter merke bden²⁷¹
 Görse at âḥurını farğ idemez mekte bden
2. Oğuyub yazması yoğ dânişi yoğ mezhebden
 Ehl-i ^c ilm ile berâber dem urur meşrebden
3. Ne ^c aceb ...

V

1. **Feyzî'yâ** söyle nedür važ^c î²⁷² bu dîvânelerüñ
 Bûm-veş mesken idüp künci-i²⁷³ vîrânelerüñ
2. Ta^c n ider sözlerine ^c âḳıl-ı ferzânelerüñ
 ʃayf kim ḳadrini bilmezler o dürdânelerüñ
3. Ne ^c aceb günlere ḳaldıḳ göre yâ Allah hele
 Geçinür ehl-i kemâl ile berâber cehle

²⁶⁸ suḥan-senc: suḥen-i sübh *FKD*.

²⁶⁹ öginür bunca ḥaşşâl: o negûhîde ḥışâl. *FKD*,

²⁷⁰ yine: niye *FKD*.

²⁷¹ Var nice câhil-i terki b ki beter merke bden: Der nice cehl-i mürekkep ki beter merke bden *FKD*.

²⁷² važ^c î: vaşfı *FKD*.

²⁷³ künci-i: genc-i *FKD*.

33_bZÂTÎ²⁷⁴*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

I

1. Şimdi dergâh-ı mu' allâda olan devletlüler
2. Gel berü dirler elünde nesne görseler eger
3. Ger tehî-dest olsun ammâ her biri yüzün döner
4. Aqçeden hoş nesne yok bunlar qatında mu' teber
5. Sîm ü zerdir maşlaqat gören cihânda sîm ü zer

II

1. Hâtem-i mühr-i Süleymân sikke-i ' Osmânîdür
2. Her kimün destinde olsa ' âlemün sulţânıdur
3. Mürdeler ihyâ ider ' âlemde rûh-ı şânîdür
4. İş bitürmekde nazîrü yok cihân qânîdür
5. Sîm ü zerdir maşlaqat gören cihânda sîm ü zer

IV

1. Bir qurı ad imiş ancak ' âlem içre ' adl ü dâd
2. Qâzâlık beglik gezer dellâl elindedir mezâd
3. Virmeyicek olımaz kimse cihânda ber-murâd
4. Bitürür qan işlerin dünyâ dolu olsa fesâd
5. Sîm ü zerdir maşlaqat gören cihânda sîm ü zer

²⁷⁴ Manzume *Mecmua'*ya göre toplam 6 bentten oluşmaktadır. Diğer 3 bent ise 3_a'da bulunmaktadır. Manzume Türk edebiyatında bu mahlası kullanan şairlerin divanlarında aranmış ancak bulunamamıştır, bu yüzden şairin kimliği tespit edilememiştir.

34_a**BÂKÎ**²⁷⁵*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün***I**

1. Pâk-rû tâze-cevâñdur baña cânımdan e' az
2. Gelmedi yanuma zen kısmı meger duğter-i rez
3. Bağmadum atlas u dîbâsına dehrüñ bir kez
4. Rağt u bağtım götüri oda urursañ tütmez
5. Bir iki gün meni bu dünyede mağbûb begler

II

1. Boynuña hîle kemendin biri bağlar nâ-gâh
2. Çıkarur doğru yoluñdan biri eyler güm-râh
3. Bu belâya bulunmaz çâre ne dervîş ü ne şâh
4. Kimseye uymasun ulaşmasun Allâh Allâh
5. Zülf-i bî-dîn ile ol ğamze-i câdû begler

III

1. **Bâkiyâ** gel olalum Ka' be-i dil yolına peyk
2. Diyelüm sem' a nidâ iricek âhir Lebbeyk
3. Girelüm râh-ı Hudâya diyüp e's-sa' yü ileyk
4. Ne Necâtî ne güzeller ne selâmün ne 'aleyk
5. Fâriğuz idemezüz kimseye tapu begler

²⁷⁵ Sabahattin Küçük, *age.*, s. 98. : Şiirin *Divan*'daki başlığı şu şekildedir: Tahmîs-i ğazel-i Necâtî. *Divan* ve *Mecmua* karşılaştırıldığında *Divan*'da 6 bent bulunmaktadır. İlk üç bent *Mecmua*'da 26_b'de yer almaktadır.

34_b CİNÂNÎ²⁷⁶

fe' ilâtün (fâ ' ilâtün) fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün (fa' lün)

I

1. Âh kim bir gül için ben gamze-i²⁷⁷ hâr oldum
Guşşadan bülbül-i şûrîde-i şıfat-zâr oldum
2. Bir ş(s)ehî²⁷⁸ kıddi görüp aña hevâdâr oldum
Cûy-veş gönlüm aqup 'aşık-ı dîdâr oldum
3. Yine sevdâzede-i zülf-i siyehkâr oldum
Yine bir olmayacak²⁷⁹ derde giriftâr oldum

II

1. Sîned²⁸⁰ mihr-i muhabbet eşeri gâib iken
Hûblar sevmege şûrîde gönül tâ 'ib iken
2. 'ışk-ı mağlûb-ı hîred-i hayl²⁸¹ aña gâlib iken
Cümleden el çeküp âzâdelige tâlib iken
3. Yine...

²⁷⁶ Okuyucu, *age.*, s. 279.: Tesdisin *Divan*'daki başlığı şu şekildedir: "Teşdîs-i merhûm Cinânî Efendi serbendeş Hâzret-i Ebu'ss-su'ûd Efendi" *Divan*'da toplam 6 bent bulunmaktadır. Bentlerin sıralanması açısından farklılık bulunmamakla birlikte *Mecmua*'da *Divan*'da bulunan 4. bent atlanmıştır. 4. bent şöyledir:

III

1. Kân yuţup derd ü gam-ı 'ışk ile peymâne gibi
Yanaram âteş-i hicrân ile pervâne gibi
2. Bir tarîk ile duhûl itmek için şâne gibi
Bağlanup kâkül-i zincirine dîvâne gibi
3. Yine...

²⁷⁷ gamze-i: gamzede-i *CD*.

²⁷⁸ *Divan*'da kelime "sehî" olarak kayıtlıdır. Sehî kelime anlamı olarak "düz, doğru" anlamında olup şehî kelimesi bu mısra için anlamsız görünmektedir.

²⁷⁹ olmayacak: oılmayacak *CD*.

²⁸⁰ sîned: sineden *CD*.

²⁸¹ 'Aşk-ı mağlûb-ı hîred-i hayl: 'ışk-ı mağlûb u hîred hayli *CD*.

III

1. Dil-i dîvânemi²⁸² uşlandı şanub halk-ı cihân
Ber-ţaraf olmuşken meyl-i hevâ-yı hûbân
2. Yine bir²⁸³ şûh-ı cefâ-pîşeye²⁸⁴ meyl idi hemân
Hâşılı kalmadı şabr itmege hergiz dermân²⁸⁵
3. Yine...

35_a

IV

1. Sâid-i sîmîn²⁸⁶ ucından tab^c -ı hâme²⁸⁷ düşüp
Kadd-i bâlâsı belâsı ile âlâme düşüp
2. Murğ dil bilmezlikle âh kim²⁸⁸ dâme düşüp
Lebleri şevkî²⁸⁹ ile bâde-i gül-fâme düşüp
3. Yine

V

1. Ey **Cinânî** nola bülbül gibi nâlân olsam
Gül-i şad-pâre gibi çâk-i girîbân olsam
2. Tatalım²⁹⁰ ı ışkla ı âlemlere destân olsam
Kâkül-i yârim²⁹¹ gibi haylî²⁹² perîşân olsam
3. Yine sevdâzede-i zülf-i siyehkâr oldum
Yine bir olmayacak derde giriftâr oldum

---

²⁸²dîvânemi: dîvâneyi *CD*.

²⁸³yine bir: görüp ol *CD*.

²⁸⁴pîşeye: pîşeyi *CD*.

²⁸⁵dermân: imkân *CD*.

²⁸⁶sîmîn: sîmi *CD*.

²⁸⁷tab^c -ı hâme: tama^c -ı hâma *CD*.

²⁸⁸âh kim: âh ki bilmezlikle *CD*.

²⁸⁹şevkî: şevkî yâdı *CD*.

²⁹⁰tatalım: tıyulup *CD*.

²⁹¹yârim: yâr *CD*.

²⁹²haylî: nola *CD*.

35_b‘AṬĀYĪ²⁹³*fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilün*

I

1. Ey göñül ‘âlemi sen şanma şağın cây-ı mağar
2. Bir güzergâhdır bunda gelen elbette gider
3. Gerilüp turma kemân gibi hele toğrı haber
4. Çekilür kavş-i kazâ atılır tır-i kader
5. Sâlik-i râh-ı fenâ olan ider ‘azm-i sefer
6. Kûs-ı rihlet çalınur kâfile-i ‘ömr geçer

II

1. Taht-ı şâhî-i Süleymân [de]virür yire ecel
2. Tolişur şâhib-i gencîne-i su‘ bân-ı ecel
3. Ğâfil olma gelicek devlet ile hân-ı ecel
4. ‘Alem-i taht ile gelmez saña sulţân-ı ecel
5. Hey şağın aınsuzın irer hele mihmân-ı ecel
6. Kûs ...

III

1. Ğâfil olma ecel irişür eyâ ferzâne
2. Bindirür esb-i fenâya kişiyi şâhane
3. Gösterür râh-ı diyâr-ı ‘ademi sulţâna
4. Sen benim gibi dilâ başlarsın efgâne
5. Pây-mâl itdürür âhir şütüri devrâne
6. Kûs ...

36_a

IV

1. Bir gice olmuş idim sâkin ü künc-i vağdet
2. Aldı gâyetde meni ‘âlem-i h‘âb-ı gâflet
3. İrdi cân gûşına bir özge şadâ ol vağ[i]t
4. Didî ey munţazır-ı râh u şabâh-ı rihlet

²⁹³ Türk edebiyatında bu mahlası kullanan pek çok şair bulunması ve elimizde bu şairlere ait çalışma bulunmayışından ötürü şairin kimliği tespit edilememiştir.

5. Ne yatarsın gözün aç şimdi varken fırsat
6. Kûs ...

V

1. Tekye-i tende çoğ eğlenmez iken de dil ü cân
2. Konağında iki üç gün turur ancak mihmân
3. Gönderir geldüğü yola kişiyi devr-i zemân
4. Ey 'Atâyî menzil-i maşşûd degildir bu cihân
5. Maħmilüñ bağlayıgör diğkat ile yürî hemân
6. Kûs-ı rihlet çalınur kâfile-i 'ömr geçer

36_b ŞADRÎ²⁹⁴

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

I

1. Hüsñ içinde ey ruħ-ı mihr-i cihân-ârâ seni
Hağ Teâlâ eylemiş bî-mişl [ü] bî-hemtâ seni
2. Tâ görelden gözlerim ey kâmet-i bâlâ seni
Hiç beğenmez bu gönül bir dilberi illâ seni
3. Ben seni gördüm güzeller içre müsteşnâ seni
Anıñiçün sevmedi gönüm güzel illâ seni

II

1. Kâmetüñ 'ar' ar lebün kevşer dişüñ dürr-i 'Aden
Kırpigin hañçer gözün 'abher saçın müşg-i Hoten
2. Beñzemezsin hüsñ ile hiç bir perî-yi ruhsâra sen
Hey perî-yi peyker güzel hey dilber-i nâzik beden
3. Ben seni ...

III

1. Sen şeh-i bî-mişl [ü] bî-hemtâya ey hûb-ı zemân
Nidüğini bilmeyüp mahiyyetüñ halk-ı cihân
2. Geh ferişteh gehmelek derler gehî hûr-ı hubân
Hüsñ-i hulķile begim va'llâhi bi'llâhi hemân
3. Ben seni ...

²⁹⁴ Türk edebiyatında bu mahlası kullanan pek çok şair bulunması ve elimizde bu şairlere ait çalışma bulunmayışından ötürü şairin kimliği tespit edilememiştir.

37_aRAĦMÎ²⁹⁵*fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün*

I

1. Baña bir gûşe mi var künc-i fenadan ğayrî
2. Baña maħrem mi²⁹⁶ olur derd-i²⁹⁷ ' anâdan ğayrî
3. Ger şorarlarsa dile bunca belâdan ğayrî
4. Dime kim yâre yok cev-r-i cefâdan ğayrî
5. Ne dilersen bulunur mihr ü vefâdan ğayrî

II

1. Neyleyim Pertev-i ħûrşîd²⁹⁸ cemâlün var iken
2. Maħmazam²⁹⁹ mâh-ı neve iki hilâlün var iken
3. Ğayre yer mi bulunur³⁰⁰ dilde ħayâlün var iken
4. Ne recâ eyler³⁰¹ ' uşşâk ki vişâlün var iken
5. Ne ğaraz ide ne bîmâre devâdan ğayrî³⁰²

III

1. Şerħa şerħa dilimi tîr-i cefâlar³⁰³ delicek
2. Siper-i sinemizi tîr-i ħavâdiş delicek
3. Ħâr-ı şahrâ-yı ecel dâmen-i ' ömre iricek
4. Meni³⁰⁴ ağlañ meni³⁰⁵ kim üstüme gelmez ölicek
5. Bir avuç toprağ atar bad-ı şabâdan ğayr

²⁹⁵ Erdoğın, *age.*, s.132. : *Divan*'da yer alan bilgilere göre şiirin başlığı çeşitli mecmualarda "Ğazel-i Necâtî Beg Tahmîs-i Rahmî Efendi" şeklindedir. *Mecmua*'da 3 bent 37_a'da bulunmaktadır. Diğer 2 bent ise 38_a'dadır. *Divan* ve *Mecmua*'da bent sayısı ortak olup sıralama açısından bazı farklılıklar görülmektedir: *Divan*'da III. bent II. bendin yerinde, II bent IV. bent olarak geçmektedir. IV. bent ise III. bent olarak geçer.

²⁹⁶ maħrem mi: maħrem kim *BRD*.

²⁹⁷ derd i: derd ü *BRD*.

²⁹⁸ ħûrşîd: ħûrşîdi *BRD*.

²⁹⁹ Maħmazam: baħmazam *BRD*.

³⁰⁰ ğayre yer mi bulunur: ğayrı agyâr durur *BRD*.

³⁰¹ ne recâ eyler: ne ümîd eyleye *BRD*.

³⁰² "Ne ğaraz ide ne bîmâre devâdan ğayrî": "Ne ğaraz eyleye bîmâr devâdan ğayrî" *BRD*.

³⁰³ tîr-i cefâlar: tîğ-ı belâlar *BRD*.

³⁰⁴ meni: beni *BRD*.

³⁰⁵ meni: beni *BRD*.

37_b RŪĤĪ³⁰⁶

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

1. Devlet-i dehrede müstağrık olan ger şâhlar
Müjd-i nân-ı bâriyye-i cennât-ı na'îm isterler
2. Kible-i ma' nâ-i fehm eyleyen kec-revler
Schvile secde edüp ecr-i 'azîm isterler
3. Ezber it kışşâ-i esrâr-ı velî³⁰⁷ ey RŪĤĪ
Hâzır (ol)³⁰⁸ bezm-i ilahîde nedîm isterler

³⁰⁶ Coşkun Ak, *Bağdatlı Ruhî Divanı (Karşılaştırmalı Metin)*, C 1, s. 581-582. : *Mecmua*'da şâirin mahlası başlıkta belirtilmemiştir. *Mecmua* ve *Divan* karşılaştırıldığında *Divan*'da gazel on üç beyittir. *Mecmua*'da sadece 3 beyit yer almaktadır. Ayrıca *Mecmua*'da yer alan 1. beyit ise *Divan*'da yer almamaktadır. *Mecmua*'da yer almayan beyitler *Divan*'daki beyit numaraları ile şöyledir:

1-Şanma ey h̄âce ki senden zer ü sîm isterler
“Yevme lâ-yenfa‘u”da kalb-i selîm isterler
2- Berzâh-ı hafv ü recâdan giçegör nâkâm ol
Dem-i âhîrde ne ümmîd u ne bîm isterler
3- Unudup bildiğini ‘ârif iseñ nâdân ol
Bezm-i vahdetde ne ‘ilm ü ne ‘alîm isterler
4- ‘Âlem-i bî-meh ü hurşîd ü felekde hergiz
Ne mühendis ne müneccim ne hâkîm isterler
5- Mağbes-i keşf-i ma‘ânîde çok esrâr açılır
Varamaz nefsi-i gâzûb anda hâlîm isterler
6- Harem-i ma‘ nâya bigâneye yol virmezler
Âşinâ-yı ezeli yâr-i kadîm isterler

7-Sâkin-i dergeh-i teslîm-i rızâ ol dâ'im
Ber-murâd itmege hîdmetde muķîm isterler
8-Dergeh-i fakre varup dirlüğünü ‘arz itme
Anda hergiz ne sipâhî ne za'îm isterler
9-Cürmüne mu'terif ol tâ'ata mağrûr olma
Ki şifâ-hâne-i hikmetde saķîm isterler
10-Âşık ol şerbet-i vaşl ister iseñ kim 'uşşâk
Çâresüz derd arayup renc-i elîm isterler
11-Ni'met-i zâhire dilbeste olan gürsineler
Müzd-i nâm-pâreye cennât-ı na'îm isterler

³⁰⁷velî: dili *BRD*.

³⁰⁸*Divan*'da ol ifadesi yer almaktadır. Muhtemelen *Mecmua*'nın mürettibi tarafından yazılması unutulmuştur.

(?) MÜFRED

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Meşveret ehli kişiniñ maḥzen-i esrârıdur
Pes gerek bir kişi kim şıdḳ u emânet kârıdur
2. Key 'azîz [ü] muḥteremdür yâr-ı şâdıḳ cümleden
Muştafâ'nuñ nîtekîm şıddîk-i yâr-i ğârıdur

(?)

fe' ilâtün mef' âilün fe'ûlün

1. Kişi kim ide sırrını muḥassen
2. İki ni' met olur aña mu' ayyen
3. Biri maḳşûdına olmaḳ muḫaffer
4. Biri kimseye olmamaḳ musaḫḫar

38_aRAḤMÎ³⁰⁹

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

IV

1. Cismine³¹⁰ ehl-i nazar nergis-i şehlâ didiler
2. Mîme beñzer diyicek la' liñe zîbâ didiler
3. Cîme teşbih idicek kâküliñi³¹¹ lâ didiler
4. Elif-i kâmetiñe³¹² ḳaşlaruñı râ didiler
5. Meni³¹³ kim egleye ' âlemde bu râdan ğayrı

³⁰⁹ Erdoğan, *age.*, s. 132. : Şiir *Divan*'da 5 bentten mürekkeptir. *Mecmua*'da 3 bent 37_a'da bulunmaktadır. Diğer 2 bent ise 38_a'dadır.

³¹⁰cismine : çeşmüne *BRD*.

³¹¹kâküliñi: zülfini *BRD*.

³¹²elif-i kâmetiñe: şol elif-i kâmetiñe *BRD*.

³¹³meni: beni *BRD*.

V

1. **Rahmiyâ** virmevicek yâr saña³¹⁴ vuşlat elin
2. Vire mi şâhid-i maqşûd ' acabâ devlet elin
3. Âh (u) zâr ile urup birbirine hayret³¹⁵ elin
4. Yüzine tutsa Necâtî ne ' aceb haclet elin
5. Nesi var yüze gelür dest-i du' âdan gayrî

38_b **SIRRÎ EFENDÎ –SELLEMA'LLÂH³¹⁶ FERMÂYED**

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Hoş zuhûr itdi şehr içre bir ahmağ deli
İster imiş olmasın âsâ vü mest çıblağ deli
2. Şimdi erbâb-ı cünûna server-i serdârdur
Çaldırıp tabl u nefirin dikdi bir sancağ deli
3. Gülğule virdi cihân mülkine âvâz-ı cünûn
Velvele şaldı bütün dünyâya bir şoblağ deli
4. Âşiyân-ı murğ olurdu başına mecnûn-veş
Olmayaydı ' âdeti her dem başın şalmağ deli
5. Şimdi mecnûn nöbetin şavdı maqâmında henüz
Aldı meydân-ı cünûnı şunda bir yabrağ deli
6. Bir deli şehr içinde çokdur dimez ammâ şehâ
Neyleyim kâbil degil haşmı katı yavlağ deli

³¹⁴ saña: bize *BRD*.

³¹⁵ hayret: hasret *BRD*.

³¹⁶ Türk edebiyatında bu mahlası kullanan pek çok şair bulunması ve elimizde bu şairlere ait çalışma bulunmayışından ötürü şairin kimliği tespit edilememiştir.

39_aFAHRİ³¹⁷*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

1. Girse yüz yaşına bir pîrezeni söyletün
Kendüni yeg tutar on iki yaşında kızdan
2. Dişleri kalmasa ağzında nedendür şorsañ
Dir ki döküldü dişim gitdi kamu nezleden
3. Yüzi buruşsa ağarsa saçı şorsañ ki nedür
Dir ki aq saçlı güzel çehreli bir kızoğlan
4. Beslese niçe zemân 'avreti göz yağı ile
Bir gice varmasa olur gözine iri diken
5. Kulu kûrbânı olursan gice gündüz anuñ
Şarf idüp mâlıñı geçsen yolına varından
6. Bir gice varmaz iseñ yanına anuñ
Sürecek öldürecek aşılacak sensin sen
7. Her kime hâlîmi añsam aña derdim açsam
Beni[m] elbette halâş olmamı ister Hâk'dan
8. Ne belâ idi senüñ başıña 'avret olmağ
Rind-i 'âlem geçinür 'acabâ düşdi neden

39_b

9. Didiler mi saña var pîrezenüñ ol hammadlı
Arkaña al yürî bir bâr-ı belâyı yüklen

³¹⁷ Türk edebiyatında bu mahlası kullanan pek çok şair bulunması ve elimizde bu şairlere ait çalışma bulunmayışından ötürü şairin kimliği tespit edilememiştir.

10. Neyler idüñ evi bir pîrezen ile ey dil
Neñe yitmezdi senüñ kabır-i gerdün-i kühen
11. Sen degil niçelerin başına gelmiş işdir
Çurtulursañ şıgın Allâh'a hemân gel çatlan
12. Nefs-i şûmuñ saña eylerse teğâzâ ey dil
Şaşkın evlenme hemân neyler olursa eglen
13. Bir şeh-i hüsne yüri kendüñi qurbân eyle
Çurtılursañ bu belâdan sen eger sağ u esen
14. Derdimüñ biñde birini der isem ey **Fahrî**
Niçeler fâriğ olur dünyâda evlenmekden
15. Çâre bulmazsan eger çurtılmağa ey dil
Turıgör kaydını kaldır çopuzı erkenden
16. Kimseyi anlara yâ Rab giriftâr itme
Hıfz idüp şaşklar bizi her birinüñ şerrinden

40_a**BÂQÎ**³¹⁸*mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün*

1. Açıl bâğuñ gül-i nesrîni ol ruhsârı görsünler
Şalın serv-i şanavber şive-i reftârı görsünler
2. Çapuñda hâşıl itdi bu devâsuz derdi hep gönlüm
Ne derde mübtelâ oldu dil-i bîmârı görsünler

³¹⁸Sabahattin Küçük, *age.*, s. 134. : *Divan* ve *Mecmua* karşılaştırıldığında beyit sayısı açısından herhangi bir farklılık görülmemektedir. Sadece *Divan*'da 3. ve 4. beyitlerin sıralaması farklıdır. 3. beyit 4. beyitin yerinde; 4. beyit ise 3. beyitin yerindedir.

3. Ten-i zerdümde³¹⁹ pehlûm üstüh'ânı sayılır bir bir
Beni seyr itmeyen erbâb mûsîkârı görsünler
4. Açıldı dâğlar sînemde çâk itdüm girîbânı
Muhabbet gülşeninde açılan gülnârı görsünler
5. Güzeller mihri-bân olmaz demek yañlışdur ey **Bâkı**
Olur va'llâhi bi'llâhî hemân yalvarı görsünler

40_b 'ULVÎ³²⁰

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

1. Günâhum bildüm eylersem n'ola şefkat recâ senden
Benüm devletlü sulţânım haţâ benden 'aţâ senden
2. Beni zulm ile öldürmek diler hañçer çeküp ğamzeñ
Şehâ dîvân-ı hüsnüñde şikâyet var saña senden
3. Niçe nevrûzlar geçdi niçe bayrâmlar geçdi³²¹
Müyesser olmadı gitdi baña³²² bir merhabâ senden
4. Hayât-ı câvidânım³²³ şihhatim 'ömr-i 'azîzimsin
Hudâ'dan isterim kim olmayam bir dem cüdâ senden
5. Gerek öldür gerek dirgür³²⁴ seni terk eylemez 'Ulvî
Cefâña râzıyam³²⁵ lâzım degül baña³²⁶ vefâ senden

41_a *Beyaza boş*

³¹⁹zerdümde: zârümde *BD*.

³²⁰ İsmail Çetin, *age.*, s. 478. : *Mecmua* ve *Divan* arasında beyit sayısı veya sıralaması bakımından herhangi bir farklılık bulunmamaktadır.

³²¹geçdi: geldi *DUD*.

³²²baña: bize *DUD*.

³²³câvidânım: câvidânımsın *DUD*.

³²⁴dirgür: dür ger *DUD*.

³²⁵râzıyam: râzıdır *DUD*.

³²⁶baña: aña *DUD*.

41_b YAHYÂ³²⁷

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Cümle âlem ' âşıkı olsa nola cânânımuñ
Kulları çok olduğunu isterem³²⁸ sultânımuñ
2. Sâye-veş üftâdesinüñ haddi vü pâyânı yok
Gün gibi ' unvânı vardur yâr-i ' âlî-şânımuñ
3. Hem zarîf ü hem laîf ü hem halîm ü hem selîm
Zerrece noşşânı yokdur ol mâh-ı tâbânımuñ
4. Bir selâmın almağa cânlar virür ' âşıkları
Cânımuñ cânı olan ol âfet-i devrânımuñ
5. Unuduldum kaldım ey **Yahyâ** beni añmaz habîb
Okıya bir gün meger eşa' rını dîvânımuñ

YAHYÂ³²⁹

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

1. Baña yetmez mi bu devlet ki cefâ eyleyesin
Vây aña kim ne cefâ vü ne vefâ eyleyesin
2. Pâdişâhum umarım ben kuluñı bir gün ola
Himmete lâyıq u ihsâna seza eyleyesin
3. İşte ben ' ışkuñla cânımı teslîm itdüm
Bârî añdıqça³³⁰ baña hayr ü du' â eyleyesin

³²⁷ Çavuşoğlu, *Yahya Bey Dîvân Tenkidli Basım*, s. 427-428: Divan ve Mecmua karşılaştırıldığında beyit sayıları eşit, sıralamaları aynıdır.

³²⁸ isterem: isterin *YBD*.

³²⁹ Çavuşoğlu, *Yahya Bey Dîvân Tenkidli Basım*, s. 479-480: *Divan ve Mecmua* karşılaştırıldığında beyit sayıları eşit, sıralamaları aynıdır.

4. Öldüğüm işide şâyed ki şafâlar süre yâr
Ey müezzîn öliceğ baña şalâ eyleyesin
5. Bir gice hâne-i **Yahyâ**'ya gelem dimiş idüñ
Hiç ola mı varasın ahde vefâ eyleyesin

42_a³³¹ (?)

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Her kimüñ var ise zâtında şerâret küfrü
İşlâhât-ı 'ulûm ile müslümân olmaz
2. Eyleseñ tûtîye ta' lîm-i edâ-yı kelîmât
Sözi insân olur anuñ özi insân olmaz
3. Seng-i hârâ-yı kızıl kan ile rengîn itsen
Tab' ı tağyîr olur anuñ la' l-i bedağşân olmaz

42_b ÂGEHÎ³³²

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Çekdirüp firqatîni³³³ bizden irâğ oldun sen
Bağr-i firqatde niçe furtunalar çekdüm ben
2. Sen yıķarsın bu yaķalarda gönüller şehrin
Dil ü cân mülkini yağma edici sensin sen
3. Bâd-ı 'ıškuñ alavand eyledi şabrum gemisin
İlevend oldı gönül tıflı senüñ derdinden

³³⁰ ańdıķça: sögesin bari *YBD*.

³³¹ *Mecmuâ*'da şiirin başlığı yoktur. Şiirin içinde mahlas belirtilmediğinden kime ait olduğu tespit edilememiştir.

³³² Andreas Tietze, "XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili-Âgehî Kasidesi ve Tahmisleri", *Türkiyat Mecmuası*, CIX, İstanbul, 1946-1951, s. 113-138.

³³³ firqatîni: firqatañı, *ÂK*.

4. Bâd eser³³⁴ cübbeñ ise atlasdan olaldan câna
Gemici tentelerin³³⁵ ‘âşıkâ³³⁶ zâr itdün sen
5. Seyr iden yüziñi deryâda irüşür Hızır’a
Kadre uğrar seni kerre qadırğada gören
6. Bañr-i ‘ışk içre yürürsem n’ola yelken toruda
Bir ħarâmî bağıcı yâre esîr oldum ben
7. Yârüm ağıyâr ile seyrâna çıkar deryâya³³⁷
Ehl-i dil ‘âşık olan volta urur geñ yaqadan
8. Dûd-ı âhum direk oldu bağırmuz keştîdür
Bir yeñi yelken olupdur aña gerdûn-ı kühen
9. Cânda suğurya durur derd belâ ü renc ü ‘anâ’
Aşağa(?)³³⁸ oldu gönül manqaları miñnetden
10. Geldi çatdı dil ü cân zevraqına derd ü elem³³⁹
Bizi çignetmege bu fülki felek tutdı dümen
11. Rûzigâr oldu muĥâlif başıma üşdi belâ
Başladı geldi qaraltı³⁴⁰ yine başdan kıçdan
12. Bañr-i ‘ışka düşeli oldu muĥâlif çenber
Qorqum oldur ki gele bâd-ı belâ yapraqdan
13. Eger olduñsa maĥabbet deñizinde mellâĥ
Puşula başqa³⁴¹ gerek ħartı aña³⁴² derd [ü] miñen

43_a

³³⁴ Bâd eser: Barbariçañ siyeh, *ÂK.*

³³⁵ tentelerin: neftilerin, *ÂK.*

³³⁶ ‘âşıkâ: ‘âşık-ı, *ÂK.*

³³⁷ Yârüm ağıyâr ile seyrâna çıkar deryaya: Yâr ağıyâr ile deryâya çıkar seyrâna, *ÂK.*

³³⁸ aşağı(?): istifâ, *ÂK.*

³³⁹ derd ü elem: bâd-ı belâ, *ÂK.*

³⁴⁰ qaraltı: qarıntı, *ÂK.*

14. ʿ Işk deryâsına şalduñ bu³⁴³ gönül zevrağını
Bulımazsın bu yaqalarda dilâ sen mesken
15. Hûblar forsa kaçup saña kenâr olmazsa
Olma anlardan alarğa³⁴⁴ bir iki gün qatlan
16. Baħr-i ʿ ışk içre olan ʿ âşıkça pendüñ³⁴⁵ zâhid
Karadan âlet oñarmaq gibidür geñ yaqadan
17. Götür urğıl yüki³⁴⁶ olma paçariz ey ağyâr
Yâri ben baħr kenârında kenâr eyler iken
18. Ey gönül niçe yatarsın bu lîmân-ı tende
Himmetüñ lengerin al mevsîmidür aç yelken
19. Kõrsan ol hâşılı dünyâdan alarğa olıgõr
Bu hay(1)rsuz adada durma hemân³⁴⁷ iso seren
20. Himmetüñ göncügin elden şalıverme zinhâr
Keşt-i şabruñı şakla alavand olmaqdan
21. Alamarğayla yüri yoħsa yel yelkende
Çünkü ʿ âşık olımazsıñ hele bârî yelten

43_b

---

³⁴¹ başqa: sevk, ÂK.

³⁴² añ: gamm u, ÂK..

³⁴³ şalduñ bu: şalduñsa, ÂK..

³⁴⁴ alarğa “للا” imlasıyla yazılmıştır.

³⁴⁵ pendüñ: pend ey, ÂK.

³⁴⁶ urğıl yüki: ırğalya, ÂK.

³⁴⁷ hemân: dilâ ÂK.

22. Durmazam³⁴⁸   ışka sefer eylemege   azm eyle
R zig r oldu y ri tente fora s k yelken
23. Etmek isterse  eger baĝ-ı cin nda manca
  Amel-i z hdi  omayasın³⁴⁹ v fir y klen³⁵⁰
24. Orsa varsa   ıkamazsı  po a varsa ³⁵¹ gird b
Nice  ullansa  atar  araya bu ke t -i ten
25. Olmadım lenger-i ten baĝr-i fen da fonda
P rse  l tla c n  alyetasın  ullan
26. Ey dir ĝa bizi ĝ fille zeb n itdi hev 
Geldi  atdı dem r  st nde yaturken d  men
27. Y  İlah  bizi gird b-ı hev dan  urtar
Bize yol vir varalum bir ilim na erken
28. Olsa dery  kumu mi d r  ayurmaz derdi 
S   ati var ge er ey ** gehi**  abret  atlan
29. Kelim tum d rr-i dery yı  a ı at a lar
Baĝr-i ma  nada  in verlik iden ehl-i su an

44_a

---

³⁴⁸durmazam:  ulzum-i  K.

³⁴⁹ omayasın:  umanyasın  K.

³⁵⁰Mısranın vezni bozuktur.

³⁵¹varsa : gitsen  K.

[Niyâzi]³⁵²

10 Heceli

1. Çün saña gönlüm mübtelâ düşdi
Derd-i gâm baña âşina düşdi
2. Zühd-i taqvâya yâr idim evvel
‘İşkuñla bende hep cüdâ düşdi
3. Nîce terk etsün ‘ışkı şol ‘âşık
Aña qarşı hây³⁵³ mehlikâ düşdi
4. Kim seni buldı kendi yok oldı
Vaşlıña ey dost cân baḥâ düşdi
5. Bu Niyâzi’nüñ hiç vücûdunda
Zerre ḳomadı hep beḳâ³⁵⁴ düşdi
6. Vâ‘ iz eydür gel ‘ışkı terk eyle
Hep beḳâ düşdi³⁵⁵

³⁵² Tatcı, *Divan-ı İlâhiyât*, s. 557-558: *Divan* ve *Mecmua* karşılaştırıldığında beyit sayısı ve sıralaması bakımından farklılık görülmektedir. *Divan*’da beyit sıralaması şu şekildedir: 1, 2, 6, 3, 4, 5. *Divan*’da toplam 8 beyit yer almaktadır. *Mecmua*’da 2 beyit eksiktir. *Mecmua*’da bulunmayan beyitler *Divan*’daki beyit numaraları ile şöyledir:

5. Vechiñi görsem dağılır ‘aqlım
Zülfüñ ana çün muḳtedâ düşdi
7. ‘Aşḳa ‘uşşâkıñ da‘vet etmişsin
Cân ḳulağıña ol şadâ düşdi

³⁵³ hây: sen *Dİ*.

³⁵⁴ beḳâ: yaḳa *Dİ*.

³⁵⁵ “Hep beḳâ düşdi”: “Nideyim şabrım hep bî-vefâ düşdi” *Dİ*.

44³⁵⁶FAZLÎ EFENDÎ³⁵⁷*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

1. ' Âkıla tevhîd-i fazl-i ' adl olsun çün şikâr
Şafha-yı deryâda oldu haţt-ı geşt-i âşikâr
2. Fülk-i meşhûn âyetini yazdı dest-i Nûh'la
Levh-i baħr üstünde ' arş işbâtın etdi Kirdgâr
3. Haţt-ı vâhid üzre bünyâd eyledi her cüz'ini
Ya' nî tevhîd olmasa eczâ olamaz ber-ķarâr
4. Her biri ģarf gibi şâmitdür idemez beyân
Cem' olup bir olsa olur nâţık-ı kelâm ma' nîdâr
5. Derc oldu anda ' il(i)m-i evvelîn ü âhîrîñ
Fehm eder tafşîlini kim olsa ehl-i i' tibâr
6. Şûret-i ma' nî ile zât u şîfâtın şâni' üñ
Gösterir fülki felek gibi bu fülk-i hoş-nigâr
7. Çâr rükni dört lafzdur on ikidür cüzleri
Her cüz' i burc-ı felekdür fülkde anuñ mişli var

45_a

8. Cümle erkânı niye cem' oldı ism-i zâtda
Zâta iren oldı fazl ehli vü itdi iftiģâr

³⁵⁶ Şairin mahlasının hemen üstünde şu ifade yer almaktadır: “Bismi'llâh lâilâhe illa'llâh ve biķavlihi vâz' iü'l-felek bâ' isinâ ve biķavlihi ve ķâle erkebû fihâ bismillahi mecrîhâ”

³⁵⁷ Türk edebiyatında bu mahlası kullanan pek çok şair bulunması ve bu şairlerle ilgili yapılan çalışmalarda ilgili şiir bulunmayışından ötürü şairin kimliği tespit edilememiştir.

9. Oldı memdûd üstüne medd-i hevâ-yı tâ-delîl
Ola bu fülke hevâ devr etdüriserdür diyâr
10. Cümlesine mebde'-i merci' olan bir zâtdur
Bâ'da olan nokţadur aña müşîr-i müşk-bâr
11. Emr-i Hâk'la şekl-i şayr üzre binâ itdi anı
Oldu mîm minķâr-ı dıraht ba'ş se târîh mühr-vâr
12. Sînesini sîne'-i şayr itdi pâyânın yüce
Hâtm olıcaķ nuţķ-ı halk itdi aña Zü'l-iķtidâr
13. Peykerî gibi Hâkı tevĥîd iderdi lafzla
Siĥre ĥaml eylerdi anı müşrikîn olan şerâr
14. Dir idi ben bir sefneyim giren bulur necât
Girmeyenler ġarķ olup ölse gerekdür yiri nâr
15. Baña kim ki olur mü'min ü muvaĥĥid şıdķla
Öyle oldı öyle olur haşre dek cârî bu kâr
16. Bir şadefdür şûreti ma' nâsı cevherdir anuñ
Cevheri tevĥîde iren giren oldur şehsüvâr
17. Yâ ceseddür şûreti mefhûmu anuñ rûĥdur
Şûret-i ma' nâyı itdi 'âlim-i fazl iĥtiyar
18. 'Âlimi 'adl ehli ancaķ ħaldı naķş u şûrete
Bulmadı fazlı dirîġâ olmadı ol şehriyâr
19. Bir bedendir bu sefine rûĥdur anuñ re'isi
Ehl-i ĥidmetdür ħavvâsı emre ider intizâr

20. Emr-i hikmet üzre olursa selâmetdür beden
Her hevâ önüne düşse gelür aña inkisâr

21. Cümle eczâsını zevc eyledi qalbün kıldı bir
Münferid olan elif gibi dümendür ber-kenâr

46_a

22. İki engüşt arasında munqalibdür qalb gibi
Vechi her ne cânibe dönse döner bile civâr

23. Halk-ı ‘âlem añlayup tevhîd-i dil bir itseler
Olalar cümle şıraṭ-ı müstaḳîmde pâydâr

24. Bu felek fülk-i bedendir pâdişâhdur rûḥ aña
Ber-şıraṭ-ı müstaḳîm eyleye Hâḳ leyl ü nehâr

25. Şafḥa-i aḥkâmda çekildikçe ṭoḡrı ey güzîn
Çekilüp ol resme bu geşt ile zeyn olsun bahâr

46_bHÜDÂYÎ³⁵⁸

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Cân-ı dilden Hâlık’ı zikr idelim
Hoş sa‘âdet ehli etmiş Hâḳ bizi
Luṭf-ı bî-pâyânına şükr idelim
Hoş sa‘âdet ehli etmiş Hâḳ bizi

2. Ehl-i îmân ehl-i islâm eyledi
Bunca luṭf bunca iḥsân eyledi
Fazl u iḥsânını etmâm eyledi
Hoş

³⁵⁸ Tatcı ve Yıldız, *Azîz Mahmûd Hüdâyî Divanı*, s. 205: *Mecmua* ve *Divan* arasında dörtlük sayısı ve sıralaması bakımından herhangi bir farklılık yoktur.

3. İtdi luḫfundan Ḥabîb'üñ ümmeti
Hem naşîb itdi sarây-ı vaḫdeti
Umarız envâ^ç -ı fetḫ u nuşreti
Ḥoş ...
4. Yardım itdi çün ^ç inâyet ^ç askeri
Rehber oldı enbiyânuñ serveri
Eyledi bizi ḫaḫîḫat mazḫarı
Ḥoş ...
5. Şems (ü) vaḫdetden irişdi sırr-ı nûr
Ḥâşıl oldı ḫalbe envâ^ç -ı sürûr
Ey **Hüdâyî** ola gör ^ç abd-i şükür
Ḥoş sa^ç âdet ehli etmiş Ḥaḫ bizi

47_a**HÜDÂYÎ**³⁵⁹*10 Heceli*

1. İstemez ^ç âḫıl fâni dünyâyı
Sensin ey Mevlâ maḫlab-ı a^ç lî
Neylesün ^ç âşık fâni dünyâyı
Sensin ey Mevlâ maḫlab-ı a^ç lî
2. ^ç Âşık Şirîn'e cân virür Ferhâd
Leylâ yâdına Ḳays ider feryâd
Seni arzûlar ^ç âşık-ı nâ-şâd
Sensin ...
3. Vird içün bülbül derd ile nâlân
Oldı pervâne şem^ç ine sûzân
^ç Âşıkuñ sensin derdine dermân
Sensin ...

³⁵⁹ Tatcı ve Yıldız, *Azîz Mahmûd Hüdâyî Divanı*, s. 72: *Divan* ve *Mecmua* arasında dörtlük sayısı ve sırası bakımından bir farklılık görülmektedir.

4. ‘Âşıkun ‘ışkı kudretünledür
Şâdıkuñ şıdkı vuşlatuñladur³⁶⁰
Cennetün zevkı rahmetünledür³⁶¹
Sensin ...

5. Bu Hüdâyî’de şabra taakat yok
Zâtıña³⁶² lâyıq bir ‘ibâdet yok
Baña³⁶³ kulluğdan özge lezzet³⁶⁴ yok
Sensin ey Mevlâ maṭlab-ı a‘ lâ

47_bŞÂDIKÎ³⁶⁵

mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün

I

1. Hüdâyâ itme hâlî dâ’imâ dilden Şekûr ismin
Gözümünden dırı kılma pertev-i envâr Nûr ismin
2. Enîs dem-be-dem bu kalb bî-şabra Şabûr ismin
Baña ğayret müyesser it ki vird idem Ğayûr ismin
3. Ye maḥv it levḥ-i ‘isyândan bu ‘abd-i pür-kuşûr ismin
Çıkar yâ Rabbî esmâ-i ḥüs(i)nâdan Ğafûr ismin

II

1. ‘Uşâtuñ cürmini ‘afv itmek îkeñ rûz-ı şeb kârûñ
‘Iyân iken zünûb ehline remz-nâm ğaffârûñ
2. ‘Uyûbın setr iderken kâ’inâtuñ ism-i Settâr’uñ
Raḥîmâ geçmemek lâyıq mı cürmünden bu ğam-ḥ’ârûñ
4. Ye maḥv it levḥ-i ‘isyândan bu ‘abd-i pür-kuşûr ismin
Çıkar yâ Rabbî esmâ-i ḥüs(i)nâdan Ğafûr ismin

³⁶⁰ vuşlatuñladur: rahmetünledür *AMHD*.

³⁶¹ rahmetünledür: vuşlatuñladur *AMHD*.

³⁶² zâtıña:, ṭapuña *AMHD*.

³⁶³ baña: saña *AMHD*.

³⁶⁴ lezzet: ‘izzet *AMHD*.

³⁶⁵ Türk edebiyatında bu mahlası kullanan pek çok şair bulunması ve elimizde bu şairlere ait çalışma bulunmayışından ötürü şairin kimliği tespit edilememiştir.

III

48_a

1. Gelelden ‘âleme cürmi vü şenâ‘ atdür baña hep kâr
‘İbâdet itmege qalmaz heves bu qalb-i nâ-hem-vâr
2. İderken bir günâha nâdim olup biñ kez istiğfâr
Revâ mı rûz-ı maşşerde benim hâlim ola düş-var
3. Ye maşv it ...

IV

1. Ola hâşâ ki vaḥdâniyyetüñ ḥaqqında inkârüm
Resûlüñ Muştafâ’ya dil ü cân ile iqrârüm
2. Muḫâbıkdur kamu şer‘ -i şerîfe tavr [ü] eṭvârüm
Düşer mi dûzeḫ içre âh-ı zâr almak benim kârüm
3. Ye maşv it ...

V

1. Du‘ âsın müsteḫâb it **Şâdık’uñ** şubḫ u mesâ ḥaqqı
Ḥabîbüñ Muştafâ ile cemî‘ î enbiyâ ḥaqqı
2. Refîk baña tevfiķüñ gürûh-ı evliyâ ḥaqqı
Tevakḫufsuz kabûli dergehüñ olan du‘ â ḥaqqı
5. Ye maşv it levḫ-i ‘isyândan bu ‘abd-i pür-kuşûr ismin
Çıkar yâ Rabbî esmâ-i ḫüs(i)nâdan Ğafûr ismin

48_bPENDNÂME-İ ‘AZMÎ EFENDÎ³⁶⁶*fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün*

1. Her işe kıl besmeleyle ibtidâ
Zikrûñ olsun dâimâ ḥamd-ı Ḥudâ
2. Tâhir ol dâim şalâḫı pîşe kıl
Hem ‘azâb-ı dûzahı endîşe kıl
3. Kâhil olma kıl namâza ihtimâm

³⁶⁶ Sibel Kocaer, *age.*, s. 95-96. : Esere ait diğere beyitler 11_a-11_b’de bulunmaktadır.

Dur otur ehl-i şalâh ile müdâm

4. İster iseñ artura ¼adrüñ Hudâ
Rûz şeb eyle tazarru' ¼ıl du'â
5. Kim ki kâr ü pîşesin ' isyân ider
Şüphesiz ol rızķına noķşân ider
6. Ni' mete şükr ve belâya şabr ¼ıl
Kim bulur andan cilâ mirâ' t-1 dil
7. Şükr kayd-1 ni' met-i mevcûdedür
Şabr kayd³⁶⁷-1 n' imet-i mefķûdedür
8. Kimseye itme³⁶⁸ sitem ¼ılma³⁶⁹ cefâ
Dost ¼ılmaz merdüm-âzârı Hudâ
9. Şâdî-i dünyâyâ mesrûr olma hiç
İltifât-1 şâha mağrûr olma hiç

---

³⁶⁷¼ayd: şayd *PA*.

³⁶⁸itme: ¼ılma *PA*.

³⁶⁹¼ılma: itme *PA*.

SONUÇ

Bu çalışmada Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Bölümünde bulunan *ASL 609 MC 67* numaralı *Mecmua* incelenmiştir.

Söz konusu *Mecmua* 48 varaktan oluşmakta olup nesih hatla yazılmıştır. İstinsah tarihi belli olmayan *Mecmua*'nın mürettibinin Muhammed isimli bir kimse olduğu tahmin edilmektedir. *Mecmua*'nın şiirlerini ihtiva ettiği şairlerden yola çıkarak 17. yüzyıl sonlarında tertip edildiği düşünülmektedir.

Çalışmada *Mecmua*' incelenmeden önce genel olarak mecmualar hakkında bilgi verilmiş, daha sonra *Mecmua*' içerik bakımından ele alınarak metni transkribe edilmiştir. *Mecmua*'da bulunan şiirlerin vezinleri, nazım şekilleri, şairleri ve şairlerin yaşadıkları yüzyılları konu edinen tablolar yapılmıştır. *Mecmua*'da pek çok nazım şekli bulunmasına rağmen en çok yer alan nazım şeklinin gazel olduğu görülmüştür. Mecmuanın mürettibi, aruz vezniyle yazılmış şiirlerin yanında hece ile yazılmış şiirleri de mecmuasına kaydetmiştir.

Mecmua'nın *MESTAP* Tablosu da ayrı bir bölüm başlığı altında dikkatlere sunulmuştur. *Mecmua*'da bulunan manzumeler, transkripsiyonlu metni yayınlanmış divanlarla, tezlerle mukayese edilerek farklılıklar dipnotta belirtilmiştir. *Mecmua*'da bulunmayan beyitler, kelime veya ifade farklılıkları da dipnotta gösterilmiştir. *Mecmua*'da mahlası yer alan 40 şairden 17 tanesinin açık kimliği tespit edilememiştir. Dört şairin ise kimliği tespit edilmesine rağmen herhangi bir eseri bulunmadığı ya da günümüze ulaşmadığı yahut henüz üzerlerinde bilimsel araştırmalar yapılmadığı için karşılaştırma imkânı olmamıştır. Şairlerin kimliği tespit edilirken tezkirelerden, *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*'nden, sanal ortamda hizmet veren *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*'nden, nazire mecmualarından ve *İslam Ansiklopedisi*'nden faydalanılmıştır. *Mecmua*'da herhangi bir istinsah kaydı bulunmayışı şairlerin kimliklerini tespit etme işini oldukça güçleştirmiştir.

Mecmua'nın en önemli tarafı, kimliği belirsiz veya müşterek mahlaslı olup divanlarda şiiri bulunmayan şairleri ihtiva etmesidir. *Mecmua*'dan hareketle dönemin edebî beğenisine tanıklık etmekle birlikte asıl kaynaklarla *Mecmua*'da yer alan manzumeler arasındaki farklılıklar da oldukça önemlidir. Kütüphanelerimizde bulunan

bu tarz mecmuaların zaman içinde geniş kapsamlı bir dökümünün yapılması, Türk edebiyatı açısından çok önemli bulgular ortaya koyabilecektir.

KAYNAKÇA

- “Abdî”.http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=abd%C3%AE&p=2 (Son Erişim Tarihi: 11. 04. 2018).
- “Ahmed”.http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=ahmed&p=1(Son Erişim Tarihi: 11. 04. 2018).
- Ak, Coşkun. *Muhibbî Divânı*, KTB Yayınları, Ankara, 1987.
- Ak, Coşkun. *Bağdatlı Rûhî Divanı Karşılaştırmalı Metin I-II*, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa, 2001.
- Akbayar, Nuri. *Mehmed Süreyyâ, Sicill-i Osmânî (I-V)*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1996.
- Akpınar, Hüseyin. *Gülşenilikte Musikî ve Musikîşinaslar* (Basılmamış Doktora Tezi), Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa, 2004.
- Akkuş Metin ve İsen Mustafa. “Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi, Seyfettin Özege Kitaplığı, Ağâh Sırrı Levend Yazmaları, Türkçe Divanlar Kataloğu”, *Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisi*, S 18, Ezurum, 1990, s. 1-32.
- Artukoğlu, Merve. *Cinânî Divanında Sosyal Hayat* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2013.
- Aslan, Üzeyir. *İvaz Paşa Oğlu Atayi Divanı*, Kriter Yayınevi, İstanbul, 2016.
- Aşkar, Mustafa. *Niyazî-i Mısrî ve Tasavvuf Anlayışı*. KB Yayınları, Ankara 1998.
- “Atâyî”.http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&m_ad=atay%c3%ae&m_eserleri=&m_dogum_yer&m_dogum_olun=&m_meslek=&m_yazar= (Son Erişim Tarihi: 13.04.2018).
- Ayan, Hüseyin. *Nesîmî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkitli Metni I*. TDK Yayınları, Ankara, 2002.
- Aydemir, Yaşar. “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”, *Turkish Studies*, Volume 2/3, Summer 2007, s. 122-137.

- Aydemir, Yaşar. “Biyografi Kaynağı Olarak Mecmualar”, (hızl. R. Virmiça), *Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyumu Bildirileri Kitabı: 6-8 Mayıs 2011- Nevşehir: Bildiriler*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2011, s. 87-100.
- Aydın, Abdullah. “Ahmed Câhidî ve Divanı”, *Akademik Bakış Dergisi*, S 36, Celalabat, 2013, s.1-21.
- Baş, Mehmet Şamil. *Aşkî Mustafa Efendi'nin Vahdet-nâme Mesnevîsi (Metin-Muhtevâ-Tahlîl)*(Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2007.
- Boşdurmaz, Nurcan. *Aşkî Divanı: İnceleme-Metin* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2000.
- Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri I-III* (hızl. Yavuz, Fikri ve İsmail Özen) C 1, Meral Yayınları, İstanbul, 1972,
- Buyruk, Ethem.*Bağdatlı Rûhî Divanında Sosyal Hayat* (Basılmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2015.
- Canım, Rıdvan. *Latîfî, Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzemâ*, AKM Yayınları, Ankara, 2000.
- Ceyhan, Âdem. “Âlim ve Şair Bir Osmanlı Müderrisi: Pîr Mehmed Azmî Bey ve Eserleri”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, S 1, İstanbul, 2000, s. 243-286.
- Ceyhan, Âdem. *On Altıncı Asır Osmanlı Âlimlerinden Azmî Pîr Mehmed Bey ve Divanı*, Manisa, 2006.
- Ceyhan, Âdem. Azmî, Pîr Mehmed,*Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, 2013,<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com>(Son Erişim Tarihi: 14. 05. 2018).
- Çavuşoğlu, Mehmed. *Yahya Bey Divan Tenkidli Basım*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1977.
- Çavuşoğlu, Mehmed ve Tanyeri, Ali. *Zâtî Divanı*, İÜ Edebiyat Fakültesi, İstanbul, 1987.

- Çavuşoğlu, Mehmed. “Bâkî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C 4, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1991, s.537–540.
- Çelebi, Harun. *Seyyid Osman Adapazarî Divanı (Transkripsiyonlu metni)* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2001.
- Çetin, İsmail. *Derzi-zâde Ulvî (Hayatı Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni)* (Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 1993.
- İsen, Mustafa. *Usûlî Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1990.
- Dede, Mehmet. *Divan-ı Gül Baba ve Transkripsiyonlu Metni* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2001.
- Düzcan, Nagehan. *Muhibbî Divanı'nın Dinî ve Tasavvufî Açından Tahlili (1-250 No'lu Gazelleri)* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2006.
- Engin, Ahsen. *Mehmet Talib-i Üsküdarî'nin Divançesi'nin Edisyon Kritiği* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2002.
- Eflatun, Muvaffak. *Feyzî-i Keşevî Divanı: Tahlil-Metin* (Basılmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2003.
- Erdem, Kadri. “*Kutup (Seyyid) Osman Fazlî Efendi Divanı (İnceleme-Metin)*” (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2008.
- Erdoğan, Kenan. *Niyâzî-i Mısırî Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2008.
- Erdoğan, Mustafa. *Bursalı Rahmî ve Divanı*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2011.
- Ergun, Saadettin Nuzhet. *Bâkî Divanı*, Sühulet Kitap Yurdu, İstanbul, 1935.
- “Fazlî”, http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&m_ad=fazl%c3%ae&m_eserleri=&m_dogum_yeri=&m_dogum=&m_olum=&m_meslek=&m_yazar=(Son Erişim Tarihi: 10. 05. 2018).

- Gençdoğan, İklima. *Aziz Mahmud Hüdâyî Divanı'nda Dinî Muhtevâ* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara, 2010.
- Gıynaş, Kamil Ali. “Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası”, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S 25, Konya, 2011, s.245-260.
- Güneş, Murat. *Manastırlı Celâl Bey Divanı* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, 2013.
- “İlahî”, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&m_ad=%c4%b0lah%c3%8e&m_eserleri=&m_dogum_yeri=&m_dogum=&m_olum=&m_meslek=&m_yazar= (Son Erişim Tarihi: 15. 05. 2018).
- “İlmî”, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=%C4%B0lm%C3%AE&p=3 (Son Erişim Tarihi: 15. 05. 2018)
- İnce, Adnan. *Tezkiretü 'ş-Şu 'arâ Sâlim Efendi*, AKM Yayınları, Ankara, 2005.
- İpekten, Haluk. vd. *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988.
- İpekten, Haluk. *Bâkî Hayatı Sanatı Eserleri*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2011.
- Kara, Mustafa. *Niyâzî-i Mısrî*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2006.
- Karaköse, Saadet. *Nevî-zâde Atâyî Divanı* (Elektronik sürüm), Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 2017.
- Kartal, Ahmet. *Doğu'nun Uzun Hikâyesi - Türk Edebiyatında Mesnevî*, Doğu Kütüphanesi Yayınları, İstanbul 2013.
- Kavruk, Hasan. “Hatıraları Işığında Niyazî-i Mısrî”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S 39, Erzurum, 2009, s.395-409.
- Kavruk, Hasan. Bahir, Selçuk, *Filibeli Vecdî ve Divanı (Metin-Dizin)*, (Elektronik Sürüm), Kültür Bakanlığı, Ankara, 2009.
- Kaya, Bayram Ali. “Taşlıcalı Yahyâ”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C 40, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2011, s.156–157.

- Kaya, Bayram Ali. “Necâtî Bey”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C 36, İstanbul, 2016, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 477-478.
- Kayaalp, İsa. *Sultan Ahmed Divanının Tahlili*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1999.
- Kayabaşı, Ayfer. *Sarban Ahmed Divanı: İnceleme-Metin* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya, 1995.
- Kazan, Şevkiye. *Üsküdarlı Sırrî / Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği Divanı (Tenkitli Metin-İnceleme) ve Şerh u Medhi'n-Nebi* (Basılmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003.
- Kesik, Beyhan. *Selîmî (II. Selîm) Divançesi*, Vizyon Yayınevi, Ankara, 2012.
- Kılıç, Atabey. “Mecmua Tasnifine Dair”, (hzl.: H. Aynur, M. Çakır vd.), *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yayınları, İstanbul, 2012, s. 80-96.
- Kılıç, Filiz. *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ (İnceleme-Metin)*, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, İstanbul, 2010.
- Kiremitçi, İnci. *Hayali-yi Gülşeni Divanı Üzerine Bir İnceleme* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 2001.
- Kocaer, Sibel. *Pendnâme-i Azmî'nin Osmanlı Nâsihatnâme Geleneğindeki Yeri* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2009.
- Köksal, M. Fatih. “Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi' (MESTAP)” (hzl.: H. Aynur, M. Çakır vd.) *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yayınları, İstanbul, 2012. s. 409-431.
- Köksal, M. Fatih. “II. Selîm'in Divançe'sinde Bulunmayan Şiirleri” *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S 2, Amasya, 2017, s. 145-173.
- Köksal, M. Fatih. “Zâtî, Zâtî-i Hallâc”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, 2013, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com> (Son Erişim Tarihi: 15. 07. 2018).

- Kurtoğlu, Orhan. *Zâtî Divanı'nın Gazeller Dışında Kalan Şiirleri Üzerine Bir Araştırma* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1995.
- Kut, Günay. "Aşkî ve Heft Peyker Çevirisi", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, TDK Yayınları, Ankara, 1972, s. 127-151.
- Kut, Günay. "Mecmua", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler/Eserler/Terimler*, C 6, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1986, s. 170.
- Kut, Günay. *Yazmalar Arasında*, Simurg, İstanbul, 2005.
- Kutluk, İbrahim. *Kınalızâde Hasan Çelebî Tezkiretü'ş-Şuara*, TTK Yayınları, Ankara, 2013.
- Küçük, Sabahattin. *Bâkî Divanı*, TDK, Ankara, 1994.
- Levend, Agâh Sırrı. *Türk Edebiyatı Tarihi*, C 1, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1988, s.166-167.
- Macit, Muhsin. "Hayâlî-i Gülşenî", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, 2015, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com>.
- Macit, Muhsin ve Kaplan, Hasan. "Bâkî", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, 2014, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com> (Son Erişim Tarihi: 15.04. 2018).
- Mermer, Ahmet. *Türkî-i Basît ve Aydınli Visâlî'nin Şiirleri*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2006.
- Mutlu, Hafsa. *Bezcizâde Mehmed Muhyiddin Efendi ve Divanı* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2008.
- "Müfredî", http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&m_ad=m%c3%bcfred%c3%ae&m_eserleri=&m_dogum_yeri=&m_dogum=&m_olum=&m_meslek=&m_yazar= (Son Erişim Tarihi: 15. 06. 2018).
- Okuyucu, Cihan. *Cinânî Hayatı, Eserleri, Divanının Tenkidli Metni*, TDK, Ankara, 1994.
- Özkat, Mustafa. *Kara Fazlî Divanı* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2005.

- Öztelli, Cahit. “Osmanlı Tarihine Adı Karışan Saz Şairi Koroğlu”, *Türkoloji Dergisi*, C 6, S 1, Ankara, 1974, s. 121-136.
- <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/12/844/10680.pdf> (Son Erişim Tarihi: 02.02.2019).
- Pala, İskender. *Aşkî Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divanı* (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1983.
- Pektaş, Mehmet ve Ünal, Mehmet. “Âgehi’nin Şütür Kasidesi”, *Turkish Studies*, Volume 8/1, Winter 2013, s. 2165-2167.
- “Sâdıki”, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&m_ad=sadiki&m_eserleri=&m_dogum_yeri=&m_dogum=&m_olum=&m_meslek= (Son Erişim Tarihi: 15.06.2018).
- “Sadri”, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&m_ad=sadr%c3%ae&m_eserleri=&m_dogum_yeri=&m_dogum=&m_olum=&m_meslek=&m_yazar= (Son Erişim Tarihi: 15.06.2018).
- Serbest, Muhsin. *Divan-ı Seyyid Osman* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş, 2002.
- Serdaroğlu, Vildan. *Sosyal Hayat Işığında Zati Divanı*, İSAM Yayınları, İstanbul 2006.
- Serdaroğlu, Vildan. “Zâtî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C 44, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2013, s.35.
- Sinan, Sümeyye. *Taşlıcalı Yahya Bey Divanındaki Soyut Kavramlar (Kasîdeler-Musammatlar-Şehrengizler-Gazeller-Mukattalar)* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2005.
- Solmaz, Süleyman. *Ahdi ve Gülşen-i Şuara*, AKM Yayınları, Ankara, 2005.
- Süzen, Hüseyin. *Dukakinzâde Ahmed Beg Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin)* (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1994.
- Şentürk, Atilla ve Kartal, Ahmet. *Üniveristeler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergah Yayınları, İstanbul, 2014.
- Tarlan, Ali Nihat, *Zatî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon)*, İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1967.

Tarlan, Ali Nihat. *Ahmet Paşa Divanı*, Akçağ, Ankara, 1992.

Taşkesenlioğlu, Lokman. *Edirneli Câhidî Ahmed Efendi; Hayatı, Sanatı ve Divanı (İnceleme - Metin)* (Basılmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2013.

Tatçı, Mustafa. *Divan-ı İlâhiyât*, h Yayınları, İstanbul, 2017.

Tatçı, Mustafa ve Yıldız, Musa. *Azîz Mahmûd Hüdâyî Divanı*, h Yayınları, İstanbul, 2017.

Toparlı, Recep. *Şemseddin-i Sivâsî Divanı*, Sivas Belediyesi Yayınları, Sivas, 2015.

Uzun, Mustafa. "Mecmua", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C 28, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2003, s.265–268.

Uzun, Süreyya. *Üsküdarlı Aşkî Divanı (Tenkitli Metin, Nesre Çeviri ve 16. yy. Osmanlı Hayatının Divandaki Yansımaları)* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2011.

Ünver, İsmail. Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler, *AÜDTCF Türkoloji Dergisi*, C XI, S 1, Ankara, 1993, s.51-58.

"Vecdî", http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&m_ad=vecd%c3%ae&m_eserleri=&m_dogum_yeri=&m_dogum_yeri=&m_olum=&m_meslek=&m_yazar= (Son Erişim Tarihi: 16.07.2018).

Yanmaz, Eşref. *Vecdî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Karşılaştırmalı Metni* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 1995.

Yıldırım, İsmail. "Şeyh Ahmed İlâhî'nin Bilinmeyen Şiirleri ve Bu Şiirlerin Şekil ve Muhteva Husûsiyetleri", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S 5, 2014, s.572-591.

Yılmaz, Mehmet. *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler*, Kesit Yayınları, İstanbul, 2013.

Yılmaz, Ozan. *Necâtî Beg Divanı*, Babil Yayınları, Ankara, 2015

Yiğitsözlü, Zeynep. *Nesîmî Divanının Gramer Yönüyle İncelenmesi* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, 2007.

Yöntem, Ali Canip.“Edebiyat Tedkiklerinde Mecmuaların Rolü”,*Hayat*,S 451927,
s.363–364

Yüce, Süleyman, *Atâyî (Nevâlîzâde) Divanı*, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2010.

Zavotçu, Gencay, *Rıza Tezkiresi (İnceleme-Metin)*, Sahhaflar Kitap Sarayı, İstanbul,
2009.

SÖZLÜK

Arkaik Türkçe Kelimeler Sözlüğü

A

aşşı: Yarar, çıkar, kazanç.

ağmak: Çıkmak, yükselmek.

B

bile (bilece): 1. Birlikte, beraber. 2. Dahi, de. 3. İle.

D

dağı (dağı, dağı): 1. Dahi, de. 2. Bundan başka, aynı zamanda, hem de, ve... 3. Başka, diğer. 4. Daha (sıfatların başında) 5. Daha ziyade, daha çok. 6. Henüz, hâlâ. 7. Sonra, bundan sonra, artık, bir daha. 8. Yine, yine de.

degme: 1. Her, her bir, gelişigüzel, rastgele. 2. Beğenilmiş, seçilmiş.

F-G

Fağ (Ar., fahh): Kapan, tuzak.

geñ yağa: Geniş, sakin taraf.

I-İ

iñen: Çok, pek, daha çok.

ırağ (ırağ, ırağ, yırağ) : Uzak.

irgürmek: ulaştırmak, eriştirmek.

işbu (uşbu): Bu, işte bu.

K

ğamu (ğamu): 1. Bütün, hep, her. 2. Herkes.

Kendüzi (gendüzi, kendi özi, kendözü, kendü özi, kendüzi) : Kendisi, zatı, şahsı, nefsi.

key (gey): 1. Çok, pek, gayet, pek çok. 2. İyi, iyice, hakkıyla. 3. Uygun, layık, muvafık, doğru, yerinde. 4. Büyük, muhteşem.

Kimsane (kimesne, kimerse, kimsene): Kimse.

O-Ö

Oyuğ: İnsan veya hayvan şeklini andırır korkuluk.

özge: Başka, gayri.

T

taña kalmak: Şaşakalmak, donakalmak.

tapu: 1. Huzur, nezd, makam, kat.. 2.

Zat, zat-ı âli, hazret. **3.** Hizmet, görev, ibadet, yüceltme, saygı. **4.** Af dilemetöreni.

ṭob (ṭop): 1. Bütün, büsbütün.

2. Küme, topluluk.

ṭon (don) : 1. Elbise, kılık kıyafet.

U-Ü

---

uçmaḵ (uçmağ, uçmaḥ): Cennet

ulu (ulı): 1. Zengin 2. Ağır 3. Çok büyük, pek önemli. 4. Şerefli, saygıdeğer.

urmaḵ: 1. V urmak, çarpmak. 2.

Baskın yapmak, gasp ve yağma etmek. 3. Belli bir sesi yüksek olarak çıkarmak, haykırmak. 4. Giydirmek,

giyinmek, takmak. 5. Vazetmek,

koymak. 6. Sokmak, batırmak,

delmek, yaralamak. 7. Nişan olarak

atmak. 8. Sürmek. 9. İfade etmek,

beyan etmek, bildirmek. 10.

Etkilemek.

Uş (üş): 1. İşte, şimdi. 2. Çünkü. 3.

Ancak.

Y

---

yavuz (yavız): 1. Kötü, fena. 2. Sert, azgın, keskin, güçlü, çetin, yaman, şiddetli. 3. Kötülük, fenalık.

yay: Yaz, sıcak.

yigrek (yegirek, yegrek, yigirek) :

Daha iyi, üstün, baskın, tercih edilir.

yiğ (yeg, yiy): 1. Daha iyi, üstün. 2.

Kuvvetli, baskın.

yumak: Yıkamak.

Arapça-Farsça Kelimeler Sözlüğü

A

‘**abâ** (*Ar.*): 1. Yünden yapılmış, kaba kumaş, aba. 2. Bu kumaştan yapılmış bol, geniş giyecek.

‘**abher** (*Ar.*) : 1. Nergis çiçeği. 2. Yasemin. 3. Zerrinkadeh çiçeği. 4. Dolu kap.

âb-ı hayât (**hayat suyu**): 1. İçene ebedî hayat bağışlayan efsanevî su.

‘**aceb** (*Ar.*): Acaba, hayret, gariplik.

a‘ dâ (*Ar.*): Düşmanlar.

âdem (*Ar.*): 1. İlk yaratılan adam. 2. İlk peygamber.

‘**adem** (*Ar.*): Yokluk, bulunmama

‘**adl** (*Ar.*): Doğruluk.

‘**adû** (*Ar.*): Düşman, Yağı.

âfât (*Ar.* **afet’in** c.): Belâlar,

müsibetler.

âfet (*Ar.*) 1. Büyük felaket, belâ. 2. Çok güzel insan.

‘**âfet** (*Ar.*): 1. Solak. 2. Pek akılsız adam. 3. En güç şey.

âfitâb (*Far.*): 1. Güneş. 2. Güzel (kadın).

ağyâr (*Ar.* **gayr’in** c.): Gayrılar, başkalar, yabancılar.

âh (**müşterek**): Ah, yazık.

ağbâb (*Ar.*): Dost, bildik, tanıdık.

ahd-i vefâ: Verilen sözde durma.

aheste (*Far.*): Yavaş, ağır, yavaş yavaş.

ağfâ (*Ar.*): Hafî, en gizli.

âh-ı seher-gâh: Seher vakti çekilen ah.

âhir (*Ar.*): Son, sonraki, en sonra.

ağsen (*Ar.*): (dahi, en, veya): Pek güzel.

âhû (Far.): 1. Ceylan, karaca.2.mec. Güzellerin gözü.

âhẓâr (Ar.): Endişeler, ihtiyatlar.

‘**âkl (Ar.):** Akıl, us.

‘**âkıl (Ar.):** Akıllı kimse.

‘**âkılâne (Ar.Far.):** Akıllıcasına.

aķvâl (Ar.): Sözler, lakırdırlar.

‘**alâ (Ar.):** Rütbece yükseklik, şeref, şan.

âlây (Far.): Alay.

‘**âlem (Ar.):** 1. Dünyâ, cihân.

âl-i ‘abâ: Peygamberimizin kendisiyle birlikte kızı Fatıma, damadı Ali, torunları Hasan ve Hüseyin’den mürekkep ailesi.

‘**âlî-şânımız (Ar.):** 1. Şan ve şerefi büyük olan. 2. Meşhur bir çeşit lâle.

allâhu a‘lem: Allah daha iyi bilir.

â‘ mâ (Ar.): Körlük, görmezlik.

‘**Âmî (Ar.):** Senevî, yıllık, yılda.

‘**Anâşır (Ar.):** Elemanlar, ögeler.

‘**anber (Ar. i):** 1. Ada balığının bağırsaklarında toplanan yumuşak, yapışkan va misk gibi kokan, kül

renginde bir madde. 2. Güzel koku. 3. Güzellerin saçı.

anķa (Ar.): İsmi olup cismi olmayan bir kuş.

‘**âr (Ar.):** Utanma.

‘**arş (Ar.):** 1. Çardak, çadır. 2. Cumba, kafes. 3. Çatı, dam. 4. Dokuzuncu gök. 5. Taht.

‘**arş-ı mu‘allâ:** Arş’in en yüksek yeri.

‘**aşâ (Ar.):** 1. Dervişlerin taşıdıkları sopa. 2. Sopa.

‘**asel (Ar.):** Eğri olan katı şey.

âşhâb (Ar.): 1. sahipler, malik ve mutasarrıf olanlar; (bk. : sahib). 2. Peygamberimizi gormek ve sohbetine ermek şerefini kazanmış kimseler.

âsitân (Far.): Münecimlerin kendi hesaplarına göre insan hayatının uğursuz dakikaları.

‘**âşık (Ar.):** 1. Birine, bir şeye tutkun, imre, emre.

âşiyân-ı murğ: Kuş yuvası.

âşûb (Far.): Karıştıran, karıştırıcı.

‘**aţâ (Ar.):** Bağışlama, bahşiş.

âvârâ (Far.): 1. Serseri, boş gezen,

işsiz, güçsüz, aylak. 2. Dağınık, perişan.

âvâz-ı cünun(*Ar.*): Âşıkların, delilerin sesi.

‘**ayân** (*Ar.*): 1. Gözler. 2. Bir memleketin ileri gelenleri.

‘**ayb** (*Ar.*): Utanılacak şey, kusur, ayıp, leke.

âyet (*Ar.*): 1. Kur’ân’ın herhangi bir cümlesi. 2. Alâmet, nişân.

âyîne (*Far.*): Ayna.

‘**ayn**(*Ar.*) :1. Göz. 2. Aslı, kendisi. 3. Bir şeyin eşi, tıpkısı. 4. Kaynak, pınar. 5. Osmanlı alfabesinin yirmi birinci harfi.

‘**ayn-ı âlem** (*Ar.*): Kâinat’ın gözü.

âzâde (*Far.*): Hür, serbest.

âzer(*Far.*): Ateş.

‘**azm** (*Ar.*): Kasıt, niyet, karar.

‘**azîm** (*Ar.*): Büyük, ulu, iri.

‘**azîz** (*Ar.*): 1. Muhterem, sayın. 2. Sevgili.

B

---

bâb (*Ar.*): Kapı.

bâd (*Far.*): Yel, rüzgâr.

bad-ı gurûr (*Far.*): Kibir rüzgârı.

bad-ı şabâ (*Far.*): Doğudan esen hafif, hoş rüzgâr.

bâde-i gülgûn(*Ar.*): Gül renkli kırmızı şarap.

bâde-i hamrâ(*Ar.*): Kırmızı şarap.

baht (*Far.*): Talih, kader, kısmet.

bâğ-ı cihân (*Ar.*): Dünya bahçesi.

bâğ-ı vahdet (*Ar.*): Birlik bahçesi.

bahr (*Ar.*): Deniz.

bağş (*Ar.*): Konuşulan şey, söz.

bağr-i nazm(*Ar.*): Şiir denizi.

baht (*Far.*): Talih, kader, kısmet.

bâ’ is (*Ar.*): 1. Sebep olan. 2. Gönderen.

bâkî (*Ar.*): 1. Tanrı. 2. Daim

bâlâ (*Far.*): Yüksek, yukarı, üst, yüce.

bâr (*Far. e.*): Yağdıran, serpen, saçan.

bârân (Far.): Yağmur.

bârekallah (Ar.): Allah mübarek etsin.

bârî (Far. e.): Hiç olmazsa, bir kere.

ba'ş (Ar.): 1. Gönderme, gönderilme.
2. Yeniden dirilme.

bâzâr (Far.): Pazar, çarşı.

bedaşşân (Far.): Tacikistan'da dağlık bir bölge.

bed-ber (Far.): Kötülük getiren.

bedr (Ar.): Ay'ın on dördüncü gecesi.

behre (Far.): Hisse, pay, kismet, nasip.

bekâ (Ar.): Devam, sebat, evvelki hâl üzere kalma.

belâ (Ar.): Gam, keder.

benî aşfar: Rumlar.

berķ (Ar.): Şimşek.

ber-ķarâr (Far.Ar.): Kararlı, devamlı.

ber-murâd (Far.Ar.): Arzusuna kavuşan.

ber-ķaraf(Far.Ar.): Bir yana atılan.

berrî (Ar.): Karaya ait.

berzâh(Ar.) : 1. İnce, uzun kara parçası, dar dik (denizde). 2. Can

sıkıcı yer. 3. Ölülerin ruhlarının kıyamete kadar bulunacakları yer.

beste (Far.): 1. Şarkının makam ve ahengi. 2. Kapalı, bağlı.

beyân/ beyân eyle (Ar.): 1. İzah, açıklama.

beyt-i 'ankebût: Örümcek yuvası.

beytü'l-hazen: Hüzünlü, gamlı, kederli ev.

bezm (Far.): İçkili, eğlenceli meclis.

bîdâr (Far.): Uyanık, uyumayan.

bida't (Ar.): 1. Sonradan ortaya çıkan şey. 2. Peygamber zamanından sonra dinde ortaya çıkan şey.

bî-gâne (Far.): Kayıtsız, ilgisiz.

bî-gümân (Far.): Şüphesiz.

bî-hamdi'llâh (Ar.): Allah'a şükürler olsun.

bî-hemtâ (Far.): Benzersiz.

bî-hûş (Far.): Şaşkın, sersem.

bî-kes (Far.): Kimsesiz.

bilâ- (Ar. e.): -siz.

billâh (Ar. zf.): Allah için.

bîm (Far.): Korku, tehlike.

bîmâr (Far.): Hasta.

bîmezâk (Far.): Zevksiz, tat almaz.

binâ (Ar.): Yapma, kurma.

bî-pervâ (Far.): Çekinmeksizin, sakınmadan.

bî-vefâ (Far.Ar.): Vefâsız, hayırsız.

bizâr (Far.): Rahatsız, bıkmış.

bûm-veş (Far.): Baykuş gibi.

burc (Ar.) : 1. Kale, hisar. 2. Yuvarlak bina. 3. Güneş'in ayrıldığı oniki kısımdan herbiri.

bühtân (Ar.): Yalan, iftira.

bünyâd (Far.): 1. Asıl, esas, temel. 2. Binâ, yapı.

C-Ç

---

câdû (Far.): Cadı, büyücü.

câh(Ar.): Makam, mevki.

câhil (Ar.): Bilimsiz, bilgisiz.

câm (Ar.): Bardak, kadeh, şişe.

câme (Far.): Elbise, çamaşır.

câmî-i devrânı: Devrin câmii.

cân (Far.): 1. Cân, ruh. 2. Hayat,

yaşayış. 3. Gönül.

cânân (Far.): Sevgili, gönül verilmiş.

cânib (Ar.): Taraf, cihet.

cari (Ar.): Ceryan eden, akan, geçen, yürüyen.

câvidân (Far.): Daimi kalacak olan, sonrasız, ebedî.

cây (Far.): Yer.

cedy (Ar.): Oğlak burcu.

cefâ (Ar.): 1. Eziyet, incitme.

cefâ-pîşe (Far.): Zalim, gaddar.

cehd eyle (Ar.): Çalışma, çabalama.

cehl (Ar.): Bilmezlik.

Celâl (Ar.): Büyüklük, ululuk.

celîl (Ar.): Büyük, ulu.

cemâl (Ar.): Yüz güzelliği.

cem' (Ar.): Toplama, yığma.

ceng (Far.): Savaş, vuruşma.

cennet (Ar.) : 1.Uçmak. 2. Bahçe. 3. Çok ferah ve havadar yer.

cevher (Ar.): Değerli taş.

cevlân (Ar.): Dolaşma, dolanma, gezinme.

cevr (*Ar.*): Haksızlık, ezâ, cefâ, eziyet, gadir, zulüm, sitem.

cevzâ (*Ar.*): İkizler burcu.

cidâl (*Ar.*): Karşılıklı kavga, savaş.

cihân (*Far.*): Dünyâ, âlem.

cihân-ârâ (*Far.*): Dünyâyı süsleyen.

cilâ (*Ar.*): Parlatma, parlaklık.

Cinn (*Ar.*): Gözle görülmez latif cisimlerden bir yaratık.

civâr (*Ar.*): Çevre, yöre.

cûy-bâr (*Far. i*): Akarsu, ırmak.

cüdâ (*Far.*): Ayrı, ayrı düşmüş.

cühhâl (*Ar.*): Bilgisizler.

cühhûd (*Ar.*): Yahudi, cıfit.

cümle (*Ar.*): Bütün, hep, birikiş.

cünbüş (*Far.*): 1. Eğlenti, zevk. 2. Uta benzeyen madenî bir çalgı. 3. Hareket, kımıldanma.

cürm (*Ar.*): Suç.

cüsse (*Ar.*): gövde, ceset, beden.

çâh (*Far.*): Kuyu, çukur.

çâk etmek (*Far.*): Yırtmak.

çâk-i girîbân: Yaka yırtma, çok

açıklanma.

çâr (*Far.*): Dört.

çâre (*Far.*): Yol, yardım.

çâr-gâh (*Far.*): Dört taraf (batı, doğu, kuzey, güney).

çarh (*Far.*): 1. Felek, gök. 2. Devreden, dönen.

çâr-yâr (*Far.*): Dört dost (Hz. Ebubekir, Osman, Ömer ve Ali).

çâşni-gîr (*Far.*): (evvelce saraylarda) Yemeklerin tadına bakan kimse, ahçıbaşı, sofracıbaşı

çegân (*Far.*): Bir çeşit çalpara, çengi tefciği.

çeh (*Far.*): Kuyu.

çemen (*Far.*): Çimen, yeşillik.

Çerağ (*Far.*): 1. Fitol, mum.

çeşm (*Far.*): Göz.

çîn (*Far.*): Kıvrım, büküm, buruşukluk.

çü (*Far.*): Gibi.

çün (*Far.*): 1. Gibi. 2. Nasıl, nice. 3. Çünkü, mademki.

D

dâd (*Far.*): 1. Adâlet, doğruluk.
2. İhsan, vergi.

dahl (*Ar.*): Girme, karışma.

dâm (*Far.*): Tuzak, ağ.

dâne (*Far.*): Tâne, tohum.

dâr (*Far.*): 1. Darağacı. 2. Ağaç. 3.

Direk.

dâr (*Ar.*): Ev, yer, yurt.

dâr-ı fenâ (*Ar.*): Dünya.

darû (*Far.*): İlaç.

dârü's-şifâ (*Ar.*): Şifa yurdu,
tımarhane.

dâstân (*Ar.*): Destan, masal.

da' vâ (*Ar.*): mesele.

def eyle (*Ar.*): Öteye itme, savma,
savulma.

dehr (*Ar.*): Zaman, devir.

dellâl (*Ar.*): Satılacak şeyi satan.

delv (*Ar.*): Kova burcu.

dem-be-dem (*Far.*): Vakit vakit, dâimâ.

dem beste (*Far.*): Nefesi bağlanmış,
soluğu kesilmiş.

denî (*Ar.*): Alçak, rezil, soysuz.

derbend (*Far.*): Boğaz, dargeçit.

derc (*Ar.*): Sokma, arsına sıkıştırma,
biriktirme.

dergâh (*Far.*): Tekke.

dergâh-ı mu' allâ (*Far.*): Büyük kapı.

dervîş (*Far.*): Bir tarikata bağlı olan
kimse.

deryâ (*Far.*): Deniz.

dest (*Far.*): El.

devâ (*Ar.*): İlaç.

devât (*Ar.*): Divit.

devr eylemek (*Ar.*): Dönüp dolaşma.

dîdâr (*Far.*): Yüz, çehre

dîde (*Far.*): Gözün nuru.

dilber (*Far.*): Gönlü alıp götüren.

dil-cû (*Far.*): Gönül çeken.

dildâr (*Far.*): Birinin gönlünü almış,
sevgili.

dil-güşâ (*Far.*): Kalbe ferahlık veren.

dil-rübâ (*Far.*): Gönül kapan.

dînâr (Ar.): Eski zamanda altın para.

dîvân (Ar.): Büyük meclis.

dîvâne (Far.): Deli, budala.

dûd-i âh: İlenç, beddua.

düirdâne (Far.): İnci tanesi.

düşvâr (Far.): Güç, zor.

E

ecel (Ar.): Ömrün sonu.

ednâ (Ar.): 1. Pek aşağı, en bayağı, çok alçak 2. Az, pek az.

ehl (Ar.): 1. Sahip, mâlik, mutasarrıf olan. 2. Maharetli, usta, kabiliyetli, becerikli. 3. Bir yerde oturan. 4. Karı kocadan her biri

ehl-i dünyâ (Ar.): Ahireti düşünmeyen.

elem (Ar.): Ağrı, acı sızı.

el-munzar (Ar.): Geciktirilmiş.

emvât (Ar.): Ölümler.

enbiyâ (Ar.): Müstakil şeriat sahibi olmayan peygamberler.

enîn (Ar.): İnilti, inleme.

enîs (Ar.): Dost, arkadaş, yâr, sevgili.

erkân (Ar.): Destekler, reisler.

esed (Ar.): Aslan burcu.

esîr (Ar.): Kul, köle.

esrâr-ı velî: Velilerin sırları.

eşk (Far.): Gözyaşı.

eţfâl (Ar.): Çocuklar.

eţvâr (Ar.): Hal ve hareketler.

evsaţ (Ar.): Orta, oratadaki.

eza' fü'l-' ibâd: Halkın en zayıfı.

ezel (Ar.): Başlangıcı olmayan.

F

fâhîr (Ar.): Şanlı, şerefli.

fâķ (Ar.): Kapan, tuzak.

fakîr (Ar.): 1. Zengin olmayan, yoksul, parasız, züğürt. 2. Dilenci. 3. Zavallı, biçâre, âciz. 4. Alçakgönüllülük göstererek ben manasına gelir. 5. Hindistan'da kendi kendilerine türlü eziyetler yapmaya alışmış olan dervişler.

fakır (Ar.): Fakirlik, yoksulluk, muhtaçlık, züğürtlük.

fahr (Ar.): 1. Övünme, böbürlenme, büyüklenme, şeref, onur, kıvanç. 2. Büyüklük, ululuk. 3. Şöhret, ün. 4. Fazîlet, erdem.

fânî (Ar.): Ölümlü.

fâriğ (Ar.): Rahat, asûde.

fâsid (Ar.): Kötü, fenâ.

fazl (Ar.): Fazla, ziyâde.

fehm (Ar.): Anlama, anlayış.

fehmi (Ar.): Fehme mensup.

felek (Ar.): Gökyüzü, semâ.

fenâ (Ar.): Yok olma, yokluk.

ferâğ (Ar.): Vazgeçme, bırakıp terketme.

ferâğât eyle (Ar.): Vazgeçme, elçekme.

ferah (Ar.): Gönül açıklığı.

ferdâ (Far.): Gelecek zaman.

ferzâne (Far.): Bilgili kimse.

fesâd (Ar.): Bozukluk.

fevt (Ar.): Bir daha ele geçmemek üzere kaybetme.

figân (Far.): Izdırap ile bağırma, inleme.

fıkr (Ar.): 1. Fikir, düşünce. 2. İdrak.

firâk (Ar.): Ayrılık, ayrılma.

firâr (Ar.): Kaçma, savuşma.

fitne (Ar.): Belâ, mihnet, sıkıntı.

füzûn (Far.): Çok fazla.

G

ğâfil (Ar.): Dikkatsiz, dalgın.

ğâm (m) (Ar.): Keder, tasa, kaygı, dert.

ğanî (Ar.): 1. Zengin, varlıklı. 2. Allah'ın adlarından biridir.

ğayrî (Ar.): Ayrı, başka.

ğazâ (Ar.): Din uğruna savaş.

geh (Far. e.): Zaman ve mekân eki.

gehî (Far. zf.): Ara sıra.

genc (Far.): Hazine.

gencine (Far.): Hazine.

ger (Far.): Eğer.

gerd-i kûdüret: Gam, kederlilik tozu.

geşt (Far.): Gezme, seyretme, dolaşma.

girdâb (Far.): Tehlikeli yer.

giribân (Far.): Elbise yakası.

giriftâr (Far.): Tutulmuş, yakalanmış.

gile (Far.): 1. Yanıp yakılma, şikâyet.
2. Üzüm tanesi. 3. İki dağ arasındaki yol.

ğonce (Far.): Tomurcuk.

ğuşşa (Ar.): Keder, kaygı, tasa.

gûş (Far.): Kulak.

gûşe (Far.): Köşe, bucak.

gûş-1 cân (Far.): Can kulağı.

gûşt (Far.): Et.

güft ü gû (Far.):: Dedikodu.

gülgûn (Far.): Gül renkli.

gül-i ter: Taze gül.

gümân (Far.): Zan, sanma, sezme.

gümrâh (Far.): Yolunu şaşırmış.

gürûh (Far.): Cemaat, bölük.

güzergâh (Far.): Geçilen yer.

H

---

hâb (Far.): uyku, rüya.

h'ab-âlûde (Far.): Uykusu gelmiş.

hacil (Ar.): Utanmış, utancından yüzü kızarmış.

hâkâret (Ar.): İncitme, küçük düşürme.

hâşm (Ar.): Düşman.

Hâk (Ar.): 1. Allah, Tanrı. 2. Doğruluk ve insaFar3. Bir insana ait olan şey. 4. Davâ ve iddiâda hakikate uygunluk; doğruluk. 5. Geçmiş, harcanmış emek. 6. Pay, hisse. 7. Doğru, gerçek. 8. Lâyık, münasip.

hâk (Far.): Toprak.

hâkikat (Ar.): 1. Bir şeyin aslı, esâsı ve mâhiyeti. 2. Gerçek, doğru, gerçekten, doğrusu.

hâkîr (Ar.): İtibârsız, değersiz, aşağı, âdî, bayağı.

Hâlık (Ar.): Yaratan, yoktan var eden, yaratıcı, Allah.

hâlel (Ar.): Bozma, bozukluk, eksiklik.

hâlk (Ar.): Yaratma, yaratılma.

hâr (Far.): Eşek.

hârîf (Ar.): 1. Meslektaş, sanat arkadaşı. 2. Herif, âdî, bayağı adam. 3. Teklifsiz dost.

hârîzâr (Far.): Satın alan.

ḥarîz (*Far. f.*): Satın almak

ḥâş u ‘âm: Herkes.

ḥasbeten-lillah (*Ar.*): Allah rızası için.

ḥasb-ı ḥâl (*Ar.*): Görüşüp dertleşme.

ḥâşıl (*Ar.*): Çıkan, türeyen, biten.

ḥaşm (*Ar.*): Düşman.

ḥaşr (*Ar.*): Toplama, cem etme.

hây (*Far. n.*): Vay, eyvah!

ḥaydar (*Ar.*): Arslan.

ḥayrû'l-beşer (*Ar.*): İnsanların en hayırlısı.

ḥayrân (*Ar.*): Şaşmış, şaşırmış.

hecrî (*Ar.*): Ayrılma, ayrılık.

helâk (*Ar.*): 1. Mahvolma, ölme. 2. Harcanma. 3. Çok yorulma.

hemdem (*Far.*): Yakın arkadaş.

hemîn (*Far.*): Bu bile, tıpkı bu, çok.

hem-nişîn (*Far.*): Beraber oturup kalkan teklifsiz arkadaş.

hem-râh (*Far.*): Yoldaş, yol arkadaşı.

hengâm (*Far.*): Zaman, çağ, sıra, vakit.

hergiz (*Far. zf.*): Asla, katiyyen.

hevâ (*Ar.*): Heves, istek, arzu; sevgi;

hoşlanma.

hevâ (*Ar.*): Heves, istek.

heyâ't (*Ar.*): Heyetler.

heyûlâ (*Ar.*): Zihinde tasarlanan şey.

hezârân (*Far.*): Bülbüller.

ḥırqa (*Ar.*): Kalı kumaştan yapılmış veya içi pamukla beslenmiş ceket uzunluğunda bir giyecek.

ḥışm (*Far.*): Kızgınlık, öfke.

ḥicâb (*Ar.*): Utanma, sıkılma.

hicr (*Ar.*): Ayrılık.

hicrân (*Ar.*): Ayrılık.

ḥidmet (*Ar.*): 1. İş, hizmet, vazife. 2. İş görme, birinin işini görme.

hilâl (*Ar.*): Yeni Ay.

himm (*Ar.*): Gayret, emek, çabalama.

ḥod (*Far.*): kendi

ḥoş (*Far.*): 1. Güzel, iyi. 2. Tatlı.

Hû (*Ar.*): Allah.

ḥûb (*Far.*): Güzel, hoş, iyi.

ḥûb-nihâd (*Far.*): İyi huylu, yaratılışı iyi.

Ḥûdâ (*Far.*): Tanrı.

huld (Ar.): 1. Sürüp giden, sonu olmayan varlık. 2. Bitmeyişi, devamlılık. 3. Sekiz cennetten biri.

hulq (Ar.): Huy, tabiat.

hulle (Ar.): 1. Cennet elbisesi. 2. Belden aşağı ve belden yukarı olmak üzere iki kısımdan oluşan elbise.

hûn-feşân (Far.): Kan saçan.

hû, hûy (Far.): Tabîat, mizaç, ahlâk, âdet.

hûr (Ar.): Cennet kızları.

hümâ (Far.): Devlet kuşu, saadet.

hüsn (Ar.): 1. Güzel, iyi. 2. Güzellik, iyilik.

hûş (Far.): Akıl, fikir, şuur.

huşk (Far.): Kuru.

hût (Ar.): Balık burcu.

I-İ

‘ışk (Ar.):

İblîs (Ar.):

‘îbret (Ar.):

ibtidâ (Ar.):

idrâk eyle (Ar.):

iftihâr (Ar.):

ihâtâ (Ar.):

ihsân (Ar.):

ihtiyâr (Ar.):

ihtimâm (Ar.):

ihyâ (Ar.):

ikrâr (Ar.):

İlâhî (Ar. n.):

illâ (Ar. e.):

‘ilm (Ar.):

iltifât (Ar.):

iltiyâm (Ar.):

‘inâyet (Ar.):

‘irfân (Ar.):

irşâd (Ar.):

iso seren (den.):

çıkmaya hazır hale gelmek için verilen bir komut.

istisnâ (Ar.): Ayırma, ayrı tutma.

‘izzet (Ar.): 1. Değer, kıymet, yücelik, ululuk. 2. Kuvvet, kudret. 3. Hürmet, saygı, ikrâm, îzâz. 4. Erkek ad

---

K

ķabâ (Ar.): Üste giyilen elbise, cübbe, kaftan.

ķadd (Ar.): Selvi boylu.

ķâdî (Ar.): Yapan, yerine getiren.

ķadîm (Ar.): Eski.

ķâhin (Ar.): Gaipten haber vermek.

ķâle (Far.): Kumaş.

ķâmîl (Ar.): Bütün, tam, noksansız, eksiksiz.

ķanâ‘at (Ar.): 1. Kısmete razı olma, bir şeyi yeter görüp fazlasını istememe. 2. Kanma, kanış. 3. Görüş, tahmin.

ķâmet (Ar.): Boy.

ķâse (Far.): Çinîden, fağfurdan yapılmış çanak.

ķâşâne (Far.): Mükemmel ev, köşk.

ķat‘â (Ar. zf.): Asla, hiçbir vakit.

ķatı‘ (Ar.): Kesip atan.

ķavs (Ar.): Yay, keman, yay burcu.

ķec-rev (Far.): Eğri giden, tuttuğı yol aykırı.

ķeff (Ar.): El içi, el ayası.

ķelâl (Ar.): Yorgunluk, bıkkınlık.

ķem (Far.): Az, eksik.

ķemâl (Ar.): Olgunluk, yetkinlik, tamlık, eksiksizlik.

ķerâmet (Ar.): Bağış, ikram.

ķerem (Ar.): Asillik, cömertlik.

ķerîm (Ar.): 1. Kerem sahibi, cömert, eli açık. 2. Ulu büyük.

ķesb (Ar.): Çalışıp kazanma.

ķesel (Ar.): Gevşeklik, tembellik.

ķevşer (Ar.): Maddî ve manevî çokluk.

ķey (Far. zf.): Ne zaman, ne vakit.

ķöhne (Far.): Eski, eskimiş.

ķudret (Ar.): 1. Kuvvet, tâkat, güç. 2. Allah’ın ezeli gücü. 3. Varlık, zenginlik. 4. Allah yapısı. 5. Ehliyet, kabiliyet.

kûh-ken (Far.): Dağ kazan.

kûs-ı rihlet: Ölüm ânı.

ķût (Ar.): 1.Yaşamak için yenilen şey.

2. Yiyecek.

kûy (Far.): Köy, mahalle.

kûlbe-i âhżân(Ar.): Hüzünler evi.

küllî (Ar.): 1. Umûmî, bütün. 2. Çok.

külliyet (Ar.): Bütünlük, bolluk.

kürsî (Ar.): 1. Oturulacak yüksekçe yer. 2. Taht. 3. Makâm, vazife. 4. Arş-ı a'zam'ın altında bir düzlükte olan, Levh-i Mahfuz'un bulunduğu yer.

L

---

lâ (Ar. e.): Olumsuzluk edatı.

lâcerem (Ar. zFar.): Şüphesiz, besbelli, elbette.

lahze (Ar.): Göz ucu ile bakış.

lâkin (Ar. e.): Ama, fakat, ancak.

la'1 (Ar.): Kırmızı, al.

lâle-i nu' mân: Dağ şakayığı.

lâ-mekân (Ar.): Mekansız, yere ihtiyacı olmayan.

la'n (Ar.): Beddua.

lañf (Ar.): 1. Allah'ın adlarındandır. 2. Yumuşak, hoş, güzel, nazik.

lañfe (Ar.): Güldürecek tuhaf söz, hikâye.

lâyık (Ar.): Yakışan, yaraşır.

leb (Far.): Dudak.

lebâ leb (Far.): Ağzına kadar dolu.

levh (Ar.): Yassı, düz üzerine resim yazı gibi şeyler yazılabilen nesne.

levlâk (Ar.): Bir kudsî hadisten alınmış olup Hz. Muhammed'e hitâptır

leyletü'l-isrâ: Miraç gecesi.

libâs (Ar.): Esvap.

luñf (Ar.): Hoşluk, güzellik.

M

---

ma' düm (Ar.): Yok olan, mevcut olmayan.

mâfât (Ar.): Elden çıkan şey.

mağbûn (Ar.): Şaşkın, şaşırılmış.

mağrûr (Ar.): 1. Gururlu. 2. Bir şeye güvenen. 3.Güvenilmeyecek şeye

güvenip aldanan, kendini beğenmiş kimse. 4. Büyüklük taslayan.

mâh (Far.): Ay.

maḥabbet (Ar.): Sevgi.

maḥal (Ar.): Yer.

mâ-ḥaşal (Ar.): Hâsıl olan, meydana gelen şey.

maḥbes (Ar.): Hapishâne, zindân.

maḥbûb (Ar.): Sevilmiş, sevilen.

maḥfi (Ar.): Gizli, saklı.

maḥmil (Ar.): Deve üzerine konulan sepet.

maḥrem (Ar.): Haram, yasak.

mâh-rû (Far.): Ay yüzlü.

maḥşer (Ar.): Kıyamette ölülerin dirilip toplanacakları yer.

maḥâm (Ar.): Kıyam edilen, durulan, durulacak yer, durak.

maḥşûd (Ar.): Kasdolunan, istenilen şey, istek.

mâlik (Ar.): Bir şeye sahip olan.

ma' mûr (Ar.): Bayındır, şenlikli.

mânend (Far.): Benzer, eş.

ma' nî (Far.): 1. Ma'na, anlam. 2. İç, iç

yüz. 3. Rüya, düş. 3. Akla yakın sebep.

manḳa (den.): kürek esirlerinin oturağı.

manşıb (Ar.): Devlet hizmeti, memuriyet.

manzar (Ar.): 1. Nazar edilen, bakılan görünen yer. 2. Görünüş. 3. Çehre, yüz.

manzûr (Ar.): Bakılan, görülen.

mâr (Far.): Yılan.

ma' rifet (Ar.): Ustalıkla yapılmış olan şey.

mâsivâ (Ar.): Bir şeyden başka olan şeylerin hepsi.

maşlahat (Ar.): İş, emir, husus.

mâtem (Ar.): 1. Hüzün, keder ve musibet zamanındaki ağlayış, yas; yaslı, kederli bulunma. 2. Muharrem ayının ilk on gününde Hz. İmâm-ı Hüseyin için yas tutarak mersiye okuma adeti.

maḥlab (Ar.): Bahis, mesele, istek.

maḥâhir (Ar.): Bir şeyin görüldüğü çıktığı yer.

mebde' (Ar.): Evvel, başlangıç.

mebzûl (Ar.): Bol, çok.

mecrûh (Ar.): Yaralanmış.

meczûb (Ar.): Cezbolunmuş, çekilmiş.

meded (Ar.): Yardım, imdad.

medh (Ar.): Övme.

mefhum (Ar.): Anlaşılmış.

mefkûde (Ar.): Kayıp.

mehlikâ (Far.): Ay yüzlü güzel.

mekr (Ar.): Hile, düzen.

melâl (Ar.): Usanç, usanma.

mellâh (Ar.): Gemici, kaptan, denizci.

memdûd (Ar.): Çekilmiş, uzatılmış.

memnû' (Ar.): Yasak edilmiş.

menâl (Ar.): Sahip olunan.

menzil (Ar.): 1. Yollardaki konak yeri.

2. Ev. 3. Bir günlük yol, konak. 4.

Mesâfe.

merd (Far.): Adam, insan.

merhem (Ar.): İlaç.

merkeb (Ar.): Binek, vapur, gemi.

mertebe (Ar.): Derece, basamak.

meşel (Ar.): Örnek, benzer, numune.

mesken (Ar.): Oturulacak yer.

mesrûr (Ar.): Memnûn, sevinmiş.

mestâne (Far. zf.): Sarhoşça.

meşreb (Ar.): Yaratılış, tabiat.

me'vâ(Ar.): Yurt, mesken, yer.

mevcûd (Ar.): Var olan, bulunan.

mevt (Ar.): Ölüm.

mey-i nâb: Hâlis şarap.

meyhâne (Far.): İçki içilen satılan yer.

meyl (Ar.): Eğilme, eğiklik.

mezheb (Ar.): Tutulan yol.

mezra' (Ar.): Ekilecek tarla.

mihan (Ar.): Sıkıntılar.

mihmândâr (Far.): Misâfir.

miḥnet (Ar.): Zahmet, eziyet.

mihribân (Far.): Sevgi, dostluk.

miḳdâd (Ar.): Demir kesme aleti.

minḳâr (Ar.): Yırtıcı kuş gagası.

mir'ât-ı İskender (Ar.): Âlemi gösteren ayna.

mi'zer (Ar.): Peştamal, futa.

Mu' allâ(Ar.): Yüce, yüksek.

mu' ammâ (Ar.): Bilmece.

mu' ayyen (Ar.): Belli, belirli.

muḥassan (Ar.): Kuvvetlendirilmiş.

muḥaşşıl (Ar.): Meydana getiren.

muḥkem (Ar.): Sağlam kılınmış, kuvvetli.

muḥtaşar (Ar.): İhtisar edilmiş, kısaltılmış, kısa olarak.

muḥted (Ar.): Keskinleşmiş, keskin.

mûḳîm (Ar.): İkamet eden, oturan.

mûnis (Ar.): 1. Ünsiyetli, alışılan, yadırganmaz, alışılmış. 2. Cana yakın, sevimli. 3. İnsandan kaçmayan. 4. Erkek adı.

munḳalib (Ar.): Başka bir kılığa giren.

murâd (Ar.): Arzu, istek, dilek.

muraḳka' (Ar.): Terki edilmiş, yamanmış, yama vurulmuş, yamalı.

murğ (Ar.): Kuş.

muşaffâ (Ar.): Yabancı maddelerden ayrılmış.

musahḫar (Ar.): Ele geçirilmiş.

mu' teber (Ar.): İtibarlı, hatırı sayılır, saygın.

mu' tekif (Ar.): Bir ibâdethâneye

çekilip namazla ve ibâdetle meşgul olan.

muṭlaḳ (Ar.): Başıboş bırakılmış.

muṭrib (Ar.): Çalgı çalan, çalgıcı.

muttaşıl (Ar.): Ulaşan, kavuşan.

muvaḫḫid (Ar.): Allah'ın birliğine inanan.

muẓaffer (Ar.): Zafer, üstünlük kazanmış.

müberrâ (Ar.): Temize çıkmış, aklanmış.

mübtelâ (Ar.): Yutulmuş, yenilmiş.

mübtezel (Ar.): Orta malı.

müfteḫir (Ar.): 1. İftihar eden, övünen. 2. Şanlı, şerefli. 3. Parasız iş gören.

mübtelâ (Ar.): Düşkün, tutkun.

müdâm (Ar.): Devam eden.

mükedder (Ar.): Bulandırılmış, bulanık.

mükerrem (Ar.): Muhterem, aziz, sayın, saygıdeğer, sayılan, ululandırılan, hürmet ve ta'zîme erişmiş.

mülâyim (Ar.): 1. Uygun 2. Yumuşak

huylu.

mü'min (*Ar.*): İmân etmiş.

münâfık (*Ar.*): İkiyüzlü.

münâkkaş (*Ar.*): Nakşedilmiş, nakışlı, resimli, işlemeli.

münekkâ: Temizlenmiş.

münevver (*Ar.*): 1. Tenvir edilmiş, nurlandırılmış, parlatılmış, aydınlatılmış, ışıklı. 2. Aydın kimse.

mürde (*Far.*): Ölü, ölmüş.

mürğ-ı laîf (*Far.Ar.*): Hoş, güzel kuş.

mürşid-i gümrâh

mürşid (*Ar.*): Doğru yolu gösteren.

müsemâmâ (*Ar.*): Bir ismi olan adlanmış.

müstagrık (*Ar.*): Dalmış, daldırılmış.

müstakîm (*Ar.*): Doğru, düz, dik.

müstehâb (*Ar.*): Sevilen, beğenilen.

müsteşnâ (*Ar.*): Üstün, ayrı tutulan.

müşîr (*Ar.*): Emir ve işaret eden.

müşkil (*Ar.*): Güç, zor, çetin.

müşrik (*Ar.*): Allah'a ortak koşan.

müyesser (*Ar.*): Kolaylıkla olan.

N

---

nâbedîd (*Far.*): Görünmez kayıp.

nâdân (*Far.*): Kaba.

nağz (*Ar.*): Hayret eder gibi başını sallayan.

nâîb (*Ar.*): Vekil, birinin yerine geçen.

nâkâm (*Far.*): Maksudına erişememiş.

nağd (*Ar.*): Akçe, maden para.

nağş (*Ar.*): 1. Resim. 2. Duvarlara, tavanlara yapılan yağlı veya sulu boya resim süsleme sanatı. 3. İpekle, sırma ile işleme.

nâlân (*Far.*): İnleyici, inleyen.

nâle (*Far.*): İnleme, inilti.

nâmerd (*Far.*): Mert olmayan, alçak.

nân (*Far.*): Ekmek.

nâ-murâd (*Far.*): Muradına erişememiş.

nâr (*Ar.*): Ateş.

naşîb (*Ar.*): Pay, hisse.

Naşrânî (*Ar.*): Hıristiyan. (Hz. İsa'nın oturduğu "Nasıra" köyüne mensup demektir.)

nâ-şâd (*Far.*): Hüzünlü, gamlı.

nâ-tüvân (*Far.*): Zayıf, kuvvetsiz.

nây-veş (*Far.*): Ney gibi.

nażar-gâh (*Ar.Far.*): Bakılacak yer.

nâzenîn (*Far.*): Çok nazlı, narin.

nażîr (*Ar.*): Benzer, eş.

nażm (*Ar.*): Sıraya koyma.

nebât (*Ar.*): Toprakta biten çıkan her türlü şey, bitk

necât (*Ar.*): Kurtulma, kurtuluş.

nefs (*Ar.*): Ruh, can, hayat.

neşîm (*Ar.*): Hafif rüzgâr.

nez' (*Ar.*): Kaklıdırma, yok etme.

nışfü'n- nehâr: Günün ortası.

nihân (*Far.*): 1. Gizli, saklı. 2. Bulunmayan, görünmeyen.

ni'met (*Ar.*): 1. İyilik, lütuf, ihsan, bahşiş. 2. Azık, yiyeceğe içeceğe dair şeyler, ekmek. 3. Saadet, mutluluk.

nişâb (*Ar.*): Asıl, esas.

nişân (*Far.*): İz, belirti.

niyâz (*Far.*): Yalvarma, yakarma.

nîze (*Far.*): Kargı, mızrak.

nûr (*Ar.*): 1. Aydınlık, parıltı, parlaklık.

nûş (*Far.*): Tatlı bal.

nükte (*Ar.*): Herkesin anlayamadığı ince mana.

Ö

ömr (*Ar.*): Ömür, yaşama, yaşayış

P

pâk (*Far.*): Temiz, arık, pak.

palâs (*Far.*): Eski kilim.

pâre (*Far.*): Parça.

pâyân (*Far.*): Son, nihayet.

pâyidâr (*Far.*): İyice yerleşmiş, sağlam.

pây-mâl (*Far.*): Ayak altında kalmış, sağlam.

pehlû (*Far.*): Vücûdun iki yanından biri.

penbe (*Far.*): Pamuk.

pend (*Far.*): Nasihat, öğüt.

perhiz (*Far.*): Dince yasak edilen

şeylerden uzak kalma.

perî (Far.): Cinlerin çok güzel dişilerine verilen isim.

perîşân (Far.): Dağınık, karışık.

pertev-i hûrşîd (Far.): Işık, parlaklık.

pervâne (Far.): Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

pes (Far.): Ard, arka, ger

peyk (Far.): Haber ve mektup getirip götüren.

peyker (Far.): Yüz, surat.

peymân (Far.): Yemin, and.

peymâne (Far.): Büyük kadeh.

pinhân (Far.): Gizli.

pîr (Far.): Yaşlı, ihtiyar.

pîrezen(Far.): Kocakarı.

pîr-i muğân: Meyhaneci.

pîşe (Far.): 1. Sanat, meslek. 2. İş. 3. Huy, tabiat, âdet, alışkanlık.

pûl (Far.): Para.

pür- ‘ayb (Far.Ar.): Ayıp dolu, kusur dolu.

pür (Far.): Dolu, çok fazla.

pürse (Far.): Hasta.

R

---

ra‘d (Ar.):Gök gürlemesi.

râh (Far.): Yol.

Rahman (Ar.): Dünya’da her canlıya, mü’min, kâfir ayırtetmeksizin herkese merhamet eden Allah.

rahmet (Ar.): Acıma, esirgeme, koruma,

rahm (Ar.): Acıma, esirgeme.

raht (Far.): At takımı.

râz (Far.): Sır, gizlenilen şey.

reff‘ (Ar.): Yüksek, yüce.

refîk (Ar.): Arkadaş, yoldaş.

ref‘ (Ar.): Kalkındırma, yüceltme.

refîâr (Far.): Gidiş, yürüyüş.

reh (Far.): Yol.

renc (Far.): 1. Ağrı, sızı. 2. Zahmet, eziyet, sıkıntı.

rencide (Far.): İncinmiş, kırılmış.

resûl (Ar.): 1. Elçi. 2. Peygamber, yalvaç.

revân (Far.): Yürüyen, akan, giden.

rihlet (Ar.): Göç etme, ölme.

rızâ (Ar.): 1. Hoşnutluk, memnunluk.
2. Râzı olma. 3. İstek, kendi isteği.

rizz (Ar.): Gizli ses.

rûh (Ar.): Can, nefes, canlılık.

ruhsâr (Far.): Yüz, çehre.

rûşen (Far.): 1. Aydın, parlak. 2. Belli, meydanda.

rûz (Far.): Gün.

rûzi (Far.): 1. Gündüze ait, gündüzle ilgili. 2. Rızık, azık, nasip, kısmet.

rûy (Far.): Tunç.

S-Ş

şadr (Ar.): Her şeyin önü, başı.

şafâ (Ar.): 1. Saflık, berraklık. 2. Gönül şenliği, kedersizlik, neş'e, zevk ve eğlence.

safâ (Ar.): Saflık, berraklık.

şâhib-cemâl (Ar. ter.): Güzel, yakışıklı kimse.

şâhib-kerem (Ar. ter.): Cömert kimse.

şâhib-kırân (Ar.Far.): Her zaman

başarı, üstünlük kazanan hükümdar.

şahn (Ar.): 1. Avlu. 2. Evin ortasındaki açıklık. 3. Oyuk, boşluk, boş yer. 4. Orta, meydan, aralık; cami ve medreselerde umûmun toplanmasına mahsus kubbeLi, yer. 5. Büyük kase. 8. Zil.

şahrâ (Ar.): Kır, ova, çöl.

sâid-i sîmîn: Gümüş gibi kol.

şak (Ar.): Uyanık, gözü açık.

sâlik (Ar.): Bir yola giren.

şavâb (Ar.): Doğruluk, dürüstlük, doğru hareket, doğru davranış, doğru düşünce.

şavm (Ar.): Oruç

sa'y (Ar.): Çabalama.

sâye (Far.): Gölge.

şehâb (Ar.): Bulut, karanlık.

semâ (Ar.): Gökyüzü.

seng (Far.): Taş.

serâser (Far. zf.): Baştanbaşa, büsbütün.

seretân (Ar.): Yengeç burcu.

ser-gerdân (Far.): Başı dönen, şaşkın.

ser-keş (Far.): Dik başlı, inatçı.

ser- kûy (Far.): Mahalle, sokak.

sermest (Far.): Sarhoş.

şevr (Ar.): Boğa burcu.

server (Far.): 1. Baş, başkan. 2. Reis, ulu.

serv-i revân: Uzun boylu sevgili.

setr (Ar.): Örtme, kapama.

settâr (Ar.): Örtten Allah.

seyl (Ar.): Sel.

sezâ (Far.): Münâsip, uygun.

şıdk (Ar.): Doğruluk, gerçeklik.

şimâr (Ar.): Meyveler, yemişler.

sîne (Far.): Göğüs, yürek.

sirâc (Ar.): Işık, kandil, mum.

su'âl (Ar.): 1. Sorma, sorulma, soruşturma, soru. 2. Dilenme, dilencilik.

sûd (Far.): Fayda, kâr, kazanç

şubh u şâm (Ar.Far. ter.): Sabah akşam.

suğurya dur (den.): Hazır durmak.

suhan (Far.): Kelam.

sücûd (Ar.): Secde edenler.

sünbüle (Ar.): Başak burcu.

şâhid (Ar.): Şahit, tanık.

şâd (Far.): Sevinçli.

şâdî (Ar.): Nağme ile şiir okuyan.

şakrak (Ar.): Bülbül gibi öten bir kuş.

şâr (Far.): Şehir.

şâyed (Far. e.): Eğer, olur ki.

şeb (Far.): Gece.

şeff' (Ar.): Şefaet eden, bir suçun bağışlanması için aracılık eden.

şeh (Far.): Padişah.

şeh-ber: Yakın.

şehsuvâr (Far.): Binici.

şekk (Ar.): Şüphe, araz.

şem' (Ar.): Balmumu.

şenâ'at (Ar.): Kötülük, fenalık.

şerâr (Ar.): Kıvılcım.

şerî'ât (Ar.): 1. Doğru yol. 2. Allah'ın emri.

şinâs (Far.): Anlayan, tanıyan, bilen.

şîr-i ner: Erkek arslan.

şîvân (Far.): Figân.

şîve (Far.): Naz, edâ.

şûm (Far.): Şom, uğursuz.

şûrîde (Far.): Karışık, perişân.

şühûd (Ar.): Şâhitler, tanıklar.

şükr (Ar.): Memnunluk, minnettarlık.

T

---

ta⁶ akkûl (Ar.): Akıl erdirme.

tâ⁶ at (Ar.): Allah'ın emirlerini yerine getirme, ibadet.

ta⁶ ab (Ar.): 1. Yorgunluk. 2. Sıkıntı, zahmet, meşakkat, eziyet.

tab⁶ (Ar.): Tabiat, huy.

tâc (Ar.): Bazı tarikat ehli şeyhlerin giydiği başlık, terak.

tahîyyât (Ar.): Hayır dualar, namazda okunan dua.

tâhîr (Ar.): Temiz.

ta⁶krîr (Ar.): Yerleştirme, sağlamlaştırma.

tâli⁶ (Ar.): Nişangâhın arkasına düşen ok.

ta⁶ lîm (Ar.): Öğrenme, öğretme.

tarîk (Ar.): Yol.

tarîkat (Ar.): Allah'a ulaşmak amacıyla

tutulan yol.

taşavvur (Ar.): Zihinde şekillendirme.

tecelli (Ar.): 1. Görünme, belirme. 2. Kader. 3. Allah'ın lûtfuna nâil olma. 4. Hak nurunun tesiriyle makbul kulların kalbinde ilâhî sırların ayân olması hâli.

teferrüc (Ar.): Açılma, ferahlama.

teğâfûl (Ar.): Anlamamazlıktan gelme.

tehî (Far.): Boş.

temâşâ (Far.): Bakıp seyretme.

tenâsüb (Ar.): Uyuma, uygunluk.

teng (Far.): 1. Dar, sıkıntılı (şey, yer).

tennûre (Ar.): Mevlevî dervişlerin semâ âyîni sırasında giydikleri geniş eteklik.

tente (Far.): Örumcek ağı.

tersâ (Far.): Hristiyan.

tevbe (Ar.): İşlenmiş bir günah veya suçun bir daha işlenmeyeceğine dair verilen söz.

tevfîk (Ar.): Uydurma, uydurulma.

tevîl (Ar.): Söze ayrı mana verme.

tîğ (Far.): Kılıç.

tirâş (Far.): Tıraş, üstten düz olarak

yontma.

tîr-i cefâ: Eziyet oku.

töhhmet (Ar.): Birine isnâd olunan suç, işlenildiği sanılan fakat gerçekliği henüz meydana çıkmamış olan suç, kabahat.

tûtî (Far.): Papağan cinsi kuş.

U-Ü

‘uşât (Ar.): Asîler, zorbalar.

‘uşşâk (Ar.): Aşıklar.

‘uyûb (Ar.): Ayıplar.

‘uzlet (Ar.): İnzivâ.

üftâde (Far.): Düşmüş, düşkün.

ümîd (Far.): Umma.

üstühân (Far.): Kemik.

V

---

va‘de (Ar.): Bir iş için önden belirtilen zaman.

vaḥdâniyyet (Ar.): Birlik, Allah’ın bir oluşu.

vâhid (Ar.): Yalnız, tek.

vallah-ı billah (Ar. e.): Allah için anlamına gelen büyük yemin.

vaşl (Ar.): Birleşme, ulaşma.

vech/veche: (Ar.): Yüz, surat, çehre.

vefâ (Ar.): 1. Sözünde durma, sözünü yerine getirme. 2. Dostluğu devâm ettirme. 3. Yetişme, yetme, kâfi gelme. 4. Ödeme.

velî (Far. e.): Velâkin, fakat.

velî (Ar.): 1. Allah’ın 99 isminden biri. 2. Sahip. 3. Ermiş, eren.

vîrân (Far.): Yıkık, yıkılmış.

vird (Ar.): Belli zamanlarda okunması adet olan Kur’an cüzleri.

vişâl (Ar.): Ulaşma.

vuşlat (Ar.): Kavuşma.

vücûd (Ar.): 1. Bulunma, var olma varlık. 2. İnsan veyâ hayvan gövdesi. 3. Ten.

Y

---

yâd (Far.): 1. Hatırlama. anma. 2.

Hatır, gönül.

yaqîn (Ar.): Sağlam bilgi, iyi, kat'î olarak bilme.

ya' nî (Ar. e.): 1. Demek, şu demek. 2. Sözün kıyası, doğrusu, senin anlayacağın.

yâr (Far.): 1. Dost. 2. Sevgili. 3. Tanıdık, ahbap.

yed (Ar.): 1. Yardım. 2. Kuvvet, kudret, güç.

yek-rûze (Far.): Bir günlük, geçici.

yevme lâ-yenfa'u: "O gün ne mal ne de oğullar fayda verir. Ancak Allah'a sağlam ve temiz kalp getiren fayda görür."(Şu'arâ 26/ 88, 89).³⁷⁰

Z

---

zâhid (Ar.): çok aşırı sofu, kaba sofu.

zaḥm (Far.): Yara.

zâr (Far.): Ağlayan, inleyen.

zarîf (Ar.): 1. zerafetli, güzel, şık. 2. nâzik, ince, yakışıklı, beğenilir tavır ve edâl 3. ince nükteli, ince nüktelerle

konuşan.

zât (Ar.): Kendi, asıl, öz, cevher.

zemm (Ar.): Yerme, kınama.

zen (Far.): Kadın.

zer (Far.): Altın.

zerre (Ar.): Ufak parça.

zevâl (Ar.): Yerinden ayrılıp gitme.

zeyn (Ar.): Süs, bezek.

zîbâ (Far.): Süslü, yakışıklı.

zihî (Ar. e.): 1. Ne güzel, ne hoş. 2. Âferin, bravo!

zîkr (Ar.): Anma, anılma.

zînet (Ar.): Süs, bezek.

zîrâ (Far.): Çünkü, şundan dolayı.

zühd (Ar.): Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete verme.

---

³⁷⁰ Yılmaz, *age.*, s. 723.

Deyimler Sözlüğü

A-B-C

âmân bulmak: Rahatlık bulmak.

baş eğmek: Güçlünün buyrğuna uymayı kabul etmek.

başı göğre ermek: Alay, beklenmeyen mutluluğre ermek.

baştan çıkarmak: Doğru yoldan saptırmak.

cân kulağı (ile dinlemek): Büyük bir dikkatle dinlemek.

D-E

---

da'vet eylemek: 1. Çağırarak. 2. Birinin bir şeye uymasını istemek. 3. Yol açmak.

dile getirmek: Ağıza almak, söylemek, anlatmak.

el çekmek: Bırakmak.

F-G

---

fıkr etmek: fikir almak.

gam yemek: Kaygılanmak, üzölmek.

H

---

hâkîr görmek: Önemsememek, değere vermemek, küçümsemek, küçük görmek, hor görmek.

hâkile yeksân eylemek: Yerle bir etmek, taş üstünde taş bırakmamak.

S

---

selâm vermek: 1. Selamlamak. 2. Başını sağ ve sol omuzlarına çevirerek namazı bitirmek.

selâm almak: Birinin selamlamasına karşılık vermek.

Y

---

yol bulmak: Gereken çareyi bulmak.

yüzüne bakmamak: Darılıp küsmek.

EKLER

بند نامه غریب
 هرینه قبل بسملیه آید
 ذکر اولون دایما حمد خدا
 طهار اول دایم صلواتی پیش قبل
 هرعدای دوزخی اندیشه قبل
 کماهل اوله قبل نماز اهتمام
 دورا و نور اهل صلا جیلند
 استریک ارفور قدر خدا
 روز شب ایله تفرع قل دعا
 کیمه کار ویشی عصاره ایله
 شهسار اول رزقه نقصان ایله
 کیم بولور انده جلا مرت دل
 صبر قیدی نعمت مفقوده در
 دوست قلز مردم آزاری خدا
 التقات شام مغرور اوله هر
 نعمته شکر و بلا بی صبر قبل
 شکر قیدی نعمت موجوده در
 کسینه انه ستم قلده حفا
 شکر دنا مسورا اوله هر

Agah Sirri Levand

صادق

خدا یا ایله خالی دایما دلون شکور اسمز
کوزمدن دوری قله برلوی انوار نور اسمز
انسی ایت دمدم بوقلب لی صبر صور اسمز
بکا غیرت مبریات که ورد ایدم غیر اسمز

یا حیوایت لوح عصیا ذن بوعبد بر قصور اسمز
چیفتر یارت اسماء حسنی دن غفور اسمز

عصا تک جرمی عفوانک ایلن روز شب کلار
عیان انکی ذنوب اهلنه رزنا مغفرا رک
عمون سترلا یکن کاینا تک اسمر ستر رک
رحما کچه مک لا یقی جمهدن بو غفور رک

یا حیوایت

کلله ن عالمه جرمی و شاعدر بکا هپکاره عبادت اینه که فلتر هوس بوقلب تا هو ار

اید رکن بر کناهه یا دمراوب سیکر استغفارت
روای زور محشرده نیم عالم اوله دشوار
یا حیوایت

اوله جاننا که وحدانک خفنه انکارم
رسولک مصطفی یا وار دل و جانبله اقرارم
مطابق قدر تموشع شریف طور اطوارم
دوستی دوزخ ایچره آه زار المقنم کارم

یا حیوایت
دعا سبب مستجاب ایت صادق صبح و مساجد
حیلک مصطفی الدجیمی انبیا حی
رفیق با که توفیق کرده اولیا حی
توقف سن قوی در کله اولاه دعا حی

یا حیوایت لوح عصیا ذن بوعبد بر قصور اسمز
چیفتر یارت اسماء حسنی دن غفور اسمز

عسمه

هدای

جان دلدن غافل ز کراید مهر
خوش سعادتن اهل امتش حق بزیر

لطف وی با نانه شکر ایده مهر
خوش سعادتن اهل امتش حق بزیر

اهل ایمان اهل اسلام ایلدی
بویج لطف بویج احسان ایلدی
فضل و احسان بی اتمام ایلدی
خوش

ایندی لطفندن جینک امتی
هر نسیب ایندی سرایی وحیدی
اومارور انواع فتح و نصرتی
خوش

- نفس وحدتن ابرشیدی سر نور
- حاصل اولدی قلبه انواع سرور
- ای هدای اوله کور عبد شکور
- خوش سعادتن اهل امتش حق بزیر

- یاردم ایندی چون غایت عسکری
- رهبر اولدی انبیا نیک سروری
- ایلدی بزیر حقیقت مظهری
- خوش

هدای

استر عاقل فانی دنیا فر
سنسن ای موی مطلب آعلو

نیلویه عاشق فانی دنیایی
سنسن ای موی مطلب آعلو

عاشق شربینه جان و پرور فرهاد
لیلا یا دینه قیس ایدر فریاد
سفی ارزو عاشق ناشاد
سنسن

ورد ایچونه بلبیل در دلیله نالان
اولدی پروانه شفنه سوزان
عاشقک سنسن درد در جان
سنسن

- بوهد ایده صبره طاقت یوق
- دانکه لایق بر عبادت یوق
- باکه قولفندن اوزکه لذت یوق
- سنسن ای موی مطلب آعلو

- عاشقک عشقی قدر نکه در
- صادق صدق وصل نکه در
- جنگ ذوقی رحمتکله در
- سنسن

کما کله اولور صومون و موخند صدقله
 اولوله اولدی اولوله اولور خردک بوی بوی
 برصد فد ر صورتی معنایی جوهر در آنک
 جوهری توحیده ایزن کیرن اولور شهسوار
 باخند در صورتی مفهومی آنک روح در
 صورت معنایی ایزدی عالم فضل اختیار
 عالم عدل اهل الحق قلبی نقش و صورتی
 بولدی فضلی درینا اولدی اول شهریار
 بر بند ندر یوسفنه روح در آنک ربیبی
 اهل خند مندر قوایی امره ایدر انتظار
 امر حکمت اوزره اولور سه سلامند ریدن
 هر هوا و کینه دوشسه کلور اکا انکار

منفر اولان الف کیمی دمندر برکنار
 جمله افراسین زوچ ایلدی قلبک قلبی بر

انکی انکنت ارسنده منقلیدر قلبی
 و طی هر نه جاننه دولسه دورز بیله جوار
 خلق عالم اکلوب توحید دل برانته لر
 اولدر جمله صراطی مستقیمه یا ایدار
 بوفلک فلکی بدندر یا دشهدر روح اکا
 بر طراطی مستقیم ایلنه حق لیل و نهار
 صفحه، احکامه چکادی طوعی ای کرب
 چکلوب اولر سه بوکشتیلد زین اولونجا ر

کیم
 کیم

سوائه لاله الآلهه وبقوله واصنع الفلك باعينا
ويعود وقاله اربوا فيها بسم الله عز وجل

عاقله توحيد فضل عدل اولسون چون شكار
صفحه در ياده اولدي خط كشت انشكار

فلك مضمون ايتيني بازدي دست نوحله
لوح جبر اوستنده اعراض اثبات ايتي كرد كار

خط واحد او زره بنيا د اولدي هر جزئي
يعني توحيد اولسه اجزا اولم برقرار

هر بر جرف كبي صامتدرا يده زريان
جمع اولوب نراولسه اولور ناطق كلام معيندار

درج اولدي انده علم اولين و اخيرين
هم ايدر تفصيلي بيم اولسه اهل اعتبار

صورت معني ايد ذات صفات صافلك
كوستور فلكي فلك كبي بوفلك خوش نكار

اون ايكيد هر جزئي
كبي درت لفظدر
هر جزئي بر ج فلكد
انك منلي وار

عالمه آركا ني نه جمع اولدي اسم زانده
له ايرن اولدي فضل اهلي واندي اقتضار

اولدي ممد و د اوستنه مد هو اي نا دليل
اوله بوفلك هوا دور ايندور لير در يار

حله سنه مندا بر جمع اولين بر ذاتدر
باده اولان نقطه در آكه مشير مشكار

امر حمله شكل طبر او زره بنا ايتي ابي
اولدي ميم منقار درخت بعنه تا ريخ مهر و زار

سنه سيني سینه طبر ايندي يا نان بوجه
ختم اولجوني نطق خلق ايندي اكا ذوالوقدار

بكر كبي حقي توحيد ايد ري لفظله
نسخه عمل ايلوي ابي مشركين اولون سزار

دربا ابي بن برسفيه بركون بولور نجات
كبر مينلر غرق اولوب اولسه كركد ري ري ناز

الهم

جدروب فروفتی بزده ارغ اولدک سن
بحرفقنه یخ فور تو نلر چکده رین
سن یقار سین بو قیلورده کوکلر شهرین
دلوجان ملکنی یغما ایدیجی سنین سن

باد عشقک الواند ایلدی صبر کیمین
الواند اولدی کوکل طفیلی سنکده درد ندک

باد اسرخیکنک ایسه اطللس اولدجانا
کیمی تخته لرین عاشق زارا بتدک سن

سیرایدن یوزوی دریا ده اریسور حضره
قدره اوغراسینی کیم قدر غاده کورن

بحر عشق ایچره یورتم نوله یلکن طوروده
بحر ای باغی یاره اسیر اولدمین

دود اهدرک اولدی نغیر مزکستی در
بیر کیمی یلکن اولدیر اکه کردون کهن

بار ماغبار ایله سیرانه چیتیر دریا به
اهل دل عاشق اولان ولته اورر کل

کلای یادی دل وجان زور قنده درخ و الم
بری چکنتمکه بوفلی فلک طوندی دوشن
وکلای اولدی مخالف باشم اوشدی بلا
دور اولدی قریبینه باشدن چندن
باشدی کلای قریبینه باشدن چندن
بحر عشق دوشلی اولدی مخالف چنبره
فور قرا اولدک کله باد بلا یا بر اقدن

اگر اولدکسه محبت دکننده صلاح
بوصله باشق کک خرطی کامر حجن

عشق دریا سنه صالدک بو کوکل زور قنی
بولیمز سینه بو قیلورده دل اسن مسکن

خوبل فور سه غجب سا که کنار اولر نه
اولد انداردن لایق بر ایکی کونه قتلون

فره ده الت او کرمق کبیدر کل بقه دن
باری بن بحر کنار دن کنار ایلیکن
هنگ لنگرین ال طوسمیدر انج یلکن

بحر عشق ایچره اولن عاشق پندک زاهد
کونور ارغل بوکی اولد پچار زای غبار
ای کوکل نیچر یا نور سین بولیمان تنه

جلها عالم عاشقی اوسه نوله جانانانکر
 قولدی چوق اولدوغنی استر سلطانانکر
 ساهوش افاده سینک حدی ویا یانی عوق
 کون کبی عنونی واردر یار عالی شانانکر
 هم طرف هم لطیف هم حلیم هم سلیم
 ذرجه نقصانی یوقدر اولما تا بانکر
 برسدن المغ جانر ورر عاشق لری
 جانک جانی اولن اولت دورانکر
 اوندولم قالم ای یحیا بی کنز حیلر
 اوقیه برکونه مکر اشفا رفی دیوانانکر
 لایحی
 بکا بنومی بود دولت که جفا ایلیه بی
 وای اکاکم نه جفا ونه وفا ایلیه بی

. همته لایق واحسانه سرا ایلیه بی
 . باری اکنجه بکا خیر و دعا ایلیه بی
 . ای مودین اولیجک با که صلا ایلیه بی
 . هیچ اولای وارهن عهده وفا ایلیه بی
 . بادشاهرا و مرمرین فولکی برکونه اول
 . آشته بن عشقکله جانمی تسلیم اندم
 . اوله کم ایشیک شایده که صفا لوسوره یاز
 . بر کیمه خانن یحیا بکلم دیمشیدک

هم کیمک واریسه ذاتنده شرارت کفری
 اصطلاحات علومرا یله مسلمان اولمز
 ایسک طوطیه نقلیم داء کلمات
 سوزی انسان اولور انک اوزی نسان اولمز
 سنک خار ای قنیل قان ایله رنگن انک
 طبعی تمبیر اولور انک لعل بدخشان اولمز

علوی

کام هم بلام الیریم نولا شفقت ریجاستند
بنم د وتلوسلطانم خطا بنده عطا سندن

بنی ظلمله اولدیگ دیرلر خیر حویر غمگ
شها دیوان حسنکده شکایت وار کاسندن

نیچه نوروز لری کیدی بیخیر بر مار کیدی
میسرا اولدی کیدی بکابر مرصبا سندن

حیات ما و افر صخر عمر غریز سندن
خدا اده استوریم اولیم بر دم جلا سندن

کون اولدیگ کون دیر کور سنی ترک الملز علوی
خفا که راضی لار دکل با که وفا سندن

م
م
م

دبد بلیوی سکا وار سه زنگ اول غماز
 آره که ال یوری بر باری بلیوی بوکلن
 نلر دیک اوی بر سه زینله ای دهن
 نکه بتمزدی سنک قند کرد و زین
 سن دکل نخ لوبن باشن کلتن ایشدر
 قوز لور سنک صغن الله هماه کل قتلان
 نفس شو سنک ساکه الیسه تقاضای دل
 صاف اولد هماه نیک اولورسه آکلن
 بر شنه حسنه یوری کند و کی قویان الله
 قوز لور سنک بولودن سن اقصاغ و آسن
 در دمنک سنکه بری در رسم ای غیری
 بچمل فارغ اولور دنیا ده اولنکد ز

چاره بولور سنک اگر قور بلغای دل
 کسه انلره باریب کور قار انمه

کور یوری کور قیدی کیم قالدر قیوی ارن کلتن
 حفظ ای دی صفله بری هر برینک
 صالنی سرو صغو بر شیوه رقاری کورسونلر
 قانوکده حاصل اییدی بود و اسز دردی هب کوکم
 تدرده مبتلا اولدی دل بیماری کورسونلر
 تن زرد مده معلوم او سخوفی صابور بر بر
 بی سیرا تیمان ارباب موسیقاری کورسونلر
 آجلدی داغلی سینمده چاک ایدم کریبانی
 محبت کلشنده آجلن کلناری کورسونلر
 کوز لور مهوران اولور دمنک تکلیشدر بری باقی
 اولور و الله تالله هماه یلوار ی کورسونلر

لمه الله

تستی افندی

حوض ظهور استی شکر العجمی بر اجوقی
استریش اولماین آسا و صفت صاف دی

سندی ارباب جنونه سرورنهر وار در
چالادوب جبل ونفیس دکی ریخ دی

غلغله وردی جهان ملکینه اواز جنون
ولوله صالحی تنون دنیا به بر صولق دی

آشمان مرغ اولوردی باشنجنون و
اولیبیدی عادتی هر دم باشن صالوق دی

سندی جنون نوبتین صودی مقاصده هنوز
الادی میدان جنونی سونده بر برق دی

بردی نهار انجید جو قدر دینم اماشها نیده بر قابل دکل خصی قتی یونق دی

کوسه یوز یا خنده بر یوزی سولینک
کندوی یک طوتر او انک باشنده قوزون

شاری فالسه اغزند ندند صور سنگ
دیرکه دوکلای دیشم کندی قوزون لدا

نوزی بورشسه اغرسه صحیح صور سنگ که شین
دنه اوقصا جلی کوزل جهرولی برقا و غلن

سلسله نجره ما عورقی کوز یا غنی ایله
بر کجه وار رسلا و لور کوزینه اری دلیکن

قوی قوریا بی اولورسک کجه کوند ز انکر
صرف اید ویت مالکی نجسک یولنه وار لدا

بو کجه وار مزا اسک ناندن باندن انکر
سوره حک اوله وره حک اصلاحک سنسنی

نجی الشیخ خلاص اولمای استر حقن
رند عالم کجنور کن عجا دوستدی ندن

هر کیمه عالی اکسم اکا در م اجم
ند بلا ایدی سنک باشکه عورت المتی

دولت دهمه ده مستغرق اولان کرناش اولر
 مردمان باریه جان نعم استر
 قلبه معنی فهم الیون کجور لک
 سهول حجه ایدوب اجر عظم استر
 از برایت قصه اسرار ولی ای روی
 حاضر نزه الهده نده استر
 صورت اهل کشتیک مخزن اسراریدر
 بر کرک ترکیبیم صدق و امانت کاریدر
 بی عزت و خیر مدر بار صدق جمله دن
 مصطفی تک بنسیم صدیق بار غاریدر

کتابی کیم ایده سترنی محض . . . ایکی نف اولور اکا معین
 بری مقصودنه اولوق مظفر . . . بری کسه اولماق منخر

سکمه اهل نظر نسیم شهادتیدر
 مهربانر دیکر لکله زینا دینار
 چه نشسته ایدیک کاکلی لادیلر
 الفی فامنگه فشر و کیرا دینار
 منیم کلمه عاله بورادن غری
 دجیا ورمیک بارسکا وصلت الین
 وریه ی شاهه مقصود عجبا دولت الین
 آه زاریلها اوب بریش حیرت الین
 یوزینه طوتسه خانی نجیب خجالت الین
 نرسی دا د یوزه کلور دست دعا غری

عطای

ای کوکل عالی صید صفی لیا قهرمان
 بوکر رکا هدیر یون کلن الله آید
 کر بلوب طورمه کمان کویله طوعه خیر
 حکمور قوس قضا و آیلور تیر قید
 سالد راه فنا اولان لیدر عمر سفر
 کوس رحلت چالغور قافلہ و غر کچیر

تحت شاهي سليمان و زریبره اجیل
 طوشور صاحب کخنه نقیان اجیل
 غافل اوله کلیمک دولتله خاناجیل
 علم طبليله گلر سکا سلطان اجیل
 هوی صفین آکوزین ایررهله مهنا اجیل
 کوس

ندر راست قایه کشتی
 سن کچی دلا بشلر سن
 کوس

• غافل اوله اجل ایرشور ایا فرزانه
 • کوسرور راه دیار عدی سلطان
 • ناممال اتدور راخ شتری دورانه

کیجه اولشندم ساکن و کن وحدت
 الدی غایتک منی عالی حوائج غایت
 ایردی خان کوشنه تراوز که صدا اولدی
 دندی ایمنظری راه و صباح رحلت
 نه تیورسین کوزک آج شدی و کن وقت
 کوس

تکه تند چوغ اکلفز آیکند، دل و جان
 قوناغند، انکی اوج کوج طورر الحق مهان،
 کوندرد کلدوی بوله کشتی و زریبان
 ای عطای منزل مقصود دکلا ر بوجهان
 محکم بغلیو کور دقتیله بوری همان
 کوس رحلت چالغور قافلہ و غر کچیر

همه هم هم هم

خانی

آه کیم بر کل جیون نین غنیمت خاوار اولدم
عصه دن بلیل سوزیده صفت زار اولدم
برشقی قدی کوروب آکه هوا ذار اولدم
جوی ووش کواکم آقوب عاشق دیدار اولدم

نرسود زده زلف سیهکار اولدم
بند بر اولمچق درجه گرفتار اولدم

سینه ده مهرخت اری غایلمکن
خوبلر سومک نوزین کوکل نایلمکن
عشق مغلوب حرم خیل آکا غایلمکن
عجله ده ال جکوب ازاده لک طایلمکن

سینه

دل دیوانی اوسلیدی صنوب خلق جهان
بر طرف اولمشکن میل هوای خوابان

بینه بر تنوع خطای پیشیا میل ایسی همان . حاملی قلبی غلبه کنی
ایا

سایه سیه است او چند نطم خامه دوشوب
قد بالاقبی ملائکی ادرم لاجدر دوشوب
مرغ دلبر بلز لکاله آه کیم متهمه ووشی لکاله
دلبری شوقی آینه یاد کل فامده دوشوب

ای خانی نوله بلبل کی نالاه اولسم
کل صد یاره کبی چاک کرینان اولسم
طونالو عشقله عاللمره دستان اولسم
کاکل یارم کبی خیل بریشاه اولسم

بینه سودازده زلف سیهکار اولدم
بینه بر اولمچق درجه گرفتار اولدم

م
م
م
م
م

سیدی صراط معاده اولون دوت اولور
 کل برود بر لرا لکه دننه کور سلوا کور
 کرفی دست اولسک اما هر یی یوزین دوت
 اخردن خوش نشنه یوق یونلر قتل معتبر
 سیمروز در مصیحت کورن جهانده سیمروز
 سیمروز در مصیحت کورن جهانده سیمروز

خاقوه سلیمان سکه یعثمانید
 هر کیمک دستنه اولسه عالمک سلطانید
 مرده لواحیا ایدر عالمک روح تانید
 این بتور مملکه نظری یوق جهان تانید
 سیمروز در مصیحت کورن جهانده سیمروز
 بر قوری دایمش اخق عالم لایحه عدل و داد
 قاضیق بکلک کوز دلال البینه در مرزاد

باک زوی نازنه جواندر بکا جانندن اعتر
 کلدی یا نوزن قسی مکر دختری در
 بقدم اطلس دیبا سنه ده لک بر کور
 رخت ختم کورتی اوده لوه زسک توغز
 بر ایکی کون منی یونیدید مجوب اکلا

توتیکه جيله کند بری بغلر ناکا
 جیتر در دوغری یولکدن بری اکلا کرا
 یولایه یولیز چاره ندروش ونشا
 کسبه اویمسون اولاشمشون الله الله
 زلف بی دینله اولغزه جازو بکلر
 باقی کل اولام کهنه دل یولینه بیک
 دیم سمه ندر ایریحک اخر نسک
 کیرم راه خدایه دیوب السعی البیک
 نه خجانی نه کوزلور نه سلام نه علیک
 قارغزاید مرز کسبه طایر

فیضی

کله ایچوخ بتر عکسنه دورا تیه کله کله
 فقی بوز بولدی زمانه کروه جهله
 کیمی تالیف کتاب اینکه ایله عجله
 کینیک قسیدی قصیده دیمکه یاغزله
 نه عجب کونله فالاق کوره بالله هله
 کینور اهل کمال ایله برابر جهله

بوغینک طبع سیاهی کیمی ایلمان کینور
 حسن نظم ایله کیمی خسرو حسان کینور
 شاعر لغز سخن ایلمان کیمی کینور
 خیرا فیهر ایلمان کیمی انسان کینور

آه آه هوصا نوب اکله غزلی کور غزال
 جینور شعر شعیب ره او قور باری ویاک

وارا ایکن بوغنجی فصوری او کینور نیمه خصال
 نه عجب

اورنصما هل تکب که بتر بتر کینور
 کورسات اخوری فوق ایلمان کینور
 او قویب یازمسی یوق کینور
 اهل علم ایلمان برابر دم اوور مستر کینور
 نه عجب

فیضاً سوله ندر وضعی بو یولون کینور
 بوموش مستکن ایدی کینور
 طعن ایدر سوز لرینه عاقل فرزند کینور
 جیف کیم قدری بلزوا ودر اند کینور

نه عجب کونله فالاق کوره بالله هله
 کینور اهل کمال ایلمان برابر جهله

ع
 کور کور کور کور

یاق

نه جا باده کلاکه نه بکر یار هم وار
 نه صدی صنف میخانه کی جای هم وار
 بی عیب الیک دایم اولورم مست لا عقل
 که بهوش اولورم اسوده فلز بنده بر عجز وار
 غم خیزانه حالت وار دیشلواهل درد اما
 ملا بر دبر شوخک دمروصلند عالم وار
 رخک یاقین رقیب دیوسرت سیر ایدر کوب
 یوزوی کوزی بلالوجه اما بوندم آدم وار
 صفای صفت طبعک نتر اکلخدا ی یاق
 بجهاد الله نه غم بر سبب الکن ساغ غم وار

۴۴۴
 ۴۴۴
 ۴۴۴

یاق

دم صبح ایدی کوز باده صحت دیدر
 می نابیله برایت ساغ عشت دیدر
 یارایه هدم اغنازه کول هدم زار
 کوز لورم قان اقدسه نوله عزت دیدر
 چوق بلوچکدی سنک جنک غمکه دل زار
 نای ویش ناله لرا بلیسه شکایت دیدر
 عشقی صفر لیدم سینه اما سندی
 آه ایدرم بی عیب ایله فرقت دیدر
 محنت دل سر زلفند چکرای یاق
 کافستانه دوش کسه ده محنت دیدر

۴۴۴
 ۴۴۴
 ۴۴۴

بای

کل کبک اولوق دیلوسک شامو حرم ای کوکل
لا اوشی الدن دوستمه جام بر دم ای کوکل

دورا لندن کاسه کاسه یودوغم قنردر اول
قطره قطره داملین کوزدن دما دم ای کوکل

دولت دنایچون هرگز نه غمکین اول نیشاد
برقرار اولوز بلورسین حال عالم ای کوکل

کلشن کونده ماوی بولسه اولجوری صفت
اختیار آیدری باغ خلد ادم ای کوکل

دور ایدر باقی صفت خورشید و ماهک منزلیز
عشق سوزد آیدر الله اعلم ای کوکل

م
م
م

فته عالی اول قنات مالاد سئل
هر بلوکیم بشور عالم تا لادنه سئل

حالت عشقله در آمه نور آیت
انک روی قدیمی باده حمراده بیل

دلداد انا یسرف بر تو عرفانله در
حسن آینه عکسین رخ زیاده بیل

عشوه دهره کوکل و برزا ویم عاقلدر
اولدی بهر بکم کسه یودنیاده بیل

دوستلردارجهای دهر زمان ای باقی
بایدارا اولدوغنی قصه دارا د بیل

م
م
م

کوردم اهل حسد و بدین الم کتد و کتی
 غر حکم کوزسه کتی شد و لغه بده و کتی
 ار نور و چونکه خدا و و شنگ آسلا و کتی
 دیمس صدغی یانه فاله ابتدا و کتی
 بوجهها ندر کتی هب ابتدا و کتی بولسه کتی
 دکن نادستی آکلر استخفا فن
 نیجه برا غلدر اول غنجه دهن عساق فن
 البین بود راند وقت فاسین باقن
 بود ایچن طاعدر با د غرور و ارفن
 اغلدوب بلبلی کل نیجه دکن کل کتد کتی
 عبدی بیس و نیچاره کبی کردند کتی
 سوری اولورسه تر و بلا و محنت کتی
 کوی جانانه وار نیجه اولور آسوده تنک

وصل احباب دای دیده هم دیک منک
 لطف حق یردم ای کتی
 قلوبا نیم سلسله کتی

ما هم و اولی طعنه یرم و غا شقی می توانی زین
 یتمه بیک یاده قلم بودل سیرانی بر
 عشقنک سودا سنده دوشدم بیورم عقلی
 فده بولدیم بلنم اول شوخ بی بر و ای بر
 بحرارت بغلادی بر تاب بر عشق کل کیم
 سوزی دفع ایلز نوش ایلم در یایی بر
 هب سنک چوندریم دنیا جناسین جلد و کم
 بوقه غم و واری سلسله نیلم دنیا بی بر
 لعل نیرنک امیدین قلنسه کوکلم عاقبت
 یاره لود کله هک کتی نیجه خاری بر
 آستانه یارده مسکن بولیدیم باقی
 قافله سیر ابتدا و درم عنقا یر استغنا بی بر

بی کلم
 کلم

سوالدن سن شهي جانا . فقا طو بدی فلاکی .
 وبريشته قدر کلنز . جهانک ملک واملاکی .
 طبيا صبح علاج اولنز . بودره و برصه تریاکي .
 بن اول جیران عتم که . بتوردم عقل و ادراکی .
 نه عالم دن خبردارم . نکند مدن خیالم وارم .

نه غری حنت الماوی . نسری حورله رضوان .
 نه جام و خم کرک ایدل . نه نوش کوه حیوان .
 مرادم خاندن . نه دلدن . جوعشقل که مستون بران .
 نه نسری صحبت یاران . نه میلی کله آخزان .
 نه طعن زاهد نادان . نه جنک نه جالم وارم .

ایجلدن یاده عشقی . جهانی طو بدی افغانی .
 عجب بلسک که ایخونی . بم بود زده حیرانی .

کل اولدر نبع . نهمر که حلول اولسون کما قانده . نه صاغ اولونق مراد مدر نه اولمکنه در قیام
 جهاننده حسنه عشق اولدر نه خوش حال وار

فتا یوق حجبیا عالم دکله رکسبه باقی .
 اگر طو ترسده مالک . خها نه جمله افانی .
 کیدر مه ذکر فکرا کده . سوکونه اول نام خلانی .
 جهان فانیدر ای غیبی هو الی هو الباقی .
 دکستم اطلس جرخه نه کهنه شالم وارم .

کلی صا و لسه کرک

عافت کلشن دهرک کلی صا و لسه کرک .
 دا غلوب سنبل تولا لوی هب صولسه کرک .
 مپوه عمری دست اجل نولسه کرک .
 ایده لم ترک دیاری کیدم نولسه کرک .
 راضیونرا مرخدا یه اولاجن اولسه کرک .

کوزم زده اوچوروب جور فلک او پنومز . روز شب طور مده آر نوز مده در قیومز .
 کسری عافیه ابره مدی صیرومز . قسمت روز ار لده بویش یازومز .
 غم بیه باشکه ای دل بارین کلسه کرک .

اصول

• عالمه عتقوله مستاندریز
 • طعن ایله زاهد بزه دیواندریز
 • دنیا اوکینی کنج خرا تا دکشمش
 • برکنج فنا طالب دیواندریز
 • الدانه مشور منصب بجا هند جهانک
 • درویشلریز ساکن میخاندریز
 • چون در لغز خرمنی انشه اوردق
 • بومرعه عالمه برداندریز
 • بر یوغسه مسجد ده بزه عم دکلا یول
 • چون معتکف کوشه و کاشاندریز
 • بنگ زنت ادرسه اونی بیزن دهر
 • باش اکثریز اول حجه مرده اندلریز

• عتقانشه یابچی پروانه دکلس
 • بانه اصولی بکا دی یاندریز

حقیقی

خیال زلف یاریله نم برخوشه عالم وار
 قیای فقر فاقیاله جهانده افتخار وار
 کوکیز دنیا باکه کم نم اوذن فراغ وار
 غنیدر عتقیله کوکم نامل نمنام وار
 نه وصل یاره خندا هر نه حیرانده ملوم وار

صلو

و جیدی

خاک یکسان اولما غمز . اذ نایه اعدا لغمز
 قافا استغفاده یوز . اعلایه اذ نالغمز
 برتر سلطا غمز عالمده . وارا ولسون همنان
 مکتب عشق ایچره یوز . نادان نادان لغمز
 کلشن دیوان حقه ترک دعوا قلشن
 حجت الله آورده یوز . جهالده امضا لغمز
 بر عشقک قویوز . قویا نهوز هر وجهله
 فقر بله خیر ایلوز . عالم غزالغمز
 بویولک دیوانه یوز . زخیر عشقه باغلیوز
 طفلله یک روز یوز . اطفاله بابا لغمز
 همت بر مغاندر . وجدیا هم راهیمز
 اوغمز ابلیس بر تلبسه اغوا لغمز

باقی

راز و فتنه حکوب اول قده دله یوز
 اوشد یلور یانه هر شوخ حفا خوز
 بریره کلدی بیخ غمز بی جا زوز بکلر
 برالای اولدی بری شیوه لو آهوز بکلر
 کوزی آهوز کن آلاینه باهوز بکلر
 قندوب نارغی عشقله خون جگری
 کوز لومدن اقد رکندو کوز غمز اوزی
 صنکوز نوع بستر دن کله بو شیوه لزی
 بربری ایچون اقر ایکی کوز بر جبهه لزی
 صافنک بلش اولک ایکی در اول صوبکلر
 جان بدر سک اگر اول خسرو شیرین دهنه
 غالد اولسک ره عشقده بکون کونه
 تر قدر نقد روانکده نثار اولسه یینه
 بی وفا لغمز ایدر بولنه جانلر ویزونه

خدا آنگاه در جهان خلقش خود مبدول و لادن نعمت
 نضیلت از شور کوش ایله و یوسه کدو که رحمت
 کورن آج عین خانی قیلا سون برده که غفلت
 سوزن شرح الیوب یوق بره اینه کسه منت
 ندریش

امدک جا مکی عمری قتی تنک الیوب قصه
 آقوب تیرمرا داتی نشانه یایی یا صبه
 قلحک مهها نمدر دیو ایل دیو اینه اصفه
 مناصب استیو کسه قیوسنا اوق یا صبه

ندرویش ندر اهدردن نطق و نشا هلاک استه
 یوری یوقلا سنی وار الین الیهدنه استه

م
م
م
م
م

هر کتی بی دوست صمک کدو کوز طاهر
 باطنی بی بلینجه کف راز ایتک اکا
 کوزت دنادر ال حکم عمری دایسا
 کوشه و خده اولوق جمله لاکدر بکا
 دوستلر

جمع اولو کوشه برکونه نجه تنک اهل حال
 هر بری دفترین او قور جمع اولش قل قال
 غلو یا بنده او قورم انده دیوار چول
 هر کسک اغالی غرض او کند حسب حال

دوستلر حوق استدم بر بار صا دق بولدم
 حسن طن آید کلوم حاله موا فی بولدم

م
م
م
م
م

باقی

از دین شاه عشقک نیک و ما یوز جانا
 بخت ملکینک سلطان عالینا یوز جانا
 سحاب لطفک آبرین نشنه دلوزن دروغ آینه
 بود ستک بغری یاش لاله نغمه یوز جانا
 زمانه نرزه کوه ستر دیکون دل خراش ایلد
 انکچون بغر خوندر مغارف کا یوز جانا
 مکه رقلسون کرد ورت چینه جانی
 بلورسین اب روی ملک عثمان یوز جانا
 جها بی جام نظم شعر باقی کی دور ایلر
 بو یوز سن سندی نرزه جانی دورا یوز جانا

۴۴۴
۴۴۴

شرعی

دلا هونر امید ایلر سیک اول بر کاهدن استه
 دینر لرسا که وار بر سر کجور اهدن استه
 نه بخت طالع بدون نه مهر و ما هدن استه
 نه شیخ شهرت آیین ونه امل جا هدن استه
 نه درویش نه زاهد نه قطب ونه شاهده استه
 یوری یوقده سی وارا بلین الله دی استه
 بازی جانب درک حقه اینکه قادر در
 دکل اعمال و اشکاله قلوب غیبه ناظر در
 و فوق کوش و هوشیاله اینت برهانه با هر در
 موزیک سراسر خلق عالمه عظیمه فارص در
 ندرویش
 ایلک حک خلق ملات آیین بر کوش ما وین
 دینلر کسه دن یوق فایده هیچ کیل صلا
 کلام جوهر طاق کوش جان ایلوی اصفا
 ندرویش

مردی

یاره غاز اولسون اشک زوای کسنگ
 اشکار اولسون هیچ راز نهایی کسنگ
 هنوز بنها فرعیان اولدی شرا اهلده
 خلق ایچدن چمنسونه اه وضا فی کسنگ
 آن طویدی غیر له وحشی غلام دستر
 دوشند زام اولسون ارام جانی کسنگ
 قدرتم یوقدیکه عالم عرض بدم سلطان
 یاری کورد دجه طوتلایسه زبانی کسنگ
 معرزی کورد عفرینی بیر اندی خصله اهور
 اولسون هلم رقبيله جوائی کسنگ

مردی
مردی
مردی

فلسف

کوکلرا و سینه دوشنجه سخن
 ددی سنبل که ز البه چه خبر
 بقه آینه اجر باقشکه
 کوره عا شقلون داخی نه چکر
 آمدنر لعلی و فالو اندر
 جاه و برر شندی عا شقه دلور
 لب شیرینکه شکر دیکوش
 طوطی بلز سوزنی قند کیدن
 سولار و لش هوی املکلر
 اوف درسک هباب باد بهن
 نیچه دمدر بولکده خاک اولدم
 ز خاک مرمر اورمدرس نکار

مردی
مردی
مردی

ح

- کل وجودک برده سن قالدر جمال یاری کور
- جان کوزدن سبل عباری چهره دلایری کور
- اوبالنه الدایوب اراستینه عالمسنگ
- منزل مقصودکه بزکون اوتوردی واری کور
- ماقتد مدن خمرور عنجا زندقجهان
- محسراولده منظوراوالولای بصاری کور
- مرغ جانک روح قدسیاره جولان یلسون
- چیق یوظلمانی قفسدن عالم انواری کور
- دامن الدن قومه هرکز خا یاتا هلنک
- صورت انکارده مخفی اولان اقراری کور
- چشمکه کل بصر من کان فی الدنسا یتر
- کوزی اچقلردن اول هرلخظه یوسا ریکور

• عین عبرتله بنه معوره بق معاری کور

• بیت معمور اولدی بجانک بوشعردکنشی

جاری

- کویان اولور قلوری
- غمان اولور قلوری
- بو چشم در افشار
- سیللو طولوبی کبی
- مانند ملک عامر
- ویران اولور قلوری
- کزدو کک کلامشدر
- حیران اولور قلوری
- بلوردر که کوکلم
- بیچاره نایقامت
- اولوز کلد رآخر
- تا اول ستر قران
- شرح خطوط وجهک
- بنهان اولور قلوری
- جابه ملوده اطلاق
- زندان اولور قلوری

۴۴۴
۴۴۴
۴۴۴

حی

بقه خومله کورن کارخانه
الدنه مرغ دانه کی دام دانه
هر لحظه بز همت ایرتیز نشانه
طعن انه شیخ شهریر شاه بکانه
کوردک زمانه اویدی لویس زمانه

کوباک استق اویدی احوال روزگار
دنیا ده صنه تکلیف بر جوی وار
صد رسد ارت اوئز امتش لده بایدار
دارا لغرار عزتی وار ایلها خیار

با د هوای منصله ننته کم جبار
بجر جها نده کذ و کله کل ورمه اضطر
بوروز کارا ونجه واران زمره محاب
رزنیله بوجوا فی بدره مخطاب

سازنده سهوه و حودک کاندر
تبرقضا یصبر رضا عاقلانه در
جو یک سوزی صدای سنورن بیاندر
بوقششای هوای بوضورتی تراندر

نیکلور سب و بلکدر مال الله مال
لام ایتمه قدکی عملد ولما پایمال
اهل بصیرت اولیسی ایلله مراد
عشاقله حجاز زمانید راولرون
جمعه غارینه در بلور ادم مثال
عامیلا ایلجهت و حدلان قوبرفساد
بر در نوعین عالم انا اضعف لعیباد
جنک و جفانده و مطرب الذنه اندرفغان
بجیا کجی اصول کتابن اوقی همان
جاه جلاک ایلرسه طکلی انتقال
کوردک
کوردک
کوردک
کوردک

اقا با ریله زاری هاری نیلیه
سورین کورنجه کوزم اضطر ای نیلیه
کوز غمزایسه باکد کاکل بریشا فر
چمند سنبل وزلف تکازی نیلیه
حضور حصه واروب روز محشر اولدوقده
وردمده بلترین اول شیوه کاری نیلیه
نه خوش زمان ایدی ایا م وصلت جانان
صوکنده هجری کبی زهر ماری نیلیه
نه کارم ایدی بکار حیا کوزل سومک
کوکل دید کلری بی اختیار نیلیه

۴۴
۴۴
۴۴
۴۴

کلی

- صحیحاً در قلمی ای عاقل اغزری صفات
- خیرک یوق سنی بنیله بوغز لر اچک
- کاکل یارده کوه کل قد درده کوزک
- سنی مقبول ایدر الفصه بوظول امک
- اوستو که کجه ننگ هر قه جاهل یزرا
- بوجرد ریتیمی شمس فردن زحلک
- فقر که قاف قیاعده یوری عفا اول
- خواننده دوشه مکسلو کتی هر مستدک
- نه وجودک و اوله دایره عالمده
- یوق حسابند اوله نقطه بکرز مثک
- سنی ناشک کبی باشده جفر اخر کار
- ز اهدا اولدی ریایله ریاضت عملک
- حرمتایت سالک محمد و به که انک کویر
- مست و حیرت لریدر عالم بزور انک
- کجه کوندوز قانوب اچک کلادی ک
- یعنی ای بی سبب هیکن اغزری صفاتک

مادرین مرشد کامل سوزید برای جیجا

۴۴۴۴۴۴

کلی

- کوندز اعلم در روز وصال کوردم
- کوندرد که اول قاشی هلاکی کوردم
- هلا حال اولور طولاً رکون کبی عشقده
- باشق صا دقلری دنیا ده خانی کوردم
- غم غم بعموم درد و بلا تویم
- هر ق زمان اولدیک اولوسف جمالی کوردم
- هر جن اه البسمه میل یلر اولسر و روان
- روز کار یلر اکل بر نهایی کوردم
- هر وقت اولدی ای عیبا بو الحلق بکا
- لذومی اینده علاه عالی کوردم
- وفاده منلی بولمیز نوکون بر بوجوان بولدم
- کورخج سوزم ای اولش ای تازه جان بولدم
- بکله عاشق اولدم اسکی مردم تازه لذردم
- اولجه بنده سی اولمغد برشا هجان بولدم
- وصال قدرنی بلرز فراق چکین عاشق
- الهی کولک سینی اوستمزدن ایرمده نادن
- بوخت خانه عالمده جیجا کیمی عشاقه
- غم هر اند صبر بیلری هب شادمان بولدم
- باش اکمر سدره اعلا یه بر سر و روان بولدم
- انیس درد هجران و فقیر نا توان بولدم

۴۴۴۴۴۴

در الفاظك تا را استمكن ای دل فارغ اول
 نطق حكیده چه بوقدر بهره دار اولوق دلی
 در قبح ناسرا اندام و بر معکوس فهم
 در درخت نازش آسا و بر تصنوق دلی
 اجنق اولوق قد قامت حسنه و بالدر با حق
 صور تا بر کور نزار اما عجب فورق دلی
 بر هیولاد که بوقدر اصلا ذعانده اثر
 حاصلی بر دانه صاپسز قبقزل اصلوق دلی
 بویله طویکن بی نراق ابله جهانه کور مدینه
 صور تا انسان معنًا خر دیسک التوق دلی
 بر تناسبدن مبرا نخص و نریاز طبع
 بر کربیه المنظر بر جامسی صتوق دلی

سستی اوضاع طوری حله تا تاری بنون
 ناخار کلنج ندرین عجب فورق دلی
 عقل اولد راکا نست جانین سلف
 وار فیاس اینتیم شها نولوق کر التوق دلی
 فکر اوها مخیالدا ناجر اولد مشر اوزون
 بحر سودا بی جنونه شویله مستغفوق دلی
 کرجه اینج بحر سودا البحر دم لسته اوزون
 بنه کورسک که که انی بر کوزل شرفوق دلی
 بو آسیری دوق فولاوق بر سخن دلایل سیر
 بقاله اصلغزدها ننده عجب لوق دلی
 رطب یا بس هرند کسه دبلنه پر هیزی بوق کوردم دنیا یوزنده بویله بر کشتاق دلی

احمد

با حبيب الله جمالك مطلع الانوار در
 عشق كيله هفت اجتم نه فلک دوار در
 اول مکتل ز نكسك تعريفى بازغ البصر
 خا كيا يك تونباي ديك؛ اخيار در
 حسن خلقك وصف ياكى انك لعلى خلق
 سورة طه جمالك بدر في اشعار در

نيجر مسجود ملوك اوليه ادم صفى
 نور كيله ذات يا كنه كرامت وار در
 بلادي عالمه كنه ذات اكرمك
 هضم ايدن ابى حيفت عالم الاسرار در
 مخر قدك زينت افزاى فضاي لامكان
 معجزات و مكر ما تنك آكه برك و بار در

رر رر اين اسلام اشبو جا ار ار در
 جمله صحابك مهاجر در اكر انصار در
 حرم و عصيانيله حالى احمدك دشر در

جا ر بارك بو بكر عمره نعمان علمي
 عرقه في رضا عاكبر رهن اولي
 فضل كيله قبل شفاعت باشفع اللد

هر كس دخل و تعرض ايند دن خالي در كل
 بر عجب در صا جبري در قول اولي در
 ابها ارباب عرفان زانك سست طوق
 هر ارسلان اولوري دلكي طاش انقودي
 حد في فهم اين مجنون حد در بوقلم
 شربت مرد ارم خوش در در طنقودي

هر سطر اشعار در در زخيرا راب جنون
 بيت مورد فر عجب دار الشفا در بوقدي
 اور مسونلر در اسك سنكي حوار نلر سن
 خرقه چك بانك ايند ايل فيوسين طوندي
 نظمك هر مصري بر تيق ذو الوجهين در
 غافل اوله ايتي اينر بيك سپر طونقودي

ديوجن افساندين كاهين كبي كوش ايله • شدي ممنوعه در سمانه ديوجن حقيق در

دین باینده بکام ندر سترالك جرابك و دار ایسه بادر افندی
 بیان ایله اظهار اواسون کمالیک بیللم بو نیجه حالدر افندی
 و کلویب او کودی میان کیتی دینن طریقین بلمیان کیتی
 صورت مذهب بجد و طالعین کیتی خدا یه اول نیجه قولدر افندی
 سباح دوزت اریله اونی بایندر اکندی سکزد در صنفه نهاندر
 اختتام بشن پیشوا و نواج عیایندر بو سوال سکا ضروردر افندی
 بر کوننی فرضی اونی بیدی بولدم سنت یکرم دورت اوج وتر بولدم
 جواب کد جراب و سرکه کلدم وار سندن قیانی اولدر افندی
 الی بیگ یوز یکرم فرزند تمام ییدی بیگ ندیسوز شتدر کلام
 بیخسکتن وتر را جید را امام بلیمه یولنی بلدر افندی
 و و شردیم ارا هم برین بولدم بو بیلده دورت بیلام فغانی فلده
 ترق سکنز جمعه قرعه سنی صالدم کوکلدن احدیغین فالدر افندی
 دورت یوز سنک ندر شتک عرضی ایک شش مسجیدین طریزی

دینی اوتسی چوقه دکن قرله سنک ایشک دککل و یوروی افندی
 سکا اولسه بر عقابنی بتوروشه ضنا بکبی بتجان اوتوشی
 کویلی سکا یغلی بکو کتوروش کلان قشما غیلده بالدر افندی
 احمق ایدرین بزنی از لرین سویلیایم بوسوزوی اکلرین
 سویلد و کجه بو شیخ بو شیخ کترش کندو که بلیا زه صالدر افندی
 دعایه قرشومه در سوزیو سوزیمه عاقل کرایو متر دیو
 قورا و غلونه جراب و یوروشو وارینی قینا لدر افندی

قورانی کیتن قورانی جعفرین

شوره سوزور

قصه اول

هوكم قير مالنه تم سكر بدير جانانه

محكم

يكج عثمى استر سلك دل و سرانده ارا
چسروش اب حياىي ظلمت تنه ارا

راه حقه مني اير شاد ايلين معنای بول
ادم معنایه طالب کا مل انسانده ارا
اون سگنريك عالمي کست الميسک بولتق محال
سي بونتن و او اينده مو لاي و ار سده ارا

هر چيزه کوهرا بونزه معدن اولنه هر تراب

زاهدا کير چيري عثقه دزي عثمى انده ارا
علم الاسما مورنين من عرف ستر سجادى

اکلمتق غنا نکه ايسه سترى قرانده ارا
طالب مولا اولوب هر کي شيدن همت دله
يار يور کم دل چيکرم کور کيلوزار
غافل اولده مطلبی و ار سترى قرانده ارا

کتاب اول

حسينى الهى

اوله کلوردر
شونلر که کوروب يوزيني بو دراه کلوردر اوله عهده فاليدوب اوله کلوردر
انلکه از لکه کوردرى صليخده فالو بدير بو بند سني هيچ بليوب انکار کلوردر
چيمک تده خن نوش ايند ابدال الهى اول عثقه يله بو عالمي دراه کلوردر
زواتکي تنده اندکن کويي ولاشده منصوري ميده اته کيرپ داره کلوردر
البنده بو باغ ايجم کلمسه نمازي حارين دروب اوله صولک کوردر اوله کلوردر

مشکل است که درین طفل اوله دلسندان اوله
عاشق زار مستلا پیر اوله تا توان اوله
حاله بقتل اوله زین بلدی قدر جوهری
طالب اوله بود مددی بولیه بر زمان اوله
خیل شزار ناردل صانکه بخوم متصل
بولیه فالور شور بلبل کویکه نیخ قرآن اوله
کورتش طوبی منافقه جوری قویار صادقه
دلبر او در که عاشقه مستفق مهر بان اوله
باقا ساقیا فرج ویر که فنا بوله ترخ
شوق میخو نک بر دوح پیر ایچون جوان اوله

باید
۴۴۴
۴۴۴
۴۴۴

فردا یک قل حسد با بی حسد
کسادم ایوب مدح ایله
کذوی هم ایله مدح ایله
کجده این وقت اول کوز حال
بیمه فردا عین فردا بیصال
در ز غایت که دیر سک ایله
کذو عین خور الک عین راز

بیمه فی قلد و کیکی زنبور وار
با فقه هم نا محرم غفلت و برر
قله هم اصلینده اصلانظر
ویرد کیکی ایله مانند جبار
چوق لطیفه آیتد کم خفت و برر
آیتد ایکی زن ار اسنده کزر

علوی

برو داد ایتدی فلک کرخیزه دل نا کلای
صوندی اقاینه زهریل طولو بر جای
آوردی جان قولونه بیک عدم بیغای
اهکم کلای مدد غصه و غرهنکای

نجیب تزکیر ذوق و سرور آتای
اولدین نصف هاری اریور آختای

نجیلو عالم عقبا یروان اولقد
نجیلو حرصله سلطانه جهانه اولقد
قدرت و خیل و خشم جله یلونه اولقد
ساعت عمر ایسه مردم کوزانه اولقد

نجیب

باری اغنا ریله کوردم غنله کجیدی کونم
خلق عید ایتدی بنم ماتمله کجیدی کونم

ذوق و صلواته ایکن ایزی فوق آتای
دم فرصده قضا ایده ملک ما فانی
کنج مخته کوردن غنیه اوقای
روز مرا ایلی تی نصیب عمر ظلمانی

نجیب

مانا و پروب هجرله علوی اولحق زده نم
طوبیحق شتون احبابه بت الحز نم
ز الوسنگ ترا دماک بو بیاتی بیلم
سبله نغین ایدر جک اوقیلو هر سختم

نجیب تزکیر ذوق و سرور آتای
اولدین نصف هاری اریور آختای

اصول

ای طریقتند خبر دادم دینت مولا ندر
 چون شهو دگ بوقدری بر آید و کین بخواند
 نه مکلور در محکم امتشیدی اومه
 اراسته انورک ایلله استننا ندر
 سنگه ادم زاده بین آدم بدر بلدر بجا
 همرا کا تقیر اولان کلیتی اسماندر
 چونکه برادپ دکلسن اسم اولانی خلف
 ادم اوغلو بر دیو بو ایتدوکی غوغا ندر
 ماسوایی نفی ایدوب تا بولسه حقدن خود
 زاهدی خدای ذبلسو لا ندر الا ندر
 اکلکی آب و بادی چونکه خاک کاصلینی
 انلری جملها حاطه ایلیر زریا ندر

ایجا صوبی اکسینلر یومها کندی
 کلنیدن اولینجه علم الاسما ندر

باب

جهانک نغمه ن کید و آب و آرزو ن کدر
 ایلک کاشا ن سندن کوشه ویرانه تر بکدر
 نقل وجهه غفلت عجا بن جکدی چون راهد
 نمر اندن تقافل کوسترون دیوانه تر بکدر
 غنا صرا ندوکی مغرور تا آسوده سرور دن
 فنا نمنان خواب الوده اولن مستان تر بکدر
 هزاران زحمله حاصل اولن بر کل ترور دن
 لبالب باده کل رنگ اولان پیمان تر بکدر
 هائی اوج عزت کیمی غیرت سزدن اعلای
 حجت شهنه شهر باق پروانه تر بکدر

تمام

خیالی

مصفا ایله دل لوجن - بکون نور بخنلودن
 جان کونستورر خانا - چلوی آیت بخنلودن
 نظر کا میخدا دردل - وی صمک جدا دردل
 اوچر مثلی دردل - کچر عرش معنلا دردل
 بکون هرکیم کورن یارن - کورن انلور هر یارن
 نه بلسون انق دلدان - اولانلر بونل اعادان
 دکلمک لایق جانان - سنی چون نفس بدر جبران
 کل ایجنون سرکردان - خبردار اول اولیلودان
 ندردر علی الاسماء - ندردر لیل ال اسری
 منظر هر در قواشیا - خبر ویر بومعتادان
 خیالی بر عیال انکل - بوسراری بیان انکل
 مکاناتک لامکان انکل - حوای الغیل مستمادان

۴۶
۴۷

دوست
 علیا یا آدی دیش لاکر سنکمون خاص و عام
 حسب عالی هر کسک معلوم اولور روز قیام
 خلفه دنیای دیندان اونوری قلم التیام
 حق نیجا حضرتند غیریه یوقدر رحام
 دوست مدصدنه نه اسی ذم دشمندان نغم
 فارغ ازاده بر برودر نیانده مدح و نغم

۴۸
۴۹
۵۰

طبی

اولورسم زخم بی خون فشان همسوار ماله
تقی محرومی توک آب نیم جویا زماله
سرتوینک دوفن ایلک که در عشق بار ماله
دیم اخیای اموات اولحق فر باد زار ماله

اگر خوشتر اولورسیم اوقامت قد نکار ماله
گرم محترده کوکم دوکرک سنک زار ماله

دم نزع وفا تمده امیدي قطع ایلک بند
وداع الیرخیال یار زرا چشم روشنند
فواغت ایلکوز بر خطه کیم فر یاد شیوند
دیم روح الامینه فضل یدر کین روحی بند

بارک دار الشفا سنده یا نورم بن دل حسنه
وصیته اینکه یوق افتد ادم قالدی دم

دوان واکا عند احضار ایدورب عشاق شسته . دیم در دلی تقریر ایدوب اهنه آهسته

اکر خوشتر

علی

هرمادی دست اجویب دایم خدا دانه استرم
او ما زمر شمیدی خدا ده عیریدان اصلو کومر
یا اود عشق جهانه خلقی دلا یا با که کمر
قونه دیر لسه دیسونه کچر مرقطعا المر

دوست مدحندانه اصبی دم دوستند نه نظر
فارغ از ایدو بر بردر یا غده مدح و ذم

طعن ایدوب سا که دل او زانسه اکر هویدین
دانش فراغ فایده نفضانه ایرتزی کما
طاش اتری میوه سزا غا چه بیخ خلق جهانه
سویلیار سویلیق سنخا نفضله اول عسان

دوست

فایده نده دوستلر دم نبی مدح اندلر
حاصلی هر کفت کون خاطره ایرمز کدر

دوست

وصالی

بجز ما جز در دوستانه نشانی نماند
 بجز بر نارغتم درود آهدن عیان اولوب
 مکاره عینالیده همان آیدن همان اولوب
 کلون کویک جسم صمیم ارفغان اولوب
 نه کویک اهل طویسونلر نه قایکده فعال اولوب

مینی اولدر وجودمدن نه نام و نشان اولوب

محبت اهلنه یارک جفا سی محض نیندر
 اولوملی عانتقم جورا قوری محبت نشاند
 بقا بله فلک آینه سینی جملده فاند
 نکا عجبی کی اولمک جیات جاودیندر
 بکم خیرایشه ناخیرانده بالله زمانیندر

مینی
انکی دست دعا کی نکا سنک مزارانته
مزار بر نابید ایت غیر عشنا قد عیان اینه

اینمندن امینی اول آدم اکلا

اول بر خواب را خدر جانت اعتسار اینه
نه دکور خنلر اینه اخبار این فکر اینه

سنی رخصده خاطر ایلریش ناله و زاری
 نازا هلز فدا کد ایلده کبیر یولکده کی قاری
 نومولما یختم تن کوری اجلن یاری دیناری
 صوابن نقد اندو قورتا یه بلورده نومباری
 الا حسن اینک صاحب قراف ختم ایدو یاری

مینی

وصالی دل کنا سندن فراقی دلویا بکدر
 حلا نده جان کور وفا سنده خفا بکدر
 محض ا کدر اهی عدم اولدر خدا بکدر
 بوغ اولماین وارا اولمز اولده ده اولمک کاک بکدر
 بودربند فنادن صحیح صحابی بقا بکدر

مینی اولدر وجودمدن نه نام و نشان اولوب

مینی
مینی

کتابخانه ملی ایران
کتابخانه ملی ایران
کتابخانه ملی ایران

حسنة الله عز ال ايلوب جيد ربي
 عالی سیرا یلوز مرآت اسکدر ربي
 خصمزدن دوغیزر دینا ده شیر ز ربي
 دینمزه کاملز اعصاب سبهر ربي
 اهل دنیا یہ ایکن اچلرین دفتر ربي
 کولر دنیا یہ اقرن حاصل کو تر ربي
 سوزر بر دنیا ربي بزوی بی صفی
 سن بری آیدل تصور تغیر لوب ربي
 حکنه رام اولرینر دکه سلطان اولنگ
 قولوز قوبانوز غلام عثمان اولنگ
 نعره نعرین عدودن دمدم فان باغدر
 رعان بکوز کم جهان ملکین یاران باغدر
 قومیز بغمور کی عدایه بیکان باغدر
 تیغز برق اولدوغی نور ایمان باغدر
 معرفتده اغیز لعل بدخشان باغدر
 نیتیم دریا یہ دری ابر نیسان باغدر

صحنه ساقی طلوع اب جوان باغدر
 حکنه رام اولرینر
 سوزلرین خلقیله اما حقده در افکارینر
 لا ا تا بی مشربز بیکار لقدر کارینر
 اها معنی اولنه معلوم متعارفینر

بوسلر و پروب بزه محبوبلر جان باغدر
 بزدم سلطان اولنگ
 سالک عشق اولنه اقرار اولور انکارینر
 پرده بد عشق پنہاند بر مر اسرارینر

ای بری واردر دینا ده بسندن کوزل
 و بصیرتده انک عقینیه اومشدر خلل
 تو کوز هر کوزیک و یوقا قوتی اوتز تذل
 احسن خلقیله ای رفیع دیولر فاجصل
 بخت سیری

طولسه عالمای بری سکر اکر محبوبه
 فامتی بالارخی زیبا کوزی استوبله
 اولبه رساکله بکوز خوبهر استوبله
 صد رنگ عمری هان برو جرجش خوبله
 سن سنی کوزدم کوزلرا عجمه مستناسی
 انکوز سومدی کوزلم کوزل الا سی

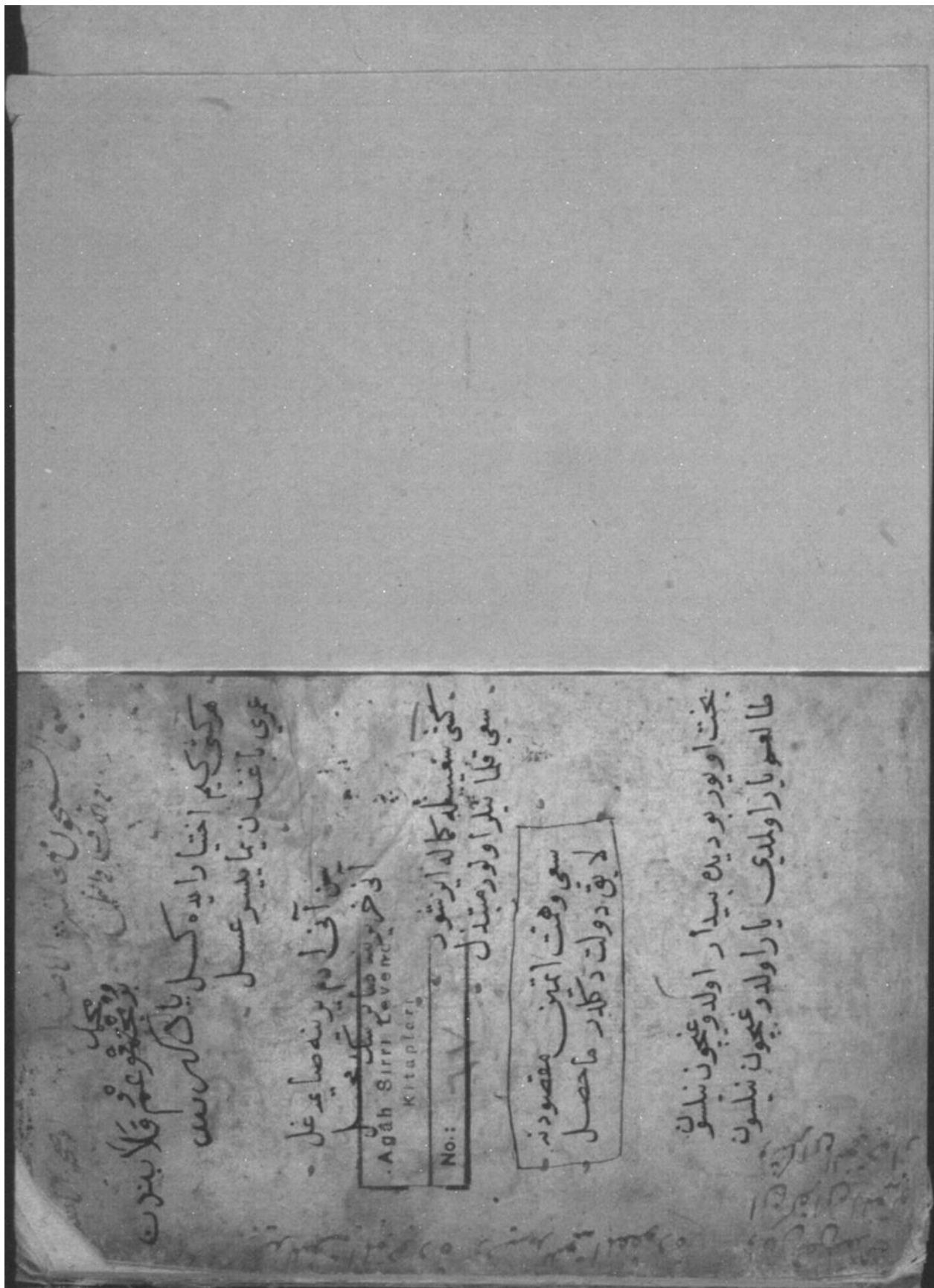
لطافه اعظمه

ای غافل اوان رحلت ناکاهی و نتمه
 بول قور قور لودر قور قوسی جوق راهی و نتمه
 بودار فاما حره کلوب نسیک الکلده
 یارین واره جنج اول اولی در کاهی و نتمه
 در بندنه مونز یولک اخلایه جکلده
 اول چمسی شوار کز کاهی او نتمه
 مغرور اولون دولت دنیای دینی
 دنیا یه ویروب دینکی الهی او نتمه
 کوچ اتمه کوحک بند و کنه کیمه و کوندز
 اخر ابرشور آه شکر کاهی او نتمه

قدر صاحب کمال ولوب فقیر اولنده کور
 که باقر یوزینه کور کوله ابرسه باقر
 الگ نقدی اولون کله وی کور کور
 حق چون هیچ کسه اینت غورمن اولدی
 سیر و زر در مصیحت کورن جهانده سیر و زر
 هر کیمک وارینک قوس سنی و زر و سیر
 یوز و کله باقر کور کیمک کور فلک کور
 بز زمانه قاشوز و زر کمال کور کور
 منصبک اعلایه تر سادده و بی کور
 دانن در کور ایلن کیمی با سنا در کور
 معرفت یوق در وجه کیمی اغا در کور
 قاره جاهل کیمی قاضی آدی منلا در کور
 سیر و زر در مصیحت کورن جهانده سیر و زر

۴۴۴۴۴۴۴۴

Mecmua, yk. 1a (İlk yk.)

EK 1: TIPKIBASIM

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Elif YUCA AKKAYA
Doğum Yeri ve Tarihi	Erzurum ve 24.07.1991
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı (2009-2014)
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı (2015'ten beri devam ediyor.)
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
İş Deneyimi	
Çalıştığı Kurumlar	Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Pasinler Meslekî ve Teknik Eğitim Merkezi(2015-2017) Tefik İleri Anadolu Lisesi (2017'den beri devam ediyor.) Erzurum.
İletişim	
E-Posta Adresi	elifyuca_91@hotmail.com
Tarih	16.05.2018